
B 1,200,036

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN • LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES SCIENTIA VERITAS
1817

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ

DEUTSCH–ARMENISCHE

SPRACHLEHRE

DEUTSCH-ARMENISCHE

SPRACHLEHRE

VON

ARTIN HINDOGLU

VENEDIG

IN DER ARMENISCHEN BUCHDRUCKEREY

1830

Hindoglu, Artin
Kerakanutiwn germanatsi

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ԲԱՐԲԱՌՈՅ

ԵՐԿԱՍԻՐԵԱԼ
ՀԻՆՏՕՂԼՈՒ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒՏԻՆԱՑԻ
ՎԱՐԺԱՊԵՏ ՏԱՃԿԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ
'Ի ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔՆ ԱՒՍՏՐԻՈՅ 'Ի ՎԻԵՆՆԱ

ՏՊԱԳՐԵԱՑ

ԱՐԴԵԱՄԲՔ ԵՒ ԾԱԽԻՒՔ
ՊԱՐՈՆ ՍՏԵՓԱՆԻ ԲՈՄՊԻԿԵԱՆ ՐՈՒՍՃՈՒԽԵՑՒՈՅ
ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԻ
'Ի ՓՈՔՐԱՆ ՔԱՂԱՔ ՄՈԼՏԱՒԻՈՅ

'Ի ՎԵՆԵՏԻԿ
'Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՑՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1830

ԱՌ ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ

ՊԱՐՈՆ

ՍՏԵՓԱ՛Ն ՌՈՄՊԻԿԵԱ՛Ն

Զգերմանական բառբառոյ Քերականութիւն զառաջինն տալով 'ի լոյս 'ի Հայազգի բառբառ, դու ինձ ընդ առաջ լինիս, ո՛ ՔԱՋԱՏՈՀՄԻԿ ՊԱՐՈՆ, որ ազգասէր գեղեցիկ նախանձու 'ի զարգացումն և 'ի բարգաւաճանս համազգեացդ ճգնեալ հանապազ՝ 'ի նոյն և զայլս յորդորես ։ Որով և իմ խրախուսեալ նուիրեմ քեզ ահա զդուզնաքեայ զայս վաստակ ազգասէր փութոյ։ Եւ թէպէտ թերութիւն գործոյս ոչ ինչ արժանի քում մեծութեանդ, այլ քոյին նմանեաց է և

այս առաքինութիւն, ոչ 'ի նուէրն՝ այլ 'ի կամս և 'ի յօժարութիւն հայել նուիրողին: Ընկալ արդ անարգամեծար քոյին քաղցրութեամբդ զնուէրդ և է զայս վաստակ, ոչ իբրև 'ի յաւելուած ինչ քոց փառաց՝ այլ ինձ 'ի պատիւ, որ եմ միշտ

ԱՆԱՐԳԱՄԵԾԱՐ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆԴ

Խոնարհ ծառայ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՆՏՕՂԼՈՒ ԿՈՒՏԻՆԱՑԻ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ընդ եւրոպական կարեւոր և բարգաւաճեալ լեզուս և գերմանականն համարի արդ յամենեցունց ։ Որ հանգոյն այլոցն՝ խժալուր և անկերպարան գոլով 'ի սկզբանն, յերկար աշխատութք և բազում ջանիւք եհաս յայս կատարումն ։ Ազգք բնակեալք յեզերս Սեաւ ծովու և կասպիականին ծովին բարբառով վարէին. որք ապա ընդ ժամանակս ժամանակս յայլեայլ դէպս գաղթեալք 'ի Գերմանիա՝ ածին անդր ընդ իւրեանս զբնիկն բարբառ ։ Եւ վասն զի չև ևս հրահանգեալ էին, և յանլուելի պատերազմունս պատաղեալ, և խառնեալ ընդ օտարոտի ազգս՝ 'ի լեզուս նոցա խօսէին, բնիկն նոցա բարբառ անխնամ թողեալ էր ։ Իսկ 'ի յերրորդ դարու Գութք բնակեալք յեզր Սեաւ ծովու նեղեալ 'ի Հոնաց, դիմեալ եկին և նոքա յարևմուտս, և առ նմանութեան բարբառոյ իւրեանց ընդ գերմանականին՝ բնակեցին 'ի Գերմանիա ։ 'Ի սոցանէ Ուլփիլաս ոմն՝ ըստ քրիստոսական հաւատոցն գիտուն և աստուածապաշտ՝ թարգմանեաց զնոր կտակարանն 'ի գոթացի բարբառ, յերիւրեալ այբու-

բենս 'ի յունական և յիտալական տառիցն բաղադ-րութեամբ, որ և ցարդ կոչի գոթական դպրութիւն։

Յամին ութնհարիւրորդի վաթսներորդի ու-թերորդի, յաւուրս Կարոլոսի մեծի ինքնակալին սկիզբն եղև զարգանալոյ այսր բարբառոյ։ Զի նո-րա սահմանեալ կարգս հանճարեղս, և զերիցունս ոգէտս յորդորեալ յուսումնասիրութիւն, կառոյց վարժարանս, և վարժապետս հմուտս կացոյց 'ի նո-սա, և զմանկտին ձրի տայր մարզել՝ արքունի ռոճ-կաւ։ Նա և մատենադարանս կանգնեաց, և գրեաց գիրս ոտանաւորս 'ի հին լեզու լատին, և զվիպասա-նութիւնս դիւցազնականս նախնեացն գերմանացւոց ժողովեաց. և ընդ լատինական յօրջօրջանաց ամ-սոց՝ գերմանականս փոխանակեաց, և յեկեղեցիս 'ի բնիկ բարբառ քարոզել հրամայեաց. և քերակա-նութիւն իսկ զկանոնաց լեզուին բուռն եհար գրել։

Բայց մինչ չև տպագրութեան գիւտ լեալ էր, և աստուածաշունչ գիրք մինչ չև էին թարգմանեալ, յաճախեցին խանգարմունք 'ի բարբառ անդր, մա-նաւանդ ընդ երեսնամեայ ժամանակս պատերազ-մին։ Դարձեալ և յեւթնևտասներորդ դարու բազ-մութիւն գաղղիացւոց անցեալ 'ի Գերմանիա, բա-զում խորթ բառս ընդ հարազատսն խառնեցին, որք և ցարդ վարին 'ի խօսս։ Այլ ընտիր և յստակ բար-բառոյն աւանդողք կացին բանաստեղծքն Կլոբ-շթոք, Վիլանտ, Կեօթէ, Պիւրկէռ, Ֆոս, Հէռտէռ, Ռամլէռ, Էնկէլ և Շիլլէռ, և քերականք Ատե-լունկ, Հայնաց, Մոռից, Ռիւտիկկէռ, Էպէրհառտ, Կինտերլինկ, Կամբէ, Հայնսիուս, այլովքն հան-դերձ, զորոց զգիրս պարտ է ամենեցուն յաճախ ըն

թեռնուլ, և հետևել նոցին առ 'ի վարժ ընտիր շարադրութեան գերմանականին ։

Ոչ ինչ հաւաստեաւ մարթի ասել՝ թէ ուստի գերմանականն բարբառ ածանցեալ իցէ, ոմանք 'ի հնդկայնոյն ասեն, կամ մանաւանդ 'ի պարսկականէն, վասն բառից ինչ նմանաձայնութեան. զոր օրինակ Bruder (պրուտէր), պիրատէր, որ է եղբայր. Tochter (Թոխթէր), Թուխթէր, որ է քոյր, և այլն։ Այլք անդստին 'ի նմին արմատոյ յունականին բարբառոյ ասեն զսա ածանցեալ. իսկ Մորհոֆ ոմն յաւելու զյունականն 'ի հին գերմանականէն յառաջ ածել՝ թերևս 'ի համեմատութենէ բառից ինչ, որ բազմավրէպ գուշակութիւնն է. զի և հայերէն բարբառոյ են ինչ բառք նմանաձայն ընդ գերմանականին, զոր օրինակ շիլ, շաշէ, ասի և գերմաներէն schiel (շէլ) ։

Առ բազմակերպ զանազանութեան այսր բարբառոյ՝ հարկ համարեցաւ Ադելունկ քերթող յուսումն ընտիր բարբառոյ յղել զուսանողս 'ի Մայզն քաղաք Սաքսոնիոյ. այլ արդ ամենայն ուրեք յաճախեաց այն առ գիտունս, ոչ 'ի քաղաքս և եթ՝ այլ և յաւանս, վասն որոյ և մեք զայն բարբառ ընտրեցաք ։

Ի դժուարին յայս վաստակ գեր 'ի վերոյ քան զկար մեր համարձակիմք 'ի խնդրոյ մերազնեայց վաճառականաց, որոց ընդ գերմանացիսն գոլով առևտուր՝ 'ի վարժս նոցին բարբառոյ գտցեն սովաւ դիւրութիւն ։ Վասն որոյ խօսեցեալ ըստ կարգի 'ի գիրս յայս նախ զտառից և զհնչմանց նոցա, ապա յաղագս մասանց բանի, և երրորդ յաղագս համա-

Գոթացի		Լատինաց			
Գլխագիր :	Բոլորագիր ·	Գլխագիր ·	Բոլորագիր ·	Անուն ·	Զօրութիւն :
A	a	A	a	ա	Ա
Ä	ä	AE	ä	աէ	Է
B	b	B	b	պէ	Պ
C	c	C	c	ցէ	Ց · Ձ և Ք
	ch	CH	ch	ցէ հա	Խ
D	d	D	d	տէ	Տ
E	e	E	e	է	Է
F	f	F	f	էֆ	Ֆ
G	g	G	g	կէ	Կ
H	h	H	h	հա	Հ · Յ
I	i	I	i	ի	Ի
	j	J	j	եօտ	Ե · Յ
K	k	K	k	քա	Ք · Գ
L	l	L	l	էլ	Լ
M	m	M	m	էմ	Մ
N	n	N	n	էն	Ն
O	o	O	o	օ	Օ
Ö	ö	OE	ö	օէ	ԷՕ · կամ Է
P	p	P	p	բէ	Բ · Փ
Q	q	Q	q	քու	Գ · Ք
R	r	R	r	էր	Ր · Ռ
S	ſ s	S	s	էս	Ս · Զ
			sz	էս ցէթ	Ս
			szh	էս ցէ հա	Շ
T	t	T	t	թէ	Թ · Դ
U	u	U	u	ու	ՈՒ
Ü	ü	UE	ü	ուէ	ԻՒ կամ Ի
V	v	V	v	ֆէ	Ֆ կամ Վ
W	w	W	w	վէ	Վ
X	x	X	x	իքս	ՔՍ
Y	y	Y	y	իփսիլօն	Ի
Z	z	Z	z	ցէթ	Ց · Ձ

Իսկ սովորաբար ընթեռնուն ըստ կարգի լատի-նական այբուբենից . զր

A, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z. 'Ի սոցանէ, ձայնաւորք (Selbstlaut կամ Stimmlaut) են տառքս՝ a, e, i, o, u, յորոց a, o, u, ասին փոփոխական ձայնաւորք (Umlaut կամ Doppelbuchstaben). զի ունելով նոցա զտառն e զօ-րութեամբ կամ ներգործութեամբ զկնի իւրեանց՝ փոփոխեն զհնչումն, զր ae կամ ä, հնչի է, oe կամ ö էօ կամ է, և ue կամ ü իւ կամ ի. և այսպէս լինին ութ ձայ-նաւորք a, ä, e, i, o, ö, u, ü: Օւգեալ 'ի մի երկուց ձայնաւորաց՝ կազմին երկբարբառք (Doppellaute կամ Diphtonge) ai, այ, au, աու, äu, այ, ei, այ, oi, օյ, ui, ույ. զր. Kaiser, (քայզէր). Կայսր, իմբէրաթօր շահր. և այլն:

Իսկ մնացեալ տառքն են բաղաձայնք (Mitlaut), b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, sz, t, v, w, x, z. Որքս բաժանին 'ի գերմանացւոց 'ի շրթնա-ձայնս. w, b, p, f, v, m. յատամնաձայնս s, sz, z, sch. 'ի քմաձայնս ch, g, k, j. 'ի լեզուաձայնս d, t, l, n, r, և 'ի հագագային h: Յերկուց բաղաձայնից լինին երկբաղաձայնքս (Doppelmitlaute), ff, mm, ck, ll, ss, tt, tz, և այլն. զորս յընթեռնուլն պարտ է հնչել որպէս կրկնակ, իսկ զck որպէս մի միայն կ կամ ք. և զtz, որպէս ց կամ ծ:

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ ՁԱՅՆԱՒՈՐԱՑ

A. հնչի որպէս զմերս Ա, բայց երբեմն երկայն. որ-պէս եթէ աա կամ ա՛ զր. Bart, (պա՛րթ) մօրուք, ածել. sprach, (ըշբրա՛խ) ասէր, խօսէր: Իսկ եր-բեմն սուղ. զր. als (ալս), որպէս, քան . ab (ապ), 'ի վայր, աշտէ . bald (պալտ), իսկոյն, հեմէն:

Ae. ä, արտասանի որպէս աէ, կամ է երկայն. որ-պէս է՛. զր. Kläger, (քլէկէր) դատախազ, պահանջող. tä-glich, (թէկլիխ) օր ըստ օրէ, հանապազօրեն հանապազ. կամ սուղ որպէս է, զր lästig, (լէսթիկ) ձանձրացուցիչ, ծանրա-բեռն: Իսկ երբեմն հնչի առանց զանազանութեան

որպէս զմերս է. օր. rächen, (ռէխն) վրէժխնդիր լինել, էօճ ալմագ ։

E. ունի զերիս հնչմունս. նախ՝ որպէս զմերս է, օր. gehen, (կէըն) երթալ, կիթմէք. երկրորդ՝ որպէս է, օր. beten, (պէթն) աղաչել, եալվարմագ. geben, (կէպն) տալ, վէրմէք. երրորդ ոմն ը. օր. stehen, (շթէէըն) կալ, դուրմագ. sprechen, (շբրէխըն) խօսել, սէօյլէմէք. gehen, (կէէըն) երթալ, կիթմէք ։

I. նոյն է ընդ մերս Ի ։

O. որպէս զմերս (), բայց երբեմն երկայն, օր. Ton, (թօ՛ն) ձայն, սէսս. և երբեմն սուղ, օր. Gott, (կօթթ) ա̅ծ, ալլահ ։

Oe կամ ö, չէ պարտ շփոթել զսա ընդ եւ, որպէս լսի սովորաբար յԻտալիա, օր. schön, (շէօ՛ն) և ոչ (շէ՛ն) գեղեցիկ, կիւզէլ. և է երկայն. որպէս König, (քէօ՛նիկ) թագաւոր, փատիշահ. և սուղ ՚ի Wörter, (վէօրթէր) բառք, լագըրտըլէր ։

U. հնչի որպէս ու. մերթ երկայն, որպէս Buch, (պուխ) մատեան, քիթապ. և մերթ սուղ, որպէս Kunst, (քունսթ) արուեստ, սէնաաթ ։

Ue կամ ü, որպէս իւ, չէ ուղիղ զոր ընթեռնումն յԻտալիա որպէս ի, այլ միշտ որպէս իւ, և է երկայն ՚ի բառն über (իւպէր) ՚ի վերայ, իւսթիւնէ. և սուղ, ՚ի Glück (կլիւք) բաղդ, պախթ. իսկ մեք ՚ի կիր արկանեմք զսա որպէս ի և զվերոյգրեալն Oe կամ ö, որպէս է, վասն լինելոյ մեր յԻտալիա, ՚ի դիւրութիւն խօսելոյ մերազնեայ համբակաց ընդ աւստրիացիս. բաց ՚ի բառից nützen, (նիւցըն) օգտել, ֆայտա էթմէք. nützlich, (նիւցլիխ) շահաւէտ, ֆայտալը ։

Երկու ձայնաւորք ՚ի միասին որպէս aa, ee, oo, ոչ են երկբարբառք, այլ երկարութիւն տան ձայնին, օր. Haar, (հա՛ր) գէս, սաչ. See, (սէ՛) լիճ,

չէօլ. ծով, տէնիզ. Schoos, (շօս) ծոց, գօյն ։ Բայց ee երբեմն արտաասանի որպէս զերկավանկս. Նախ՝ ՚ի բաղադրութիւն կամ ՚ի բարդութիւն, զր. beendigen, (պէ-էնտիկըն) կատարել, թէմամ էթմէք. և երկրորդ՝ ՚ի վերջ վանկին՝ եթէ յաջորդ վանկն սկսանի e իւ. զր. Se-en, (զէ-էն) ծովք, տէնիզլէր. Arme-en, (արմէ-էն) բանակք, օրտուլար. որք են ՚ի տեղի See-en և Armee-en, որք անվայել են ։

Ie, ՚ի միասին հնչի որպէս i երկայն, բաց ՚ի բառից ինչ մանաւանդ յեկամուտից, յորս հնչի որպէս իէ անջատեալ. զր. knien, (քնի-էն) ծունր դնել, տիզ չէօքմէք. Historie, (հիսթօրիէ) պատմութիւն, հիքեայէթ. Lilie, (լիլիէ) շուշան, զամպագ ։

Զերկբարբառքս ai, äu, պարտ է որոշել յարտասանելն որպէս զսաքսոնիացիս ՚ի ei և eu երկբարբառից. զր. Saite, (սայթէ) լար, քիրիշ. seite, (զէյթէ) կողմն, թարաֆ. Waise, (վայզէ) որբ, էօքսիւզ. weise, (վէյզէ) գիտուն, ալիմ. Häute, (հայթէ) մորթք, տէրիլէր. heute (հէօյթէ) այսօր, պուկիւն ։ Տարբերութիւնք ձայնի երկբարբառիցս քաջ իսկ երևին ՚ի խօսս Պրուսաց և սաքսոնիացւոց, և մանաւանդ բնակչացն Մայզն կամ Մայսսայն քաղաքին ։ Իսկ եթէ իցեն անջատ գրեալք, չէ պարտ շփոթել զսոսա ընդ ae, oe, և ue, այլ հնչել զերկոսին ևս որիշ որիշ, զր. Aloe, (ալօէ) հալուէ, էօտ աղաճը. Phaethon, (ֆաէթօն) Փայեթօն, որդի արևու, կիւնէշ շահզատէսինին ֆաէթօն իսմի տիր ։

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ ԲԱՂԱՁԱՅՆԻՑ

B, b, է որպէս զմերս Պ. և եթէ զt զկնի ունիցի, յայնժամ հնչի որպէս Բ կամ Փ. զր., Geliebte, (կէլիէպթէ) հոմանի, սէվկի. ՚ի վերջ բառից կամ ՚ի վերջին վանկին արտասանի նոյնպէս. զր. Lob, (լօփ) գովութիւն, մէտհ. gelb, (կէլփ) դեղին, սարը. hübsch, (հիւփշ կամ հիփշ,) գեղեցիկ, կիւզէլ ։ Նոյնպէս եթէ նախադաս իցէ տառիցս, n, h, s, զր. Begräbniss, (պէկրէփնիս) թաղումն, տէֆն. Grobheit, (կրօփհայթ) բրտութիւն, խօրէօթլըք ։

C, c, Նախադաս բաղաձայնից, եւ և ձայնաւո֊րացս a, o, u, միշտ հնչի որպէս զք կամ Կ. զր. Credit, (քրէտի՛թ) յարգ, էթիպար. փոխ, վէրէսի. Sclave, (սքլա՛ֆէ) գերի, էսիր, եէսիր. Capital, (քա֊փիթալ) գլուխ դրամոյ, սէրմայէ. Companie, (քոմ֊փանի՛) ընկերութիւն, օրթագլըք: Երկրորդ՝ յառա֊ջոյ ձայնաւորացս. ä, e, i, ö, ü, w, y, արտասանի որպէս զց կամ Ց. զր. Cäsar, (ցէ՛զար) կայսր, չա֊սար. Cicero, (ցի՛ցէրօ) Կիկերոն, պէր ադէմ իսմի. Cey-lon, (ցէ՛յլօն) Սէյլան կղզի, սէյլան ադասը. Cypres-se, (ցիփրէսէ) նոճի, սէլվի:

Ch, ch, Առաջին՝ հնչի որպէս զԽ, բայց է զի փափ֊կահնչիւն ընդ մէջ խ և հ տառից (որպէս զքէի Յունաց.) զր. Brettchen, (պրէթխէն) փոքր տախ֊տակ, թախթաճըք. suchen, (սուխէն) որոնել, արա֊մաք. և է զի սաստկահնչիւն որպէս խ կատարեալ (կամ խը Տաճկաց). զր. sicher, (սի՛խէր) ապա֊հով, էմին. lachen, (լա՛խէն) ծիծաղել, կիւլմէք: Եր֊կրորդ՝ որպէս զք կամ Կ, եթէ իցէ ՚ի սկիզբն բա֊ռից. զր. Charfreytag, (քարֆրայթագ) աւագ ուր֊բաթ, պէօյիւք ճումա. Christ, (քրիստ) Քրիստոս, մէսիհ. դարձեալ եթէ գուցէ զկնի նորա տառս s, զր. Fuchs, (ֆուքս) աղուէս, թիլքի. Wachs, (վաքս) մեղրամոմ, պալ մումու: Երրորդ՝ որպէս զՇ, բայց ՚ի գաղղիական բառս եւեթ. զր. charmant, (շարմանթ) սիրալի, տիլպէր. charletan, (շարլըթան) ընդվայ֊րախօս, լաֆազան:

D, d, որպէս զՏ:

F, f, Ֆ:

G, g, Կ. բայց յետադաս գոլով երբեմն ոչ լինի ուղղաձայն, զր. singen, (սինկէն) երգել, թիւր֊քիւ չաղըրմաք, էյլէնի օքումաք. Pfingsten, (բֆինկսթէն) հոգեգալուստ, կիւլ պայրամը. բայց ՚ի բարդեալ կամ ՚ի բաղադրեալ բառից, յորս պահի ան֊վրէպ հնչումն ոչ և գի, զր. un-gern, (ունկէրն) ակա֊

մայ, կէչմէքլըմէքլ. և այլն: Իսկ 'ի հետևեալ բառս հնչի որպէս գէ կամ գ. զր langsam, (լանկսամ) յամր, եավաշ. vergänglich, (ֆէրկէնկլիխ) անցաւոր, կէչիճի:

H, h, Գոյիրս այս երբեմն արտասանի, նախ 'ի սկզբան բառից՝ որպէս հ այզզու. զր hoch, (հօխ) բարձր, եիւքսէք. Haar, (հար) գէս, սաչ. Horn, (հօռն) եղջիւր, պօյնուզ: Երկրորդ՝ անձայն 'ի վերջ միավանկ բառից. զր Stroh, (շդրօ) յարդ, սաման. Schuh, (շու) ոտ, բապուչ: Երրորդ՝ յետադաս ձայնաւորի՝ մանաւանդ եթէ իցէ նախադաս տառից l, m, n, r, և u, ևս և ընդ մէջ երկուց ձայնաւորաց, տայ երկարութիւն ինչ ձայնին, որպէս. Zahl, (ցալ) թիւ, սայը. nehmen, (նէէմէն) առնուլ, ալմագ. Jahr, (եար) ամ, եըլ. gehen (կէէն) գնալ, կիթմէք: Այլ 'ի բարդութիւնս պահէ h զիւր թաւ հնչումն, զր behaupten, (պէհաուբդըն) 'ի վեր ունել, եօքարը քալտըրմագ: Տես և ch, ph, և th.

I, j, բաղաձայնս ունի զտեղի գրոցս է, և յ. որպէս 'ի բառս եղն, և էայ. իսկ 'ի գաղղիական բառս ժի, զր. Iournal, (ժուռնալ) օրագիր, եէվմիյէ, ևն:

K, k, որպէս զԳ կամ Ք:

L, l, Լ:

M, m, Մ:

N, n, Ն:

P, p, Բ կամ Փ:

Pf, pf, չէ պարտ զսա որպէս զլոկ Ֆ արտասանել, այլ իբրև զբՖ, խառն հնչմամբ երկուցն ևս որպէս Pferd, (բֆէրտ) ձի, աթ:

Ph, ph, հնչեալ որպէս Ֆ, միայն յայլազգական բառս ևեթ գտանի. զր. Philosophie, (ֆիլօզօֆի) փիլիսոփայութիւն, իլմ հիքմէթ:

Q, q, առանց յետադաս ու՝ ոչ 'ի կիր արկանի, զր. Quelle, (քուէլլէ) ակն աղբեր, չէշմէ ։,

R, r, Ռ ։

S, s, երբեմն՝ մանաւանդ ընդ մէջ երկուց ձայնաւորաց հնչի որպէս զ. զր. sehen, (զէէն) տեսանել, կէօրմէք. Esel, (էզըլ) էշ, էշէք. Mäuse, (մօյզէ) մկունք, սըչանլար. kommen sie, (քօմմէն զի) եկայք այսր, կէլէնիզ պուրայա ։ Նաև երբեմն որպէս ս, զր. setzen, (սէցըն) նստել, օթուրմաք. Haus, (հաուս) տուն, էվ. Sie, (սի) տէրութիւնդ ձեր, զիւնաբիւնիզ. այլ եթէ ուր ուրեք զ կամ ս պարտ իցէ ընթեռնուլ՝ 'ի փորձոյ վարժիմք ։ Եթէ զհետ իւր ունիցի զտառս t և p, հնչի հասարակօրէն որպէս շ. զր. Stein, (շթայն) քար, թաշ. Sprache, (շբրախէ) բարբառ, տիլ. verstehen, (ֆէրշթէէն) իմանալ, անլամաք. բաց 'ի յերկրորդ դիմաց բայից և 'ի գերադրականաց, յորս պահի հնչումն ս'ի, զր. du bist, (տու պիսթ) դու ես, սէն սին. beste, (պէսթէ) ես բարեգոյն, էն էյի. ևս և 'ի բառս յայսոսիկ Christen, (քրիսթըն) քրիստոնեայք, քրիսթիանլար. gestern, (կէսթէրն) երէկ, տիւն. flüstern, (ֆլյուսթէրն) շշնջել, ֆըսըլտամաք. husten, (հուսթըն) հազալ, էօքսիւրմէք. հնչի և ս որպէս զշ յառաջ քան զc, k, l, m. զր. sclave, sklave, (շքլավէ) գերի, էսիր. slavonien, (շլավօնիէն) Սիւրիկէ, շլէավօն մէմլէքէթի. smaragd, (շմարագտ) զմրուխտ, զիւմրիւտ ։ Իսկ ուր պարտն է անվրէպ ս արտասանել, գրի ss. զր hass, (հաս) ատելութի, պուղզ. schloss, (շլօս) աղխք, քիլիտ ։

T, t, Դ կամ Թ. բայց յեկամուտ բառս զկնի իւր ունելով զio ընթերցեալ լինի որպէս ց. զր. portion, (բօրցիօն) մասն, հիսսէ. իսկ tz, հնչին 'ի միասին որպէս ց կամ ծ ։

V, v, հասարակօրէն Փ հնչի 'ի գերմանացւոց. այլ է զի՝ մանաւանդ 'ի յատուկ անուանս լինի որպ վ ։

W, w, Վ:

X, x, ՔՍ:

Z, z, Զ. Ց:

Այսչափ ինչ խօսեցեալ ՚ի տեղւոջս, դարձեալ միւսանգամ լիցի մեզ բան զգրոց ՚ի յարմարագրութեանն, տես անդ:

ՅՕԴՈՒԱԾ Բ.

ՅԱՂԱԳՍ ՎԱՆԿԻ

Վանկն՝ (die Silbe կամ Spelle) է միաբանութիւն ձայնաւոր և բաղաձայն տառից, որովք լինի հնչումն ինչ յօդելի. զոր acht, (ախտ) ութ, սէքիզ. Nacht, (նախտ) գիշեր, ագշամ: Դիցուք աստանօր և զօրինակ հեգելոյ ՚ի դիւրութիւն համբակաց:

ba, bä, be, bi, bo, bö, bu, bü,
պա, պէ, պէ, պի, պօ, պէօ կամ պէ, պու, պիւ կամ պի,

ab, äb, eb, ib, ob, öb, ub, üb,
ապ, էպ, էպ, իպ, օպ, էօպ կամ էպ, ուպ, իւպ կամ իպ,

bai, bei, beu, bau, bäu, bey, aub, äub, eib, eub,
պայ, պայ, պայ, պաու, պայ, պայ, աուպ, այպ, այպ, այպ,

bla, ble, bli, blo, blu, dra, dre, dri, dro, dru,
պլա, պլէ, պլի, պլօ, պլու, տրա, տրէ, տրի, տրօ, տրու,

kna, kne, kni, kno, knu, gra, gre, gri, gro, gru,
քնա, քնէ, քնի, քնօ, քնու, կրա, կրէ, կրի, կրօ, կրու,

sta, ste, sti, sto, stu,
սթա, սթէ, սթի, սթօ, սթու,
շթա, շթէ, շթի, շթօ, շթու,

schra, schre, schri, schro, schru,
շրա, շրէ, շրի, շրօ, շրու,

bieg, biegst, biegt, bog, pflog,
պիկ, պիկսթ, պիկթ, պօկ, փլօկ,

blau, schwarz, stumm, sieben, zwölf,
պլաու, շվարց, շթումմ, սիպն, ցվէլֆ, և այլն։

Der Herr Leh-rer er-mah-net mich, ich soll vor-
տէր հէրր լէ-րէր էր-մահ-նէթ միխ, իխ սօլլ ֆօր-
sich-tig seyn im Ge-hen, und im sprin-gen,
սիխ-թիկ սայն իմ կէ-ըն, ունտ իմ ըշփրին-կըն,
ich soll nicht mit Mes-sern, Ga-beln und Sche-
իխ սօլլ նիխթ միթ մէս-սէրն, կա-պըլն ունտ շէ-
ren spie-len.
րըն ըշփի-լըն։

ՅՕԴՈՒԱԾ Գ.

ՅԱՂԱԳՍ ԲԱՌԻ

Բառն (das Wort) է բաղկացութիւն վանկից։ Եւ 'ի բառից ոմանք են միավանկք (einsilbig) որք, Tisch, (թիշ) սեղան, սօֆրա. Stuhl, (շթուլ) աթոռ, քիւրսի. wie, (վի) որպէս, նէճէ. և այլք բազմավանկք (mehrsilbig) որք Knabe, (քնապէ) տղայ, օղլան. Bruder, (պրուտէր) եղբայր, գարտաշ. empfinden, (էմֆին-տըն) զգալ, դույմագ. unvergleichlich, (ուն-ֆէր-կլայխ-լիխ) աննման, պէնզէրսիզ. և այլն։

'Ի բառից ոմանք են նախագաղափար (Stammvort), որք Berg, լեառն, տաղ. Mann, այր, էր, և այլն. և կամ ածանցականք (abgeleitetes Wort), որք Gebirge, լերինք կամ լեառն, տաղլար, տաղ, 'ի բառէս Berg. männlich, արական, մէրտանէ, 'ի բառէս mann. և ոմանք՝ պարզ (einfach) որք. Haus, տուն, էվ. roth, կարմիր, գըրմըզը, և այլն. կամ բարդ՝ (zusammengesetzt) որք. Hausvater, հայր տան, պէր էվտէ օլան պապա. rothgelb, դեղին հարեալ 'ի կարմիր, գը-

ղըւ ստուր. Feldbaukunst, երկրագործութիւն, ֆէլտ-պաուգունսդ. և այլն։ 'Ի բարդութեան միշտ վերջին բառն է նշանակիչ իրին, որ. Oelbaum, ձիթենի, էօլպաում ծառ. Baumöl, ձէթ, պաումէօլ իւղ. և այլն։ Այլ է ուրեք և այլափոխել նշանակութեանն, որ. stehen, կալ, շդէէն. ver-stehen, իմանալ, ֆէրշդէէն. Sohn, որդի, զօն. Stief-sohn, ուրջու, շդիֆզօն։

ԲԱՂԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱՌԻՑ ԸՆԴ ԱԾԱՆՑԱԿԱՆՍ

Ածանցական մասնիկք՝ որ յօդելով յարմատական բառս՝ տան նոցա նշանակութիւն ինչ երկրորդական, են երկտեսակ։ Նախայօդ (die Vorsilbe) որ յօդի յառաջոյ բառից, և վերջայօդ (die Nachsilbe) զի յօդի 'ի վերջն բառից։ Գործածական նախայօդքն են ant, ent, emp, be, ge, er, un, ur, ver, zer, որ. Ant-vort, պատասխանի, անդվորդ. be-glückt, բաղդաւորեալ, պէգլիւգդ. emp-finden, զգալ, էմֆինտէն. ent-sagen, հրաժարել, էնդզագէն. Ge-hör, լսողութի, գէհէօր. er-zwingen, բռնութբ 'ի ձեռս բերել, էրցվինկէն. Un-schuld, անմեղութի, ունշուլդ. Ur-sprung, սկզբնաւորութիւն, արմատ, ուրշբրունգ. ver-sprechen, խոստանալ, ֆէրշբրէխէն. zer-stören, եղծանել, ցէրշդէօրէն. և այլն։ Վերջայօդքն են բազումք. և են. and, bar, chen, el, en, end, er, ern, ei, haft, heit, ig, icht, ing, inn, isch, keit, lein, lei, ling, lich, licht, miss, sal, sel, selig, sam, schaft, thum, ung, zig, ssig, որ. Heil-and, փրկիչ, հայլանդ. dank-bar, երախտագէտ, դանգպար. Mäd-chen, աղջիկ, մէդխէն. Zweif-el, կասկածանք, ցվայֆէլ. Lad-en, կրպակ, լատէն. Töpf-er, բրուտ, դէօբֆէր. folg-ern, մակաբերել, ֆոլկէրն. Fischer-ei, ձկնորսութիւն, ֆիշէրայ. wahr-haft, ճշմարտապէս, վարհաֆդ. Wahr-heit, ճշմարտութիւն, վարհայդ. holz-ig, փայտաւոր, հոլցիգ. holz-icht, փայտանման, հոլցիխդ. fleisch-icht, մսուտ, ֆլայշիխդ. Här-ing, ծովատառեխ, հէրինգ. König-inn, թագուհի, քէօնիգին. kind-isch, տղայական, քինդիշ. Heilig-keit, սրբութիւն,

օղլանճըգ. Kind-lein, փոքրիկ տղայ, չօճուգճազ. Iüng-ling, երիտասարդ, տէլի գանլը. wahr-lich, յիրաւի, սահիհ, կէրչէք. Hinder-niss, արգել, էնկէլ. Lab-sal, զարմանիչ, շիֆալը. folg-sam, հնազանդ, մուտի. Freund-schaft, բարեկամութիւն, տօստլուգ. Reich-thum, հարստութիւն, զէնկինլիք. Rett-ung, փրկութիւն, գուրթուլուշ. vier-zig, քառասուն, գըրգ. dreis-sig, երեսուն, օթուզ. և այլն։

Ածանցումն 'ի գերմանացիս լինի եւս և այլայլութեամբ ձայնաւորաց. որ. Vogel, թռչուն, գուշ. vö-gel, թռչունք, գուշլար. leuchten, լուսաւորել, շըլըգ վէրմէք. Licht, լոյս, շըլըգ. Gang, երթ, կիտիշ. ging, երթայր, կիտէր իտի։ Երբեմն փոփոխութեամբ բա-ղաձայնի, որ. Geld, դրամ, ագչէ. gelten, արժել, տէյմէք. Schnitt, հատումն, քէսիշ, schneiden, հատա-նել, քէսմէք։

Այսու եղանակաւ ածանցին գոյականք 'ի գոյա-կանաց, որ. Sohn, որդի, օղուլ. Söhn chen, որդեակ, օղուլճուգ. Fleisch, միս, էթ. Fleischer, մսավաճառ, գասաբ։ Երկրորդ՝ գոյականք 'ի բայից. որ. Gebäude, շինուածք, եափը. 'ի բայէս bauen, շինել, եափմագ. Gedanken, մտածութիւն, ֆիքր, 'ի բայէս denken, զմտաւ ածել, խորհել, տիւշիւնմէք։ Երրորդ՝ ածա-կանք 'ի բայից. որ. beträchtlich, մեծ, պէօյիւք. 'ի բայէս betrachten, մեծ ինչ գրել, պէօյիւք շէյ սայ-մագ։ Չորրորդ՝ ածականք 'ի գոյականաց, որ. männ-lich, արական, մուզէքքէր. 'ի բառէս Mann, այր, էր. glücklich, բաղդաւոր, պախթլը. 'ի բառէս Glück, բաղդ, պախթ. և այլն։ Հինգերորդ՝ բայք 'ի գոյա-կանաց. որ. nageln, բեւեռել, մըխլամագ, 'ի բառէս Nagel, բեւեռ, էնքսէր, մըխ. kleiden, զգեցուցանել, կիյտիրմէք, 'ի բառէս Kleid, զգեստ, ռուբա։ Վեցե-րորդ՝ բայք 'ի բայից. որ. lächeln, ժպտել, կիւլիւմ-սէմէք, 'ի բայէս lachen, ծիծաղել, կիւլմէք. besuchen, այց առնել, զիեարէթ էթմէք, 'ի բայէս suchen, որոնել, արամագ։ Եօթներորդ՝ բայք ածանցին նաև յայլոց մասանց բանի. որ. erwiederen, անդրէն տալ, կէրի վէրմէք, 'ի բառէս wieder, անդրէն, թէքրար, կէրի. ge-nügen, գոհ լինել, խօշնուտ օլմագ, 'ի բառէս genug,

բաւական, էէլէր. vereiteln, ոչնչացուցանել, պօշ չըգարմագ, 'ի բառէս eitel, սնոտի, պօշ։

ՅԱՂԱԳՍ ՇԵՇՏԻ

Շեշտն (Wortton կամ Accent) տաճկական և գաղղիական լեզուաց՝ որք 'ի վերջին վանկս բառիցն ունին՝ դիւրաւ է դնել ընդ կանոնաւ, բայց գերմանականին կարի դժուարին. զի մերթ 'ի սկզբան դնի, մերթ 'ի վերջն և մերթ 'ի մէջն. և ահա կարգեմք զկանոնսն զոր միանգամ աւանդեն քերականք։ Նախ՝ շեշտն կախի զարմատական նշանակութենէ բառից. զր. 'ի բառն Vergébung, շեշտի միջին վանկն geb, վասն զի զարմատն ցուցանէ բային geben, տալ, վէրմէք. որ միացեալ ընդ մասնկանցս ver և ung, նշանակէ տալ ումեք զթողութիւն, ներել, և այլն. բայց 'ի բառից ինչ, զր. lebéndig, կենդանի, դիրի. զի ըստ վերոգրեալ կանոնի շեշտելով զարմատական բառն՝ պարտ էր ասել lébendig, որ չէ այնպէս։ Նոյնպէս և բառք ei ածանցական մասնկաւ բաղկացեալք, 'ի վերայ մասնկանն ունին զշեշտն. զր. Kinderéi, և ոչ Kínderei, տղայութիւն, չօճուգլուգ. Spielerḗi, ոչ Spíelerei, խաղալիկ, օյունճագ. մանաւանդ 'ի բառս այլազգականս. զր. Soldát, զինուոր, ասքէր. Altár, սեղան տաճարաց, միհրապ։ 'Ի բազմավանկ կամ 'ի բարդեալ բառս՝ յորս պարտ է յերկուսին տեղիս շեշտել, շեշտի սաստկութեամբ վանկն կամ բառն որ ունի զառաջին նշանակութիւնն, զոր կոչեն (Haupt ton) գլխաւոր շեշտ. իսկ զերկրորդն մեղմով ասացեալ (Nebenton կամ halber Ton) այս է երկրորդական. զր. 'ի բառն Gesellschaft, ընկերութիւն, օրթագլըգ, բառն gesell ունի զառաջին նշանակութին (որ է միաւորութիւն կամ ժողով), վասն որոյ և զգլխաւոր շեշտումն. իսկ ածանցականն schaft, ունի զերկրորդականն, և հնչի Geséllschaft.

Շեշտն երկակի է, երկար, զր. Schaaf, (շա՛ֆ) ոչխար, գօյուն. schief, (շի՛ֆ) կոր, էյրի. և սուղ, զր. sitzen, (սի՛ցն) նստել, օթուրմագ. plötzlich, (բլէ՛ցլիխ) յանկարծ, անսըզըն։ Ըստ կանոնաց զերկարն ունին

նախ՝ միավանկք յանգեալք 'ի ձայնաւորս կամ յերկձայնս. զր. da, (տա՛) աստ, արանդա. ja, (եա՛) այո, դեւն. nie, (նի՛) ոչ երբեք, հեչ դեր չաման. die, (դի՛) այս, այդ, այն, դու, լու, օ. blau, (պլա՛ու) կապոյտ, մավի: Երկրորդ՝ բառք՝ յորս գրին aa, ee, oo, ie, և h, զր. Saat, (սա՛թ) ցան, էքին. See, (զէ՛) ծով, տենիզ. լիճ, կէօլ. Thier, (թի՛ր) անասուն, հայվան. froh, (ֆրօ՛) գոհ, խօշնուտ: Երրորդ՝ բառք յանգեալք 'ի մի միայն բաղաձայն. զր. wer, (վէ՛ր) ով, քիմ. mir, (մի՛ր), ինձ, պանա. spät, (շբէ՛թ) անագան, կէճ. schön, (շէօ՛ն) գեղեցիկ, կիւզէլ. kam, (քա՛մ) գայր, կելիրտի: Բայց 'ի բազում հետևեալ միավանկ բառից. զր. ab, ob, das, des, was, es, bis, hin, in, weg, man, um, և այլն, պիտոյ էր ևս զբառսն grob, Lob, Hof, Rad, Gras, երկար հնչել՝ որպէս լսի 'ի տեղիս տեղիս Գերմանիոյ. վասն զի սեռականք նոցա երկայնին. զր. grobes, (կրօ՛պըս) Lobes, (լօ՛պըս), և այլք. սակայն սովորութիւն եդ 'ի նոսա շեշտ սուղ: Իսկ բառք առհասարակ յանգեալք յերկուս բաղաձայնս՝ սուղ ունին զշեշտն. զր. Fell, մորթ, տէրի. Ball, կաքաւ, խօրա. Lamm, գառն, քուզու. Herr, տէր, աղա. Stadt, քաղաք, շէհիր. Wand, որմ, տուվար. բայց 'ի բառից Bart, մօրուք, սաքալ. Krebs, խաչափառ, էէնկէչ. Magd, աղջիկ, քըզ. Mond, լուսին, այ:

ՅՕԴՈՒԱԾ Դ.

ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՍԱՆՑ ԲԱՆԻ

Մասունք բանի (Redetheile) 'ի գերմանացիս են թուով ինն. ա. Hauptwort, գոյական. բ. Beiwort, ածական. գ. Fürwort, դերանուն. դ. Zeitwort, բայ. ե. Geschlechtswort, յօդ. զ. Zahlwort, թըւական անուն. է. Vorwort, նախադրութիւն. ը. Nebenwort, մակբայ. և թ. Bindewort, շաղկապ: Սոյն բաժանեն զսոսա ըստ Հայնզիուս քերթողին՝ յերկուս մասունս, 'ի հիմնական և յերկրորդական էութիւնս: Հիմնականքն են որք յայտնեն զնշանակութիւն ինչ ըստ ինքեան. և են գոյական, ածական,

դերանուն և բայ. իսկ երկրորդականքն են՝ որք որպէս զհպատակս առաջնոցն՝ յայտ առնեն զմիտս յառաջասացեալ բառից. և են յօդ, թուական անուն, նախադրութիւն, մակբայ և շաղկապ: Ըստ այսր շարակարգութեան յօրինեն զքերականութիւնս իւրեանց. իսկ մեք զհետ երթեալ զանազան ազգաց՝ դնեմք. ա. զյօդն. բ. զգոյական անունն. գ. զածական անունն. դ. զթուական անունն. ե. զդերանունն. զ. զբայն. է. զնախադրութիւնն. ը. զմակբայն. թ. զշաղկապն, և հուսկ յետոյ յաւելումք և զմիջարկութիւն, զոր գերմանացիք հանեն 'ի թուոյ մասանց բանի, որով լինին ըստ ամենայն թուով տասն. զորոց մի առ մի լիցի մեզ բան:

ՅՕԴՈՒԱԾ Ե.

ՎԱՍՆ ՀՈԼՈՎՄԱՆՑ ԵՒ ԽՈՆԱՐՀՄԱՆՑ ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԷՍ

'Ի մասանց բանի ոմանք են փոփոխականք՝ որպէս գոյականք, ածականք, դերանունք, բայք, յօդք և թուական անուանք. և ոմանք անփոփոխք՝ որպէս նախադրութիւն, մակբայ, և շաղկապ: Այս փոփոխութիւնք քառակերպ են. և կոչին, հոլովումն, համեմատութիւն, սեռորոշութիւն և լծորդութիւն:

Ընդ հոլովմամբ անկանին գոյականք, ածականք, դերանուանք, յօդք և թուական անուանք. և ունին հոլովս (Fälle) ըստ Լատինաց վեց. զր.

erster Fall, կամ erste Endung, կամ Nominativ. ուղղական, ղինայի.
zweiter Fall, zweite Endung, Genitiv. սեռական, աուլի.
dritter Fall, dritte Endung, Dativ. տրական, հիփայի.
vierter Fall, vierte Endung, Accusativ. հայցական, նաուղի.
fünfter Fall, fünfte Endung, Vocativ. կոչական, նիփայի.
sechster Fall, sechste Endung, Ablativ. բացառական, ճէրրէ:

'Ի սոցանէ զչորեսին ևեթ 'ի կիր արկանեմք, զուղղականն, զսեռականն, զտրականն և զհայցականն. զի կոչականն լինի որպէս զուղղականն. և բացառականն՝ նախադրութեամբս von որ դնի յառաջոյ տրականին. զր. von dem Hause, 'ի տանէ, էվտէն:

'Ի ցուցանել զքանիօնութի իրաց կամ անձանց

ունիմք զթիւն (die Zahl կամ Numerus) եզական (die Einheit, die einfache Zahl, der Singular), և յոգնական (die Mehrheit, die mehrfache կամ vielfache Zahl, der plural)։

Յերկրորդն՝ որ է համեմատութիւն (die Vergleichungsstufe, der Vergleichungsgrad, die Komparation) վերածին միայն ածականք 'ի յերիս աստիճանս, 'ի դրականն (positiv), զր. schön, գեղեցիկ, 'ի բաղդատականն (komparativ,) schöner, գեղեցկագոյն, և 'ի գերադրականն (superlativ,) schönste, ամենագեղեցիկ։ Եւ եւս անուանին սոքա die erste, zweite, dritte Vergleichungsstufe; զր առաջին, երկրորդ, երրորդ աստիճան համեմատութեան։

Սեռորոշութիւնն (die Motion) է վասն ածականաց, դերանուանց և յօդից՝ 'ի նշանակել ոչ միայն զդէմս, զթիւս և զհոլովս, այլ և զսեռս նոցա՝ որոշեալ ինչ գրով, որ ասի սեռորոշական, զր. grosser Mann, այր մեծ, ուր մասնիկս er յարեալ 'ի վերջն ածականիս gross, ցուցանէ թէ բառս Mann արական է, և ինքն լինի ածական նորա. gutes Kind, բարի մանուկ, վանկն es է սեռորոշական 'ի նշանակել զչէզոքական սեռ բառիս Kind; schöne Frau, գեղեցիկ տիկին, յորում դնի միայն e տառն նշանակիչ իգական սեռի։ Այսպէս ունիմք երիս սեռորոշ տառս առեալ 'ի յօդից. er վասն արականի, e վասն իգականի, և es վասն չէզոքական սեռի։ Եթէ կամիցիմք որոշել զսեռս կանխաւ ասացեալ կամ ծանօթի իրիք կամ ուրուք, դնեմք զյօդն 'ի սկզբան՝ և ապա զածականն, յաւելլով 'ի վերջոյ նորա զe և հուսկ յետոյ զգոյականն. զր. der grosse Mann, այրն մեծ. die alte Frau, ծերացեալ տիկինն. das grosse Buch, մատեանն մեծ։ Ըստ այսմ grosser Mann, այր մեծ (ով և իցէ). իսկ der grosse Mann, այրն մեծ (զորմէ ասացաք կանխաւ կամ ծանօթ ոք)։

Լծորդութիւնն (die Konjugation կամ Abwandlung) ասի զփոփոխութենէ բայից. և ունի չորս պարագայս. եղանակ (Modus կամ die Art), ժամանակ (Tempus կամ die Zeit), դէմք (die Person), և թիւ (Numerus կամ die Zahl)։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՍԱՆՑ ԲԱՆԻ

ՅՕԴՈՒԱԾ Ա.

ՅԱՂԱԳՍ ՅՕԴԻ

Յօդն (der Artikel, das Geschlechtswort) է *մասնիկ ինչ հոլովական, որ մերթ յարեալ յանուանս կամ 'ի դերանուանս՝ յայտնէ զսեռն, զթիւն և զհոլով նոցա. և մերթ դնի առանձինն փոխանակ այլոյ բառի։ Վասն չունելոյ լեզուին մերոյ որպէս և Տաճկաց, Պարսից, Հունկարաց զյօդ՝ դժուարութեամբ ուսանիմք զայս մասն բանի. զի պարտ է գիտել և թէ այս նիշ բառ յորմէ սեռէ է և զոր յօդ առնու։ Արդ յօդիւ յայտ առնեն զսեռս բառից. և բաժանի յերկուս, որոշեալ* (bestimmt), *և անորոշ* (unbestimmt). *իսկ ըստ այլոց՝ որ լաւ ևս է՝ որոշիչ* (bestimmende), *և անորոշիչ* (nicht bestimmende). *զի տոքա ոչ որոշին, այլ որոշեն զյատկութիւն գոյականաց։*

Որոշիչ յօդք են der *առական*, die *իգական*, *և* das *չէզոք. և դնին 'ի բառս որք նշանակեն զորոշ ինչ տեսակ՝ ընդ որով են բազում անհատք. զր.* der Mensch ist sterblich, *մարդն (հայելով 'ի տեսակ նորա) է մահկանացու, ինսան էօլիւմլիւ տիւր։ Սոքա յայտնեն նաև զանուանս ազգաց, լերանց, անտառաց, ծովուց և գետոց. զր.* der Armenier, *Հայ.* der Ararat, *Մասիս լեառն.* die Donau, *Դանուբ, և այլն։ Ունին զորոշիչ յօդն ևս և ոմանք յանուանց գաւառաց որպէս զհասարակ անուն. զր.* die Türkei, *Տաճկաստան.* die Moldau, *Մոլդավիա։*

Յօդն որոշիչ ոչ դնի, ա. 'ի վերայ յատուկ անուանց. զր. Cäsar, *Կեսարոս.* Friedrich, *Փետերիկոս.* Nerses, *Ներսէս, ևն։ Կողմանց աշխարհի. զր.*

Abend, արևմուտք. Morgen, արևելք, ևն. Նա և 'ի վերայ բառիս ա̃ծ՝ եթէ նշանակեսցէ զաստեղծողն երկնի և երկրի. զի 'ի նշանակելն զա̃ծս՝ միշտ յօդիւ 'ի կիր արկանի : Բացառութիւն այսմ կանոնի է. ա. Եթէ յատուկ անուանն իցէ 'ի տեղի հասարակ անուան, պարտ է դնել զյօդն. օր. die Alexander unserer Zeit, Աղեքսանդրոսք մերում ժամանակի. ich lese den Moses Chorenenses, ընթեռնում զՄովսէս խորենացին, ո̃ր զգիրս խորենացւոյն : Եթէ յիշեսցի անուն ուրուք անարգանօք, օր. ich habe den Iohann gesehen, տեսի ես զՅովհաննէս (ծառային կամ անպատիւն) : Բ. 'Ի վերայ գոյականաց՝ որք ոչ զամբողջն այլ զմասն ինչ ցուցանեն. կամ որք զսեռն՝ զտեսակն և կամ զնիւթն միայն ընդհանրապէս նշանակեն. զոր օրինակ. Brod backen, եփել զհաց. [illegible] (և ոչ [illegible]). Wasser trinken, ըմպել զջուր, [illegible] (ոչ [illegible]) [illegible]. Geduld haben, ունել զհամբերութիւն, [illegible]. Bücher kaufen, գիրս գնել, [illegible]. և այլն : Օ ի դնելով զյօդն՝ նշանակէ որոշեալ ինչ. օր. backen Sie das Brod, եփեցէք զհացն, [illegible] : Գ. Բազում անգամ համառօտութեան սակս ոչ դնի յօդն, Նախ՝ 'ի պատուանունս ծանօթ անձանց. օր. Kaiser Franz, Փրանկիսկոս կայսր. 'ի ճակատս գրեանց. օր. Erster Theil, մասն առաջին. Deutsche Sprachlehre, քերականութիւն գերմանական. Vorrede, յառաջաբանութիւն : Երկրորդ՝ եթէ բազում գոյականք իցեն 'ի միասին. օր. Wahrheit, Gerechtigkeit, Freundschaft und Liebe, ճշմարտութիւն՝ արդարութիւն, բարեկամութիւն և սէր : Երրորդ՝ 'ի բազում առակակերպ ասացուածս. օր. Noth bricht Eisen, հարկն լուծանէ զօրէնս, [illegible] :

Յօդն որոշեալ հոլովի յեզականն՝ յերեսին սեռս իւր, իսկ 'ի յոգնականն է մի և նոյն յա̃մ սեռս. և հոլովի այսպէս.

	ԵԶԱԿԱՆ			ՅՈԳՆԱԿԱՆ
	Արական.	Իգական.	Չէզոք.	Յամ սեռս.
Ուղղ.	der,	die,	das,	die,
Սեռ.	des,	der,	des,	der,
Տր.	dem,	der,	dem,	den,
Հայց.	den,	die,	das,	die.

Յօդք անորոշիչք հասարակօրէն ցուցանեն զմի միայն առարկայ, որ վերաբերի յորոշեալ ինչ տեսակ՝ բայց առանց որոշելոյ զանհատն յատկապէս. զր. ich habe einen Menschen gesehen, տեսի ես զայր մի. յորում բառս ein, մի, ցուցանէ զանհատ ոք ՚ի տեսակէ մարդկութեան, իբրեւ ասել զոմն կամ զոք, առանց յայտնելոյ զանուն կամ զմականուն նորա։ Այս հոլովի սա կամ գոյականաւ եւ կամ միայնակ առանց գոյականի։

ԳՈՅԱԿԱՆԱՒ

	Արական.	Իգական.	Չէզոք.
Ուղղ.	ein,	eine,	ein,
Սեռ.	eines,	einer,	eines,
Տր.	einem,	einer,	einem,
Հայց.	einen,	eine,	ein.

ԱՌԱՆՑ ԳՈՅԱԿԱՆԻ

	Արական.	Իգական.	Չէզոք.
Ուղղ.	einer,	eine,	eines կամ eins,
Սեռ.	eines,	einer,	eines,
Տր.	einem,	einer,	einem,
Հայց.	einen,	eine,	eines կամ eins,

ՅՕԴՈՒԱԾ Բ.

ՅԱՂԱԳՍ ԳՈՅԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆՑ

Գոյական անուն (Hauptwort կամ substantiv) այն է՝ որ ինքնին միայնակ վարեալ ՚ի բանս՝ ցուցանէ ուրուշեալ ինչ իր ։ Եւ բաժանի ըստ նշանակութեան ՚ի Յատուկ Eigenname կամ nomen proprium, զր. Iohann, Յովհաննէս, Եահէա. Konstantinopel, Կոստանդնուպօլիս, Իսթամպօլ ։ ՚Ի Հասարակ Gattungsname, կամ nomen appellativum, զր. Mensch, մարդ, ինսան. Fisch, ձուկն, պալըգ. և ՚ի Հաւաքական Sammelnamen, որ եղական ձայնիւ նշանակէ բազումս. զր. Nation, ազգ, միլլէթ. Truppen, գունդ, պէօլիւք ։

Են գոյականաց և պարագայք այլևայլ ըստ որոց փոփոխին, և են՝ Ձև die Art, Տեսակ Bildung, Թիւ die Zahl, Սեռ das Geschlecht, և Հոլովմունք die Beugung, զորոց մի ըստ միոջէ տեսցուք ։

Ա. ՁԵՒ ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ

Գոյականք ըստ ձևոյն կազմութեան կամ Պարզ են կամ Բարդ և կամ Բաղադրեալ ։

Պարզ է որ զմի ինչ իր ինքնին միայնակ նշանակէ առանց ընդ այլում բառի զօդելոյ. որպէս Rose, վարդ, կիւլ. Tag, օր, կիւն. Mann, այր, էր. Kopf, գլուխ, պաշ ։

Բարդ է՝ որ երկուց կամ աւելի ևս բառից միաւորութեամբ զմի ինչ ցուցանէ. զոր օրինակ. Halstuch, Թաշկինակ պարանոցի, պօղազ եաղլըղը. Taschenuhr, ժամացոյց կրելի, ճէպ սահաթը ։ Եւ այս բարդութիւն անուանց լինի կամ միութեամբ գոյականաց ընդ գոյականս, կամ ընդ ածականս, և կամ ընդ բայս, որպէս Tisch-tuch, սփռոց սեղանոյ, սօֆրա պէզի. Feuer-lösch-anstalt, տեղի պատրաստութեան ՚ի շիջուցանել զհուրդ. Geburts-tag, օր ծննդեան, դօղում կիւնիւ ։

Բաղադրեալն է՝ որ ՚ի սկիզբն յաւելմամբ մասնական ինչ փոփոխի, որպէս Geschenk, պարգև, ընծ-

շէյ. Verlust, կորուստ, ղայպ. յորս մասնիկքն Ge և Ver են բաղադրիչ մասնիկք ։

Բ. ՏԵՍԱԿ ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ

Գոյականաց կրկին են տեսակք, Նախատիպ և Ածանցական ։

Նախատիպ է՝ որ ոչ ածանցի յայլմէ բառէ, այլ պահէ զիւր բնիկ կազմութիւն, օր. Mann, այր, էր. Haus, տուն, էվ. Kopf, գլուխ, պաշ ։

Ածանցական է՝ որ 'ի նախատպաց ածանցի յաւելմամբ աննշան ինչ մասնկան 'ի վերջս. օր. Gärtner, պարտիզպան, պաղճէպան. Bauer, գիւղական, քէօյլիւ ։

Այս ածանցականաց բազում տեսակք են, այլ և այլ ածանցականակերտ մասնկամբ ածանցեալ. են՝ որ զնուազութիւն ինչ ցուցանելով Նուազականք կոչին, որպէս Töchterchen, փոքրիկ դուստր, դստրիկ, քըզճըղազ. Fräulein, փոքրիկ աղջիկ, քըզճըղազ, և այլն. և են որ զնշանակութիւն յինքեան 'ի վերացեալն ցուցանելով կոչին Վերացեալք. օր. Grösse, մեծութիւն, պիւյիւքլիւք. Schönheit, գեղեցկութիւն, կիւզէլլիք. և այլն ։ Զայսցանէ տես և 'ի Գլ. Ա. Յօդ. Գ ։

Գ. ԹԻՒ ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ

Թիւն է երկու, Եզական (Einheit, Einzahl, einfache Zahl, կամ Singular) որ նշանակէ զմի ինչ. օր. Baum, ծառ, աղաճ. և Յոգնական (Mehrheit, Mehrzahl, vielfache Zahl, կամ Plural) որ զբազումս միանգամայն յայտ առնէ. օր. Bäume, երկու կամ բազում ծառք, աղաճլար. և այլն ։

Յատուկ անուանք սովորաբար չունին յոգնական օր. Wien, Վիեննա, Պէչ. Iacob, Յակոբ, Եաքուպ. բայց եթէ համանունք բազումք իցեն, ունին և յոգնական. օր. Neudörfer sind zehn, Նորագիւղք են տասն, (որ գիւղօրէք անուամբս Նորագիւղ՝ են տասն թուով) ։

Որպէս առ մեզ, նոյնպէս և առ գերմանացիս

են բազում գոյական անուանք անյոդնականք. օր. Geblüt, արիւն, ղան. Geld, դրամ, ախչէ. Gesinde, ծառայք, հըզմէթքեարլար. Vieh, անասուն, հայվան. Sand, աւազ, գում. Wäsche, լուացք, չամաշըր:

Այլ բազումք ևս անեզականք. օր. Beinkleider, երկայն անդրավարտիք, ուզուն թօն. Hosen, վարտիք, թօն. Leute, մարդիկ, խալգ. Truppen, գունդ զօրաց, ասկէրլէր:

Անուանք՝ որք զնիւթ ինչ լոկ ցուցանեն՝ յեզականն միայն վարին, իսկ 'ի յոգնականն ոչ, օր. Holz, փայտ, օդուն. Schmalz, ճարպ հալեալ, սարը եաղ. Thon, կաւ, չամուր, քիլ. Fleisch, միս, էթ. Gold, ոսկի, ալթըն. զի յոգնականք սոցա փոխեն զնշանակութիւնն, օր. Holze, տեսակք փայտից, օդունլարըն ճինսի, Hölzer, կտորք փայտի, օդուն բարչալարը.

Յաճախական անուանք հասարակաբար յեզականն վարին, օր. Geheule, յաճախ ոռնալն, ուլը հավլամա. Geseufze, յաճախ հեծութիւն, ուլը ահ ու վահ:

Գոյականք նշանակողք չափուց և կշռոց եթէ ունիցին յառաջոյ իւրեանց զթուական անուանս, յոգնակի ոչ վարին. օր. fünf Stück Vieh, հինգ անասուն, պէշ պաշ հայվան. zehn Acker Feld, տասն արտավար գետին, օն կիւն սիւրիւլէճէք թարլա. acht Paar Tauben, ութ զոյգ աղաւնւոյ, սէքիզ չիֆթ կէօվէրճին:

Սորտաքոյ կանոնիս են բառքս Elle, կանգուն, արշըն. Woche, շաբաթ, հաֆթա. Ruthe, գան, չէօպիւկ. Unze, ունկի, սէքիզ տիրհէմ. Tag, օր, կիւն. Iahrhundert, դար, եիւզ եըլլըք վագթ. Monath, ամիս, այ. և այլ ևս սոցին նման բառք, որ զկնի թուական անուանն յեզականն և 'ի յոգնականն վարին անխտիր. օր. eine Länge von zehn Schritt, տասն քայլաչափ ոտք երկայնութի. ein Gewicht von sechs Pfund կամ Pfunden, Կշիռ ինչ վեց Փունտեան:

Վերացեալ անուանք վարին միայն յեզականն. նոյնպէս և նոքա որք զառաքինութի, զմոլութիւն, զկիրս և այլն, նշանակեն. օր. Liebe, սէր. Hass, ատելութիւն. Thätigkeit, ներգործական կարողութիւն. Trunkenheit, արբեցութի. Zorn, ցասումն. Furcht, երկիւղ. Rechtschaffenheit, համեստութի.

Tod, մահ. Leben, կեանք. և այլն: Սոյնպէս և աներևոյթք բայից չունին յօդնական. զր. das Stehen, կալն. das Wissen, գիտելն. և այլն:

Դ. ՍԵՌ ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ

Երրեակ սեռք են բառից առ գերմանացիս, Արական (männlich), Իգական (weiblich), և Չէզոք, (sachlich). Բայց գտն և գոյականք՝ որք և արական և իգական յօդիւ վարեալ՝ ասին Հասարակ (gemeinschaftlich), և են դարձեալ որք առնուն զամ յօդս ըստ ամ սեռի, և կոչին Ամենասեռք (allgeschlecht):

'Ի զանազանել զսեռս բառից, գիտել պարտ է նախ՝ թէ գերմանական իցէ բառն եթէ օտար. երկրորդ՝ պարզ իցէ թէ բաղադրեալ: Զի օտար բառք առեալք յայլոց ազգաց, առնուն զնոյնասեռ յօդս՝ որովք վարէին 'ի բնիկ լեզուի՝ յորմէ ածանցին. զր. das Kapital, գլուխ դրամոյ. der Phantast, երազայոյզ. die Sinagoge, ժողովրդանոց Հրէից. die Syntax, շարադրութիւն բառից, համաձայնութի. ևլն:

Յորոշել զսեռս պարզ բառից (զի բարդքն զվերջնոյ բառին զյօդն ունին և զսեռ), դիտել պարտ է զնշանակութիւս և զվերջաւորութիւնս նոցա:

Ըստ նշանակութեան արական են ամ անուանք և գործք արանց, անուանք հոգեղէն էակաց, հողմոց, եղանակաց տարւոյ, ամսոց և աւուրց. զր. Vater, հայր. Bruder, եղբայր. Sohn, որդի. Süd, հարաւ. West, արևմուտք. Sommer, ամառն. Ianuar, կամ Iänner, յունվար. Sonntag, կիրակէ. և այլն:

Իգական են ամ անուանք և գործք իգաց, զր. Mutter, մայր. Tochter, դուստր. Köchin, խոհակեր կին. և այլն:

Չէզոք են անուանք հրահալից, գաւառաց և տեղեաց, եւս և հաւաքական և յաճախական անուանք սկսեալք մասնդրաւս ge. զր. das Eisen, երկաթ. Deutschland, Գերմանիա. Pest, Բեշթէ քաղաքն Ունկարիոյ. Gefühl, շօշափողական զօրութի, զգացողութի. Geblüt, արիւն. Gewölk, ամպ. Gezänk, յաճախ կագ. և այլն:

Հասարակք են անորոշ բառք՝ որք ըստ ինքեան չունելով ինչ սեռ, լինին մերթ արական և մերթ իգական. օր. jemand, ոք. man, մասնիկ ինչ երրորդ դիմի. wer, ով. es, մասնիկ չէզոքականի. was, որ ինչ:

Իսկ ըստ վերջաւորութեն՝ արականք են յանգեալք 'ի el, er (նշանակիչք գործեաց), en, ing, և ling, օր. der Hebel, լծակ, բառնալիք, եիւք գալտըրաճագ ալաթ. Trichter, ձագար, խունի. Hammer, ուռն, չէքիճ. Laden, կրպակ, տիւքեան. Schlitten, սահնակ, գըզաք. Schilling, շիլլինկ՝ դրամն անգղիացւոց. Iüngling, երիտասարդ, տէլի գանլը. և այլն:

Իգականք են յանգեալքն 'ի inn, ei, heit, keit, schaft, ung, և այլն. ոպ. Freundinn, բարեկամուհի. Tändelei, կատակ, խաղալիկ. Freiheit, ազատութն. Munterkeit, զուարթութն. Freundschaft, բարեկամութն. Hofnung, յոյս. Grösse, մեծութն. և այլն:

Չէզոք են ամ նուազականք, աներևոյթք, եւս և յանգեալքն 'ի thum, ոպ. das Fräulein, օրիորդ. Söhnlein, որդեակ. Mädchen, աղջիկ. Essen, ուտելն. Bischthum, եպիսկոպոսութիւն. և այլն: Նոյն և բազում բառք յանգեալք 'ի niss, որպէս. Zeugniss, թուղթ վկայական. Bildniss, պատկեր. ևն:

Խոտորին 'ի կանոնացս ա. Գոյականք ինչ՝ որոց ըստ վերջաւորութեն պարտ էր լինել արական, բայց են իգական կամ չէզոք. ոպ. die Klapper, բոժոժ, չընկըրագ. die Leiter, սանդուխք կրելի, էլ մէրտիվէնի. das Messer, դանակ, պըչագ. das Becken, կոնք, լէյէն. das Zeichen, նշան, նիշան. և այլն:

Բ. Ոչքա որք ըստ նշանակութե իւրեանց իգական են, և լինին չէզոք. ոպ. das Weib, կին, ավրաթ. das Mensch, (անարգական անուն իգական անձանց) կին, աղջիկ, գօնթալ. das Mädchen, աղջիկ. և այլն:

Գ. Այն և բառք՝ որոց ըստ նշանակութեն պարտ էր լինել չէզոք, և են արական կամ իգական. ոպ, der Tomback, բաղադրեալ հրահելլի ինչ, թօմպաք. der Zink, զինկ, թութիա. der Sthal, պողպատ, չէլիք. der Reichthum, հարստութիւն, զէնկինլիք. die

Mark, վիճակ (երկիր), նահիէ. die Türkei, տաճ-կաստան. և այլն:

դ. Բարդ բառք, որպէս ասացաք, զվերջնոյ բա-ռին ունին զսեռ և զյօդ. բայց խոտորին 'ի սովորա-կան կանոնէս յանդեալքս 'ի muth, ոպ die Demuth, խոնարհութիւն, ալչագ կէօնիւլլիւլիւք. die Grossmuth, մեծահոգիութիւն, կէօնիւլ պէօյիւքլիւյիւ. die Anmuth, հաճութի, խօշլուգ. die Schwermuth, սևամաղձութիւն. գարա սէվտալըլըք. die Sanftmuth, հեզութիւն. և այլն: Այնպէս և բառքս die Antwort, պատասխանի, ճէ-վապ. der Abscheu, զզուանք, իքրահ. das Tagelohn, վարձք աւուր միոյ, կիւնտէլիք. das Macherlohn, վարձք շինելոյ, ուսթաէիյէ, էմէքմա. die Mittwoche, der Mitt-woch, չորեքշաբաթի. և այլն:

ե. Այն և այլազգական բառք՝ որք ոչ զգենին լե-զուին իւրեանց զսեռս պահեն, այլ փոխին յայլ. ոպ. der Punkt, կէտ, նօքթա. der Tempel, տաճար, իպատէթխանէ. der Körper, մարմին, պէտէն. die Kanzel, ամբիոն, մինպէր. die Narcisse, նարգէս ծաղիկն, նէր-կիզ. das Echo, արձագանք, սէս, եանգը. das Fieber, ջերմն, սըթմա. das Labyrinth, լաբիւրինթոս, կէրտապ; das Pulver, փոշի, թօզ. և այլն:

Այն և բազում գոյականք, որք ըստ սեռիցն չմար-թեն փակիլ ընդ կանոնաւ իւիք. որպէս սկսեալքն մասնկաւս ge (եթէ չիցեն հաւաքականք) և յան-գեալքն 'ի niss, յորոց ոմանք արականք են, այլք իգականք և այլք չեզոք, ոպ. der Gedanke, միտք, ֆիքր. der Gehorsam, հնազանդութիւն, մուտիլիք. die Gewalt, կարողութիւն. die Gestalt, ձև. der Ge-halt, ռոճիկ, այլըք, եըլլըք. die Erlaubniss, հրաման, թոյլտուութիւն, իզն. das Bildniss, պատկեր, սուրէթ. և այլն:

Այն և գոյականք որք ըստ այլևայլ նշանակութե՛ այլասեռ յօդից են ընդունակ. զորս յընտիր բա-ռարանաց և 'ի հմուտ մատենագրաց պարտ է մեզ ուսանել. զի մերթ արական են մերթ իգական և մերթ չեզոք, յորոց զդժուարագոյնսն դիցուք աստ:

der Band, կողք գրոց, հատոր, ճիլտ.	das Band, ժապաւէն, շէրիտ.
der Bund, կապ, պաղ.	das Bund, խուրձ, տէմէթ.
der Erbe, ժառանգ, վարիս.	das Erbe, ժառանգութիւն, միրաս.
der Mensch, մարդ, ինսան.	das Mensch, աղջիկ, կին (անարգ) գօնթաւ.
der Reis, որիզ, բիրինճ.	das Reis, ընձիւղ, ֆիտան.
der Schild, վահան, գալգան.	das Schild, նշան (տանց ևն), նիշան.
der Thor, յիմար, տէլի.	das Thor, դուռն (մեծ).
der Verdienst, շահ, ֆայտա.	das Verdienst, արժանաւորութիւն, լեաքէւէ.
der Buckel, սապատ ողին, գամ-պուր.	die Buckel, պալար, գապարճըգ.
der Heide, հեթանոս, բութբէ-րէսթ.	die Heide, դաշտ անարօրադիր, էքինսիզ օվա.
der Leiter, առաջնորդ, գըլաւուզ.	die Leiter, սանդուխք, մէրտիվէն.
der Mast, կայմն նաւու, տիրէկ.	die Mast, ճարակ, պէսի.
der See, լիճ, կէօլ.	die See, ծով, տէնիզ.
die Mark, կշիռ 88 դրամաց.	das Mark, ուղեղ ծառոց, աղաճ էօզիւ։

Ե. ՀՈԼՈՎՔ ԵՒ ՀՈԼՈՎՄՈՒՆՔ ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ

Հոլովն է պէսպէս փոփոխումն մի և նոյն գոյականի, ըստ զանազան հանգամանաց բառից, 'ի նշանակել զթիւ և զհամեմատութիւն նոցա։ Թիւն է եզական և յոգնական. և եզականին փոփոխումն 'ի յոգնականն լինի նախ՝ փոխմամբ փոփոխական ձայնաւորին, որպ. Tochter, դուստր. Töchter, դստերք. Vater, հայր. Väter, հարք. և այլն։ Երկրորդ՝ յաւելուլ 'ի վերջս եզակի ուղղական բառից զհետևեալ տառքս կամ զմասնիկքս e, er, en, n, որպ, Abend, երեկոյ. Abende, երեկոյք. Kind, զաւակ. Kinder, զաւակք. Fürst, պայազատ. Fürsten, պայազատք. Stachel, խայթոց. Stacheln, խայթոցք։ Երրորդ՝ երկուքումբքն միանգամայն, այս է և փոփոխմամբ ձայնաւորացն և յաւելմամբ տառիցն. որպ. Bauch, որովայն. Bäuche, որովայնք. Bad, լոգարան, բաղանիք. Bäder, լոգարանք, բաղանիք. Tuch, չուխայ. Tücher, չուխայք. և այլն։ Չորրորդ՝ եզականք բազումք մնան անփոփոխ 'ի յոգնականն, որպ. Schemel, աթոռակ կամ աթոռակք. Adler, արծուի, կամ արծուիք. Riegel, նիգ կամ նիգք. և այլն։

Այն և բառք՝ որոց յոգնականն վրիպակաւ յանգի 'ի s, ոպ. Mädchens, աղջկունք. և այլն ։

Հոլովք կազմին յարելով յուղղականն եզականին զհոլովակերտ գիրս. որ. 'ի բառէս Mann, այր, լինի սեռական Mannes, և 'ի բառէս Knabe, մանուկ, Knaben, և այլն ։

Բազում անգամ և յայլ հոլովս ուղղականն պահի անփոփոխ. ոպ. ուղ. Frau, կին, տիկին. սեռ. Frau, տրակ. Frau, և այլն ։ Յորս յօդն միայն փոփոխի. ոպ. ուղ. die Frau, սեռ. der Frau, և այլն. ուղ. diese Magd, աղջիկս այս, սեռ. dieser Magd, և այլն ։

Եթէ ածականք ունիցին զտեղի գոյականի, յօդն գոյականին դնի 'ի վերայ նոցա, և հոլովին. որ. ուղ. der Weise, իմաստուն ոք. սեռ. des Weisen, տր. dem Weisen, և այլն ։ Իսկ եթէ փոխանակ գոյականին իցեն այլ մասունք բանի, նոքա մնան անհոլով. ոպ. jede Sache hat ein Aber, ամենայն ինչ ունի զբայց, հէր շէյին ամմասը վար ։

'Ի հասարակ անուանս են որ բնիկ ազգայինքն են, և են որ եկամուտք յօտարաց ։ Ազգայինք ունին զհոլով կատարեալ և անկատար, կանոնաւոր և անկանոն ։ Այն և բառք անհոլով կոչեցեալք, որ չհոլովին երբէք ։ Այլ են ևս, որ ընդ այլևայլ հոլովմամբ անկանին ։ Բառք օտարք եկամուտք 'ի Լատինաց, 'ի Յունաց և 'ի գաղղիացւոց, չեն պարփակեալ ընդ կանոնաւ իւիք. վասն որոյ զհետ գերմանականացն յաւելցուք և օրինակս ինչ վասն նոցա ։ Գերմանական բառից այլևայլ հոլովմունք են, ըստ այլևայլ օրինակաւ յանգելոյ նոցա 'ի սեռականն, կամ փոփոխելոյ 'ի յոգնականն ։ Ատելունկ դնէ ութ հոլովմունս գերմանական լեզուի, զորոց զվերջաւորութիւնս միայն դիցուք աստ՝ ըստ չորից հոլովոց ևեթ ։

Եզական.

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ուղ.	—	—	—	—e.	—e.	—	—	—
Սեռ.	es, s.	es, s.	s.	en, n.	ens, ns.	es, s.	—	—
Տր.	e.	e.	—	en, n.	en, n.	e.	—	—
Հայց.	—	—	—	en, n.	en, n.	—	—	—

Յոգնական.

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ուղ.	e.	er.	—	en, n.	en, n.	en, n.	en, n.	e.
Սեռ.	en.	er.	—	en, n.	en, n.	en, n.	en, n.	e.
Տր.	e.	ern.	n.	en, n.	en, n.	en, n.	en, n.	en.
Հայց.	e.	er.	—	en, n.	en, n.	en, n.	en, n.	e.

Այսու աղիւսակաւ ուսուցանեն մինչև ցայժմ 'ի բազում տեղիս Գերմանիոյ զհամբակս. բայց արդի քերականք տեսեալ զդժուարութիւն ուսանելոյ զութ հոլովմունս՝ նուազեցուցին զնոսա 'ի չորս, յերիս և մինչև յերկու հոլովմունս, որ ևս դժուարագոյն լինի ուսանողաց 'ի զանազանել զվերջաւորութիւնս, և յուսանել կատարելապէս զլեզուն: Արդ աղագաւ և մեր հետևելով հին քերականաց, որ առաւել գործածականքն են և ծանօթք ամենեցուն, դնեմք ութ օրինակս հոլովմանց. որոց վեց առաջինքն՝ արականք են և չէզոք, և երկու վերջինքն՝ իգականք:

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ ԻՆՉ 'Ի ՎԵՐԱՅ ՀՈԼՈՎՄԱՆՑ

ա. Գոյականք յանգեալք 'ի en կամ n, յամ հոլովս յոգնականին մնան անփոփոխ. ոպ. յոգն. ուղ. die Tauben, աղաւնիք. սեռ. der Tauben, տր. den Taubeu, հայց. die Tauben, և այլն:

բ. Յանգեալքն 'ի e, l, և r, առնուն 'ի տրականին n, ինչ. ոպ. յոգն. ուղ. die Thiere, անասունք, տր. den Thieren; յոգն. ուղ. die Engel, հրեշտակք. տր. den Engelu; յոգն. ուղ. die Brüder, եղբարք. տր. den Brüdern, և այլն:

գ. 'Ի չէզոքս՝ եզակի հայցականն նոյն մնայ ընդ ուղղականին. ոպ. das Haus, տուն կամ զտուն, և

այլն ։ Նոյնպէս և 'ի յոգնականն . ուղ . die Füchse, աղուէսք կամ զաղուէսս . die Blumen, ծաղիկք կամ զծաղիկս . die Kinder, զաւակք կամ զզաւակս , ևն ։

Դ . Իգականք յեզականն հոլովին անփոփոխ , զր . ուղ . die Frau, տիկին , կին , սեռ . der Frau, տր . der Frau, հայց . die Frau, և այլն ։

Ե . Արականք յանգեալք 'ի el, en, er, 'ի յոգնականի ուղղականն մի և նոյն մնան ընդ եզակի ուղղականին . որպէս , der Engel, հրեշտակ . die Engel, հրեշտակք . der Kerl, այր , հէրիֆ . die Kerl, արք (և ոչ die Kerles կամ Kerle) . der Degen, սուր . die Degen, սուրք . das Mädchen, աղջիկ . die Mädchen, աղջկունք (և ոչ Mädchens) . der Wagen, սայլ , արաբա . die Wägen, սայլք , արաբալար (և ոչ Wagens) . das Fenster, պատուհան . die Fenster, պատուհանք . der Kaiser, կայսր , die Kaiser, կայսերք . der Betrüger, խաբեբայ . die Betrüger, խաբեբայք . և այլն ։

Զ . Արականք յեզակի սեռականն յանգեալք 'ի es, 'ի տրականն յանգին 'ի e, զր . եզ . սեռ . des Buches, մատենի . տր . dem Buche, 'ի մատեան . սեռ . des Hauses, տան . dem Hause, 'ի տուն . և այլն ։ Բայց եթէ 'ի s լոկ յանգիցին , յայնժամ մնան որպէս ուղղականն . զր . ուղ . der Spiegel, հայելի . սեռ . des Spiegels, տր . dem Spiegel; ուղ . der Vater, հայր . սեռ . des Vaters, տր . dem Vater, ևն ։

Է . Յոգնականն երկրորդ և ութերորդ օրինակին՝ ունի միշտ զփոփոխական ձայնաւորն , (բաց 'ի բառէս Leinwand, կտաւ , որ անփոփոխ է) բայց եթէ չունիցի զփոփոխականն՝ յոգնականն յանգի 'ի en կամ n ։ Յոգնականն առաջին և երրորդ օրինակի, մերթ ունի զփոփոխական ձայնաւորն և մերթ ոչ ։

ՕՐԻՆԱԿ Ա .

Եզական .			Յոգնական .	
Ո . der Baum,	ծառ ,	աղաճ .	die Bäume,	ծառք , աղաճլար .
Ս . des Baumes,	ծառոյ ,	աղաճըն .	der Bäume,	ծա[illegible]ըն .
Տ . dem Baume,	'ի ծառ ,	աղաճա .	den Bäumen,	'ի [illegible]
Հ . den Baum,	զծառ ,	աղաճը .	die Bäume,	[illegible]

ՕՐԻՆԱԿ Դ.

Եզակի.

Ո.	der Löwe,	առիւծ,	ասլան.
Ս.	des Löwen,	առիւծու,	ասլանըն.
Տ.	dem Löwen,	յառիւծ,	ասլանա.
Հ.	den Löwen,	զառիւծ,	ասլանը.

Յոգնակի.

Ո.	die Löwen,	առիւծք,	ասլանլար.
Ս.	der Löwen,	առիւծուց,	ասլանլարըն.
Տ.	den Löwen,	յառիւծս,	ասլանլարա.
Հ.	die Löwen,	զառիւծս,	ասլանլարը։

Ըստ այսմ հոլովին բազում արականք, օր. der Bär, արջ. der Bube, տղայ. der Erbe, ժառանգ. der Hase, նապաստակ. der Ochs, եզն. der Held, դիւցազն. der Herr, տէր. der Mensch, մարդ. der Mohr, մաւրիտանացի. և այլն։

Յանգեալքն 'ի e, 'ի սեռականն առնուն լոկ զn, իսկ բառք յանգեալք 'ի բաղաձայն ինչ, առնուն զen.

Բառք՝ որք անկանին ընդ այսու հոլովմամբ՝ չունին փոփոխական ձայնաւորս։ Ոմանք աղաւաղելով դնեն զհայցականն որպէս զուղղական, որ փոխանակ ասելոյ den Helden, զդիւցազն, ասեն den Held.

ՕՐԻՆԱԿ Ե.

Եզակի.				Յոգնակի.	
Ո.	der Gedanke (en),	միտք,	ֆիքր.	die Gedanken,	ֆիքիրլէր.
Ս.	des Gedankens,	մտաց,	ֆիքրին.	der Gedanken,	ֆիքիրլէրին.
Տ.	dem Gedanken,	'ի միտս,	ֆիքրէ.	den Gedanken,	ֆիքիրլէրէ.
Հ.	den Gedanken,	զմիտս,	ֆիքրի.	die Gedanken,	ֆիքիրլէրի։

Այսպէս հոլովին ոմ արականք՝ որոց կրկին են ուղղականք՝ մերթ 'ի e և մերթ 'ի en յանգեալ. օր. Friede կամ Frieden, հաշտութիւն. Name, en, անուն. Funke, en, կայծ. Wille, en, կամք. և այլն։ Բառն Herz, սիրտ, լինի 'ի սեռականն Herzens, սրտի, այլ եղակի հայցականն ոչ լինի das Herzen, այլ das Herz.

Այնպէս և բառս Buchstab, գիր, տառ. տես ընդ յաջորդ օրինակաւ:

Բառք որ ընդ հոլովմամբս՝ չունին փոփոխական տառս:

ՕՐԻՆԱԿ Դ.

Եզակի.

Ո.	der Strahl,	ճաճանչ,	շուլէ.
Ս.	des Strahles,	ճաճանչի,	շուլէնին.
Տ.	dem Strahle,	'ի ճաճանչ,	շուլէյէ.
Հ.	den Strahl,	զճաճանչ,	շուլէյի.

Յոգնակի.

Ո.	die Strahlen,	ճաճանչք,	շուլէլէր.
Ս.	der Strahlen,	ճաճանչից,	շուլէլէրին.
Տ.	den Strahlen,	'ի ճաճանչս,	շուլէլէրէ.
Հ.	die Strahlen,	զճաճանչս,	շուլէլէրի:

Ընդ այսու հոլովմամբ անկանին das Bett, անկողին. der Dorn, փուշ. der Halm, ծղօտ. das Hemd, շապիկ. das Ohr, ականջ. der See, լիճ. (սեռ. des Sees); Sporn, խթան, Staat, տէրութիւն, և այլն:

Նաև են այլազգական բառք. որ, der Affect, յօժարութիւն. der Diamant, անդամանդ. der Patron, պաշտպան. das Kapital, (յոգն. Kapitalien) գլուխ դրամոյ. և այլն:

Հետևեալ բառք 'ի յոգնականին առնուն միայն զn առանց eի, որ. der Bauer, յոգ. ern, գիւղական. der Gevatter, ern, կնքահայր. der Nachbar, arn, դրացի. der Stachel, eln, խայթոց. der Stiefel, feln, կօշիկ. der Vetter, ern, հօր կամ մօր եղբայր. հօր կամ մօր եղբօրորդի, ազգական. և այլն:

Լատինական բառք՝ 'ի սեռականին եզականի առնուն միայն s, իսկ 'ի յոգնականին առնուն զen, որ. Doctor, սեռ. ors, յոգ. en, բժիշկ, փաստաբան. Autor, ors, en, հեղինակ. Professor, ors, en, դաստատու. Pastor, ors, en, հովիւ. Rector, ors, en, վերակացու. և այլն: Իսկ բառս der Buchstab, կամ Buchstabe, en, գիր, տառ, վասն զանազանութեան վերջաւորութեան

հոլովի ըստ Է և Զ հոլովմանց ։ Որ ընդ հոլովմամբս են բառք՝ չունին փոփոխական ձայնաւորս ։

ՕՐԻՆԱԿ Է.

	Եզակի.			Յոգնակի.	
Ո.	die Zahl,	թիւ, սայը.		die Zahlen,	թիւք, սայըլար.
Ս.	der Zahl,	թուոյ, սայընըն.		der Zahlen,	թուոց, սայըլարըն.
Տ.	der Zahl,	'ի թիւ, սայըյա.		den Zahlen,	'ի թիւս, սայըլարա.
Հ.	die Zahl,	զթիւ, սայըյը.		die Zahlen,	զթիւս, սայըլարը ։

Այս պէս հոլովին իգականք . որ . die Gegend, կողմն . Welle, ալիք ծովու . Person, անձն . Antwort, պատասխանի . Bahn, շաւիղ, ճանապարհ . Iagd, որս . եւն ։ Այս մանաւանդ բառք յանգեալք 'ի heit, ei, inn, keit, schaft, ung, և e .

Հետեւեալ բառք 'ի յոգնականն առնուն միայն զn, առանց eի . որ . die Ader, յոգ . Adern, երակ . Fackel, ջահ . Mandel, նուշ . Leber, լեարդ . Achsel, ուս, թիկունք . և այլն ։ Նոյնպէս և այլազգական բառք . որ . die Harmonie, nien, ներդաշնակութիւն . Armee, meen, բանակ զօրաց . Allee, leen, ճանապարհ (ծառատունկ) . Akademie, mien, ճեմարան, ուսումնարան . և այլն ։

Իսկ բառքս Mutter, մայր, և Tochter, դուստր, 'ի յոգնականն լինին Mütter, և Töchter .

ՕՐԻՆԱԿ Ը.

	Եզակի.			Յոգնակի.	
Ո.	die Magd,	աղջիկ, գըզ.		die Mägde,	աղջկունք, գըզլար.
Ս.	der Magd,	աղջկան, գըզըն.		der Mägde,	աղջկանց, գըզլարըն.
Տ.	der Magd,	յաղջիկ, գըզա.		den Mägden,	յաղջկունս, գըզլարա.
Հ.	die Magd,	զաղջիկ, գըզը.		die Mägde,	զաղջկունս, գըզլարը ։

Ընդ սմին անկանին բազում արմատականք՝ բայց իգական բառք . որպէս die Bank, նստարան . Brust, կուրծք . Hand, ձեռն . Wand, որմն . Gans, սագ . Schnur, լար, ժապաւէն, գայթան . Maus, մուկն . Nuss,

ընգոյզ· Braut, հարսն· Faust, բուռն ձեռաց· Frucht, պտուղ· Gruft, այր, գերեզման· Haut, մաշկ· Kluft, պատառուած (վիմաց կամ լերանց)· Lust, զուարճութիւն· Macht, զօրութիւն· Nacht, գիշեր· Stadt, քաղաք, շէհէր· և այլն։ Նոյնպէս և բառք յանգեալք 'ի st, ft, զր· Wurst, երշիկ սուճուխ· Ankunft, հասանելն· և այլն։

Որ ընդ այսու հոլովմամբ անկանին բառք՝ ամենեքին ունին զփոփոխական ձայնաւորն։ Են և գոյականք՝ որք 'ի յոգնականն ընդ զանազան հոլովմամբ անկեալ, ունին այլևայլ նշանակութիւնս՝ որք և 'ի փոփոխմանէ ձայնաւորացն որոշին, զր·

Եզակի·	Յոգնակի,	
der, das Band,	Bände,	կազմք գրոց, ճիլտ·
	Bande,	կապանք, պաղլար·
	Bänder,	ժապաւէնք, շէրիթլէր·
die Bank,	Bänke,	նստարանք, իսքէմլէլէր·
	Banken,	դրամատեղի. խաղացողաց· թէզկէահ·
das Ding,	Dinge,	գործք, իշլէր·
	Dinger,	իրք, շէյլէր·
das Gesicht,	Gesichte,	տեսիլք, հայալլէր·
	Gesichter,	երեսք, չէհրէլէր·
das Land,	Lande,	կողմանք, թարաֆլար·
	Länder,	գաւառք, նահիէլէր·
der Leiter,	Leiter,	առաջնորդք, գըլաւուզլար·
die Leiter,	Leitern,	սանդուխք, մէրտիվէնլէր·
der Mensch,	Menschen,	մարդիկ, ինսանլար·
das Mensch,	Menscher,	անարգ կանայք կմ աղջկունք, քօռթալլար·
der Ort,	Orte,	տեղիք·
	Oerter,	(որոշեալ ինչ) տեղիք, կողմանք·
der Schild,	Schilde,	վահանք, գալգանլար·
das Schild,	Schilder,	նշանք, նիշանլար·
das Tuch,	Tuche,	ազգ չուխայից·
	Tücher,	կտաւիք, կերպասք, ասուիք·
das Wort,	Worte,	բանք, քէլամլար·
	Wörter,	բառք, լուղաթլէր· ևն։

ԲԱՌՔ ՊԱԿԱՍԱՒՈՐՔ 'Ի ՀՈԼՈՎՍ

Acht. զր. Acht geben, փոյթ ունել, կէօզէթմէք։
Angst. in Aengsten seyn, լինել յանձկութեան· սը-գըշտա օլմագ։

Bedacht. mit Bedacht handeln, ուշադիր ըննել. դէտ֊
ման ընել :

Betracht. in allem Betracht, ամ̃ ակնածութե̃ :

Braus und Saus. in Saus und Braus leben, կեալ
շուայտութե̃ :

Falsch. ohne Falsch, միամիտ, անկեղծ :

Fug. mit Fug und Recht, իրաւամբք :

Lebzeit. bei meinen Lebzeiten, ՚ի կեանս իմ, յա֊
ւուրս կենաց իմոց :

Noth. in Nöthen seyn, ըլնել ՚ի կարօտութե̃ :

Schwang. im Schwange seyn, ըլնել ՚ի տատանմանս :

Statt. an meiner Statt, ՚ի տեղի իմ. և այլն :

Անկանոն են բառքս Jemand, ոք, պիրիսի. և Niemand, ոչ ոք, հիչ պիրիսի. և հոլովին յեզականն միայն այսպէս.

Եզական.		Եզական.	
Ո. Jemand,	ոք, պիրիսի.	Niemand,	ոչ ոք, հիչ քիմսէ.
Ս. Jemands,	ուրուք, պիրիսինին.	Niemands,	ոչ ուրուք, հիչ քիմսէնին.
Տ. Jemanden, Jemand,	ումեք, պիրիսինէ.	Niemanden, Niemand,	ոչ ումեք, հիչ քիմսէյէ.
Հ. Jemanden, Jemand,	զոք, պիրիսինի.	Niemanden, Niemand,	ոչ զոք, հիչ քիմսէյի.

Անհոլով են և Etwas, իմն, ինչ. Man, մասնիկ ինչ երրորդ դիմի. Nichts, ոչ ինչ. Es մասնիկ երրորդ դիմի կամ դիմազուրկ բայից. այն :

Ընդ այսոսիկ մարթ է կարգել և զկապեալս ինչ ոճս ատացուածոյ առանց հոլովից և յօդի. որ̃.

mit Fleiss gemacht, դիտմամբ կամ խորհրդով ա֊
րարեալ :

mit Blut bespritzt, արեամբ սրսկեալ :

mit Weib und Kind, կանամբք և որդւովք :

von Haus zu Haus, տուն ՚ի տանէ :

Որպէս և գոյականք նշանակիչք թուոց չափուց և կշռոց անփոփոխ մնան. որ̃. fünf Stück Vieh, հինգ անասուն. պէշ հայվան. zehn Pfund Fleisch, տասն ֆունտ միս. sechs Fuss lang, վեց ոտնաչափ. եր̃ :

Նաեւ առեալ 'ի գաղղիականէն՝ կրկին եղանակաւ հոլովին: Եթէ արտասանեսցի իբրեւ զբառ գերմանական՝ անկանի ընդ միով 'ի վերոգրեալ հոլովմանցդ, զր. der Accord, դաշն, աքքօրդ: սեռ. des Accordes; յոգն, ուղ. die Accorde. Այսպէս եւ der Credit, կարծիք հաւատութե, քրէդիդ. das Concert, ներդաշնակութի, քօնցէրդ. das Porträt, կենդանագիր, փօրթրէդ. das Parlament, ծերակոյտ, փարլաման, փարլամէնդ. die Garnison, պարսպապահ զօրք, կառնիզօն. der Cadett, ազատորդի զինուորեալ յուսումն պատերազմական արուեստին. das Kabinett, սենեակ ներքին. das Billet, տոմսակ, պիլլէդ. der Bankerott, սնանկ, պանքէրօդ. եւ այլն:

Նոյց իգականք յանգեալք 'ի e առնուն 'ի յոգնականն զn, որպէս. die Adresse, հասցէ նամակի. թուղթ յայտարար անուան՝ մականուան եւ բնակութե ուրուք. յոգն. die Adressen; die Bouteille, շիշ, պուդէյլ. յոգ. Bouteillen; die Chikane (շիքանէ), խաբէական ձեռնարկութի. յոգ. Chikanen, եւ այլն:

Իսկ եթէ կայցէ մնասցէ բառն ըստ արտասանութե եւ ըստ յարմարագրութե գաղղիականին, արականն եւ իգականն առնուն յեզակի սեռականն զs; երբեմն եւ 'ի յոգնականն. զր. der Canton, սեռ. Cantons, կողմն, սահման. der Balcon, սեռ. Balcons, պատշգամբ, պալքօն. das Comptoir, սեռ. Comptoirs, սենեակ վաճառականաց, օդա, քօնդուար. եւ այլն:

Յանգեալքն 'ի ier, our, oir, եւ eur, հոլովին ընդ Գ հոլովմամբ: Նա եւ եթէ արտասանեսցին որպէս զգերմանական բառս՝ 'ի յոգնակի ուղղականն առնուն զe, եւ 'ի տրականն զen. զր. ուղ. der Officier, պաշտօնատար զօրաց. սեռ. des Officieres; յոգն. ուղ. die Officiere, տր. den Officieren, եւ այլն: Եթէ արտասանեսցին ըստ գաղղիականին, առնուն յեզակի սեռականն եւ յոգնակի ուղղականն s, զր. ուղ. der Tresorier, գանձապետ, սեռ. des Tresoriers; յոգն. ուղ. die Tresoriers; der Gouverneur, (կուվէրնէօր) քաղաքապետ. Gouverneurs, եւ այլն:

Բառք՝ որք են 'ի Յունաց և 'ի Լատինաց՝ երրակի հոլովին։

ա. Որպէս զԼատինացն, զր. ուղղ. das Adverbium, մակբայ. սեռ. des Adverbii, տր. dem Adverbio, յոգն. ուղղ. die Adverbia, սեռ. der Adverbiorum, և այլն։

բ. Երբեմն ըստ Թուոյն միայն փոփոխեալ 'ի յոգնականն, յայլ հոլովսն յօդքն միայն հոլովին. զր. եզ. ուղղ. das Verbum, բան, բայ, սեռ. des Verbum, և այլն. յոգն. յուղղ. die Verba, սեռ. der Verba, եւն։

գ. Հոլովին որպէս զգերմանական բառս, զր. ուղղ. der Inspector, վերակացու, սեռ. des Inspectors, յոգն. ուղղ. die Inspectoren. և այլն։

Բազում բառք այլազգականք՝ չունելով յեզականն զգերմանական վերջաւորութ, առնուն զայն 'ի յոգնականն. զր die Testimonien, վկայք. die Studien, ուսմունք եւն։

Իսկ որ յայլ ինչ լեզուաց և ոչ 'ի վերայ գրելոցն իցեն եկամուտ բառք, կամ հոլովին որպէս զգերմանականս և կամ մնան անհոլով։ Առաջինն լինի եթէ բառն ունիցի զգերմանական վերջաւորութիւն. զր. der Czar, Թագաւոր Ռուսաց. der Ianitschar, զինուոր տաճկաց, եէնիչէրի. die Karavane, կարաւան, քէրվան. եւն։ Իսկ եթէ ոչ՝ հոլովին միայն յօդք, զր. adagio, յամր, աղըր. allegro, զուարթ, եէյնիլ. (վարին միայն յերգս). որք 'ի յոգնականն առնուն զs միայն, զր die Adagios, եւն։

ՀՈԼՈՎՄՈՒՆՔ ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒԱՆՑ

Յատուկ անուանք գաւառաց՝ տեղեաց՝ գետոց՝ լերանց և անձանց հոլովին երրակի։ ա. Յօդիւն միայն հոլովմամբ առանց փոփոխման անուանն, զր. ուղղ. der Salomo, Սողոմոն, Սիւլէյման. սեռ. des Salomo, տր. dem Salomo, հայց. den Salomo.

Յազնուական զրոյցս, և կամ եթէ զհամբաւելոյ ումեք իցեն բանքն՝ յուղղական հոլովն ոչ դնի յօդն. բայց յընտանեկան և 'ի հասարակ խօսս միշտ մնայ. զր. der Iacob soll her kommen, Յակոբն եկեսցէ աստ։

Յանուանս ազգաց՝ գետոց և լերանց պարտ է միշտ դնել զյօդն. օր. die Engländer, անգղիացիք, das Ufer der Donau, ափն Դանուբի. եւն ։

Է. Առանց յօդի փոփոխմամբ վերջաւորութեան անուանն ըստ լատինական հոլովման ։ Որպէս հոլովին գրեթէ ամ յատուկ անուանք, թէ լատինականք և թէ յունականք. օր. die Geburt Christi, ծնունդ Քրիստոսի. der Reichthum Crösi, հարստութիւն Կրեսոսի, եւն. յորում բառս, Christi և Crösi, են սեռականք ըստ լատին հոլովման բառիցս Christus և Crösus.

Գ. Գերմանական հոլովմամբ. զի ամ յատուկ անուանք գերմանականք, որք ոչ ըստ լատինական վերջաւորութէ յանգին, և և ամ լատինականքն և յունականք՝ յապաւեալք ՚ի բնիկ վերջաւորութեանց us, ius, կամ os, eos, որ ստէպ պատահէ. զի, օրինակ իմն, Ovidius, Ովիդիոս, Aesopus, Եսովպոս, Socrates, Սոկրատ, Aristoteles, Արիստոտէլ, յաճախ ևս վարին կրճատմամբ Ovid, Aesop, Socrat, Aristotel. Իսկ վերջապէս ամ այլազգական անուանք՝ որք ոչ յանգին ՚ի s, հոլովին գերմանական հոլովմամբ ։

ՕՐԻՆԱԿ Ա.

Եզակի.	Յոգնակի.
Ո. Wolf, մականուն իմն.	die Wolfe.
Ս. Wolfs.	der Wolfe.
Տ. Wolfen.	den Wolfen.
Հ. Wolfen.	die Wolfe.

Որպէս հոլովին ամ ազգային և այլազգական յատուկ անուանք արանց և կանանց ։ Որպէս և յանգեալքն ՚ի mann, (որոց յոգնականն լինի manne և ոչ männer) օր. եզ. Fuchs, մականուն իմն. յոգն. die Fuchse, (և ոչ Füchse աղուեսք). եզ. Herrmann, մականուն և անուն. յոգն. die Herrmanne, եւն ։ Այլ յանգեալքն ՚ի s, sch, z, el, al, en, er, ar, և or, չանկանին ընդ այսու հոլովմամբ ։

ՕՐԻՆԱԿ Բ.

Եզակի.	Յոգնակի.
Ո. Peter, Պետրոս.	die Peter.
Ս. Peters.	der Peter.
Տ. Petern.	den Petern.
Հ. Petern.	die Peter.

Այսպէս հոլովի և Alexander, Աղեքսանդր. Daniel, Դանիէլ. Melchior, Մելքոն. ևն։

ՕՐԻՆԱԿ Գ.

Եզակի.	Յոգնակի.
Ո. Leibnitz, մականուն ինչ.	die Leibnitze.
Ս. Leibnitzens.	der Leibnitze.
Տ. Leibnitzen.	den Leibnitzen.
Հ. Leibnitzen.	die Leibnitze.

Իգականս՝ յոգնակի ուղղականն լինի die Annen, Աննայք, սեռ. der Annen, տր. den Annen, ևն։ Այս հոլով վերածին ամ յատուկ անուանք՝ ազգայինք և օտարք՝ յանգեալք 'ի s, sch, z, e; և քանի մի լատինականք յանգեալք 'ի ius; ևս և իգականք յանգեալք 'ի a. որպ. Asia, Ասիա. Europa, Եւրոպա. ևն։

ՕՐԻՆԱԿ Դ.

Եզակի.	Յոգնակի.
Ո. Solon, Սողոն.	die Solone.
Ս. Solons.	der Solone.
Տ. Solon.	den Solonen.
Հ. Solon.	die Solone.

Այսպէս հոլովին անուանք քաղաքաց և գաւառաց՝ որք ոչ յանգին 'ի s, sch, և z; ևս և անուանք անձանց՝ յանգեալք 'ի a, o, i, և y, որպ. ուղ. Dido, Դիդէ, որ 'ի հոլովիլն առնու ապաթարց, և լինի 'ի սեռականն Dido's, ևն։ Նոյնպէս և յանգեալքն 'ի en, և chen.

Յատուկ անուանք՝ եդեալք բացայայտչաւ՝ ոչ երբէք հոլովին, բայց եթէ առանց յօդի իցեն. գր. König Heinrichs Schiksal, արկածք Թագաւորին Հենրիկոսի : Նոյն կամ թէ անուն ինչ Թուական զկնի ունիցին. գր. der Tod König Ludwigs des sechszehnten, մահ վեշտասաներորդի Լուդովիկոս Թագաւորին, և այլն :

Իգական մականուանք ոչ առնուն զիգական մասնիկն in 'ի վերջս իւրեանց՝ այլ նոյն միայն ընդ արականին գր. Bonifacia Weiss, (և ոչ Weissin) Բոնիփակիա (անուն կնոջ անսովոր յազգիս) Սպիտակ, այս է Ճերմակ: Ripsimé Kohlenbrenner, Հռիփսիմէ Քօլընպրէննէր կամ ածխագործ. և այլն :

ՅՕԴՈՒԱԾ Գ.

ՅԱՂԱԳՍ ԱԾԱԿԱՆԱՑ ԵՒ ԲԱՂԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՑԱ

Ածականն (Eigenschaft, Beywort) է՝ որ ինքնին ոչ վարի 'ի բանս, այլ պահանջէ յարիլ 'ի գոյականս, իբր յայտնօղ հանգամանաց նոցա : Նոյն բաժանի 'ի Նախատիպ (Stammwörter կամ Wurzelwörter) գր. weiss, սպիտակ. schwarz, սեաւ. gross, մեծ. hoch, բարձր. klein, փոքր. ևն: յԱծանցեալ, գր. weisslich, հարեալ 'ի սպիտակ. mächtig, զօրաւոր. kindisch, տղայական. ևն. և 'ի Բաղադրեալ, գր. freiwillig, ինքնակամ. kurzsichtig, կարճատես. eiskalt, ցրտասառոյց, ևն : Ածանցեալք լինին կամ յարադրութեամբ բաղադրիչ մասնկանց, և կամ ածանցականակերտ վերջայօդիւ. տես և 'ի գլ. ա. յօդ. գ :

Բաղադրիչ մասնիկքն (die Vorsilbe) են be և ge, գր. bequem, հեշտ. gerecht, ուղիղ. ևն : Վերջայօդքն (die Nachsilbe) կարևորագոյնք են և բազմաթիւ. գր. bar, en, er, ern, haft, ig, icht, isch, lich, sam, ևն. յորոց կարի յաճախեալքն են

bar, մասնիկ վաղեմի, որ նշանակէ զբերելն ինչ կամ կրել, գր. fruchtbar, պտղաբեր. ehrbar, արժանի պատուոյ. ևն : Յուցանէ ևս զյաջողականութիւն ինչ

ըստ նշանակութե արմատական բառից, զր. streitbar, պատերազմական, պատերազմասէր. dienstbar, դիւրապատրաստ 'ի ծառայութիւն. reizbar, դիւրագրգիռ, գրգռելի. trunkbar, ըմպելի. sichtbar, տեսանելի. եւն:

sam, 'ի հնումն ունէր զնշանակութիւն բառիս նման, կամ որպէս. բայց այժմ մի և նոյն է ընդ մասնական lich, զր. ehrsam, պատուաւոր, պարկեշտ. arbeitsam, աշխատասէր. եւն:

en, կամ ern, ցուցանեն զնիւթն՝ յորմէ եղեալն է ինչ. զր. golden, ոսկեղէն, ոսկեայ. eisern, երկաթի, երկաթեայ. եւն:

ig, յայտնէ զունօղն կամ զստացօղն իրիք. զր. unschuldig, անմեղ. gütig, բարի, մարդասէր. եւն:

icht, ցուցանէ զնմանութիւն իրիք ընդ այլում. զր. hölzicht, փայտանման. wollicht, ասրաքատակ. steinicht, որպէս զքար. եւն:

isch, 'ի կիր արկանի 'ի յօրինել զածականս յանուանց. զր. französisch, գաղղիական. katholisch, կաթողիկէ, ուղղափառ. musikalisch, երաժշտական. klassisch, ընտրելագոյն. kindisch, տղայական. weibisch, կնամարդի. diebisch, սովորեալ 'ի գողութի. եւն:

lich, ցուցանէ զնմանութի ինչ կամ զվերաբերութի ընդ ումեք. զր. göttlich, ածային, ածանման. männlich, արական, այրական: Ի բայս ցուցանէ զդիւրութի կամ զաջողակութի 'ի գործել ինչ. զր. leserlich, դիւրընթեռնլի. glaublich, հաւատալի. և այլն:

haft, որ ունի ինչ. զր. schamhaft, ամօթխած. fehlerhaft, պակասաւոր, թերի. herzhaft, սրտեայ, քաջասիրտ. և այլն:

Բարդք (zusammengesetzte) լինին 'ի գոյականաց և յածականաց, և անդրադարձկաւ. զր. gesezmässig, օրինաւոր. freiwillig, կամաւոր, ինքնակամ. grasgrün, դալար. եւն:

ՀՈԼՈՎՈՒՄՆ ԱԾԱԿԱՆԱՑ

Ածականք ունին մի միայն հոլովումն. զի եթէ իցեն միայնակ հոլովին այսպէս.

	Եզական.			Յոգնական.
	Արական.	Իգական.	Չէզոք.	յԱմենայն սեռս.
Ո.	er.	e.	es.	e.
Ս.	es, en.	er.	es.	er.
Տ.	em.	er.	em.	en.
Հ.	en.	e.	es.	e.

Իսկ հանդերձ գոյականաւ հոլովին այսպէս.

ՕՐԻՆԱԿ ՀՈԼՈՎՄԱՆ ԱԾԱԿԱՆԻ ԸՆԴ ԳՈՅԱԿԱՆԻ

Եզական.

	Արական.	Իգական.	Չէզոք.
Ո.	guter Wein, լաւ գինի.	gute Zeit, լաւ ժամանակ.	gutes Brod, լաւ հաց.
Ս.	gutes / guten } Weines,	guter Zeit,	gutes / guten } Brodes.
Տ.	gutem Weine,	guter Zeit,	gutem Brode.
Հ.	guten Wein,	gute Zeit,	gutes Brod.

Յոգնական.

Ո.	gute Weine,	Zeiten,	Brode.
Ս.	guter Weine,	Zeiten,	Brode.
Տ.	guten Weinen,	Zeiten,	Broden.
Հ.	gute Weine,	Zeiten,	Brode.

Ի սեռականն արականին և չէզոքականին յաճախագոյն ևս վարի guten քան gutes, վասն քաղցրութեան հնչմանն. զի լաւ ևս է ասել andern Theiles, այլոյ մասին, քան anders Theiles, որ ոչ ի կիր արկանի: Այսպէս և ածականք յանգեալք ի m, որոց տրականն պարտ էր լինել mem, լինին men; ուղ. arm, աղքատ, տր. լինի armen, և ոչ armem.

Եթէ իցեն բազում ածականք ընդ միոյ գոյականի, յայնժամ առաջին ածականն միայն ունի զկատարեալ հոլովումն այսպէս.

ՕՐԻՆԱԿ ՀՈԼՈՎՄԱՆ ԱԾԱԿԱՆԱՑ ԸՆԴ ԳՈՅԱԿԱՆԻ

Եզակի.

Ո. guter, alter, rother Wein, լաւ՝ հին՝ կարմիր գինի.
Ս. guten, alten, rothen Weines.
Տ. gutem, alten, rothen Weine.
Հ. guten, alten, rothen Wein. ևն:

Մ՚երթ եւս ածական անուանք ունին ընդ իւրեանս զբառ ինչ որոշիչ, օրինակ իմն՝ զյօդ, զդերանուն կամ զթուական անուն որոց՝ ըստ վերոյգրեալ օրինակիդ՝ հոլովի միայն առաջինն, և ածականն՝ ըստ ամ սեռի հոլովի ըստ չորրորդ հոլովման գոյականաց. միայն 'ի չեզոքական եզակի հայցականն նոյն մնայ ընդ ուղղականին:

	Եզակի.			Յոգնակի.
	Արական.	Իգական.	Չէզոք.	յԱմենայն սեռս.
Ո.	e.	e.	e.	en.
Ս.	en.	en.	en.	en.
Տ.	en.	en.	en.	en.
Հ.	en.	e.	e.	en.

ՕՐԻՆԱԿ ՀՈԼՈՎՄԱՆ ԱԾԱԿԱՆԱՑ ՅՕԴԻՒ

Եզակի.

	Արական.	Իգական.	Չէզոք.
Ո.	der gute Wein, լաւ գինին.	die gute Zeit, լաւ ժամանակին.	das gute Brod, լաւ հացն:
Ս.	des guten Weines,	der guten Zeit,	des guten Brodes.
Տ.	dem guten Weine,	der guten Zeit,	dem guten Brode.
Հ.	den guten Wein,	die gute Zeit,	das gute Brod.

Յոգնակի.

յԱմենայն սեռս.

Ո.	die guten Weine,	Zeiten,	Brode.
Ս.	der guten Weine,	Zeiten,	Brode.
Տ.	den guten Weinen,	Zeiten,	Broden.
Հ.	die guten Weine,	Zeiten,	Brode.

Նոյնպէս հոլովի և ընդ այլ որոշիչ կամ ցուցական անուանս. զր. dieser kranke, schwache Greis, այս հիւանդ և տկար ծեր. սեռ. dieses kranken, schwachen Greises, և այլն։

Եթէ դասանիցի նախ քան զածականն՝ այլ բառ իմն յայտարարական՝ որ չունիցի կատարեալ հոլովումն ինչ, անկանի ընդ միով երկուց օրինակացս։ Որպիսի են բառքս kein, ոչ ոք, viel, բազում. wenig, սակաւ. mehr, առաւել. mein, իմ. dein, քո, sein, իւր. ich, ես. du, դու. er, (արակ.) sie (իգա-կան) նա. ևն։

Եթէ ածականաց յանդելոց 'ի յոգնակի ուղղականն 'ի en, նախադաս դասցի մի 'ի բառիցս einige, etliche, քանի մի. viele, mehrere, manche, բազումք. wenige, սակաւք. alle, ամ. solche, այսպիսի. welche, որ, յուղղականն և 'ի հայցականն կորուսանեն ածականքն զտառն n, զր. mehrere schöne Blumen, բազում գեղեցիկ ծաղիկք, կամ զբազում գեղեցիկ ծաղիկս. և այլն։

Ածականք՝ որք եղեալ են յօդիւ, կարեն յերիս սեռս ևս 'ի կիր արկանել, իսկ 'ի հոլովիլն՝ սեռականն արականին և իգականին յանգի 'ի en, բայց չէզոքին 'ի s, կամ es; զր. սեռ. des Weisen, իմաստնոյ (արական). der Weisen, (իգական), իմաստնոյ. des Grüns, (չէզոք), կանաչի. ևն։

ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ԱԾԱԿԱՆԱՑ

Որպէս յայլ ամ լեզուս, սոյնպէս և առ գերմանացիս երրեակ կարգք են բաղդատութե (Steigerung) ածականաց, որ են դրական (positiv, կամ ungesteigent) զր. gross, մեծ. klein, փոքր, ևն. բաղդատական (Vergleichungstufe կամ comparativus) զր. grösser, մեծագոյն. kleiner, փոքրագոյն, ևն. և գերադրական (Oberstufe, կամ superlativus), զր. grösste, ևս մեծագոյն, ամենամեծ. kleinste, ևս փոքրագոյն, ամենափոքր. ևն։

Երկին օրինակաւ զդրականն 'ի բաղդատական և 'ի գերադրական փոխեն գերմանացիք. կամ փափո-

խութն մի և նոյն դըրականին, և կամ բացատրութն։ Նախ՝ փոփոխութն մի և նոյն դըրականին. զի յաւելեալ յայն զմասնիկս er կամ r, լինի բաղդատական. և կամ st, կամ est, լինի գերադրական. դր̃. gross, մեծ. grösser, մեծագոյն. grössest, ամենամեծ. lang, երկայն. länger, երկայնագոյն. längst, ևս երկայնագոյն. ևն̃։

Եթէ դըրականքն յանգիցին 'ի er, կամ 'ի el, 'ի բաղդատականին կորուսանեն զe տառն՝ որ յառաջ քան զr կամ l, դր̃. bitter, դառն. bittrer, դառնագոյն (և ոչ bitterer). ևն̃։

Յառաջ քան զգերադրական մասնիկս est, երբեմն մնայ տառս e; դր̃. der sanfteste, ևս հեզագոյնն. և երբեմն ոչ, դր̃. der jüngste, ևս մանկագոյնն. ևն̃։ Նոյնպէս յապաւի և 'ի բառս յանգեալս 'ի ig, lich, bar, fach, sam, em, en, և r.

Բազմաց 'ի դըրականաց 'ի լինելն բաղդատական կամ գերադրական՝ փոխի ձայնաւորն. դր̃. arm, աղքատ. ärmer, ärmst: kurz, կարճ. kürzer, kürzest: lang, երկայն. länger, längst: nass, թրջեալ, թաց. roth, կարմիր. scharf, բարկ, հատու. schwach, տկար. schmal, նեղ. bange, երկչոտ. grob, հաստ. hart, կարծր. jung, նորատի. kalt, ցուրտ. klar, պայծառ, պարզ. klug, խոհեմ. krank, հիւանդ. և այլն։ Իսկ հետևեալքդ անփոփոխ ունին զձայնաւորն. դր̃. bunt, բազմերանգ. faul, փտեալ, ծոյլ. blau, կապոյտ. falsch, սուտ. fahl, դեղին գորշ. froh, գոհ. gesund, առողջ. hohl, գոգաւոր. kahl, կնտակ. karg, կծծի. rund, բոլորակ. matt, նուաղեալ. lahm, կաղ. roh, խակ. sanft, հեզ. stolz, հպարտ. toll, խելագար. voll, լի. satt, յագ. los, ազատ, զերծ. nackt, մերկ. platt, տափարակ. gerade, ուղիղ. hold, քաղցրաբարոյ, ևն̃։ Յայսոսիկ վերաբերին և բառք ածանցեալք 'ի բայից. դր̃. schwankend, դողդոջուն, ևն̃. ևս և որոց են վանկք երկբարբառք. դր̃ rauh, խորտաբորտ, դժնեայ. ևն̃։

Են ևս ածականք՝ որոց բաղդատականն և գերադրական խոտորին յոյժ 'ի դըրականէն, դր̃.

Դրական.	Բաղդատական.	Գերադրական.
gut, լաւ.	besser,	best.
hoch, բարձր.	höher,	höchst.
nahe, մօտ.	näher,	nächst.
bald, վաղ.	eher,	ehest.
viel, բազում.	mehr,	meist. եւն։

Են և ածականք դրականք՝ որոց մի աստիճանն միայն վարի, և միւսն կամ կորուսեալ է և կամ պակասի. զր.

Դրական.	Գերադրական.
das äussere, արտաքինն.	der äusserste.
der hintere, յետինն.	der hinterste.
der innere, ներքինն.	der innerste.
der untere, ստորինն.	der unterste. եւն։

Իսկ բաղդատականիս minder, փոքրագոյն, որոյ գերադրականն է mindest; չգտանի դրականն min, և փոխանակ նորա վարի wenig, սակաւ, փոքր. եւն։

Երկրորդ՝ բացատրութիւն դրականն փոխի 'ի բաղդատական բառիւքս viel, weit, mehr, noch, առաւել. ungleich, աննման. wenig, minder, նուազ. sehr, խիստ. ausserordentlich, höchst, և եւս, կարի. և այլն։

Դարձեալ մակադրութեամբ մասնկանս erz; զր. erzdumm, եւս յիմարագոյն. եւն։ Երբեմն եւս լինի բարդութիւն բառից. զր. bettelarm, (աղքատ 'ի մուրանալ), կարի աղքատ. kohlschwarz, 'սեւագոյն, (սեւ որպէս ածուխ). schneeweiss, սպիտակագոյն, (սպիտակ որպէս ձիւն). eiskalt, (ցուրտ որպէս սառն), ցրտագոյն. brühheiss, (ջերմ որպէս զթան), կարի ջերմ. steinreich (հարուստ ականք պատուականօք), կարի հարուստ. եւն։

Իսկ զգերադրականն նշանակեն բառիւս aller ամենա—, զր. der allergrösste, ամենամեծն. եւն. լինի եւս վանկիւս an, auf, zum, in, զր am besten, ամենա-

լաւն. am wenigsten, ևս սակաւագոյնն. auf das schönste, ամենագեղեցիկն. im mindesten, ամենասակաւն. ևն ։

ՅՕԴՈՒԱԾ Դ.

ՅԱՂԱԳՍ ԹՈՒԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆՑ

Թուական անունն՝ (Zahlwort) առ գերմանացիս՝ է ըստ ինքեան մասն ինչ բանի քերականութե, և բաժանի 'ի բացարձակս (Grundzahlen) որ արձակապէս նշանակեն զթուեալսն. և 'ի դասականս (Ordnungszahlen), որ կարգ ինչ ցուցանեն 'ի թուեալսն ;

Բացարձակք են կրկին, որոշեալ կամ որոշող. (bestimmende), և անորոշ կամ ոչ որոշող (nicht bestimmende). որոշեալքն են.

ein կամ eins, մի, պիր.
zwei, երկու, իքի.
drei, երեք, իւչ.
vier, չորս, տէօրթ.
fünf, հինգ, պէշ.
sechs, վեց, ալթը.
sieben, եօթն, եէտի.
acht, ութ, սէքիզ.
neun, ինն, տօգուզ.
zehn, տասն, օն.
eilf, մետասան, օնպիր.
zwölf, երկոտասան, օնիքի.
dreizehn, երեքտասան, օնիւչ.
vierzehn, չորեքտասան, օն տէօրթ.
fünfzehn, հնգետասան, օնպէշ.
sechzehn, վեշտասան, օն ալթը.
siebenzehn, եօթնևտասան, օնեէտի.
achtzehn, ութևտասան, օն սէքիզ.
neunzehn, իննևտասան, օն տօգուզ.
zwanzig, քսան, եիրմի.
ein und zwanzig, քսանև մի. ևն ։
dreissig, երեսուն, օթուզ.
vierzig, քառասուն, գըրգ.
fünfzig, յիսուն, էլլի.
sechzig, վաթսուն, ալթմըշ.
siebenzig, եօթանասուն, եէթմիշ.
achtzig, ութսուն, սէքսէն.
neunzig, իննսուն, տօքսան.
hundert, հարիւր, եիւզ.
hundert eins, հարիւր և մի, եիւզ պիր.
hundert zwei, հարիւր և երկու, եիւզ իքի.
ein hundert, հարիւր, եիւզ, պիր եիւզ.

zwei hundert, երկու հարիւր, ԾՎԱՅ ՀՈՒՆԴ.
Tausend, հազար, ԹԱՈՒԶ.
ein Tausend, հազար, ԹԱՈՒԶ, ԱՅՆ ԹԱՈՒԶ.
zwei Tausend, երկու հազար. ԾՎԱՅ ԹԱՈՒԶ.
Tausend und eins, հազար և մի, ԹԱՈՒԶ ԱՅՆ.
zehn Tausend, բիւր, ԾԷՆ ԹԱՈՒԶ.
Million, միլիոն, հազարիցս հազար, ԱՅՆ ՄԻԼ, ԹԱՈՒԶ ՄԱԼ ԹԱՈՒԶ։

Ընդ թուական անուանս համարի և բառս kein, ոչ ոք կամ ոչ մի։ Հոլովումն սոցա պակասաւոր է, զի չունին զամ հոլովս և սակաւ ուրեք յայտնեն զսեռս. բայց 'ի բառէս ein, մի, որ հոլովի զանազան եղանակաւ. մերթ յօդիւ, մերթ դերանուամբ, և մերթ առանց երկոցուն սոցա՝ ըստ պահանջելոյ գոյականաց։

ա. Նախադասեալ գոյականի առանց որոշիչ գոյականի կամ յօդի կամ դերանուան՝ հոլովի այսպէս.

	Արական.	Իգական.	Չէզոք։
Ու.	ein Mensch, մարդ մի.	eine Frau, կին մի.	ein Kind, զաւակ մի.
Ս.	eines Menschen,	einer Frau,	eines Kindes.
Տ.	einem Menschen,	einer Frau,	einem Kinde.
Հ.	einen Menschen,	eine Frau,	ein Kind.

բ. Ունելով ընդ իւր զյօդ կամ զդերանուանս dieser, jener, թէպէտ գոյականաւ իցէ, թէպէտ առանց գոյականի՝ հոլովի այսպէս.

	Արական.	Իգական.	Չէզոք.
Ու.	der eine, մին.	die eine, մին.	das eine, մին։
Ս.	des einen,	der einen,	des einen.
Տ.	dem einen,	der einen,	dem einen.
Հ.	den einen,	die eine,	das eine.

գ. Եթէ նախադաս իցէ նմա դերանուն ինչ ստացական mein, dein, sein, գոյականաւ հանդերձ կամ առանց գոյականի՝ հոլովի այսպէս։

Արական.	Իգական.	Չէզոք.
Ո. mein einer,	meine eine,	mein eines, իմ մի.
Ս. meines einen,	meiner einen,	meines einen.
Տ. meinem einen,	meiner einen,	meinem einen .
Հ. meinen einen,	meine eine,	mein eines .

Է. Իսկ եթէ ein, չունիցի յառաջոյ իւր յօդ, և ոչ զկնի իւր զգոյական, հոլովի որպէս զանորոշ յօդն առանց գոյականի. զորմէ տես 'ի յօդն ։ Նա և zwei և drei եւս հոլովին որպէս զյօդն անորոշ, բայց այսու զանազանութեամբ՝ զի յերկս սեռս նոյն միով հոլովիւն վարին այսպէս. ուղ. zwei, սեռ. zweier, տր. zweien, հայց. zwei, եւն ։

Եթէ գոյականն ունիցի զնշանակութիւն տրականի, յայնժամ թուական անունն դնի յուղղականն օր., aus drei Dingen, յերից իրաց. եւն ։ Մնացեալ բացարձակք՝ յայնժամ միայն հոլովին 'ի տրականն, յորժամ միայնակ իցեն՝ զօրութեամբ յարաբերելով զգոյականն. օր., mit sechsen, (որպէս թէ էր mit sechsen Pferden) fahren, վեցաձի երթալ կառօք. եւն ։

'Ի ռամկական խօսս և vier, չորս. fünf, հինգ. մինչև 'ի zwölf, երկոտասան, հոլովին 'ի յոգնակի ուղղականն և 'ի տրական. օր. alle viere, չորեքին 'ի միասին. es sassen fünfe bei Tische, հինգ (անձինք) նստէին 'ի սեղանի. [illegible]. ich habe es vieren gegeben, ետու ես չորեցունցն. [illegible]. եւն ։

Ընդ բացարձակ թուականս համարին և մասնականքն կազմեալք բառիւս halb, օր. dritthalb, երկու և կէս. zehnthalb, ինն և կէս. եւն ։ Բայց zweihalb ոչ լինի. և փոխանակ նորա վարի anderthalb, մի և կէս, այսի եւս ein und halbe, և ոչ eine halbe, որ նշանակէ զկէսն, կէս մի. [illegible]։

Բացարձակք 'ի կիր արկանին և եւս իբրև գոյականս. օր., eine Eins, մին, [illegible]. die Fünf, հինգն, [illegible]. die Zwölfe, երկոտասանն, [illegible]. das Hundert, հարիւրն, [illegible]. das Tausend, հազարն, [illegible]. եւն ։ 'Ի բացարձակաց աստի երբեմն կազմին և գոյական անուանք. օր., ein zweier, մի երկուքնոց,

ալթըլըք. ein Sechser, մի վեցնոց, եիւզլիւք. ein Hunderter, մի հարիւրնոց, եւն. das Drittel, երրորդ մասն, իւչլիւ. das Viertel, քառորդ, չէյրէք. ein Zwilling, երկուորեակ, եքիզ. եւն:

Փոխանակ բառիս zwei, երկու՝ վարի բազում անգամ beide, երկաքանչիւր, որ նշանակէ զմիաւորութիւնն երկուց առարկայից, և հոլովի. իքի. beide Männer, երկաքանչիւր այրք, իքի. in Gegenwart beider, առաջի երկաքանչիւրոց, իքի. er hat es beiden gesagt, Նա ասաց զայն երկաքանչիւրոցս, իքի. beide Augen, զերկաքանչիւր աչս: Իսկ beides երկաքանչիւր, զիրաց միայն ասի և ոչ զանձանց, և մնայ առանց գոյականի:

Անորոշ բացարձակք են viele, բազում. wenige, սակաւ. mehrere, բազում. mancher, ոմանք, բազումք. einige, է՛ որ. etliche, քանի ինչ. ինչ, իմն. jeder, իւրաքանչիւր ոք. jeglicher, ամ ոք. alle, ամենեքին: Նոյնպէս և մասնիկք etwas, ինչ. ganz, sämmtlich, բոլորովին. sammt, համանդերձ, 'ի միասին. insgesammt, ամենեքին. theils ... theils ..., ըստ մասին ... և ըստ մասին ... halb ... halb ..., կէսն ... և կէսն:

Դասականք (Ordnungszahlen) ցուցանեն զկարգ ինչ 'ի թուելումն. և են հետևեալքն.

der, die, das erste, առաջին, պիրինճի, իլք.
der zweite, երկրորդ, իքինճի.
der dritte, երրորդ, իւչիւնճիւ.
der vierte, չորրորդ, տէօրտիւնճիւ. եւն:
der neunzehnte, իննևտասներորդ, օնտօգուզունճու.
der zwanzigste, քսաներորդ, եիրմինճի, եւն.
der hundertste, հարիւրերորդ, եիւզիւնճիւ.
der tausendste, հազարերորդ, պինինճի:

Ընդ դասականս համարի և բառս der, die, das letzte, վերջինն: Ի գերմանացիս կրկին ազգք են թուանշանաց (Ziffer), հնդկայն (indisch), և հռոմմայեցւոց (römisch), որ են այսոքիկ.

Հնդկայ.	Հռովմ.	Հնդկայ.	Հռովմ.
1	I	50	L.
2	II.	60	LX.
3	III.	70	LXX.
4	IV.	80	LXXX.
5	V.	90	XC.
6	VI.	100	C.
7	VII.	200	CC.
8	VIII.	300	CCC.
9	IX.	400	CD.
10	X.	500	D.
11	XI.	600	DC.
19	XIX.	700	DCC.
20	XX.	800	DCCC.
30	XXX.	900	CM.
40	XL.	1000	M.

ՅՕԴՈՒԱԾ Ե.

ՅԱՂԱԳՍ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆ

Դերանունն (Fürwort) *դնի փոխանակ անուան՝ ցուցանելով զորոշեալ ինչ դէմս, և բաժանի յէականս* (persönliche), *'ի ստացականս* (zueignende), *'ի ցուցականս* (anzeigende), *յորոշիչս* (vorherbestimmende), *'ի յարաբերականս* (beziehende), *և յանորոշս* (unbestimmte).

Էականքն են ցուցակք երից դիմաց՝ յորոց առաջինն է որ խօսի, գր. ich, *ես. երկրորդն՝ առ որ խօսի, գր.* du, *դու. և երրորդն՝ զորմէ խօսի, գր.* er, sie, es, *նա. 'ի սոցանէ առաջինն և երկրորդն միօրինակ յամ սեռս վարին. բայց երրորդն յարականն լինի* er, *յիգականն* sie, *և 'ի չէզոքն* es, *որք և հոլովին այսպէս.*

Եզական.		Յոգնական.
Ո.	ich, ես, պէն.	wir, մեք, պիզ.
Ս.	meiner (mein), իմ, պէնիմ.	unser, մեր, պիզիմ.
Տ.	mir, ինձ, պանա.	uns, մեզ, պիզէ.
Հ.	mich, զիս, պէնի.	uns, զմեզ, պիզի.

Եզական.		Յոգնական.
Ո.	du, դու, սէն.	ihr, դուք, սիզ.
Ս.	deiner (dein), քո, սէնին.	euer, ձեր, սիզին.
Տ.	dir, քեզ, սանա.	euch, ձեզ, սիզէ.
Հ.	dich, զքեզ, սէնի.	euch, զձեզ, սիզի:

Եզական.

	Արական.	Իգական.	Չէզոք.		
Ո.	er.	sie.	es.	նա,	օ.
Ս.	seiner (sein).	ihrer (ihr).	seiner (sein).	նորա,	օնուն.
Տ.	ihm, sich.	ihr, sich.	ihm, sich.	նմա,	օնա.
Հ.	ihn, sich.	sie, sich.	es, sich.	զնա,	օնու.

Յոգնական.

յԱմենայն սեռս.

Ո.	sie,	նոքա,	օնլար.
Ս.	ihrer,	նոցա,	օնլարըն.
Տ.	ihnen, sich.	առ նոսա,	օնլարա.
Հ.	sie, sich.	զնոսա,	օնլարը:

Երկրորդ դէմն du, դու, միայն յընտանեկան կամ յանարգական և կամ յիշխանական զրոյցս վարի առ գերմանացիս, զի հասարակաբար յերրորդ դէմն խօսին ընդ միմեանս. այսու ևեթ զանազանուք, զի ընդ պատուաւորս և ընդ մեծարոյս 'ի յօքնականն խօսին. իսկ ընդ նուաստս և ընդ անարգս յեզականն. որ. յասել ուրուք Sie sollen hieher kommen, նշանակէ՝ (նոքա) տէրութիւդ ձեր եկեսցէ աստ, ճէնապընըզ պուրայա կէլսինլէր. իսկ er կամ sie soll hieher kommen, (նա, այր կամ կին եկեսցէ աստ) է անարգական, և նշանակէ՝ անարգդ դու, եկ աստ, կէլ ՚բէօյլէ՚:

Սոցա սեռականքն mein, dein, sein և ihr, ուր ու-

րեմն վարին, և այն միայն 'ի բանաստեղծութ․ կամ յաշխարհիկ զրոյցս․ զր․ um mein (կմ dein կմ ihr) Willen, ըստ կամաց իմոց (․ կամ քոց կամ նորա)։

Յաճախ ուրեք սեռականք դերանուանցս վարին ընդ բառիցս halben, wegen, willen, 'ի նշանակել՝ վասն, բայց միշտ փոխելով զվերջին տառն r, 'ի t, զր․ meinetwegen, վասն իմ․ deinethalben, վասն քո․ ihretwillen, վասն նորա։

Փոխանակ երրորդ դիմի վարին և բառքս jemand, ոք․ einer, eine, eines, ումն, ոք․ և man և es; յորոց երկոքին առաջինքն առնուն 'ի սեռականն s, և 'ի տրականն՝ յոր բազմիցս մնան անփոփոխ՝ զմասնիկն en; և այն եթէ հարկ լիցի 'ի բացայայտել ինչ, զր․ ich habe es jemanden gegeben, ես ետու զայն ումեք։

Իսկ man և es մնան միշտ յուղղական հոլովն, զր․ man ruft, կոչի․ man sagt, ասի․ es blitzt, փայլատակէ․ es regnet, անձրևէ․ եւն։

Բառս sich, որ անփոփոխ մնալով վարի միայն յեզակի և 'ի յոգնակի տրականն և 'ի հայցականն երրորդ դիմի նշանակէ իբրև զմերս ինքեան, զինքն, ինքեանց, զինքեանս։ Յետականսն վերաբերին և հարցականքս wer? ո՞վ, (որոյ սեռականն է wessen?) welcher? արական․ welche? էգական․ welches? չէզոք․ ո՞ր․ և was? զի՞նչ, որ մնայ միշտ անփոփոխ։

ՍՏԱՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ

Ի ստացականացն կէսք թանձրացեալ ասին, զր․ mein, իմ․ dein, քո․ sein, արական․ ihr, էգական, նորա․ unser, մեր․ euer, ձեր․ և կէսք վերացեալ, զր․ der, die, das meinige, իմոյին․ կամ deinige, քոյին․ կամ seinige, արական․ ihrige, էգական․ իւրային․ կմ unserige, մերային․ եւն։ Թանձրացեալքն հոլովին այսպէս․

Եզական.				Յոգնական.
Արական.	Իգական.	Չէզոք.		Ամենայն սեռս.
Ո. mein,	meine,	mein,	իմ.	meine.
Ս. meines,	meiner,	meines,	իմոյ.	meiner.
Տ. meinem,	meiner,	meinem,	իմոյ.	meinen.
Հ. meinen,	meine,	mein,	զիմ.	meine.

Եթէ լինիցին սոքա յարաբերականք, առնուն ըզմասնիկս er յարականն, e յիգականն, և es 'ի չէզոքականն՝ ըստ պահանջման գոյականաց. որպէս, meiner, meine, meines, իմ. deiner, deine, deines, քոյ. են: Իսկ վերացեալքն meinige, deinige, են, կամ զօրութ ունին զգոյականսն, և կամ ինքեանք վարին իբրև զգոյական: Զսոսա բազում ուրեք վարեն բանաստեղծք կրճատմամբ, և առնեն գոյականաբար Meine, իմն. Deine, քոյն. Seine, իւրն:

ՑՈՒՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ

Ցուցականք են dieser, արական. diese, իգական. dieses, չէզոք. այս, այդ. և jener, արակ. jene, իգ. jenes, չէզոք. այն, նա. և der, die, das, որ բազմիցս 'ի կիր արկանի 'ի տեղի բառիցս dieser, diese, dieses. Երկու առաջինքն հոլովին որպէս զյօդն der, die, das. Եթէ հետևեսցի սոցա ածական ինչ, յայնժամ հոլովին որպէս թէ ունէին յառաջոյ զյօդ. օր. diese schönen (և ոչ schöne) Bücher, այսոքիկ գեղեցիկ գրեանք. որպէս և ասի meine lieben Freunde, իմ սիրելի բարեկամք. զչէզոքն dieses բազումք գրեն համառօտելով dies, և ոմանք diess, կամ diss, այլ առաջինն վարի յաճախ:

Եթէ der, die, das, եդեալ փոխանակ դերանուանցս dieser, diese, dieses, ունիցին ընդ իւրեանս զգոյականն, հոլովին որպէս զյօդն. բայց եթէ իցեն առանց գոյականի՝ հոլովին այսպէս.

	Եզական.			Յոգնական.
	Արական.	Իգական.	Չէզոք.	Ամենայն սեռս.
Ո.	der,	die,	das, այս, այդ, այն.	die.
Ս.	dessen,	deren,	dessen (dess).	derer.
Տ.	dem,	der,	dem.	denen.
Հ.	den,	die,	das.	die.

Օրինակ. der König, dessen Thaten bekannt sind, Թագաւորս այս՝ որոյ գործք յայտնի են. die Natur, deren Kraft wir noch nicht ganz kennen, բնութիւն այս՝ որոյ զօրութեան չև ևս քաջ խելամուտ եմք. ևն։ Համառօտութիւն բառիս dessen 'ի dess, լինի յոտանաւորս կամ 'ի վսեմ շարադրութիւնս։

Որոշիչ ասին ցուցականքն՝ որք 'ի պարբերութե որոշեն զանուն բայի, և են derjenige, derselbe, selbiger, solcher և der (եթէ իբրև զհամառօտեալն բառիս derjenige վարեսցի փոխանակ նր). Նա ինքն, նոյն, այն. օր. գր. derjenige, welcher mir es gesagt hat, Նա՝ որ ասաց ինձ զայս. օրի պանա պօանոա փէ-փէ, (պօանոա պանա փէյէն)։ Բառքս derselbe և derjenige, նոյնպէս և derselbige ունին զորոշեալ հոլովմունս յօդի, զի 'ի սեռականն յոգնականին ոչ լինին dererjenigen, այլ derjenigen. Der որ սակաւ որոշիչ է՝ հոլովի որպէս զդերանունն ցուցական։

ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ

Յարաբերականք են welcher, der, wer, was և so, որ։ Յորոց der հոլովի որպէս զորոշիչ դերանունն, բաց 'ի յոգնակի սեռականէն՝ որ լինի deren. Welcher, միայնակ առանց գոյականի՝ ոչ կարէ կալ 'ի սեռական հոլովս, և փոխանակէ զնա դերանունս der, օր. der Mann, dessen (և ոչ welches) Umstände ich kenne, Այրն այն՝ զորոյ զհանգամանս իրացն ճանաչեմ. ևն. և հոլովի այսպէս.

	Եզակի.			Յոգնակի.
	Արական.	Իգական.	Չէզոք.	յԱմենայն սեռս.
Ո.	welcher,	welche,	welches.	welche.
Ս.	welches,	welcher,	welches.	welcher.
Տ.	welchem,	welcher,	welchem.	welchen.
Հ.	welchen,	welche,	welches.	welche.

Իսկ wer և was, (որ), զորս որոշել պարտ է 'ի հարցական դերանուանց, վարին միայն յեզականն. յորոց առաջինն յարաբերէ զանձն, առանց որոշելոյ զսեռն. իսկ երկրորդն զիրս, և չդնի երբէք զկնի գոյականի. և ոչ յամ հոլովս վարի, այլ միայն յուղղականն և 'ի հայցականն. զր. wer Verstand hat, der hat einen grossen Schatz. Որ ունի զհանճար, ունի գանձ մեծ. wem viel gegeben ist, von dem wird viel gefordert werden. Որում շատ տուաւ, շատ խնդրեսցի 'ի նմանէ. das, was du mir sagtest, ist eingetroffen. Ա՛յն՝ զոր ասէիրն ինձ՝ եղև. alles was ich gethan habe, Զամենայնն զոր արարի, ևն։

Իսկ so ոչ փոփոխի երբէք և վարի միայն յուղղականն և 'ի հայցականն. և այն ոչ անխտիր, այլ ուր հարկ իցէ 'ի յաճախել յարաբերականաց, առ 'ի չկրկնելոյ ստէպ զնոյն դերանուն. զր. die Blumen, so wir sahen. Ծաղիկք՝ զորս մեք տեսանէաք. ևն։ Անորոշ յարաբերականքն են՝ որք չունին զսեռ կամ զթիւ, և են այսոքիկ։

Ո.	jemand, ոք, ոմն.	niemand, ոչ ոք.	jedermann, իւրաքանչիւր.
Ս.	jemands,	niemands,	jedermanns, կամ լաւ ևս eines jeden.
Տ.	jemanden կամ jemand,	niemanden, կամ niemand,	պակասի։
Հ.	jemanden կամ jemand,	niemanden կամ niemand,	jedermann.

Յայսոսիկ մարթ է յաւելուլ և զհետադասս, որ նշանակէ իւրաքանչիւր ոք, հէր ղէրէ կամ ղէրէսէ։

Արական.	Իգական.	Չէզոք.
Ո. ein jeder,	eine jede,	ein jedes.
Ս. eines jeden,	einer jeden,	eines jeden.
Տ. einem jeden,	einer jeden,	einem jeden.
Հ. einen jeden,	eine jede,	ein jedes.

ՅՕԴՈՒԱԾ Զ.

ՅԱՂԱԳՍ ԲԱՅԻՑ

Բայն (Zeitwort) նշանակէ զառս կամ զկիրս կամ զլինելութիւն իրաց ըստ ժամանակաց՝ ըստ որոշեալ դիմաց, և ունի եղանակ (Art), և ժամանակ (Zeit); և սոքա ունին թիւ (Zahl), և դէմս (Person).

Եղանակք են պէսպէս կերպք նշանակելոյ զառս և զկիրս բայից, որք են չորս. Սահմանական (gewisse կամ bestimmte Art), Ստորադասական (bedingte Art), Հրամայական (befehlende, կամ gebietende Art), և Աներևոյթ (unbestimmte կամ ungewisse Art).

Ժամանակք ցուցանեն զառս և զկիրս բայից՝ լինել յայս կամ յայն ինչ ժամանակի. և են երեք, Ներկայ (gegenwärtige Zeit), Անցեալ (vergangene Zeit), և Ապառնի (zukünftige Zeit).

Անցեալն բաժանի յԱնկատար (erste Vergangenheit), յորում գործողութիւն է անցեալ՝ բայց առանց կատարելութեան, զր. ich schrieb, ես գրէի, եազարտըմ. և այլն. ՚ի Կատարեալ (zweite Vergangenheit), յորում առք կամ կիրք կատարեալ են. զր. ich habe gelesen, ընթերցայ, օգուտում. ևն. և ՚ի Գերակատար (dritte Vergangenheit), յորում գործողութիւն ինչ կատարելապէս անցեալ է, նկատելով յայլս՝ որք սկսանին. զր. ich hatte einen Brief geschrieben, so kam mein Freund zu mir. Ես գրեալ էի զնամակ ինչ յորժամ եկն առ իս բարեկամն իմ, ևն.

Ապառնին բաժանի յերկուս, ՚ի պարզ (einfache Zukunft), զր. ich werde schreiben, գրեցից. եազաճաղըմ. ևն. և ՚ի բաղադրեալ (Zusammengesetzte Zu-

kunst), օր. ich werde geschrieben haben, գրեալ լինելոց եմ. եազմըշ օլաճաղըմ. եւն.

Թիւք բայից մտածին ըստ եզականութեան և ըստ յոգնականութեան նոցա, և են եզական (Einheit, Einzahl, einfache Zahl), և յոգնական (Mehrheit, Mehrzahl, vielfache Zahl).

Դէմք բայից իմացուցանեն զմիտս բառից առ որոշեալ ոք, զի եթէ գործողութիւն իցէ այնր՝ որ խօսի, ասի առաջին դէմ (die erste Person), օր. ich gehe, երթամ, (պէն) կիտէրիմ. եւն. եթէ այնր առ որ է բանն՝ է երկրորդ դէմ (die zweite Person), օր. du gehest, երթաս, (սէն) կիտէրսին. եւն. Բայց հայեցեալ ՚ի գործողութիւն նորա՝ զորմէ է բանն՝ կոչի երրորդ դէմ (die dritte Person), օր. er geht, երթայ (այր), sie sah, տեսանէր (կինն) եւն.

Բայք բաժանին յերկուս, յէականս և յառաքականս. Էական կամ օժանդակ բայն (Verbindungswort) է seyn, ել, լինել. որ գտանի յամ խօսս՝ կամ զօրութեամբ և կամ ներգործութեամբ. Առաքականք՝ (Eigenschaftszeitwort) են ամենայն բայք՝ որք նշանակեն զատս կամ զկիրս ինչ, և բաժանին յանցողականս և ոչ յանցողականս.

Անցողականն (übergehendes Zeitwort) ցուցանէ զանցանելութիւն ինչ ելեալ յումեքէ՝ որ ներգործէ յայլ ոք, օր. ich liebe, սիրեմ. Ոչ անցողականն (nicht übergehendes) որ է չէզոք, չունելով այլ ինչ առարկայ ներգործութեան, մնայ գործողութիւն յինքեան. օր. der Mensch schläft, մարդն այն ՚ի քուն լինի.

Անցողականք են կամ ներգործականք (thätig), օր. lieben, սիրել, եւն. և կամ կրաւորականք (leidend), օր. geliebt werden, սիրեալ լինել. եւն. Են և բայք՝ որք ըստ ինքեան ունին զնշանակութիւն ներգործականի և կրաւորականի միանգամայն, և ասին ձայնակրական (zurükführend), օր. sich schämen, ամաչել. sich lieben, սիրել զինքն, եւն. Գտանին ՚ի գերմանացիս և շրջաբանականք՝ (umschreibend) որք շրջաբանութ. բացատրեն զեղանակ, զժամանակ և զդէմս հետևեալ բայից, և են ՚ի բացատրել զեղանակն. dürfen, իշխել, համարձակել. kön-

nen, կարող լինել. lassen, թողուլ. mögen, կամիլ. müssen, պարտաւորել. sollen, հարկ լինել։ Իսկ 'ի բացատրել զժամանակս և զսեռս՝ են seyn, լինել, ել, գոլ. werden, եղանիլ, լինել. և haben, ունել, ել։ Բայքս seyn, werden, և haben, անուանին օժանդակք (Hülfszeitwörter), զի օժանդակութ̃ սոցա խոնարհին ամ̃ բայք։

Բայք են կամ դիմաւոր (persönlich), որպէս ամ̃ բայք որք ունին զդէմս, և կամ դիմազուրկ (unpersönlich), որք չունին այլ դէմս, բայց միայն զերրորդն. որպէս es regnet, անձրևէ. es frieret, ցրտանայ, սառի. ևն։

ԽՈՆԱՐՀՄՈՒՆՔ ԲԱՅԻՑ

Խոնարհումն բայից (Abwandelung) է պէսպէս փոփոխութիւն մի և նոյն բայի 'ի զանազան վերջաւորութիւնս՝ 'ի դէմս և 'ի ժամանակս, թէ ըստ եղականին և թէ ըստ յոգնականին. և բաժանի 'ի կատարեալ՝ որ ունի զամ̃ եղանակս՝ ժամանակս և դէմս. և 'ի պակասաւոր՝ որ չունի զամենեսին բոլորովին։

Երկուս օրինակս ունիմք խոնարհմանց՝ ըստ ներգործական, որ լինի կամ կանոնաւոր (regelmässig), և կամ անկանոն (unregelmässig), և կրաւորական՝ որ բաղադրի օժանդակ բայիւս seyn, werden, և haben.

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅԻՍ SEYN. ԵՒ ԼԻՆԵԼ·

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ	ՍՏՈՐԱՍԱԿԱՆ

Ներկայ։

Առաջին։

ich bin, եմ, իմ.	ich sey, իցեմ, իսէմ.
du bist, ես, սին.	du seyst, իցես, իսէն.
er, sie, es ist, է, դիր.	er, sie sey, իցէ, իսէ.

Յոգնական :

wir sind, եմք, իզ.
ihr seyd, էք, սինիզ.
sie sind, են, դիրլէր.

wir seyen կամ seyn, իցեմք, իսէք.
ihr seyet կամ seyd, իցէք, իսէնիզ.
sie seyen կամ seyn, իցեն, իսէլէր.

Անցեալ անկատար :

Եզական :

ich war, էի, իտիմ.
du warest, warst, էիր, իտին,
er, sie war, էր, իտի.

ich wäre, եթէ լինէի, իսէյտիմ.
du wärst կամ wärest, լինէիր, իսէյտին.
er, sie wäre, լինէր, իսէյտի.

Յոգնական :

wir waren, էաք, իտիք.
ihr waret, էիք, իտինիզ.
sie waren, էին, իտիլէր.

wir wären, եթէ լինէաք, իսէյտիք.
ihr wäret, լինէիք, իսէյտինիզ.
sie wären, լինէին, իսէյտիլէր:

Անցեալ կատարեալ :

Եզական :

ich bin gewesen, եղէ, օլտում.
du bist gewesen, եղեր, օլտուն.
er, sie ist gewesen, եղեւ, օլտու.

ich sey gewesen, լեալ իցեմ, օլմուշ իսէմ.
du seyst gewesen, լեալ իցես, օլմուշ իսէն.
er sey gewesen, լեալ իցէ, օլմուշ իսէ կամ օլա.

Յոգնական :

wir sind gewesen, եղաք, օլտուք.
ihr seyd gewesen, եղէք, օլտունուզ.
sie sind gewesen, եղեն, օլտուլար.

wir seyn gewesen, լեալ իցեմք, օլմուշ իսէք կամ օլայըք.
ihr seyd gewesen, լեալ իցէք, օլմուշ իսէնիզ կամ օլասըզ.
sie seyn gewesen, լեալ իցեն, օլմուշ իսէլէր կամ օլալար.

Անցեալ գերակատար ։

Եզական ։

ich war gewesen, եղեալ էի, օլ֊մուշտում.

du warst gewesen, եղեալ էիր, օլմուշտուն.

er, sie war gewesen, եղեալ էր, օլմուշտու.

ich wäre gewesen, եթէ եղեալ էի, օլմուշ իսէյտիմ կիմ օլայտըմ.

du wärst gewesen, եղեալ էիր, օլմուշ իսէյտին կիմ օլայտըն.

er, sie wäre gewesen, եղեալ էր, օլմուշ իսէյտի կիմ օլայտը.

Յոգնական ։

wir waren gewesen, եղեալ էաք, օլմուշտուք.

ihr waret gewesen, եղեալ էիք, օլմուշտունուզ.

sie waren gewesen, եղեալ էին. օլմուշտուլար.

wir wären gewesen, եթէ եղեալ էաք, օլմուշ իսէյտիք կամ օլ֊այտըք.

ihr wäret gewesen, եղեալ էիք. օլմուշ իսէյտինիզ կիմ օլայտընըզ.

sie wären gewesen, եղեալ էին, օլմուշ իսէյտիլէր կիմ օլայտըլար ։

Ապառնի պարզ ։

Եզական.

ich werde seyn, եղէց, օլաճաղըմ.

du wirst seyn, եղիցիս, օլաճագ֊սըն.

er, sie wird seyn, եղիցի, օլաճագ ։

ich werde seyn, լինիցիմ, օլաճագ իսէմ կիմ օլամ.

du werdest seyn, լինիցիս, օլ֊աճագ իսէն կիմ օլասըն.

er werde seyn, լինիցի, օլաճագ իսէ կիմ օլա.

Յոգնական.

wir werden seyn, եղիցուք, օլ֊աճաղըզ.

ihr werdet seyn, եղիջիք, օլ֊աճագսընըզ.

sie werden seyn, եղիցին, օլ֊աճագլար.

wir werden seyn, լինիցիմք, օլ֊աճագ իսէք կիմ օլալըմ.

ihr werdet seyn, լինիցիք, օլ֊աճագ իսէնիզ կիմ օլասընըզ.

sie werden seyn, լինիցին, օլ֊աճագ իսէլէր կիմ օլալար ։

Ապառնի բաղադրեալ.

Եզական.

ich werde gewesen seyn, լեալ եղէց, օլմուշ օլաճաղըմ.

ich werde gewesen seyn, եթէ լեալ եղէց, օլմուշ օլաճաք իսէմ կի օլամ.

du wirst gewesen seyn, լեալ եղիցիս, օլմուշ օլաճաքսըն :

du werdest gewesen seyn, լեալ եղիցիս, օլմուշ օլաճաք իսէն կի օլասըն.

er, sie wird gewesen seyn, լեալ եղիցի, օլմուշ օլաճաք.

er, sie werde gewesen seyn, լեալ եղիցի, օլմուշ օլաճաք իսէ կի օլա.

Յոգնական.

wir werden gewesen sein, լեալ եղիցուք, օլմուշ օլաճաղըզ.

wir werden gewesen seyn, եթէ լեալ եղիցուք, օլմուշ օլաճաք իսէք կամ օլաք.

ihr werdet gewesen seyn, լեալ եղիջիք, օլմուշ օլաճաքսընըզ.

ihr werdet gewesen seyn, եթէ լեալ եղիջիք, օլմուշ օլաճաք իսէնիզ կի օլասընըզ.

sie werden gewesen seyn, լեալ եղիցին, օլմուշ օլաճաքլար :

sie werden gewesen seyn, եթէ լեալ եղիցին, օլմուշ օլաճաք իսէլէր կի օլալար.

Հրամայական.

Եզական.

sey (sey du) լեր, օլ կի սէն օլ.
sey er, sie, լիցի, օլսուն.

Յոգնական.

seyd, լերուք, օլունուզ.
seyn sie, լիցին, օլսունլար.

Աներևոյթ.

Ներկայ. seyn, էլ, լինել, օլմաք.
Անցեալ. gewesen seyn, լեալ գոլ, օլմուշ օլմաք.
Ապառնի. seyn werden, լինելոց գոլ, օլաճաք օլմաք.

Ընդունելութիւն.

Ներկայ. seynd, wesend, գոյող, օլան.
Անցեալ. gewesen, լեալ, օլմուշ, իմիշ.

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅԻՍ HABEN. ՈՒՆԵԼ, ՍՏԱՆԱԼ.

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ	ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ

Ներկայ.

Եզական.

ich habe, ունիմ, պէնիմ վար.	ich habe, ունիցիմ, պէնիմ օլա.
du hast, ունիս, սէնին վար.	du habest, ունիցիս, սէնին օլա.
er, sie, es hat, ունի, օնուն վար.	er, sie habe, ունիցի, օնուն օլա.

Յոգնական.

wir haben, ունիմք, պիզիմ վար.	wir haben, ունիցիմք, պիզիմ օլա.
ihr habet, habt, ունիք, սիզին վար.	ihr habet, ունիցիք, սիզին օլա.
sie haben, ունին, օնլարըն վար.	sie haben, ունիցին, օնլարըն օլա.

Անցեալ անկատար.

Եզական.

ich hatte, ունէի, պէնիմ վարըտը.	ich hätte, եթէ ունէի, պէնիմ օլայըտը.
du hattest, ունէիր, սէնին վարըտը.	du hättest, ունէիր, սէնին օլայըտը.
er, sie hatte, ունէր, օնուն վարըտը.	er, sie hätte, ունէր, օնուն օլայըտը.

Յոգնական.

wir hatten, ունէաք, պիզիմ վարըտը.	wir hätten, ունէաք, պիզիմ օլայըտը.
ihr hattet, ունէիք, սիզին վարըտը.	ihr hättet, ունէիք, սիզին օլայըտը.
sie hatten, ունէին, օնլարըն վարըտը.	sie hätten, ունէին, օնլարըն օլայըտը.

Անցեալ կատարեալ.

Եզական.

ich habe gehabt, *ստացեալ եմ*, *պէնիմ օլտու, կիմ օլմուշ.*
du hast gehabt, *ստացեալ ես*, *սէնին օլտու, կիմ օլմուշ.*
er, sie hat gehabt, *ստացեալ է*, *օնուն օլտու կիմ օլմուշ.*

ich habe gehabt, *ստացեալ իցեմ*, *պէնիմ օլտու կիմ օլմուշ իսէ.*
du habest gehabt, *ստացեալ իցես*, *սէնին օլտու կիմ օլմուշ իսէ.*
er, sie habe gehabt, *ստացեալ իցէ*, *օնուն օլտու կիմ օլմուշ իսէ.*

Յոգնական.

wir haben gehabt, *ստացեալ եմք*, *պիզիմ օլտու, կիմ օլմուշ.*
ihr habet gehabt, *ստացեալ էք*, *սիզին օլտու կիմ օլմուշ.*
sie haben gehabt, *ստացեալ են*, *օնլարըն օլտու կիմ օլմուշ.*

wir haben gehabt, *ստացեալ իցեմք*, *պիզիմ օլտու կիմ օլմուշ իսէ.*
ihr habet gehabt, *ստացեալ իցէք*, *սիզին օլտու կիմ օլմուշ իսէ.*
sie haben gehabt, *ստացեալ իցեն*, *օնլարըն օլտու կիմ օլմուշ իսէ.*

Անցեալ գերակատար.

Եզական.

ich hatte gehabt, *ստացեալ էի*, *պէնիմ օլմուշուտու.*
du hattest gehabt, *ստացեալ էիր*, *սէնին օլմուշուտու.*
er, sie hatte gehabt, *ստացեալ էր*, *օնուն օլմուշուտու.*

ich hätte gehabt, *եթէ ստացեալ էի*, *պէնիմ օլմուշ օլայըտը.*
du hättest gehabt, *ստացեալ էիր*, *սէնին օլմուշ օլայըտը.*
er, sie hätte gehabt, *ստացեալ էր*, *օնուն օլմուշ օլայըտը.*

Յոգնական.

wir hatten gehabt, *ստացեալ էաք*, *պիզիմ օլմուշուտու.*
ihr hattet gehabt, *ստացեալ էիք*, *սիզին օլմուշուտու.*
sie hatten gehabt, *ստացեալ էին*, *օնլարըն օլմուշուտու.*

wir hätten gehabt, *ստացեալ էաք*, *պիզիմ օլմուշ օլայըտը.*
ihr hättet gehabt, *ստացեալ էիք*, *սիզին օլմուշ օլայըտը.*
sie hätten gehabt, *ստացեալ էին*, *օնլարըն օլմուշ օլայըտը.*

Ապառնի պարզ.

Եզական.

ich werde haben, ստացայց, պէնիմ օլաճագ.

du wirst haben, ստասցիս, սէնին օլաճագ.

er, sie wird haben, ստասցի, օնուն օլաճագ.

ich werde haben, ստանայցեմ, պէնիմ օլաճագ օլսա կէրէք.

du werdest haben, ստանայցես, սէնին օլաճագ օլսա կէրէք.

er, sie werde haben, ստանայցէ, օնուն օլաճագ օլսա կէրէք.

Յոգնական.

wir werden haben, ստասցուք, պիզիմ օլաճագ.

ihr werdet haben, ստասջիք, սիզին օլաճագ.

sie werden haben, ստասցին, օնլարըն օլաճագ.

wir werden haben, ստանայցեմք, պիզիմ օլաճագ օլսա կէրէք.

ihr werdet haben, ստանայցէք, սիզին օլաճագ օլսա կէրէք.

sie werden haben, ստանայցեն, օնլարըն օլաճագ օլսա կէրէք.

Ապառնի բաղադրեալ.

Եզական.

ich werde gehabt haben, ստացեալ եղէց, պէնիմ օլմուշ օլաճագ.

du wirst gehabt haben, ստացեալ եղիցիս, սէնին օլմուշ օլաճագ.

er, sie wird gehabt haben, ստացեալ եղիցի. օնուն օլմուշ օլաճագ:

ich werde gehabt haben, եթէ ստացեալ եղէց, պէնիմ օլմուշ օլաճագ օլսա կէրէք.

du werdest, gehabt haben, եթէ ստացեալ եղիցիս, սէնին օլմուշ օլաճագ օլսա կէրէք:

er, sie werde gehabt haben, եթէ ստացեալ եղիցի. օնուն օլմուշ օլաճագ օլսա կէրէք.

Յոգնական.

wir werden gehabt haben, ստացեալ եղիցուք. պիզիմ օլմուշ օլաճագ.

ihr werdet gehabt haben, ստացեալ եղիջիք, սիզին օլմուշ օլաճագ.

sie werden gehabt haben, ստացեալ եղիցին, օնլարըն օլմուշ օլաճագ.

wir werden gehabt haben, եթէ ստացեալ եղիցուք, պիզիմ օլմուշ օլաճագ օլսա կէրէք.

ihr werdet gehabt haben, ստացեալ եղիջիք, սիզին օլմուշ օլաճագ օլսա կէրէք.

sie werden gehabt haben, ստացեալ եղիցին, օնլարըն օլմուշ օլաճագ օլսա կէրէք.

Հրամայական.

Եզ.	Յոգն.
habe, (habe du), ստացիր, սահիպ սէնին օլսուն.	habet, ստասջիք, սիզին օլսուն.
habe er, sie, ստասցէ, օնուն օլսուն.	haben sie, ստասցեն, օնլարըն օլսուն.

Աներևոյթ.

Ներկայ. haben, ունել, ստանալ, օլմաք.
Անցեալ. gehabt haben, ստացեալ գոլ, էփէնտիլ կամ օլմուշ օլմաք.
Ապառնի. haben werden, ստանալոց, ունելոց գոլ, էփէնտէճէք օլմաք.

Ընդունելութիւն.

Ներկայ. habend, ստացօղ, էփէնտին, օլան.
Անցեալ. gehabt, ստացեալ, էփէնտիլ, օլմուշ.

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՑԻՍ WERDEN. ԼԻՆԵԼ. ԵՂԱՆԻԼ.

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ	ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ

Ներկայ.

Եզական.

ich werde, լինիմ, օլուրում,	ich werde, լինիցիմ, օլայըմ.
du wirst, լինիս, օլուրսուն.	du werdest, լինիցիս, օլասըն,
er, sie wird, լինի, օլուր.	er, sie werde, լինիցի, օլա.

Յոգնական.

wir werden, լինիմք, օլուրուզ.	wir werden, լինիցիմք, օլալըմ.
ihr werdet, լինիք, օլուրսունուզ.	ihr werdet, լինիցիք, օլասընըզ.
sie werden, լինին, օլուրլար.	sie werden, լինիցին, օլալար.

Անկատար.

Եզական.

ich wurde (ward) լինէի, օլուրտում.	ich würde, եթէ լինէի, օլայտըմ.
du wurdest (wardst), լինէիր, օլուրտուն.	du würdest, լինէիր, օլայտըն.
er, sie wurde (ward), լինէր, օլուրտու.	er, sie würde, լինէր, օլայտը.

Յոգնական.

wir wurden, լինէաք, օլուրտուգ.	wir würden, լինէաք, օլայտըգ.
ihr wurdet, լինէիք, օլուրտունուզ.	ihr würdet, լինէիք. օլայտընըզ.
sie wurden, լինէին, օլուրտուլար.	sie würden, լինէին. օլայտըլար.

Կատարեալ.

Եզական.

ich bin worden (geworden), եղէ, օլտում.	ich sey worden (geworden), լեալ իցեմ, օլտում իսէ.
du bist worden, (geworden), եղեր, օլտուն.	du seyst worden (geworden), լեալ իցես, օլտուն իսէ.
er, sie, ist worden (geworden), եղև, օլտու.	er, sie sey worden (geworden), լեալ իցէ, օլտու իսէ.

Յոգնական.

wir sind worden (geworden), եղաք, օլտուգ.	wir seyen worden (geworden), լեալ իցեմք, օլտուգ իսէ.
ihr seyd worden (geworden), եղէք, օլտունուզ.	ihr seyet worden (geworden), լեալ իցէք, օլտունուզ իսէ.
sie sind worden (geworden), եղեն, օլտուլար.	sie seyn worden (geworden), լեալ իցեն, օլտուլար իսէ.

Գերակատար.

Եզական.

ich war worden (geworden),
լեալ էի, օլմուշ իտիմ.
du warst worden (geworden),
լեալ էիր, օլմուշ իտին.
er, sie war worden (geworden),
լեալ էր, օլմուշ իտի.

ich wäre worden (geworden),
եթէ լեալ էի, օլմուշ օլայտըմ.
du wärst worden (geworden),
լեալ էիր, օլմուշ օլայտըն.
er, sie wäre worden (geworden),
լեալ էր, օլմուշ օլայտը.

Յոգնական.

wir waren worden (geworden),
լեալ էաք, օլմուշ իտիք.
ihr waret worden (geworden),
լեալ էիք, օլմուշ իտինիզ.
sie waren worden (geworden),
լեալ էին, օլմուշ իտիլեր.

wir wären worden (geworden),
եթէ լեալ էաք, օլմուշ օլայտըք.
ihr wäret worden (geworden),
լեալ էիք, օլմուշ օլայտընըզ.
sie wären worden (geworden),
լեալ էին, օլմուշ օլալըրտը.

Ապառնի պարզ.

Եզական.

ich werde werden, եղէց, օլաճա-ղըմ:
du wirst werden, եղիցիս, օլա-ճաքսըն.
er, sie wird werden, եղիցի, օլա-ճաք.

ich werde werden, լինիցիմ, օ-լաճաքսամ.
du werdest werden, լինիցիս, օ-լաճաքսան.
er, sie werde werden, լինիցի, օլաճաք.

Յոգնական.

wir werden werden, եղիցուք, օլաճաղըզ.
ihr werdet werden, եղիջիք, օ-լաճաքսընըզ.
sie werden werden, եղիցին, օլա-ճաքլար.

wir werden werden, լինիցիմք, օլաճաքսաք.
ihr werdet werden, լինիջիք, օ-լաճաքսանըզ.
sie werden werden, լինիցին, օ-լաճաքսալար.

Ապառնի բաղադրեալ.

Եզակի.

ich werde worden (geworden) seyn, լինելոց եմ, օլմուշ օլաճաղըմ.

du wirst worden (geworden) seyn, լինելոց ես, օլմուշ օլաճագսըն.

er, sie wird worden (geworden) seyn, լինելոց է, օլմուշ օլաճագ կամ օլաճագ դըր.

ich werde worden (geworden) seyn, լինիցիմ, օլմուշ օլաճագ օլամ.

du werdest worden (geworden) seyn, լինիցիս, օլմուշ օլաճագ օլասըն.

er, sie werde worden (geworden) seyn, լինիցի, օլմուշ օլաճագ օլա.

Յոգնակի.

wir werden worden (geworden) seyn, լինելոց եմք, օլմուշ օլաճաղըզ.

ihr werdet worden (geworden) seyn, լինելոց էք, օլմուշ օլաճագսընըզ.

sie werden worden (geworden) seyn, լինելոց են, օլմուշ օլաճագլար.

wir werden worden (geworden) seyn, լինիցիմք, օլմուշ օլաճագ օլաք.

ihr werdet worden (geworden) seyn, լինիցիք, օլմուշ օլաճագ օլասընըզ.

sie werden worden (geworden) seyn, լինիցին, օլմուշ օլաճագ օլալար.

Հրամայական.

Եզակի.

werde, լեր, օլ, սէն օլ.
werde er, sie, լիցի, օլսուն.

Յոգնակի.

werdet, լերուք, օլունուզ.
werden sie, լիցին, օլսունլար.

Աներևոյթ.

Ներկայ. werden, լինել, եղանիլ, օլմագ.
Անցեալ. geworden seyn, եղեալ լինել, օլմուշ օլմագ.
Ապառնի. werden werden, լինելոց գոլ, օլաճագ օլմագ.

Ընդունելութիւն.

Ներկայ. werdend, գոյող, որ լինի, օլան, օլուր.
Անցեալ. worden, geworden, լեալ, օլմուշ.

Ծանօթութիւն. Եթէ բայս werden իցէ միայնակ, 'ի կեր արկանի ընդունելութիւն geworden, զր. ich bin krank geworden, ես հիւանդ եղէ (հիւանդացայ), եւ. իսկ որպէս օժանդակ դնի worden, զր. ich bin getadelt worden, պարսաւեցայ.

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ԿԱՆՈՆԱՒՈՐ ԲԱՑԻՍ LOBEN. ԳՈՎԵԼ.

ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ	ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ

Ներկայ.

Եզական.

ich lobe, գովեմ, էօվէրիմ.	ich lobe, գովիցեմ, էօվէյիմ.
du lobest (lobst), գովես, էօվէրսին.	du lobest, գովիցես, էօվէսին.
er, sie lobet (lobt), գովէ, էօվէր.	er, sie lobe, գովիցէ, էօվէ.

Յոգնական.

wir loben, գովեմք, էօվէրիզ.	wir loben, գովիցեմք, էօվէլիմ.
ihr lobet (lobt), գովէք, էօվէրսինիզ.	ihr lobet, գովիցէք, էօվէսինիզ.
sie loben, գովեն, էօվէրլէր.	sie loben, գովիցեն, էօվէլէր.

Անկատար.

Եզական.

ich lobte, գովէի, էօվէրտիմ.	ich lobete, եթէ գովէի, էօվէյտիմ.
du lobtest, գովէիր, էօվէրտին.	du lobetest, գովէիր, էօվէյտին.
er sie lobte, գովէր, էօվէրտի.	er, sie lobete, գովէր, էօվէյտի.

Յոգնական.

wir lobten, գովէաք, էօվէրտիք.	wir lobeten, գովէաք, էօվէյտիք.
ihr lobtet, գովէիք, էօվէրտինիզ.	ihr lobetet, գովէիք, էօվէյտինիզ.
sie lobten, գովէին, էօվէրլէրտի:	sie lobeten, գովէին, էօվէյտիլէր.

Կատարեալ.

Եզական.

ich habe gelobt, գովեցի, էօյտիւմ.
du hast gelobt, գովեցեր, էօյտիւն.
er, sie hat gelobt, գովեաց, էօյտիւ.

ich habe gelobet, գովեալ իցեմ, էօյտիւմ իսէ.
du habest, gelobet, գովեալ իցես, էօյտիւն իսէ.
er, sie habe gelobet, գովեալ իցէ, էօյտիւ իսէ.

Յոգնական.

wir haben gelobt, գովեցաք, էօյտիւք.
ihr habet gelobt, գովեցիք, էօյտիւնիւզ.
sie haben gelobt, գովեցին, էօյտիւլէր.

wir haben gelobet, գովեալ իցեմք, էօյտիւք իսէ.
ihr habet gelobet, գովեալ իցէք, էօյտիւնիւզ իսէ.
sie haben gelobet, գովեալ իցեն, էօյտիւլէր իսէ.

Գերակատար.

Եզական.

ich hatte gelobt, գովեալ էի, էօյմիւշ իտիմ.
du hattest gelobt, գովեալ էիր, էօյմիւշ իտին.
er, sie hatte gelobt, գովեալ էր, էօյմիւշ իտի.

ich hätte gelobet, եթէ գովեալ էի, էօյմիւշ իսէյտիմ.
du hättest gelobet, գովեալ էիր, էօյմիւշ իսէյտին.
er sie hätte gelobet, գովեալ էր. էօյմիւշ իսէյտի.

Յոգնական.

wir hatten gelobt, գովեալ էաք, էօյմիւշ իտիք.
ihr hattet gelobt, գովեալ էիք, էօյմիւշ իտինիզ.
sie hatten gelobt, գովեալ էին, էօյմիւշ իտիլէր.

wir hätten gelobet, գովեալ էաք, էօյմիւշ իսէյտիք.
ihr hättet gelobet, գովեալ էիք. էօյմիւշ իսէյտինիզ.
sie hätten gelobet, գովեալ էին, էօյմիւշ իսէյտիլէր.

Ապառնի պարզ.

Եզական.

ich werde loben, գովեցից, էօյէճէյիմ. | ich werde loben, գովիցեմ, էօյէճէք օլամ.
du wirst loben, գովեսցես, էօյէճէքսին. | du werdest loben, գովիցես, էօյէճէք օլասըն.
er, sie wird loben, գովեսցէ, էօյէճէք. | er, sie werde loben, գովիցէ, էօյէճէք օլա.

Յոգնական.

wir werden loben, գովեսցուք, էօյէճէյիզ. | wir werden loben, գովիցեմք, էօյէճէք օլաք.
ihr werdet loben, գովեսջիք, էօյէճէքսինիզ. | ihr werdet loben, գովիցէք, էօյէճէք օլասընըզ.
sie werden loben, գովեսցեն, էօյէճէքլէր. | sie werden loben, գովիցեն, էօյէճէք օլալար.

Ապառնի բաղադրեալ.

Եզական.

ich werde gelobt haben, գովեալ ունիցիմ, էօյմիւշ օլաճաղըմ. | ich werde gelobet haben, եթէ գովեալ ունիցիմ, էօյմիւշ օլաճաք օլամ.
du wirst gelobt haben, գովեալ ունիցիս, էօյմիւշ օլաճաքսըն. | du werdest gelobet haben, գովեալ ունիցիս, էօյմիւշ օլաճաք օլասըն.
er, sie wird gelobt haben, գովեալ ունիցի, էօյմիւշ օլաճաք. | er, sie werde gelobet haben, գովեալ ունիցի, էօյմիւշ օլաճաք օլա.

Յոգնական.

wir werden gelobt haben, գովեալ ունիցիմք, էօյմիշ օլաճաղըզ. | wir werden gelobet haben, գովեալ ունիցիմք, էօյմիւշ օլաճաք օլաք.
ihr werdet gelobt haben, գովեալ ունիջիք, էօյմիւշ օլաճաքսընըզ. | ihr werdet gelobet haben, գովեալ ունիջիք, էօյմիւշ օլաճաք օլասընըզ.
sie werden gelobt haben, գովեալ ունիցին, էօյմիւշ օլաճաքլար. | sie werden gelobet haben, գովեալ ունիցին, էօյմիւշ օլաճաք օլալար.

Հրամայական.

Եզական.	Յոգնական.
lobe, գովեա՛, էօյ.	lobet, գովեցէք, էօյիւնիւզ.
lobe er, sie, գովեսցէ, էօյսիւն.	loben sie, գովեսցեն, էօյսիւնլէր.

Աներեւոյթ.

Ներկայ.	loben,	գովել,	էօյմէք, մէթհ էթմէք.
Անցեալ.	gelobet haben,	գովեալ ունել,	էօյմիւշ օլմագ.
Ապառնի.	loben werden,	գովելոց գոլ,	էօյէճէք օլմագ.

Ընդունելութիւն.

Ներկայ.	lobend,	գովող, որ գովէ,	էօյէն, էօյէր.
Անցեալ.	gelobet, gelobt,	գովեալ.	էօյմիւշ.

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ		ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ	

Ներկայ.

Եզական.

(gelobet կամ gelobt,)

ich werde,	գովիմ, էօյիւլիւրիւմ.	ich werde,	գովիցիմ, էօյիւլիւրսէմ.
du wirst,	գովիս, էօյիւլիւրսիւն.	du werdest,	գովիցիս, էօյիւլիւրսէն.
er, sie wird,	գովի, էօյիւլիւր.	er, sie werde,	գովիցի, էօյիւլիւրսէ.

Յոգնական.

wir werden,	գովիմք, էօյիւլիւրիզ.	wir werden,	գովիցիմք, էօյիւլիւրսէք.
ihr werdet,	գովիք, էօյիւլիւրսիւնիւզ.	ihr werdet,	գովիցիք, էօյիւլիւրսէնիզ.
sie werden,	գովին, էօյիւլիւրլէր.	sie werden,	գովիցին, էօյիւլիւրսէլէր.

Անկատար.

Ըղձական.

ich wurde (ward) gelobt, գովուէի, էօյիւլիւրտիւմ.
du wurdest, եւն:

ich würde gelobet, եթէ գովուէի, էօյիւլիւրուէյտիմ.
du würdest, եւն:

Տես 'ի խոնարհման բային werden.

Կատարեալ.

Ըղձական.

ich bin gelobt worden, գովուեցայ, էօյիւլտիւմ.
du bist, եւն.

ich sey gelobet worden, եթէ գովուեցայ, էօյիւլտիւմ իսէ.
du seyst, եւն.

Գերակատար.

Ըղձական.

ich war gelobt worden, գովուեալ կամ գովուեցեալ էի, էօյիւլմիւշ իտիմ.
du warst, եւն.

ich wäre gelobet worden, եթէ գովուեցեալ էի, էօյիւլմիւշ իսէյտիմ.
du wärst, եւն.

Ապառնի պարզ.

Ըղձական.

ich werde gelobt werden, գովեսցայ, էօյիւլէճէյիմ.
du wirst, եւն.

ich werde gelobet werden, գովեսցիմ, (որպէս 'ի ներկայն). էօյիւլէճէք օլուրում.
du werdest, եւն.

Ապառնի բաղադրեալ.

Ըղձական.

ich werde gelobt werden seyn, գովեալ եղեց, էօյիւլէճէք օլուրում.
du wirst, եւն.

ich werde gelobet worden seyn, եթէ գովեալ եղեց, էօյիւլէճէք օլուրում.
du werdest, եւն.

Հրամայական.

Եզական.

werde gelobt, գովեա՛ց, էօյիւլ.

werde er, sie gelobt, գովեսցի, էօյիւլսիւն.

Յոգնական.

werdet gelobt, գովեցարո՛ւք, էօյիւլիւնիւզ.

werden sie gelobt, գովեսցին, էօյիւլսիւնլէր.

Աներևոյթ.

Ներկայ. gelobet werden, գովիլ, էօյիւլմէք.
Անցեալ. gelobet worden seyn, գովեցեալ լինել, էօյիւլմիւշ օլմագ.
Ապառնի. werden gelobet werden, գովելոց գոլ, էօյիւլէճէք օլմագ.

Նմանայն բայք կանոնաւորք անկանին ընդ այսու օրինակաւ։

ԳԻՏԵԼԻՔ ՎԱՍՆ ԲԱՑԻՑ

Բայք ոչ ներգործականք՝ երբեմն առնուն զօժանդակ բայն seyn, երբեմն զhaben, և երբեմն զերկոսին ևս։ Այլ թէ ունիցին զնշանակութիւն ներգործականի՝ առնուն զhaben, բայց ՚ի բացատրելն զհանգամանս լինելոյն կամ գոլոյն՝ առնուն յաւէտ զseyn.

Օժանդակ բայն haben առնուն, նախ՝ ոչ ներգործականք՝ որք նշանակեն զձայն ինչ. զր. bellen, հաչել. brüllen, գոչել առիւծու. brausen, շաչել, շառաչել. donnern, որոտալ. gellen, թնդալ, հընչել. girren, մնչել (աղաւնեաց են) grunzen, խանչել (խոզից են). knallen, շառաչել. pfeifen, սուլել. schreien, գոչել. schallen, ձայն տալ, թնդալ. tönen, հնչել. բաց ՚ի բայէս erschallen, բոմբիւնս արձակել։

Երկրորդ՝ նշանակողք զկատարելութիւն գործողուէ իրիք. և մանաւանդ բայք բաղադրեալք մասնըկամբս aus; զր. ausblühen, դադարել ՚ի ծաղկելոյ. ausbrausen, դադարել ՚ի շառաչելոյ. ausstehen, տոկալ, հանդուրժել. ausspringen, ոստնուլ արտաքս, և այլն։

Երրորդ՝ բայք, որք որպէս զձայնակրականս կամ զդիմազուրկս 'ի կիր արկանին, զր. sich müde reiten, խոնջեցուցանել զմէջն հեծանելով 'ի ձի. laufen, ընթանալ. gehen, երթալ, գնալ. sich, verirren, զարատուղիլ. es hat geschneiet, ձիւնեաց. es hat gereift, եղ եղեամն. es hat mich gefroren, մրսեցայ. es hat mir gefallen, հաճոյ եղև ինձ. ևն:

Չորրորդ՝ նոքա, որք նշանակեն զփոփոխումն տեղւոյ, բայց առանց որոշելոյ զտեղին. զր. reiten, երթալ ձիով ('ի տեղի ինչ). reisen, ճանապարհորդել. springen, ոստնուլ, ևն:

O seyn առնուն նախ՝ ոչ ներգործականքն, որք նշանակեն զանցումն կամ զփոփոխումն ինչ յայլ վիճակ. զր. aufleben, յառնել 'ի մեռելոց, կենդանանալ. ausarten, խոտորանալ, օտարանալ. begegnen, հանդիպել, պատահել. bersten, պայթիլ, հերձանիլ շառաչմամբ, erblassen, դեղնիլ. erbleichen, այլագունիլ. erkalten, ցրտանալ. erlöschen, շիջանել. gerathen, յաջողիլ, դառնալ, լինել. genesen, առողջանալ. herumirren, աստանդական շրջիլ. sinken, խորասոյզ լինել, անկանիլ. stürzen, անկանիլ, կործանիլ գահավէժ. straucheln, գթել ոտից. verarmen, աղքատանալ. ևն:

Երկրորդ՝ որք նշանակեն որոշեալ նպատակ կամ տեղի ինչ, զր. fahren, ածել, տանիլ (նաւու կամ կառօք յայն ինչ տեղի). fliehen, փախչիլ. fliegen, թռչիլ. folgen, հետևել. rennen, արշաւել. reiten, երթալ (ձիով). reisen, երթալ ('ի ճանապարհ). rücken, շարժել 'ի տեղւոջէ, խախտել. schiffen, նաւել. scheiden, անջատիլ. schleichen, սպրդիլ. schreiten, քայլել, յառաջել, անցանել. schwimmen, լողալ. ևն:

O երկոսին և առնուն բայքն, որք մերթ ներգործական և մերթ կրաւորական են. զր. ich habe mit meiner Reise geeilt, ես փութացայ երթալ զճանապարհն իմ. ich bin nach der Stadt, geeilt, փութալով գնացի 'ի քաղաքն. das Feuer hat den Thon ausgebrannt, հուրն թրծեաց զկաւն. das Feuer ist ausgebrannt, հուրն ծախեալ զա̄մ շիջաւ. ich habe

den Schimmel geritten, հեծայ 'ի ձին սպիտակ. ich bin nach Neudorf geritten, հեծեալ 'ի ձի գնացի 'ի Նորագիւղն. der Fuhrmann hat uns umgeworfen, սայլորդն զգետնեաց զմեզ ('ի մէջ սայլին). der Wagen ist umgeworfen, սայլն կործանեցաւ. der Kutscher hat seinen Herrn gefahren, սայլորդն տարաւ (կառօք) զտէրն իւր. der Herr ist gefahren, տէրն գնաց (կառօք). եւն:

Բաղադրեալ բայք կամ մնան անանջատ 'ի բաղադրութենէ իւրեանց 'ի խոնարհմունս, և ասին հարազատ բաղադրուք (echte Zusammensetzung). օր. willfahren, առնել ըստ կամաց ուրուք. ich willfahre, առնեմ ըստ կամաց ուրուք. ich habe ihm gewillfahret, ես արարի ըստ կամաց նորա. և այլն. և կամ անջատին և ասին անհարազատ բաղադրուք (unechte Zusammensetzung), յորոց բառնալով ըզմասնիկն բաղադրական կամ զբառն բարդեալ՝ որ յօդեալն է 'ի սկիզբն բային, դնի զկնի նոցա անփոփոխ և անջատեալ՝ որպէս թէ լինէին երկու զանազան բառք, և բայն միայն խոնարհի. օր. ausgehen, արտաքս ելանել. ich gehe aus, ելանեմ արտաքս. abreisen, երթալ 'ի ճանապարհ. ich reise ab, երթամ 'ի ճանապարհ, եւն: Գտանին և բայք յորս են հարազատ և անհարազատ բաղադրուք 'ի միասին, բայց ըստ զանազան նշանակութե:

'Ի բայս դիտելի է՝ թէ շեշտն 'ի վերայ բային իցէ եթէ 'ի վերայ բաղադրութե. զի եթէ իցէ 'ի վերայ բաղադրութեան, յարի մասնիկն յարադրական ge յընդունելութիւն անցեալ՝ 'ի վերայ բաղադրութեն, բայց ոչ երբէք 'ի բայն:

Բայք՝ որք զշեշտն ունին 'ի վերայ իւրեանց և ոչ առնուն զյարադրականն ge, են նախ՝ ամենայն բայք բաղադրեալք յարադրականօքս be, ent կամ emp, er, ge, wer և zer; օր. beschréiben, ստորագրել, նկարագրել բանիւ. entstéhen, ծագել, բղխել. ertrágen, կրել. gefállen, հաճոյանալ. verzágen, վհատիլ. zerréissen, պատառել. եւն: Իսկ եթէ ունիցին սոքա նախ քան զինքեանս զմասնիկս ab, un, յայնժամ զշեշտն առնուն մասնիկքն. օր. veráb-

scheuen, զզուիլ, գարշիլ. beúnruhigen, անհանգիստ առնել. verúnreinigen, աղտեղել, շաղախել. verúrsachen, պատճառել. և այլն:

Երկրորդ՝ որք բաղադրին բառիւս hinter, voll և wider, գր. hinterlássen, թողուլ ինչ յետս. vollénden, կատարել, 'ի գլուխ հանել. vollziéhen, 'ի գործ դնել. widerfáhren, հանդիպել, հասանել. widerlégen, հերքել. և այլն:

Բաղադրեալ բայք որք զշեշտն ունիցին 'ի վերայ նախընթաց յարակից մասնկանն կամ բառին, առնուն զմասնիկն ge յանցեալ ընդունելութիւն. գր. réchtfertigen, անբասիր առնել, ընդունելութիւն լինի gerechtfertiget, անբասիր արարեալ, ևն. ántworten, պատասխանել. geantwortet; նոյնպէս և frü'hstücken, նախաճաշիկ առնել. hándhaben, 'ի կիր արկանել, հայել ձեռամբ. liébkosen, գգուել. ráthschlagen, խորհուրդ 'ի մէջ առնուլ. wéissagen, գուշակել. úrtheilen, դատել. wíllfahren, հաճել զմիտս ուրուք. wétterleuchten, փայլատակել. múthmassen, վարկանել. և այլն:

'Ի բայս՝ որք բաղադրին մասնկամբս miss, դնի շեշտն հասարակօրէն 'ի miss, բայց յայնժամ ներգործականաբար առնուն զյարադրականն ge յընդունելութիւն, և զzu յաներևոյթն, գր. míssbilligen, ոչ հաճիլ, ընդունելութիւն լինի gemíssbilliget, և աներևոյթն zu míssbilligen, առ 'ի ոչ հաճիլ. և այլն: Նոյնպէս են և míssbrauchen, չարաչար 'ի կիր արկանել. míssdeuten, 'ի թիւր միտս մեկնել. míssgönnen, նախանձիլ. և այլն:

Յոչ ներգործականս դնին մասնիկքս ge և zu 'ի մէջս բառից, գր. míssglücken, ոչ յաջողիլ. míssgeglücket, ոչ յաջողեալ. mísszuglücken, առ 'ի ոչ յաջողիլ. նոյնպէս և míssarten, խորթանալ. և այլն:

Երբեմն շեշտն դնի 'ի բայս. բայց յայնժամ կորուսանէ զմասնիկն ge, գր. es hat mir missfállen, այս ոչ հաճոյ եղև ինձ. es ist mir misslúngen, այս ոչ յաջողեցաւ ինձ. և այլն:

Երկրորդ՝ անհարազատ բաղադրութիւն է 'ի նոսա՝ որք յառաջոյ միաւորեալ անջատելի բառիւ կամ

մասնկամբ ինչ՝ անջատին 'ի սոցանէ 'ի խոնարհմունս, և մասնիկք դնին զկնի նոցա, յորս գլխաւոր շեշտն դնի 'ի վերայ անջատեալ բառին կամ մասնկանն. բայց ունելով զբայն առաջի իւրեանց՝ միշտ գրին 'ի միասին, որպէս թէ էին մի միայն բառ. սակայն մաս-նիկքս ge և zu, դնին ընդ մէջ երկոցունց, որպէս ասացաք 'ի վերոյ: Նաև կի՛ մասնիկք անջատելի են հետևեալքս, ab, an, auf, aus, bei, dar, ein, fort, her, hin, los, mit, nach, nieder, ob, vor, weg, wieder, zu; զր. ausgiessen, թափել. ich giesse áus, թափեմ. ich goss áus, թափեցի. dass ich ausgiesse, թափիցեմ. ausgegossen, թափեալ. auszugiessen, 'ի թափել. ևն:

Հարազատ և անհարազատ բաղադրութիւն լինի 'ի բայս սկսեալս բառիւս durch, über, um և unter, որք մերթ անջատին և մերթ մնան անանջատ ըստ նշանակութեան նոցա, զորս որոշէ և շեշտումն. զի մերթ դնի 'ի վերայ բաղադրական մասնկանն, և մերթ 'ի վերայ բային. զր. umfáhren, երթալ (կառօք) զտե-ղեաւ իւիք, մնայ յամ եղանակս անանջատ, զր. ich umfáhre den Berg, երթամ (կառօք) զլերամբ, տաղըն էթրաֆընը (առապա իլէ) տօլաշըրըմ. ich habe ihn umfáhren, ես չոգայ (կառօք) զնովաւ, անը (առա-պա իլէ) ճուռ տօլաշտըմ. և այլն: Նաև úmfahren, շրջել կամ կործանել զոք (կառօքն հանդերձ), ունի զշեշտն 'ի վերայ մասնկանս um, որ անջատի 'ի բայէն. յայսմ դնի յանցեալ ընդունելութիւն մասնիկն ge, և յան-երևոյթն zu, ընդ մէջ բայի և բաղադրական մասնը-կանն, զր. ich fahre den Menschen úm, կործանեմ զմարդն զայն (կառօքն հանդերձ), (առապայըլէ) օ ատամը դէվիրիրիմ. ich habe ihn úmgefahren, կործա-նեցի զնա (կառօքն). ևն: Այնպէս են և բառքս.

dúrchbrechen, ամէն.	ich breche durch, խորտակել, թափանցել, դէլմէք:
durchbréchen,	ich durchbreche, դրուագել, օյմագ, մուղայաթ իշլէմէք:
ü'bergehen,	ich gehe über, զեղանիլ, տաշմագ:
übergéhen,	ich übergehe, անցանել 'ի միւս կողմն, քէօնէյէ կէչմէք:

únterstehen, ich stehe unter, *լինել ընդ պատսպա-րութեան ։*

unterstéhen, ich unterstehe, *համարձակել ։*

úmgehen, ich gehe úm, *շրջիլ, յածիլ, տօ-լանըմ, տօլաշըրըմ ։*

umgéhen, ich umgehe, *երթալ շուրջ զի-ւիք, էթրաֆընը տօլաշըրըմ ։*

únterhalten, ich halte unter, *ունել ՚ի ներ-քոյ, ալթընտա թութըմ ։*

unterhálten, ich unter halte, *զուարճացուցա-նել, էյլէնտիրիրիմ ։*

ü'berlaufen, ich laufe über, *զեղանել, թաշըմ ։*

überláufen, ich überlaufe, *անցանել ընդ մէջ իրիք, կէչէրիմ ։*

ü'berführen, ich führe über, *անցուցանել յայնկոյս, օ պիր թարաֆա կէչիրի-րիմ ։*

überfü'hren, ich überführe, *անցանել ՚ի վե-րայ իրիք (նաւու կամ կա-ռօք). և այլն ։*

Սոքա ամենեքին՝ որպէս ասացաք ՚ի վերոյ՝ ՚ի ստո-րադասականն մնան միշտ անանջատ ։ Նոյնչափ յա-ղագս կանոնաւորաց ։

Իսկ վասն բազմութեան և զանազանութեան անկանոն բայից, զորոց ոչ կարեմք դնել ուրոյն ուրոյն զօրի-նակս, զամենայնն դիցուք աստ ըստ այբուբենա-կան կարգի. եդեալ նախ զաներևոյթն և ապա զսահմանական ներկայն և զանկատարն, զստորադա-սական անկատարն, զհրամայականն և զընդունե-լութիւնն ։

Աներևոյթ.	Նշանակութիւն.	Սահմ. ներկայ.
* backen,	եփել.	bäckst, bäckt.
befehlen,	հրամայել.	befiehlst, befiehlt.
befleissen,	հոգալ, ջանալ.	est, et (t).
beginnen,	սկսանիլ.	est (st), et (t).
beissen,	խածանել.	est, st.
bergen,	ծածկել.	birgst, birgt.
bersten,	պայթիլ.	est, berstet կմ birst.
betriegen,	խաբել.	տես triegen.
* bewegen,	շարժել, յորդորել.	est (st), et (t).
biegen,	թեքել.	est (st), et (t).
bieten,	մատուցանել.	est, et, յոպան. beutst, beut.
binden,	կապել.	est, et.
bitten,	աղաչել.	est, et.
blasen,	փչել.	bläsest, bläset կմ bläst.
bleiben,	մնալ.	est (st), et (t).
* braten,	խորովել.	brätst, brät.
brechen,	խորտակել.	brichst, bricht.
brennen,	այրել.	est (st), et (t).
bringen,	բերել.	est (st), et (t).
däuchten,	թուիլ.	es däucht.
denken,	մտածել.	est (st), et (t).
* dingen,	ի վարձու առնուլ.	est (st), et (t).
dreschen,	կասուլ.	drischest, drischet (drischt).
dringen,	թափ անցանել.	est (st), et (t).
dürfen,	համարձակիլ.	darf, darfst, darf.
empfangen,	առնուլ.	empfängst, empfängt.
empfehlen,	յանձն առնել.	empfiehlst, empfiehlt.
empfinden,	զգալ.	est, et.
erbleichen,	դեղնիլ.	est (st), et (t).
erschallen,	բոմբիւնս արձակել.	est (st), et (t).
erschrecken,	զարհուրեցուցանել.	erschrickst, erschrickt.
erwägen,	կշռել (մտօք).	est (st), et (t).
essen,	ուտել.	issest, isst.
fahren,	երթալ (կառօք, նաւու).	fährst, fährt.
fallen,	անկանել.	fällst, fällt.
fangen,	ըմբռնել.	fängst, fängt.
fechten,	մարտնչիլ.	fichst, ficht.
finden,	գտանել.	est, et.
flechten,	հիւսել.	flichst, flicht.
fliegen,	թռչել.	st, t.

Բայք նշանակեալք * այսու նշանաւ լինին ևս կանոնաւոր ։

Սահմ. անկատ.	Ստոր. անկատար.	Հրաման.	Ընդունելութ.
buck,	bücke,	back, e.	gebacken.
befahl,	befähle,	befiehl,	befohlen.
befliss,	beflisse,	befleiss,	beflissen.
begann, begonn.	begänne, begönne.	beginn, e.	begonnen.
biss,	bisse,	beiss,	gebissen.
barg,	bärge,	birg,	geborgen.
barst, borst.	bärste, börste.	berste, birst.	geborsten.
bewog,	bewöge,	beweg,	bewogen.
bog,	böge,	bieg,	gebogen.
bot,	böte,	biet, e.	geboten.
band,	bände,	bind, e.	gebunden.
bat,	bäte,	bitt, e.	gebeten.
blies,	bliese,	blas, e.	geblasen.
blieb,	bliebe,	bleib, e.	geblieben.
briet,	briete,	brat, e.	gebraten.
brach,	bräche,	brich, e.	gebrochen.
brannte,	brennete,	brenn, e.	gebrannt.
brachte,	brächte,	bring, e.	gebracht.
es däuchte, dauchte.	es däuchte,	. . . . .	gedäucht.
dachte,	dächte,	denk, e.	gedacht.
dingte (dung),	dingete (dünge).	ding, e.	gedungen.
drasch,	dräsche,	drisch,	gedroschen.
drang,	dränge,	dring, e.	gedrungen.
durfte,	dürfte.	. . . . .	gedurft.
empfing,	empfinge,	empfange,	empfangen.
empfahl,	empfähle,	empfiehl,	empfohlen.
empfand,	empfände,	empfinde,	empfunden.
erblich,	erbliche,	erbleich,	erblichen.
erscholl,	erschölle,	erschall, e.	erschollen.
erschrack,	erschröcke,	erschrick,	erschrocken.
erwog,	erwöge,	erwäge,	erwogen.
ass,	ässe,	iss,	gegessen.
fuhr,	führe,	fahr, e.	gefahren,
fiel,	fiele,	fall, e.	gefallen.
fing,	finge,	fang, e.	gefangen.
focht,	föchte,	ficht,	gefochten.
fand,	fände,	find, e.	gefunden.
flocht,	flöchte,	flicht,	geflochten.
flog,	flöge,	flieg,	geflogen.

Աներեւոյթ.	Նշանակութիւն.	Սահմ. ներկայ.
fliehen,	փախչիլ.	est (st), et (t). (յոփան. fleuchst, fleucht).
fliessen,	հոսել.	est, et (t). (յոփան. fleussest, fleusst).
* fragen,	հարցանել.	frägst, frägt.
fressen,	լափել, ծախել.	frissest, frisset, (frisst).
frieren,	ցրտանալ.	est (st), et (t). (յոփան. freurst, freurt) .
gähren,	խմորիլ.	est, et.
gebären,	ծնանել.	est, t, (gebierst, gebiert).
geben,	տալ.	gibst, gibt.
gedeihen,	բարգաւաճել.	gedeihst, gedeiht.
gehen,	երթալ (ոտամբ).	gehst, geht.
gelingen,	յաջողիլ.	est (st), et (t).
gelten,	արժել.	giltst, gilt.
genesen,	առողջանալ.	est, et.
geniessen,	վայելել.	est, et (t).
geschehen,	դէպ լինել.	geschiehest, geschiehet (geschieht).
gewinnen,	ստանալ.	est (st), et (t).
giessen,	հեղուլ, հոսել.	est, t.
gleichen,	նմանիլ.	est, t.
gleiten,	սահիլ.	est, et.
gönnen,	խնգալ.	est, et (t).
graben,	բրել.	gräbst, gräbt.
greifen,	ըմբռնել, շօշափել.	est (st), t.
haben,	ունել, ստանալ.	hast, hat.
halten,	ունել.	hältst, hält.
hangen,	կախել.	hangest, hangt. hängest, hängt.
hauen,	հատանել, ճեղքել,	haust, haut.
heben,	բառնալ.	hebst, hebt.
heissen,	անուանել.	est, et (t).
helfen,	օգնել.	hilfst, hilft.
keifen,	կագել,	est (st), et (t).
kennen,	ճանաչել.	est, et (t).
klieben,	ճեղքել.	kliebst, kliebt.
klimmen,	մագլցի ելանել.	est (st), et (t).
klingen,	հնչել.	est (st), et (t).
kneifen, }	կտել. [illegible].	{ est (st), et (t).
kneipen, }		{ est (st), et (t).
kommen,	գալ.	kommst, kommt; kömmst, kömmt.
können,	կարող լինել.	kann, kannst, kann.
kriechen.	սողալ.	st, t. (յոփան. kreuchst, kreucht).
laden,	բեռնաւորել,	est (lädst), et (lädt).

Սահմ. անցաւոր.	Ստոր. անցաւոր.	Հրաման.	Ընդունելութ.
floh,	flöhe,	flieh, e. (fleuch).	geflohen.
floss,	flösse,	fliess (fleuss),	geflossen.
frug,	früge,	frag, e.	gefragt.
frass,	frässe,	friss,	gefressen.
fror,	fröre,	frier,	gefroren.
gohr,	göhre,	gähre,	gegohren.
gebar,	gebäre,	gebär,	geboren.
gab,	gäbe,	gib,	gegeben.
gedieh,	gediehe,	gedeih,	gediehen.
ging,	ginge,	geh, e.	gegangen.
gelang,	gelänge,	geling,	gelungen.
galt, golt,	gälte, golte.	gelte (gilt),	gegolten.
genas,	genäse,	genes,	genesen.
genoss,	genösse,	geniess, e.	genossen.
geschah,	geschähe,	. . . .	geschehen.
gewann,	gewönne, (gewänne).	gewinn,	gewonnen.
goss,	gösse,	giess,	gegossen.
glich,	gliche,	gleich, e.	geglichen.
glitt,	glitte,	gleite,	geglitten.
gonnte,	gönnte,	gönne,	gegonnt.
grub,	grübe,	grab,	gegraben.
griff,	griffe,	greiff,	gegriffen.
hatte,	hätte,	habe,	gehabt.
hielt,	hielte,	halt,	gehalten.
hing,	hienge,	hange,	gehangen.
hieb,	hiebe,	haue,	gehauen.
hob (hub),	höbe, hübe.	heb, e.	gehoben.
hiess,	hiesse,	heiss,	geheissen.
half,	hälfe (hülfe),	hilf,	geholfen.
kiff,	kiffe,	keife,	gekiffen.
kannte, kennete.	kennete, kännte.	kenne,	gekannt, gekennet.
klob,	klöbe,	klieb,	gekloben.
klomm,	klömme,	klimme,	geklommen.
klang,	klänge,	kling, e.	geklungen.
kniff,	kniffe,	kneife,	gekniffen.
knipp,	knippe,	kneipe,	geknippen.
kam,	käme,	komm,	gekommen.
konnte,	könnte,	. . . .	gekonnt.
kroch,	kröche,	krieche(kreuch),	gekrochen.
lud,	lüde,	lade,	geladen.

Աներեւոյթ.	Նշանակութիւն.	Սահմ. ներկայ.
lassen,	թողուլ.	lassest, lasset (lässt).
laufen,	ընթանալ.	läufst, läuft.
leiden,	կրել.	est, et.
leihen,	'ի փոխ կամ յանօթ տալ.	est, et (t).
lesen.	ընթեռնուլ.	liesest, lieset (liest).
liegen,	ընկողմանիլ.	liegst, liegt.
löschen	շիջուցանել.	lischest, lischt.
lügen,	ստել.	est, t, (leugst, leugt).
mahlen,	աղալ.	mahlest, mahlt.
meiden,	խորշիլ.	est, et.
melken,	կթել զկաթն.	est (st), et (t).
messen,	չափել.	missest, misst.
mögen,	կամիլ, կարելի լինել.	mag, magst, mag.
müssen,	պարտ լինել.	muss, musst, muss.
nehmen,	առնուլ.	nimmst, nimmt.
nennen,	անուանել.	est (st, et (t).
pfeifen,	սուլել.	est (st), t.
* pflegen,	սովորական գոլ, հոգալ.	st, t.
preisen,	գովել.	est, et (t).
quellen,	բղխել ջրոյ.	quillst, quillt.
rathen,	խորհուրդ տալ.	räthst, rätht.
reiben,	շփել.	est (st), et (t).
reissen,	պատառել.	est, t.
reiten,	հեծանել 'ի ձի.	est, et.
rennen,	ընթանալ.	est (st), et (t).
riechen,	հոտոտել.	st, t, (յոփ. reuchst, reucht).
ringen,	ըմբշամարտել.	est (st), et (t).
rinnen,	հոսել.	est (st), et (t).
rufen,	կոչել.	est (st), et (t).
salzen,	յաղել.	est, et (t).
saufen,	ըմպել (անասնոց).	saufst, sauft, (säufst, säuft).
saugen,	ծծել.	est (st), et (t).
schaffen,	առնել, ստեղծանել.	est (st), et (t).
scheiden,	անջատել.	est, et.
scheinen,	թուիլ.	scheinst, scheint.
scheissen,	աղբել.	est, t.
schelten,	նախատել.	schiltst, schilt.
scheren,	խուզել, գերծուլ.	est, et (schierst, schiert).
schieben,	մղել.	st, t.
schiessen,	արձակել զզէնս.	st, t.
schinden,	քերթել.	est, et.
schlafen,	'ի քուն լինել.	schläfst, schläft.
schlagen,	հարկանել.	schlägst, schlägt.
schleichen,	սպրդել.	est (st), et (t).
* schleifen,	յեսանել.	est (st), et (t).
schleissen,	պատառել.	est, t.

Սահմ. անկատ.	Ստոր. անկատ.	Հրամայակ.	Ընդունելութ.
liess,	liesse,	lass,	gelassen.
lief,	liefe,	lauf, e.	gelaufen.
litt,	litte,	leide,	gelitten.
lieh,	liehe.	leihe,	geliehen.
las,	läse,	lies,	gelesen.
lag,	läge,	lieg, e.	gelegen.
losch,	lösche,	lösch, e.	geloschen.
log,	löge,	lüge (leug).	gelogen.
mahlte (muhl).	mahlete, mühle.	mahle,	gemahlen.
mied,	miede,	meid,	gemieden,
molk,	mölke,	melke,	gemolken.
mass,	mässe,	miss,	gemessen.
mochte,	möchte,	. . . . .	gemocht.
musste,	müsste,	. . . . .	gemusst.
nahm,	nähme,	nimm,	genommen.
nannte,	nennete,	nenne,	genannt.
pfiff,	pfiffe,	pfeif,	gepfiffen.
pflog,	pflegte,	pfleg,	gepflogen.
pries,	priese,	preis,	gepriesen.
quoll,	quölle,	quill,	gequollen.
rieth,	riethe,	rathe,	gerathen.
rieb,	riebe,	reib, e.	gerieben.
riss,	risse,	reiss,	gerissen.
ritt,	ritte,	reit, e.	geritten.
rannte,	rennete,	renne,	gerannt.
roch,	röche,	riech,	gerochen.
rang,	ränge,	ringe,	gerungen.
rann,	ränne,	rinn, e.	geronnen.
rief,	riefe,	ruf, e.	gerufen.
salzte,	salzete,	salze,	gesalzen.
soff,	söffe,	sauf, e.	gesoffen.
sog,	söge,	saug,	gesogen.
schuf,	schüfe,	schaff,	geschaffen.
schied,	schiede,	scheid,	geschieden.
schien,	schiene,	schein,	geschienen.
schiss,	schisse,	scheiss,	geschissen.
schalt,	schälte,	schilt,	gescholten.
schor,	schöre,	schere,	geschoren.
schob,	schöbe,	schieb, e.	geschoben.
schoss,	schösse,	schiess, e.	geschossen.
schund,	schünde,	schind,	geschunden.
schlief.	schliefe.	schlaf, e.	geschlafen.
schlug,	schlüge,	schlag, e.	geschlagen.
schlich,	schliche,	schleich, e.	geschlichen.
schliff,	schliffe,	schleif, e.	geschliffen.
schliss,	schlisse,	schleiss,	geschlissen.

Աներեւոյթ.	Նշանակութիւն.	Սահմ. ներկայ.
schliefen,	սպրդիլ.	st, t, (յապաւ. schleufst, schleuft).
schliessen,	փակել,	est, t, (յապաւ. schleussest, schleusst).
schlingen,	կլանել.	est (st), et (t).
schmalzen,	համեմել ճարպով.	est, et (t).
schmeissen,	'ի բաց ձգել.	est, t.
* schmelzen,	հալիլ.	schmilzest, schmilzt.
* schnauben,	փչել, շնչել զօդ.	st, t.
schneiden,	հատանել.	est, et.
schneien,	ձիւնել.	es schneiet.
schnieben,	տես schnauben.	
schrauben,	պնդել պտուտակաւ.	est (st), et (t).
schreiben,	գրել.	st, t.
schreien,	գոչել.	schreist, schreit.
schreiten,	յառաջ խաղալ.	est, et.
schwären,	խխայթիլ.	est (st), et (t).
schweigen,	լռել.	st, t.
* schwellen,	ուռնուլ.	schwillst, schwillt.
schwimmen,	լողալ.	st, t.
schwinden,	ծախիլ, աներեւոյթ լինել.	est, et.
schwingen,	ճօճել.	est, et.
schwören,	երդնուլ.	est (st), et (t).
sehen,	տեսանել.	siehest (siehst); sieht.
senden,	առաքել.	est, et.
sieden,	եռալ.	est (st), et (t).
singen,	երգել.	est (st), et (t).
sinken,	կործանիլ խորա-սոյզ լինել.	est (st), et (t).
sinnen,	յիշել.	est (st), et (t).
sitzen,	նստել.	est, et (t).
sollen,	պարտ լինել.	soll, sollst, soll.
spalten,	ճեղքել.	est, et.
speien,	թքանել, փսխել.	speiest, speiet,
spinnen,	մանել.	est (st), et (t).
spleissen,	ճեղքել.	est, t.
sprechen,	խօսել.	sprichst, spricht.
spriessen,	ընձիւղել.	est, t. (յապաւ. spreussest spreusst).
springen,	ոստնուլ.	est (st), et (t).
stechen,	խայթել.	stichst, sticht.
* stecken,	վարսել.	st, t.
stehen,	կալ, մնալ.	stehest, steht.
stehlen,	գողանալ.	stiehlst, stiehlt.

Սահմ. անցեալ.	Ստոր. անցեալ.	Հրամայակ.	Ընդունելութ.
schloff.	schlöffe.	schlief, e. (schleuf).	geschloffen.
schloss.	schlösse.	schliess, e. (schleuss).	geschlossen.
schlang (schlung).	schlänge (schlünge).	schling, e.	geschlungen.
schmalzte.	schmalzete.	schmalze.	geschmalzen.
schmiss.	schmisse.	schmeiss.	geschmissen.
schmolz.	schmölze.	schmilz.	geschmolzen.
schnob.	schnöbe.	schnieb.	geschnoben.
schnitt.	schnitte.	schneid, e.	geschnitten.
schnie.	schnie.	. . . .	geschnien.
schrob.	schröbe.	schraube.	geschroben.
schrieb.	schriebe.	schreibe.	geschrieben.
schrie.	schrie.	schrei, e.	geschrien.
schritt.	schritte.	schreite.	geschritten.
schwor.	schwöre.	. . . .	geschworen.
schwieg.	schwiege.	schweig.	geschwiegen.
schwoll.	schwölle.	schwill.	geschwollen.
schwamm.	schwämme.	schwimm, e.	geschwommen.
schwand.	schwände.	schwinde.	geschwunden.
schwang (schwung).	schwänge (schwünge).	schwing.	geschwungen.
schwor (schwur).	schwöre (schwüre).	schwör.	geschworen.
sah.	sähe.	sieh, e.	gesehen.
sandte.	sendete.	send.	gesandt.
sott.	sötte.	sied.	gesotten.
sang.	sänge.	sing, e.	gesungen.
sank.	sänke,	sink, e.	gesunken.
sann.	sänne.	sinn, e.	gesonnen.
sass.	sässe.	sitz, e.	gesessen.
sollte.	sollte.	. . . .	gesollt
spaltete.	spaltete.	spalte.	gespalten.
spie.	spiee.	speie.	gespien.
spann (sponn).	spänne (spönne).	spinn, e.	gesponnen.
spliss.	splisse.	spleisse.	gesplissen.
sprach.	spräche.	sprich.	gesprochen.
spross.	sprösse.	spriess, e (spreuss).	gesprossen.
sprang (sprung).	sprange (sprunge).	spring, e.	gesprungen.
stach.	stäche.	stich.	gestochen.
stack.	stäcke.	steck, e.	gestockt.
stand (stund).	stände (stünde).	steh, e.	gestanden.
stahl (stohl).	stähle (stöhle).	stiehl,	gestohlen.

Աներևոյթ.	Նշանակութիւն.	Սահմ. ներկայ.
steigen,	ելանել՝ի վեր.	gst, gt.
sterben,	մեռանել.	stirbst, stirbt.
stieben,	յարուցանել զփոշի.	est (st), t.
stinken,	հոտիլ.	est (st), et (t).
stossen,	մղել. ընդհարկանել.	stössest, stösst.
streichen,	շփել, փայփայել.	est (st), et (t).
streiten,	կագել,	est, et.
thun,	առնել.	thue, thust, thut.
tragen,	տանել.	trägst, trägt.
treffen,	հարկանել.	triffst, trifft.
treiben,	գրգռել.	est (st), t.
treten,	կոխել.	trittst, tritt.
triefen,	հոսել շիթ առ շիթ.	st, t. (յոգ. treufst, treuft).
triegen,	պատրել.	st, t. (յոգ. treugst, treugt).
trinken,	ըմպել.	trinkst, trinkt,
trügen,	տես triegen.	
verbleichen.	դեղնիլ.	est (st), et (t).
verderben,	եղծանել.	verdirbst, verdirbt.
verdriessen,	ոչ հաճիլ.	est, t. (յոգ. verdreussest, verdreusst).
vergessen,	մոռանալ.	vergissest, vergisst.
vergleichen,	նմանիլ.	est (st), et (t).
* verhehlen, verhelen,	ծածկել.	est (st), et (t).
verlieren,	կորուսանել.	st, t. (յոգ. verleurst, verleurt).
* verlöschen,	շիջանիլ.	verlischest, verlischt.
verwirren,	շփոթել.	est (st), et (t).
wachsen,	աճել.	wächsest, wächst.
* wägen,	կշռել.	est (st), et (t).
waschen,	լուանալ.	waschest, waschet կամ wäscht.
* weben,	ոստայնանկել.	est, et.
weichen,	տեղի տալ.	est (st), et (t).
weisen,	ցուցանել.	est, et.
* wenden,	դառնալ.	est, et.
werben,	գրել՝ի զինուորութիւն.	wirbst, wirbt.
werden,	լինել.	wirst, wird.
werfen,	ձգել, ընկենուլ.	wirfst, wirft.
wiegen,	կշռել.	wiegst, wiegt.
winden,	ոլորել. գալարել.	est, t.
* wirren,	շփոթել.	est, t.
wissen,	գիտել.	weiss, weisst, weiss.
wollen,	կամիլ.	will, willst, will.
zeihen,	յաղթահարել.	est (st), et (t).
ziehen,	քարշել.	st, t. (յոգ. zauchst, zeucht).
zwingen,	բռնադատել.	zwingst, zwingt.

Սահմ. անկատ.	Ստոր. անկատ.	Հրամայական.	Ընդ. անցելութի.
stieg.	stiege.	steig, e.	gestiegen.
starb.	stärbe (stürbe).	stirb.	gestorben.
stob.	stöbe.	stiebe.	gestoben.
stank.	stänke.	stink, e.	gestunken.
stiess.	stiesse.	stoss.	gestossen.
strich.	striche.	streich, e.	gestrichen.
stritt.	stritte.	streit.	gestritten.
that.	thäte.	thu, e.	gethan.
trug.	trüge.	trag, e.	getragen.
traf.	träfe.	triff.	getroffen.
trieb.	triebe.	treib, e.	getrieben.
trat.	träte.	tritt,	getreten.
trof.	tröfe.	trieff (treuf).	getrofen.
trog.	tröge.	trieg.	getrogen.
trank (trunk).	tränke (trünke).	trink, e.	getrunken.
verblich.	verbliche.	verbleiche.	verblichen.
verdarb (verdurb).	verdärbe) verdürbe).	verdirb.	verdorben.
verdross.	verdrösse.	. . . .	verdrossen.
vergass.	vergässe.	vergisse.	vergessen.
verglich.	vergliche.	vergleich, e.	verglichen.
verhehlte.	verhehlete.	verhehle.	verhehlet.
verhol.	verhole.	verhele.	verhohlen.
verlor.	verlöre.	verlier (verleur).	verloren.
verlosch.	verlösche.	verlisch.	verloschen.
verworr.	verworre.	verwirre, verwirr.	verworren.
wuchs.	wüchse.	wachs.	gewachsen.
wog.	wöge.	wäge.	gewogen.
wusch.	wüsche.	wasche.	gewaschen.
wob.	wöbe.	webe.	gewoben.
wich.	wiche,	weich, e.	gewichen.
wies.	wiese.	weis, e.	gewiesen.
wandte.	wendete.	wende.	gewandet.
warb.	würbe.	wirb.	geworben.
ward (wurde).	würde.	werde.	geworden
warf (wurf).	würfe.	wirf.	geworfen.
wog.	wöge.	. . . .	gewogen.
wandte.	wände.	wind.	gewunden.
worr.	wörre.	wirre.	geworren.
wusste.	wüsste	wisse.	gewusst.
wollte.	wollte.	. . . .	gewollt.
zieh.	ziehe.	zeih.	geziehen.
zog.	zöge.	zieh, e. (zeuch).	gezogen.
zwang.	zwänge.	zwing, e.	gezwungen.

ՅՕԴՈՒԱԾ Է·

ՑԱՂԱԳՍ ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Նախադրութիւն (Verhältnisswort կամ Vorwort) է մասն ինչ բանի՝ որ նախադասեալ կամ յետադասեալ գոյականաց՝ ցուցանէ զպարագայս նոցա, և են հետևեալքս.

An, 'ի, յ, վարի տրականաւ, զր.
der Stock lehnt an der Wand, գաւազանն յենու յորմն. և այլն:
Իսկ և հայցականաւ, զր. wer hat den Tisch an die Wand gestellt, ով եդ զսեղանն յորմն, կամ յորմն կոյս. և այլն:
Anstatt (կամ statt), 'ի տեղի. զր.
er ist anstatt (statt) seines Bruders da, նա 'ի տեղի եղբօր իւրոյ է աստ, ․ գարտաշընըն եէրինէ պու պուրտա. և այլն:
Auf, 'ի վերայ. վարի ա. տրականաւ. զր.
auf einem Stein sitzen, նստել 'ի վերայ քարի միոյ, պիր թաշա կամ թաշ իւսթիւնէ օթուրմագ:
auf der Gasse, 'ի փողոցն, սօգագտա:
auf dem Wasser, 'ի վերայ՝ յերեսս ջրոյն. սույուն իւսթիւնտէ, եիւզիւնտէ:
auf der Geige spielen, ջութակ հարկանել, գէմանէ չալմագ:
auf der Stelle, առ ետեղ, վաղվաղակի, չապուքճագ, պիրտէն պիրէ:
auf beiden Augen blind, կոյր երկու աչօք, իքի կէօզիւ գէօր:
Է. հայցականաւ. զր. auf den Baum steigen, ելանել 'ի ծառն, աղաճա չըգմագ:
auf die Erde fallen, անկանել յերկիր, եէրէ տիւշմէգ:
auf den Tisch setzen, դնել 'ի վերայ սեղանոյ, սօֆրայա գօյմագ:
auf einen borgen, 'ի փոխ կամ յանօթ առնուլ յանուն ուրուք, պիրինին ատընա էօտիւնճ կամ էյրէնէ վէրմէգ:

auf einen zürnen, զայրանալ ընդ ումեք, պիրինէ տարըլմագ :

auf seine Schönheit stolz seyn, հպարտանալ 'ի գեղեցկութիւն իւր, գէնտի կիւզէլլիյինէ մաղրուրլանմագ :

ich bitte Sie auf eine Suppe zu mir, աղաչեմ զձեզ գալ առ իս ուտել զթան, եալվարըրըմ պույուրունուզ պանա պիր չօրպայա :

auf den Abend werde ich Sie besuchen, ընդ երեկս եկից 'ի տեսութիւն ձեր, աքշամա ճէնապընըզէ կէօրիւշմէյէ կէլիրիմ :

ich bin auf morgen eingeladen, ես հրաւիրեալ եմ վասն վաղուեան աւուր, եարըն իչին տավէթլի իմ :

auf den Tod krank liegen, հիւանդանալ մահու չափ, էօլիւմ Թէրէճէսինտէ խասթա օլմագ :

vier Viertel gehen auf eine Elle, չորս քառորդք առնեն կանգուն մի, տէօրթ չէյրէք պիր արշըն էտէր :

auf diese Art, Weise, այսու եղանակաւ, պու Թարզ կամ Թէրզլէ.

auf deutsch, գերմաներէն, նէմչէճէ. Լա :

Aus, է որպէս զբացառականն մեր, 'ի, յ, կմ. 'ի միջոյ. և վարի տրականաւ. գր.

aus der Kirche gehen կամ kommen, ելանել կամ գալ յեկեղեցւոյ, քիլիսէտէն չըգմագ :

aus einem Glase trinken, ըմպել 'ի միոյ բաժակէ, պիր գատէհտէն իչմէք :

einen aus der Gefahr erretten, փրկել զոք 'ի վտանգէ, պիրինի թէհլիքէտէն գուրթարմագ :

aus welchem Lande seyn Sie gebürtig? յո՞ր գաւառ ծնեալ էք, նէ՞րէտէ դօղմուշսունուզ. դօղմանըզ, մէմլէքէթլիսինիզ նէ՞րէտէն :

ich sehe aus Ihrem Schreiben, տեսանեմ 'ի նամակէ ձերմէ, մէքթուպունուզտան կէօրիւյօրըմ :

aus Nichts wird Nichts, յոչնչէ ոչինչ լինի, հիչտէն հիչ օլուր :

das ist aus Holz gemacht, 'ի փայտէ շինեալ է այս. պու՝ աղաճտան եափըլմըշտըր :

aus Liebe für meinen Sohn, 'ի սիրոյ որդւոյ իմոյ, օղլումուն մուհապպէթինտէն :

aus Furcht, յերկիւղէ, գօրգուտան :

von Grund aus zerstören, *կործանել 'ի հիմանց*, թէմէլտէն եըգմագ ։
Iahr aus Iahr ein, *ամի ամի*, *ամ ըստ ամէ*, եըլտան եըլա . *և այլն* ։
Ausser, *արտաքոյ*, *արտաքս*, *բաց 'ի* . գր .
ausser der Stadt wohnen, *բնակիլ արտաքոյ քաղաքի*, շէհիրտէն տըշարը օթուրմագ .
ausser sich seyn, *լինել յայլոյ խելս*, ագըլը պաշը կիթմէգ, գէնտինի շաշըրմագ ։
ausser Gefahr seyn, *անվտանգ լինել*, մուխաթարասըզ օլմագ ։
ausser Zweifel, *անկասկած*, շիւպհէսիզ ։
Ausserdem, *բաց 'ի*, պունտան մաադա ։
Ausserhalb, *արտաքուստ*, տըշարտան, տըշ թարաֆտան . գր .
ausserhalb ist das Haus schön, *տունս այս գեղեցիկ է արտաքուստ*, պու էվ տըշարտան կիւզէլ տիր .
Bei, *տրականաւ* . *առ*, *առընթեր*, եանընտա . գր .
bei einem wohnen, *բնակիլ ընդ ումեք*, պիրիսինէ, պիրինին եանընտա օթուրմագ, տուրմագ ։
bei dem Thore, } *առաջի դրան*, *'ի դրան*, գափու
bei der Thüre, } էօնիւնտէ, գափուտա ։
ich habe kein Geld bei mir, *չունիմ դրամ առ իս*, եանըմտա փարամ եօգ ։
bei Seite legen, *թողուլ 'ի բաց*, պիր թարաֆ էթմէգ ։
bei sich überlegen, *խորհել ընդ միտս*, գէնտի պաշընա տիւշիւնմէգ ։
bei Gott ist alles möglich, *առաջի այ ամ ինչ կարելի է*, ալլահըն հուզուրունտա հէր շէյ գաապիլ տիր ։
beim Spiele, *'ի խաղն*, *'ի խաղալն*, օյունտա, օյնարքէն ։
bei einem in Dienste seyn, *լինել 'ի ծառայութեան ուրուք*, պիրինին եանընտա խըզմէթքեարլըգտա օլմագ ։
bei dem Feuer sitzen, *նստել առ հրով*, աթէշէ եագըն օթուրմագ ։
bei der Hand halten, *ունել զձեռանէ*, էլինտէն թութմագ ։
bei Tage, *'ի տուէ*, կիւնտիւզին . bei alle dem, bei dem allen, *'ի վերայ այսր ամի*, պու ճիւմլէ իլէ ։
bei Jahren, *ծերացեալ*, եաշընը ալմըշ ։

ich bin nicht bei Gelde, չունիմ պատրաստ դրամս, հազըր փարամ եօք ։
bei Brode seyn, ունել հաց ուտելոյ, եէյէճէյէ օլմաք ։
bei Leibe nicht, ամենեւին ոչ, տալա, հէչ ։
bei Gott schwören, երդնուլ յանուն այ, վալլահի դէմէք. և այլն ։

Durch, ընդ մէջ, ընդ, իչինտէն, արասընտան, օրթասընտան. գր.
durch den Fluss schwimmen, լողալ ընդ գետն, չայը եիւզէրէք կէչմէք ։
durch die Thüre hineingehen, մտանել ընդ դուռն, գափուտան կիրմէք ։
gehen Sie nicht dadurch, մի անցանէք ընդ այն, օրտան կէչմէյին ։
mitten durch die Stadt, ընդ մէջ քաղաքին, շէհէրին իչինտէն ։
durch die Gassen lauffen, արշաւակի անցանել ընդ պողոտայս, սօգագլարտան սէյիրտէրէք կէչմէք ։
alles geht durch seine Hände, ամենայն ինչ անցանէ ընդ ձեռն նորա, հէր շէյ օնուն էլինտէն կէչէր ։
durch die Nasen reden, խօսիլ ընդ ռնգունս, պուռունտան սէօյլէմէք ։
er ist noch nicht durch, տակաւին ոչ եանց նա. օ տահա կէչմէտի. տակաւին ոչ առողջացաւ նա, օ տահա էյի օլմատը, սաղալմատը ։
drei Wochen durch, յերիս շաբաթս, իւչ հաֆթատա ։
durch Geld kann man alles ausrichten, դրամով ամենայն ինչ կատարի, ախչէ իլէ հէր իշ պիթէր, օլուր ։

Entgegen, ընդդէմ, գարշը ։
einem entgegen eilen, աճապարել ընդ առաջ ուրուք, պիրինէ աճէլէ գարշը կիթմէք ։
entgegen halten, բաղդատել, գարշու էթմէք ։
entgegen handeln, գործել զհակառակն, աքսինի էթմէք ։
der Wind ist uns entgegen, հողմն հակառակ է մեզ, րուզկեար մուխալիֆտիր ։

Für, վասն, յաղագս, իչին, էօթիւրիւ ։

spielen Sie für mich, խաղացէք վասն իմ, օյնայըն պէնիմ իչին ։

ein Wort für das andere nehmen, առնուլ զբառ ինչ այլ ընդ այլոյ, պիր լագըրտը օ պիրի իչին ալմագ ։

er will für reich gehalten werden, նա կամի հարուստ համարիլ, օ զէնկին սայըլմագ իսթէր ։

ich zittere für dich, դողամ վասն քո, սէնին իչին թիթրէրիմ ։

Gegen, դէպ 'ի, առ 'ի, ընդդէմ, գարշը ։

mein Zimmer sieht gegen Garten, սենեակն իմ հայի 'ի պարտէզն, օտամ պախչէյէ պագար ։

sich gegen Morgen wenden, դառնալ 'ի կողմն արեւելեան, կիւն տօղուսյա տէօնմէք ։

die Augen gegen den Himmel erheben, համբառնալ զաչս յերկինս, կէօղլէրինի կէօյէ գալտըրմագ ։

die Liebe Gottes gegen den Menschen, սէրն այ առ մարդիկ, Ալլահըն ինսանլարա մուհապպէթի ։

Krieg gegen den Feind führen, պատերազմիլ ընդդէմ թշնամեաց, տիւշմանա գարշը ճէնկ էթմէք ։

Halb, halben, halber, վասն, յաղագս, իչին, էօթիւրիւ ։

meines Bruders halben, վասն եղբօր իմոյ, գարտաշըմ իչին ։

ausserhalb, արտաքուստ, տըշարտան ։

Wundershalber, յաղագս հրաշալի ինչ կամ վասն նոր ինչ առնելոյ, թամաշալըգ իչին, պիր աճայիպ շէյ օլտուն տէյի ։

Hinter, յետկոյս, զկնի, յետոյ, արդընտա. վարի նախ տրականաւ.

hinter dem Hause, կամ hinterm Hause, յետկոյս տան, էվին արդընտա ։

wer steht denn hinter mir? ով կայ 'ի թիկանց իմոց, քիմ տուրուր արդըմտա ։

er sass hinter ihnen, նստէր նա 'ի թիկանց ձերոց, սիզին արդընըզտա օթուրուրտու ։

hinter einander gehen, զկնի միմեանց երթալ, պիրիպիր արդընճա կիթմէք. եւն ։

Երկրորդ հայցականաւ.

hinter den կամ hintern Vorhang, յետուստ վարագուրին, փէրտէնին արդընտա ։

hinter das կամ hinters Haus gehen, երթալ յետ-կոյս տան , էվին արգասընա կիթմէք :

In, ընդ տրականի՝ ունի զնշանակութիւն ներգոյակա-նի • իսկ ընդ հայցականի՝ նշանակէ իբրև զմեր տրականն ։ 'Ի յօդիւն ընդ տրականին՝ լինի յա-րականն և 'ի չէզոքն im, և 'ի յօդիւն ընդ չէզոք հայցականին՝ լինի ins, զբ •

in der Küche, seyn, լինել 'ի խոհակերոցի , աշճըխա-նէ տէ օլմագ :

im, (für in dem) Zimmer bleiben, մնալ 'ի սենեկի , օտադա գալմագ :

in die Küche gehen, երթալ 'ի խոհակերոցն , աշճը-խանէյէ կիթմէք :

ins, (für in das) Zimmer treten, մտանել 'ի սենեակն , օտայա կիրմէք :

etwas in der Hand haben, ունել ինչ 'ի ձեռին , էլինտէ պիր շէյ օլմագ :

etwas in die Hand nehmen, առնուլ ինչ 'ի ձեռն , էլինէ պիր շէյ ալմագ :

in der Welt, յաշխարհի , տիւնեատա • in die Welt, յաշխարհ , տիւնեայա :

in der Meinung, 'ի կարծիս , նիյէթինտէ :

in Stücke schneiden, յօշել 'ի մասունս , բարչալամագ :

Innerhalb, 'ի ներքս , 'ի մէջ , իչինտէ :

innerhalb der Stadt, 'ի ներքս 'ի քաղաքին , շէհիր իչինտէ :

innerhalb einer Stunde, 'ի միում ժամու , պիր սա-հաթ իչինտէ :

Kraft, ըստ , կէօրէ , իւզրէ :

kraft unsers Vertrages, ըստ դաշնադրութե մերոյ , ահտլէշմէմիզէ կէօրէ :

Längs, ընդ երկայնութիւն , առ (ափամբք) • պօյունա, ղըյը պօյու :

längs dem Wege, ընդ երկայնութի ճանապար-հին , եօլուն պօյունա , ուզունլուղունա :

Laut, ըստ , կէօրէ , իւզրէ , մուճիպինճէ :

laut der königlichen Verordnung, ըստ թագաւո-րական սահմանադրութե , էմրի փատիշահի մուճի-պինճէ :

Mit, ընդ, համդերձ. եւ՝ որպէս զգործիական հոլովն մեր, իլէ։
kommen Sie mit mir, եկա՛յք ընդ իս, կէլին պէնիմ իլէ։
sie kamen mit einander, եկին 'ի միասին, պէրապէր կէլտիլէր։
mit jemand arbeiten, գործել ընդ ումեք, պիրիյլէ իշլէմէք։
er mitsammt seiner Frau, նա եւ կին իւր, նա համադերձ կանամբն, օ վէ գարըսը, գարըսըյլա օ։
mit einem Messer schneiden, հատանել դանակաւ իւիք, պիր պըչագ իլէ քէսմէք։
mit Gewalt, բռնութեամբ, բռնի, զօր իլէ. mit Gottes Hilfe, օգնութեամբն այ, Ալլահըն եարտըմըյլա։
Mittelst, կամ vermittelst, ձեռամբ, 'ի ձեռն, միջնորդութեամբ, էլիյլէ, իլէ վասըթասըյլէ։
mittelst des Briefes, նամակաւ, մէքթուպ իլէ։
mittelst der Gnade Gottes, շնորհօքն այ, պի ավնիլ-լահ, Ալլահըն լութֆույլա։
Nach, 'ի, առ 'ի. եւ՝ յետ. սօնրա։
nach Venedig reisen, ճանապարհորդել 'ի, կամ դէպ 'ի Վենետիկ, Վէնէտիկէ՝ կամ Վէնէտիկէ թօղրու կիթմէք։
nach Leipzig schreiben, գրել 'ի Լիփսիա, Լիփսիքայա եազմագ։
dieses Dorf liegt nach der Stadt zu, գիւղս այս է 'ի կողմն քաղաքին, պու քէօյ շէհիր թարաֆընտա տուրուր։
einer nach dem andern kommen, գալ զկնի միմեանց, պիրի պիր արտընճա կէլմէք։
mein Bruder folgt nach mir, եղբայր իմ գայ զկնի իմ, գարտաշըմ արտըմճա կէլիր։
nach der Regel, ըստ կանոնի, գանունճա, եօլճա։
nach eurem Belieben, ըստ հաճոյս ձեր, քէյֆինիզճէ։
meiner Gewohnheit nach, ըստ սովորութեան իմոյ, ատէթիմճէ։
nach der Elle verkaufen, կանգնուն առ կանգնուն վաճառել, արշըն իլէ սաթմագ։
nach dem Essen, յետ ճաշու, եմէքտէն սօնրա։
nach der Hochzeit, յետ հարսանեաց, տիւյիւնտէն սօնրա։

nach diesem, յետ այսր, պունտան սօնրա, Փէշմա-պաա:

Nächst, մերձ, հուպ, եաքըն, գարիպ:

er wohnt hier nächst, բնակի նա աստ մօտ, պու-րայա եաքըն օթուրուր:

Neben, մօտ, առ, եաքըն, եանընտա:

er stand neben mir, կայր նա մօտ առ իս, օ պէնիմ եանըմտա տուրուրտու:

der Garten liegt neben dem Palast, պարտէզն հուպ կամ կից է պալատանն, պախչէ սարայա պի-թիշիք տիր:

Հայցականաւ՝ լինի որպէս զտրականն մեր:

ich setzte mich neben ihn, նստայ մերձ առ նա, անըն եանընտա օթուրտում:

Nebst, ընդ, կից, 'ի միասին, եանընտա, եաքըն, պա-րապար:

nebst der Klugheit besitzt er auch Tapferkeit, կից ընդ խոհեմութե ունի նա եւ և զարութի, աքըլլը-լըղընը պարապար եիյիթլիյինէ վար:

Oberhalb, 'ի վերայ, եօգարըսընտա:

oberhalb der Stadt, 'ի վերայ քան զքաղաքն, շէ-հէրին եօգարըսընտա:

Ohne, առանց, սըզ, սիզ, սուզ, պիլա, նա:

ohne dich, առանց քո, սէնսիզ:

ohne seine Hilfe, առանց օգնութե նորա, անըն եարտըմըսըզ, անըն եարտըմը օլմայընճա:

ohne mein Wissen, առանց գիտելոյ իմ, պէն պիլ-մէտիյէն:

Sammt, ընդ, համօրեն. կամ որպէս զմեր գործիա-կանն, իլէ:

Gott hat uns sammt Christi lebendig gemacht, Ած կենդանացոյց զմեզ քրիստոսիւ, ալլահ պիզի Մէսիհ իլէ տիրիլթտի:

Seit, հետէ, պէրի, տէն պէրի:

seit der Zeit, dass..., յայնմ հետէ զի..., օնտան պէրի քի...:

seit gestern, յերէկէ, տիւնքիւնտէն պէրի:

seit seiner Geburt, 'ի ծննդենէ իւրմէ, յորմէ հե-տէ ծնեալ է նա, տօղտուղունտան պէրի:

Ueber, 'ի վերայ, 'ի վեր քան, իւսդիւնէ, իւսդիւնտէ, իւսդիւն ։

Ա 'ի նշանակել զտեղին յորում է կամ գտանի ինչ կամ ոք, առնու զտրական. գր.

der Himmel ist über unserem Haupte, երկինք են 'ի վերայ գլխոց մերոց կամ 'ի վեր քան զգլուխս մեր, կէօյ պաշըմըզըն իւսդիւնդիր ։

über einem Werke seyn, լինել 'ի գործողութեան իրիք, պիր իշ իւզէրինտէ օլմագ ։

über dem Flusse, յայնկոյս գետոյ, չայըն էօթէ եանընտա . նն. ։

Իսկ 'ի նշանակել զտեղին՝ յոր մտածի լինել կամ գտանիլ ումեք կամ իմիք, առնու զհայցական. գր.

etwas über den Kopf halten, ունել կամ ըմբռնել ինչ 'ի վեր քան զգլուխ իւր, պիր շէյի պաշընըն իւսդիւնէ թութմագ ։

über Land reisen, ճանապարհորդել ընդ ցամաք, գարատան կիթմէք ։

das geht über meine Kräfte, այս 'ի վեր քան զզօրութիւն իմ է, պու պէնիմ թագաթըմտան իւսդիւնտիւր ։

Um, շուրջ, էթրաֆընտա . վասն, իչին ։

um die Stadt, շուրջ զքաղաքաւ, շէհիր էթրաֆընտա ։

um den Tisch herum, շուրջանակի զսեղանով, սուֆրանըն էթրաֆընտա ։

um die Hilfe rufen, կոչել յօգնութիւն, իմտատա չաղըրմագ ։

um Lohn arbeiten, վարձու կամ վասն վարձու գործել, հագ իչին իշլէմէք ։

um nichts, յոչինչ, պօշպօշունա, հէչէ ։

Ungeachtet, 'ի վերայ այսր ամի, թէպէտ և, պուճիւմլէ իլէ ։

ungeachtet der Dunkelheit habe ich ihn erkannt, թէպէտ և մութն էր՝ բայց սակայն ծանեայ զնա, գարանլըգ իտի իսէ տա՝ պէն անը թանըտըմ . կէճէ գարանլըգ իսէ՝ տախի պէն անը թանըտըմ ։

Unter, վարի նախ՝ ընդ սեռականի.

unter Essens, 'ի ժամանակի անդ կերակրոյ, եէմէքտէ, սոֆրատա ։

unter Weges, 'ի ճանապարհի, եօլտա ։

Երկրորդ՝ ընդ տրականի ·

unter dem Tische, 'ի ներքոյ սեղանոյն, սօֆրանըն ալթընտա ։

unter eines Befehlen stehen, լինել ընդ հրամա-նաւ ուրուք, պիրինին էմրինին ալթընտա օլմագ ։

Kinder unter zehn Jahren, տղայք՝ որք չեն տակա-ւին տասնամեայ, օն եաշընտան աշաղը օլան չօճուգ-լար ։

unter seinem Namen, յանուն իւր, քէնտի ատընա ։

einer unter ihnen erhob sich, յարեաւ մին 'ի միջի նոցա, իչլէրինտէն պիրի գալգտը ։

unter der Zeit, յայսմ ժամանակի, պու էյեամտա ։

Երրորդ ընդ հայցականի ·

etwas unter die Bank werfen, արկանել ինչ 'ի ներ-քոյ նստարանին, կամ ընդ աթոռով, պիր շէյի իսգէմլի ալթընա աթմագ ։

er bekam sie unter seine Hände, եառ զնոսա ընդ ձեռամբ իւրով, ճիւմլէը էլլէրին ալթընա ալտը ։

unter Mörder gerathen կամ fallen, անկանել 'ի ձեռս աւազակաց, խըրսըզլարըն էլլինէ (էլինէ) տիւշմէք ։

unterhalb, 'ի վայր կոյս · աշաղը ։

unterhalb der Stadt, 'ի վայր կոյս քան զքաղաքն, շէհիրին աշաղըսընտա ։

Unweit, (unfern), ոչ հեռի, մերձ · ուզագ տէյիլ, եագըն ։

unweit der Stadt, մերձ 'ի քաղաքն, շէհիրէ եագըն ։

Vermöge, ըստ, կէօրէ, մուճիպինճէ ։

vermöge des Urtheiles, ըստ վճռոյ, իլամա կէօրէ ։

Von, բացատրեմք զսա բացառականաւ՝ որ բազում անգամ միաւորի ընդ տրական տառիս m, յա-րականն միայն և 'ի չէզոքն · Քբ ·

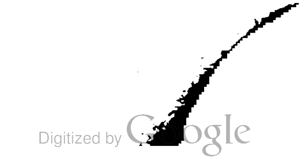
vom այսինքն von dem.

von einem gehen, գնալ կամ մեկնիլ յումեքէ, պի-րիսինտէն կիթմէք ։

von Hause kommen, գալ 'ի տանէ, էվտէն կէլմէք ։

der Herr vom Hause, տէր տանն, էվին սահիպի ։

der König von England, Թագաւոր Անգղիոյ, ին-կիլիզ գըրալը (փատիշահը) ։

ein Mann von Verstand, *այր մտացի , դէր աքըլլը ադամ :*

Vor, *ընդ տրականի , յառաջ , յառաջքան , էվէլ , իլէրի :*

vor Ostern, *յառաջ քան զզատիկն , Բասգալեադան էվէլ :*

vor Abend, *յառաջ քան զերեկոյ . աքշամտան էվէլ :*

vor der Thüre sitzen, *նստել առաջի դրան , գաբունուն էօնիւնտէ օթուրմագ :*

vor Kälte umkommen, *մեռանել 'ի ցրտոյ . սօղուգտան էօլմէք :*

Ընդ հայցականի՝ նշանակէ յառաջոյ , առաջի :

sich vor die Thüre setzen, *նստել առաջի դրան կամ 'ի դրան , գաբունուն էօնիւնէ , գաբուտա օթուրմագ :*

Während, *'ի , ցորչափ , ցորչափ ժամանակս . նէ գադար քի :*

während des Winters, *'ի ձմերայնի , 'ի ժամանակս ձմերան , զձմեռն ողջոյն , գըշըն , պիւթիւն գըշ :*

Wegen, *վասն , իչին :*

wegen Schulden, *կամ* Schulden wegen, *վասն պարտեաց , պօրճ իչին .*

Wider, *ընդդէմ , հակառակ , գարշը , աքսինէ :*

wider meinen Willen, *ընդդէմ կամաց իմոց , խադըրըմա գարշը :*

wider den Stromm schwimmen, *լողալ ընդդէմ հոսանաց , աքընթըյա գարշը իւզմէք :*

zu, *նախադրութիւն բացատրի 'ի մեզ ներգոյական , և երբեմն տրականաւ . 'ի , յ , առ : Յօլովակի միաւորի ընդ տրական տառին , և լինի յարականն և 'ի չէզոքն* zum, *և յիգականն* zur.

zu Hause bleiben, *մնալ 'ի տան , էվտէ գալմագ :*

zu Tische sitzen, *նստել 'ի սեղանի , սօֆրայա օթուրմագ :*

hier zu Lande, *յայսմ գաւառի , պու էօլքէտէ , թօփրագտա :*

einem zur Seite gehen, *երթալ առ ընթեր ումեք , պիրինին եանընտա եիւրիւմէք .*

zu Konstantinopel, *'ի Կոստանդնուպօլիս , Իսթամպօլտա :*

zu Anfange, 'ի սկզբան , պաշլանղըճտա իլք էվէլ ։
heut zu Tage, այսօր , յայսմ աւուր , պու կիւնտէ կիւնտիւր ։
zu Nacht, գիշերայն , կէճէլէյին ։
zu Fuss reisen, ճանապարհորդել հետի . եայան եօլա կիթմէք ։
die Waaren zu Wasser senden, առաքել զվաճառս ընդ ջուր կամ ընդ գետ , ընդ ծով . (նաւաւ) . մալլարը սույօլու , սուտան եօլլամագ ։
zum zweiten Male, յերկրորդ անգամն , յերկրորդումն , իքինճի տէֆաատա ։
er hat einen ehrlichen Mann zum Vater, ունի նա հայր պարկեշտ , պիր ըրզլը պապասը վար ։
er kömmt zu mir, նա գայ առ իս , օ պանա կէլիր ։
sich zu einem wenden, դառնալ առ ոք , պիրինէ տէօնմէք ։
etwas zu sich stecken, դնել ինչ 'ի ծոց իւր , պահել ինչ յինքեան , քօյնունա պիր շէյ քօմագ , պիր շէյ սագլամագ ։
zur Thür hinaus sehen, հայիլ արտաքս ընդ դուռն , գափուտան տըշարը պագմագ ։
zu Tische gehen, երթալ 'ի սեղան , սօֆրայա (մասայա) կիթմէք ։
zur Stadt kommen, գալ 'ի քաղաք , շէհիրէ կէլմէք ։
zu Schiffe gehen, մտանել 'ի նաւ , կէմիյէ կիրմէք ։
zu Pferde steigen, հեծանել 'ի ձի , աթա պինմէք ։
von Haus zu Haus gehen, երթալ տանէ 'ի տուն , էվտէն էվէ , էվ էվ կէզմէք ։
von Tag zu Tage, օր ըստ օրէ , պիր կիւնտէն օպիր կիւնէ ։
zum Fleische Brod essen, ուտել զհաց ընդ մսոյ , էթիլէ պարապար էքմէք եէմէք ։
Wasser zum waschen, ջուր 'ի լուանալ , եըգանմաճագ սու ։
was ist zu Ihrem Befehl? զի՞նչ հրամայէք , նէ՞ պույուրուրսունուզ ։
zum Beispiel, զոր օրինակ , մէսէլէմ քի , մէսէլա ,
zu Erde werden, 'ի հող դառնալ , թօփրագ օլմագ , չիւրիւմէք ։

Zufolge, ըստ, համաձայնէ, կէօրէ :
dem zufolge, ըստ այսմ, պունա կէօրէ .
Zuwider, հակառակ, ընդդէմ, ղարշը :
das ist dem Gesetze zuwider. այս ընդդէմ է օրինաց, պու շէրիէ ղարշը դըր :
ein jeder, der dieser Verordnung zuwider handeln wird, ամենայն ոք՝ որ զայսու հրամանաւ զանցանիցէ, հէրքիմ էմրին խիլաֆընը էտէն :
Zwischen, ընդ մէջ, 'ի մէջ, արասընտա . վարի տրականաւ :
er sass zwischen uns beiden, նստէր նա 'ի միջի մեր երկոցունց, օ պիզիմ իքիմիզին արասընտա օթուրուրտու :
zwischen Himmel und Erde, ընդ երկինս և ընդ երկիր, կէօյիլէ եէրին արասընտա :
zwischen heut und morgen, 'ի մէջ այսր աւուր և վաղուի, պու կիւն իլէ եարընը արասընտա :
Եւս և հայցականաւ .
zwischen zwei Dinge treten, մտանել ընդ մէջ երկուց իրաց, իքի շէյին արասընա կիրմէք :
setzen Sie sich zwischen uns beiden, նստարուք ընդ մէջ մեր երկոցունցս, պիզիմ իքիմիզին արասընա օթուրուն :

ՅՕԴՈՒԱԾ Ը.

ՅԱՂԱԳՍ ՄԱԿԲԱՅԻ

Մակբայն (Beschaffenheitswort կամ Nebenwort) է մասն բանի, որ զպարագայս գործողութեց նշանակէ . և են յաջորդքս :

Բացասական (verneinende) և Ստորասական (bejahende).

Nein, ոչ, խայըր . nicht viel, ոչ բազում, չօք դէյիլ . keineswegeses, ոչ ինչ իւիք, հէչ պիր նէվուրլէ կամ նէ-րէք, ասլա . durchaus, ոչ ինչ իւիք, ոչ բնաւ, ասլա, դը . ich werde es *durchaus* nicht thun, ոչ երբէք

առնեմ կա՛մ գործեմ զայն, պունունու պէր Թարէֆ էթմէմ ։
ja, այո, պէլէ, էվէթ ։
allerdings muss diese dabei sein, անշուշտ, աներկ-բայ պարտ է այսմ լինել անդ, էլպէթ պուրատա օլմալը ։
er ist *wahrlich* unschuldig, արդարև անմեղ է նա, Վաքըա, հաքիքէթ սուչսուզ տուր օ ։
ein *unstreitiges* Recht, իրաւունք առանց հակառա-կութէ, պիր նիզասըզ հաք ։
fürwahr, Ճշմարիտ, հաքիքէթ ։

Որակական (der modalität).

diese Nachricht ist *gewiss*, լուրս այս ստոյգ է, պու խապէր սահիհ տիր ։
das ist *wirklich* gut, արդարև բարի է այս, Գէրչէքտէն էյիտիր պու ։
glauben Sie es *sicherlich*, անշուշտ հաւատացէք այսմ, հաքիքէթ ինանըն ․
das ist nicht *wahrscheinlich*, այս չէ հաւանական, պու աքըլա եաքըն տէյիլ ։
er wird *vermuthlich* kommen, Թուի Թէ գալոց է նա, օ կէլէճէք կէօրինիւր կի՛մ ղանն օլունուր ։
es waren *unglaublich* viel da, բազում յոյժ էին աստ, քաթը չօք իտիլէր պուրատա ։
heute nicht, *wohl* aber morgen, ոչ այսօր՝ բայց ստու-գիւ առ վաղիւն, պու կիւն տէյիլ, ամմա եարըն շիւ-փհէսիզ ։
ich muss *nothwendig* ausgehen, պարտ է ինձ հար-կաւ ելանել արտաքս, էլպէթ տըշարը չըքմալըյըմ ։
das wird *unfehlbar* geschehen, անշուշտ լինելոց է այս, պէ կիւմանսըզ օլաճաք տըր պու ։
der Aufgang der Sonne ist *unausbleiblich*, անշուշտ է ծագումն արեգական, կիւնէշին տօղմասը շիւփհէսիզ տիր ։
Յայս հայլին և հարցականքս ob? արդեօք․ etwa? արդեօք, միթէ․ wie? որպէս․ wo? ուր․ woher? ուստի․ wie so? զիա՛րդ․ warum? ընդէ՛ր, զի՞․

wer weiss, *ob* das wahr ist? *ով գիտէ՝ թէ կամ արդեօք ճշմարիտ իցէ,* քիմ պիլիր կէրչէ՞կ մի ։

kommt er *etwa* schon? *արդեօք գայցէ՞ նա ․* աճապա կէլիրմի ։

wie ist es gemacht? *որպէս շինեալ է այն ․* նա՞սըլ եափըլմըշ տըր օ ։

wo ist er? *ո՞ւր է նա,* նէրէտէտիր օ ։

woher kommt er? *ուստի՞ գայ նա,* նէրէտէն կէլիր օ ։

wie so? *զիա՞րդ ուրեմն,* էօյլէ իսէ նա՞սըլ ։

warum hat er es gethan? *վասն է՞ր արար նա զայս,* օ նի՞չին էթմիշ պունու ․ նձ ։

Ժամանակականք (der Zeit *կամ* Zeitdauer).

wann ich ihn *einmahl* antreffe, *եթէ հանդիպեցայց նմա, կամ եթէ գտից զնա միանգամ,* ղաչան պիր թէրէ րասթ կէլիրիրսէմ կիմ պուլուրսամ ։

niemand hat *jemahls* Gott gesehen, *ոչ ոք եւս երբեք զԱծ,* ասլանը պիր թէրէ (հիչ պիրթէրէ) թիմսէ կէօրմէտի ։

trinken Sie *nie* Wein? *ո՞չ ընաւ ըմպէք զգինի,* հիչ շարապ իչմէ՞զմիսինիզ ։

das wird *niemahls* geschehen, *ոչ երբեք լինելոց է այս,* պու պիր զաման օլմայաճագ ։

er ist *immer* krank, *նա միշտ հիւանդ է,* օ տայմա հաստա տըր ։

das hätte ich *nimmermehr* gedacht, *զայս ոչ երբեք խորհեալ էի,* պունու հիչ, ասլա տիւշիւնմէմիշիտիմ ։

jezt sehe ich ihn, *այժմ տեսանեմ զնա,* շիմտի կէօրիւյօրում անը ։

heute früh *կամ* heute Morgen war das Wetter sehr warm, *յայսմ առաւօտու կարի ջերմ էր օդն,* պու սապահ հավա փէք ըսճագ իտի ։

für *heute* ist es genug, *վասն այսր աւուր բաւական է այս,* պու կիւն իչին պու եէթիշիր ։

nun ist es zu spät, *արդ կամ այժմ կարի անագան է,* շիմտի փէք կէճ օլտու ։

vorher bedenken, ist immer vernünftig, *խորհել կանխ*

խաւ՝ միշտ է խոհեմութիւն, իլէրիտէն տիւշիւնմէք՝ հէր դայիմ աքըլլըլըգ տըր ։

ehemahls glaubte man, dass . . . , յառաջագոյն, 'ի հնումն կարծէին՝ թէ ..., էվէլ զամանտա սանըրլարտը քի ... ։

vorlängst, 'ի բազում ժամանակաց, 'ի վաղուց, չօգ զամանտան պէրի ։

jüngst, յառաջ քան զսակաւ ինչ ժամանակ, փոքր մի յառաջ, ազ վագըթ տըր ։

gestern, երէկ, տիւն ։

forthin, այսուհետեւ, յայսմ հետէ, պունտան պէօյլէ, կէմ սօնրա ։

nächstens, յետ սակաւուց, ընդ հուպ, յայսօրիկ աւուրս. եագընլարտա, պու կիւնլէրտէ ։

einst, երբեմն, 'ի հնումն, պիր զաման, վագըթըլէ ։

dereinst, 'ի հնումն, երբեմն, էվէլ զամանտա, զամանըլէ ։

er hat *gleich* anfangs gefehlt, իսկ և իսկ 'ի սկզբան անդ վրիպեցաւ նա, հէմէն օ պաշլանկըճտա եանըլտը ։

das habe ich *gleich* gedacht, վաղվաղակի կամ առժամայն խորհեցայ զայն, հէմէն տիւրտէն տիւրէ տիւշիւնտիւմ ։

abends, ընդ երեկս, աքշամ էօսդիւ, աքշամ ։

morgens, ընդ առաւօտն, սապահ վագըթը, սապահ ։

spät, անագան, գէճ ։

früh, կանուխ, էրքէն ։

allezeit, յամ ժամանակի, հանապազ, հէր վագըթ կամ զաման ։

stets, միշտ, տայիմա ։

unaufhörlich, անդադար, տուրմա ։

immerfort, անդուլ, պիր տիւզիւյէ. եւն ։

Թուականք (der Zahl) կամ Չափականք ։

oft, öfters, ստէպ, յոլովակի, բազում անգամ, սըք, չօգ քէրէ ։

selten, հազիւ երբէք, սակաւ անգամ, սէյրէք, ազ քէրէ ։

bisweilen, dann und wann, երբեմն, է՝ զի, մերթ, պազը, պազը պազը, պազը քէրէ ։

manchmal, երբեմն, պազը քէրէ:
mehrentheils, meistentheils, ըստ մեծի մասին, չօղու, դէօյլէօ բայը:
einmal, einmahl, միանգամ, պիր քէրէ:
zweimal, երկիցս, իքի քէրէ:
hundertmal, հարիւր անգամ, եիւզ քէրէ:
tausendmal, հազարիցս, պին քէրէ:

Սահմանականք (der Grenzen der Zeit).

Որք ցուցանեն զսկիզբն կամ զվախճան իրիք, և են. seit, nachdem, bis, եւ. գր.
seit seiner Geburt, 'ի ծննդենէ հետէ նորա. օ տօղտու-ղուն պէրի:
seit dem Tage da, յայնմ օրէ հետէ, օ կիւնտէն պէրի:
seit Ostern, 'ի զատկէ հետէ, պայրամտան պէրի:
seit dem, յայնմ հետէ, յորմէ հետէ, օնտան պէրի:
nachdem wollen wir schreiben, յետ այնր կամ է մեզ գրել, պունտան սօնրա եազալըմ:
nachdem es sich trifft, ըստ պատահման, պագալը իլէ:
bis zum Nachtessen, մինչև ցընթրիս, աքշամ եէմէ-ղինէտէք:
bis jezt, մինչև ցայժմ, շիմտիյէտէք:
bis morgen, մինչև ցառաւօտն, սապահատէք:
bis zum sterben krank seyn, հիւանդանալ առ 'ի մահ, էօլիւմ ... խասթա օլմաք:

Աստիճանականք (des Grades).

sehr, կարի, յոյժ, բէք, չօք, ղայէթ:
er weiss *gar* nichts da von, նա ոչ ինչ գիտէ զայսմանէ. օնուն պունտան հիչ խապէրի եօք:
gar sehr, մեծապէս, կարի յոյժ, բէք չօք:
gar zu wenig, կարի սակաւ, ղայէթ, պէք ազ:
gar zu viel, կարի բազում, յանչափս, չօք չօք:
überaus, յանչափս, տարապայման, հատտէն աշըրը:
unendlich, յանհունս, յանբաւս, փիւփիւղ, ...:

ganz, gänzlich, գլխովին, բոլորովին, պիւթիւն, պիւթիւն պիւթիւնէ ։
ungemein, մեծապէս, յանչափս, գաթը չօք ։
besonders schön, գեղեցիկս յոյժ յոյժ, ջէնէտօւղ գիւզէլ ։
vorzüglich, գերազանցս, առաւելեալ, պաշլըճա պաշ ։
beinahe, fast, գրեթէ, իբր, փոքր մի ևս, սանգիմ, ազ գալտը ։
kaum, հազիւ, դժուարաւ, ՚ուր ուրեմն, գիւճ իլէ, գիւճ պիլէ ։
er hat schon *etwas* gelernt, սակաւ ինչ ուսեալ է նա, օ պիր ազ շէյ էօյրէնմիշ ։
je eher, *je* besser, որչափ վաղագոյն՝ նոյնչափ լաւագոյն (է), նէ գատար թէզ (օլուրսա) օ գատար էյի ։
je mehr man hat, *desto* mehr will man haben, որչափ առաւել ունիցի ոք, այնչափ կամի ունել և ևս, նէ գատար չօգ օլսա պիրինին, օ գատար չօղալթմաք իստէր ։
um soviel, նոյնչափ, օգատար ։

Համեմատականք (der Vergleichung).

so, այսպէս, այդպէս, այնպէս, նոյնպէս ևն. չէօյլէ, պէօյլէ, էօյլէ ։
eben so gross *als* ich, մեծ իբրև զիս, պէն գատար պէօյիւք ։
nicht mehr schön *als* dieses, ոչ առաւել գեղեցիկ քան զայս, պունտան պաշգա գիւզէլ տէյիլ ։
nicht weniger klein *als* mein Buch, ոչ փոքր քան զմատեանն իմ, պէնիմ գիթապըմտան պաշգա գիւչիւգ տէյիլ ։
er ist *weit* reicher *als* ich. Նա հարստագոյն է քան զիս, օ պէնտէն օն գաթ զէնգինտիր ։
noch, ևս, տակաւին, տահա ։
dieses Buch ist *ungleich* schön geschrieben *als* meines, մատեանս այս՝ անբաղդատ առաւելութբ գեղեցիկ գրեալ է քան զիմս, պու գիթապ պէնիմքինտէն պինլէրճէ գիւզէլ եազըլմըշ ։
mein Bruder ist viel klüger als ich, եղբայր իմ կա

ըրի խոհեմագոյն է քան զիս, գարտաշըմ պէնտէն չէա-
տէ ագըլլըտըր տըր :

Տեղական (des Ortes).

kommen Sie *hier* կամ *hieher*, եկայք այսր, կէլին պուրայա :
bleiben Sie *hier*, մնացէք կամ կացջիք աստ, գալըն պուրատա :
wohnen Sie *dort*? անդ բնակիք, օրտա՞ մը օթուրուրսունուզ :
gehen Sie *dort* hin, գնացէք անդր, կիտին օրայա :
wo, ուր, նէրէտէ :
hieselbst, յայսմ տեղւոջ, պուրատա :
überall, ամենայն ուրեք, հէր եէրտէ :
nirgends, ոչ ուրեք, հէչ պիր եէրտէ :
irgends, ուրեք, պիր եէրտէ :
drinnen, 'ի ներքս, իչէրտէ :
draussen, արտաքս, արտաքոյ, տըշարըտա :
da, աստ, անդ, պուրատա, շուրատա :
daselbst, անդ, անդանօր, օրտա :
oben, 'ի վերոյ, եօգարըտա :
unten, 'ի վայր, 'ի խոնարհ, ստորև, աշաղը, աշաղըտա. 'ի ներքոյ, տիպինտէ :
jenseits, յայնկոյս, էօթէ թարաֆտա :
diesseits, յայսկոյս, պէրի թարաֆտա :
rechts, յաջակողմն, ընդ աջմէ, սաղտա :
links 'ի ձախակողմն, 'ի ձախմէ, սօլտա :
seitwärts, կողմնակի, եան թարաֆտա :
weit, ferne, հեռի, ուզագ :
nahe, մերձ, հուպ, եագըն :
daher, աստուստ, պուրատան. անտի, շուրատան :
dorthin, անդ, անդանօր, օրա. յայն կողմն, օ թարաֆա :
von hier, աստուստ, աստի, պուրատան :
daher, անտի, շուրատան :
dagegen, 'ի փոխարէն, 'ի տեղի սորա, պունա պէտէլ. ընդդէմ, ընդ հակառակն, գարշը :

hieher, *աստ, յայս տեղի*, պուրայա. *յայս կողմն, յայսկոյս*, պու թարաֆա ։
herein, *աստ 'ի ներքս*, պու իչէրի ։
hinein, *'ի ներքս*, իչէրի. *անդ 'ի ներքս*, օ իչէրի ։
damit, *այնուիկ, որով*, օնուն իլէ, պունունլէ ։
daneben, *մերձ, առ ընթեր*, եանընտա ։
daran, *յայնմ, յայսմիկ, ընդ այս*, օնա, օնտան ։
darauf, *'ի վերայ*, իւստիւնէ, իւստիւնտէ ։
daraus, *անտի, յայնմանէ*, օնտան ։
darein, *յայնմ, անդ*, օրա. *'ի մէջ*, իչինէ ։
darin, *'ի ներքս, 'ի ներքս անդ, յայնմ*, իչէրտէ, իչինտէ ։
darüber, *'ի վերայ, 'ի վերոյ, 'ի վեր*, իւստիւնտէ, իւստիւնտէն, իւստ ։
darunter, *'ի ներքոյ*, ալթընտա. *'ի միջի, ընդ մէջ*. հաղէյինինտէ ։
darum, *որոյ աղագաւ*, պունուն իչին ։
davon, *յայսմանէ, աստի*, շունտան. *յայնմանէ, անտի*, պունտան ։
dazu, *յայն, յայս*, օնա, պունա. *բաց յայսմանէ*, պունտան հարիճ ։
dazwischen, *ընդ մէջ*, արասընտա ։
hieran, *յայսմ տեղւոջ, յայսմ*, պունտա ։
hierauf, *յայսմ, առ այս*, պունա ։
hiermit, *այսու*, պունուն իլէ ։
wodurch, *ընդ որ*, նէրէտէն ։
wodurch? *որո՞վ*, նէ՛ իլէ. *ընդ ո՞ր*, նէ՛րէտէն ։
wofür, *որոյ վասն*, նէ իչին ։
womit, *որով*, նէ իլէ, օնուն իլէ ։
woran, *առ որ, յոր, յորոյ վերայ*, օնա, օնուն իւզէրինէ ։
worauf, *յորոյ վերայ*, նէ իւստիւնտէ կիմ իւստիւնէ ։
worin, *յորում, ուր*, օնուն իչինտէ ։
wozu? *առ ինչ*, նէյէ՞ ։
wovor, *յորմէ*, նէտէն ։
worüber, *յորոյ վերայ*, օնուն իւզէրինէ. եւն ։

Նմանականք (des Gleichnisses).

wie, որպէս, այսպէս, կիպի, նըճէ, էօյլէ ։
als, որպէս, նըճէ. gleich, նման, պէնզէր. gleichsam, նմանապէս, քէզալիք, գուեա պէնզէր ։

ՅՕԴՈՒԱԾ Թ.

ՑԱՂԱԳՍ ՇԱՂԿԱՊԻ

Շաղկապն (Bindewort) է մասն բանի՝ որ յարէ ընդ միմեանս զմասունս բանի, և են.

Բաղհետական (verbindende կամ zusammenziehende).

und, և, վէ, հէմ. auch, այլ և, վէ հէմ. wie auch, նա և, հէմտէ ։
desgleichen, ingleichen, միանգամայն և, քէզալիք ։
sowohl er *als auch* կամ *als* sein Bruder, նա և եղբայր իւր, հէմ, հէմ գարտաշը ։
nicht nur, կամ nicht bloss, ոչ միայն, տէյիլ սալը կամ եալընըզ ։
nicht allein alt, sondern auch krank, ոչ միայն ծեր, այլ և հիւանդ (է), սալը էխթիար տէյիլ, հասթա տըր դիլէ ։
weder ich *noch* du, ոչ ես և ոչ դու, նէ պէն նէ սէն ։

Ճշմաբանական (umschreibende).

ich höre, *dass* du krank bist, լսեմ թէ դու հիւանդ ես, հասթասըն տէյի էշիտիյօրըմ ։

Ժամանակականք (zeitdeutige).

indem, während, während dem, indessen, unterdessen, նոյնհետայն, իբրև, այն ինչ, մինչդեռ, օ զաման քի, հալա, նէզաման ։

ehe, bevor, *յառաջ քան*, *նախ քան*, էվվէլ։
da, als, *իբրև*, *մինչ*, նա քի. գր. da *կամ* als er mich sah, *իբրև եւտես զիս*, պէնի կէօրիւնճէ։ *als* ich ihn sah, *da* bewegte sich mein Herz vor Mitleiden, *իբրև տեսի զնա՝ սիրտ իմ շարժեցաւ 'ի գութ*. օնու ճուն կէօրիւնճէ, կէօնլիւմ էրիւրէյիմ մէրհամէթ տիւշտիւ։
kaum, *հազիւ*, *այն ինչ*, հէնիւզ։
nachdem, *յետ որոյ*, *յետ*, նէ զաման քի, սօնղրա։
erst, erstlich, erstens, zum ersten, *նախ*, էվվէլա։
zweitens, zum zweiten, *երկրորդ*, իքինճի. եռ։
ferner, *և ևս*, դահա։
dann, *յետոյ*, *զկնի*. սօնրա, պատէհու։
übrigens, *և այլն*, *իսկ յաղագս այլոց*, պաքի։
weiter, *առաւել*, դահա, իլէրի։
hernach, *զկնի*, *յետուստ*, սօնրա, արտըտան։
endlich *'ի վերջոյ*, *հուսկ յետոյ*. սօն սօնրա։
letztens, zu letzt, schliesslich, *'ի վերջոյ*, սօն սօնրա, նիհայէթ։

Համեմատական (vergleichende).

gleich wie das Leben angenehm ist dem Glücklichen, *so* ist willkommen der Tod dem Uuglücklichen, *որպէս ախորժելի են կեանք՝ բարեբաղդին*, *նոյնպէս հաճոյ է մահ՝ դժբաղդին*, պախթլը էօմիւրիւ նէ քատար սէվիլիրսէ, պախթսըզ էօլիւմիւնիւ օ քատար հօշը կէօրէր։

Սամփոփական (einschränkende).

wie ferne, in wie ferne, *ցորվայր*, նէրէյէտէք։
so ferne, *թէ*, *թէ երբէք*, էյէր։
in so ferne als, *ցորչափ*, նա քի։
nur dass, *միայն թէ*, սաքը քի։

Յնէական (bedingend).

wenn, wofern, dafern, da, wo, falls, *եթէ*, *թէ*, *զի թէ*, *ապա թէ*, *իսկ եթէ*, էյէր, էյէրչի, մէյէր։

Պատճառական (ursächlich).

weil, denn, indem, da, *զի, քանզի, վասն զի, զէրա, զէրա քի։*
dass, auf dass, *զի, որպէս զի, քի.*
damit, *որպէս զի, քի։*

Աջաբերական (folgernd).

daher, deswegen, derowegen, wesswegen, darum, so nahe, also, mithin, demnach, desshalb, folglich, *վասն որոյ, սմին իրի, յաղագս այսորիկ, պունուն ի֊չին, օ սէպէպտէն, օ վէճհիլէ էյլէ։*

Տրոհական (ausschliessend).

entweder heute *oder* morgen, *կամ այսօր և կամ վաղիւն, եա պու կիւն եա եարըն։*

Երկբայական (bezweifelnd).

wer weiss *ob* das wahr ist, *ով գիտէ արդեօք ճշմարիտ իցէ այս, քիմ պիլիր պու կէրչէք մի։*

Ըացատացական (gegensatzdeutend).

sondern, aber, allein, *բայց, այլ, սակայն, ամմա, եա, լաքին։*
doch, jedoch, dennoch, *բայց սակայն, անճաք.*
vielmehr, *մանաւանդ, էւլա։*

Նջատարական (einräumend).

obgleich, obschon, *թէ և, թէպէտ և, փարաղա, հա֊քա, կէրչէք։*
zwar, wohl, *ճշմարիտ, արդարև, հաքա, կէրչէք։*
wiewohl, *թէպէտ և, փարաղա քի։*

ՅՕԴՈՒԱԾ Ժ.

ՑԱՂԱԳՍ ՄԻՋԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

Միջարկութիւն (Empfindungslaut) ըստ գերմանացւոց նշանակէ ձայն յայտնիչ զգացողութե, զի յայտ առնէ կրկին զգացմունս. զարտաքինն զգայարանացն, և զներքինն զհոգւոյն։

Յայտարարք արտաքնոցն են այն ձայնք կմ հրնչմունք՝ զորս լսեմք 'ի հարկանելն, յանկանելն կամ յայլ շարժմունս իրաց, զր.

Puff! da lag er, (պայթ), անկաւ նա անդ, բաֆ տէյի տիւշտիւ օրտա։

Paff! schlug er ihn ans Ohr. (պայթ), եհար նա յականջս նորա, ֆիշ տէյի ճաթըն գուլաղընա վուրտու։

knak! da war die Flaschen entzwei, (շա՛չ), խորտակեցաւ ապակին, չաթ տէյի շիշէ գըրըլտը։

plumps! sprang ich ins Wasser, (շա՛չ), արկի զանձն իմ 'ի ջուրն, ձումփ տէյի աթըլտըմ սույա։

husch! da war er fort, իսկ և իսկ կորեաւ նա, տէր-տէն տէրէ գայպ օլտու։

zisch! steckte er das Eisen ins Wasser, (շա՛չ), մխեաց զերկաթն 'ի ջուրն. ճաս տէյի տէմիրի սույա սօգտու։

frisch! meine Herrn, աղէ՛ տեարք իմ, հա՛յտէյին աղալարըմ։

brav! mein Freund, քա՛ջ է՛ բարեկամ իմ, աֆէրիմ տօստում։

fort! ins Zimmer, երթ 'ի սենեակն, հայտէ օտայա։

halt! կա՛ց, տուր. leider! եղո՛ւկ, վա՛յ եազըգ։

Glück zu! երանի՛, նէ մուպարէք. եւն։

Իսկ յայտարարք ներքնոցն են.

Զարմացականք (Verwunderungs) ach! ah! oh! weh! եղո՛ւկ, վա՛յ, ո՛հ, եազըգ, հայըֆ։

Զզուանականք (des Abscheues), pfui! fi! զզուելի՛մ, բի՛ւֆ։

Կոչականք և Նախազգուշականք (des Zurufs), he! holla! ո՛վ, հէ, պախտա պաք։

Խնդականք (der Freude), ha ha! վա՛շ, վա՛շ, հա՛ հա՛, բէ՛հ։

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՍԱՆՑ ԲԱՆԻ ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԷՍ

Համաձայնութիւն (Wortfügung) մասանց բանի՝ է կապակցութիւն բառից ընդ միմեանս 'ի կազմել զբանն, որոց ոմն լինի խնդրառու (regierend), և ոմն խնդիր (regiert), որպէս, der Vater dieses Kindes, հայր այսր մանկան. յորում խնդրառու բառս Vater ունի զյատկացուցիչ խնդիրն իւր dieses Kindes.

Խնդրառու լինին գոյականք՝ ածականք՝ բայք և նախադրութիւնք. իսկ խնդիր՝ գոյականք՝ դերանունք՝ և աներևոյթ եղանակք բայից: Եթէ կամ իցէ մեզ բացայայտել զարմատական բառ ինչ գոյական՝ այլով բառիւ, զվերջինն զայն դնեմք թուով և հոլովով համաձայն արմատականին. օր. mein Vater ist Richter, հայր իմ դատաւոր է. յորում արմատական բառս Vater ունի զբացայայտիչ (Erklärungsbegriff) բառն զRichter, որ ցուցանէ զվիճակ հօրն՝ թէ դատաւոր է: Gott ist der Ewige, Ած՝ յաւիտենական է. sein Vater, ein Bürger, war mein Freund, հայր նորա (որ էր ոմն) քաղաքացի, էր բարեկամ իմ: Են և բացայայտիչք, որք չեն համաձայն հոլովիւք, այլ դնին 'ի սեռականն. առ որ չունելով գերմանացւոց կանոն ինչ, պարտ է մեզ ուսանել զայն վարժութ. օր. er führte seinen Plan folgender Gestalt aus, կատարեաց զառաջարկութիւն իւր՝ այսու օրինակաւ. յորում պարտ էր բառիցս folgender Gestalt, որպէս բացայայտիչ լինել ոչ 'ի սեռականն այլ 'ի հայցական հոլովն. Ծան: Յընթացս քերականութեան տեսցաք վասն համաձայնութեան զանազան մասանց բանի, բայց մինչ մեզ աւանդել աստանօր ինչ ինչ զորոց չեղև ուրեք յիշատակ:

ՅՕԴՈՒԱԾ Ա.

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ

Գոյականք 'ի համաձայնիլն ընդ գոյականս, լինին կամ համաձայն թուով և հոլովիւ, օր. diese Ehre gebührt meinem Freunde, einem braven Manne, պատիւս այս վայել է բարեկամի իմում առն քաջի, եւն. և կամ անհամաձայն հոլովիւ՝ որպէս յատկացուցիչ. օր. ich bin der Freund dieses Mannes, բարեկամ եմ առնս այսորիկ, եւն։

Գոյականք առ 'ի համաձայնել հոլովիւ ընդ միմեանս՝ ունին զյաջորդ կանոնս.

ա. Եթէ իցեն բազում բառք 'ի միասին եդեալք և յօդեալք ընդ միմեանս շաղկապաւ ինչ. օր. Glück, Ehre und Ruhm sind dein Lohn, բարեբաղդութիւն՝ պատիւ և փառք են վարձք քո. եւն։

բ. Եթէ գոյական ինչ ունիցի իւր յարակից զանազան անուանս կամ տիտղոսս. օր. unter Konstantin, dem ersten kristlichen Kaiser, առ Կոստանդիանոսիւ՝ առաջին քրիստոնեայ կայսերաւ, եւն։

գ. Եթէ յետինն իցէ մեկնութիւն նախընթացին. օր. dein Unglück, eine Folge deiner Thorheiten, դժբաղդութիւնդ (որ է) հետեւանք անմտութեանդ քո. եւն։ die Geschichte, diese Lehrmeisterinn der Menschen, պատմութիւն այս (որ է) ուսուցիչ մարդկան. եւն։

դ. Եթէ երկու գոյականք իցեն զկնի միմեանց՝ որոց երկրորդն տայցէ ամբողջութիւն ինչ առաջնոյն, կամ ունիցի զմի և զնոյն միտս ընդ առաջնոյն. օր. eine Menge Vögel, բազմութիւն ինչ թռչնոց, պիր ալայ գուշ. ein Stück Brod, պատառ մի հացի, պիր պարչա էքմէք. ein Glas Wein, բաժակ մի գինւոյ, պիր գատէհ շարապ. zwei Ellen Tuch, երկու կանգուն չուխայի, (էքի արշըն չուխա). եւն։

Իսկ եթէ գոյականք իցեն անհամաձայն հոլովիւ՝ յայնժամ մին լինի 'ի սեռական հոլով՝ իբրև յատկացուցիչ. օր. der Erbauer dieses Hauses, շինող այսր տան, եւն. և այս լինի.

՚Նախ՝ եթէ գոյականն նշանակեսցէ զստացուած ինչ. գր. der Garten meines Bruders, պարտէզն բարեկամիս իմոյ, հյ. ։ Նոյնց 'ի յատուկ անուանս տեղեաց՝ գաւառաց՝ քաղաքաց հյ. . վերջին գոյականն դնի նախադրութեամբ von, գր. an den Gränzen von Sachsen, 'ի սահմանս Սաքսոնիոյ. der Pascha von Salonick, ոստիկանն Թեսաղոնիկեայ. հյ. ։

Երկրորդ՝ եթէ գոյականն ցուցանէ զհայրենիս՝ զտոհս և զհանգամանս իրիք. գր. er ist seiner Geburt ein Deutscher, ծննդեամբ գերմանացի է նա. seines Geschlechtes ein Bube, արու տղայ է նա. seines Alters zehn Jahre, հասակաւ տասնամեայ. seines Handwerkes ein Schneider, արուեստ նորա (է) դերձակութիւն. արուեստիւ դերձակ, հյ. ։ Զայսոսիկ ևս կարեմք բացատրել նախդրիւս von, գր. von Geburt ein Deutscher, ծննդեամբ գերմանացի (է նա). հյ. ։

Երրորդ՝ եթէ գոյականն ցուցանիցէ զչափ՝ զկշիռ կամ զքանակութիւն իրիք. գր. eine Summe Geldes, գումար ինչ դրամոյ. ein Glas süssen Weines, բաժակ մի անոյշ գինւոյ. ein Stück Brodes, կտոր մի հացի, հյ. . բայց հասարակօրէն 'ի կիր արկանի որպէս ասացաք 'ի վերոյ ein Stück Brod հյ. ։ Յոլովակի լինի ևս և նախդրիւս von, գր. ein Brod von sechs Pfund, հաց մի վեց փունտեան, հյ. ։

Չորրորդ՝ եթէ գոյականն ունիցի զնշանակութիւն մասին ինչ ամբողջի միոյ. գր. das Fell des Thieres, մորթն անասնոյ. die Wolle des Schafes, գեղմն ոչխարի. ein Theil der Soldaten, մասն ինչ զինուորաց. հյ. . այս լինի ևս մասնկաւս von, գր. die Wolle von dem Schafe, գեղմն ոչխարի. հյ. ։

Յատկացուցիչն բազում անգամ նախադասի յատկացուցելոյն, բայց յորժամ մի միայն իցէ յատկացուցիչն. զի եթէ բազում իցեն, և նախադասեսցին, շփոթեն զմիտս բանին. գր. des Vaters Segen, օրհնութիւն հօրն. Helden Lohn, վարձ դիւցազին. հյ. ։

Մերթ դնի 'ի տեղի սեռականի աներևոյթ եղանակն բայից մասնկամբս zu, գր. die Kunst zu leben,

արուեստ ապրելոյ կամ կելոյ, փոխանակ ասելոյ die Kunst des Lebens, die Furcht zu verlieren, երկիւղ կորուսանելոյ. եւն:

ՅՕԴՈՒԱԾ Բ.

ԽՆԴՐԱՌՈՒԹԻՒՆ ԱԾԱԿԱՆԱՑ

Ածականք բերելով զնշանակութի՟ ինչ բայի առնուն զգոյականս իբրեւ խնդիր իւրեանց՝ ՚ի սեռականն, ՚ի տրականն եւ ՚ի հայցականն հոլովս, իսկ զբայից՝ զաներեւոյթս միայն մասնկամբն zu եւ երբեմն եւս առանց մասնկանն:

Ածականք՝ անձնաւորաց պատշաճեալք՝ միացեալ ընդ էական բայիս seyn կմ werden, առնուն խնդիր ՚ի սեռական հոլով. զր. der Hilfe bedürftig, կարօտ օգնութե՟. sich seiner Unschuld bewusst seyn, անմեղութեան իւրում ծանօթ լինել. der väterlichen Lehre eingedenk seyn, յիշել զխրատն հայրենի. des Lebens satt und überdrüssig, տաղտկացեալ եւ ձանձրացեալ ՚ի կենաց. des Diebstahls verdächtig, կասկածաւոր ՚ի գողութե՟. զորմէ գոյ կասկած գողութե՟. der Belohnung unwürdig, անարժան վարձուց. ich bin seiner los, ազատեցայ ՚ի նմանէ. եւն:

Ածականք՝ անձնաւորաց պատշաճեալք՝ որք ըստ մեծի մասին չէզոքաբար վարին, պահանջեն զտրականն. զր.

er ist seinem Vater ähnlich, նման է նա հօր իւրում:
mir ist bange, երկիւղ է ինձ. երկնչիմ ես:
die Sache ist mir deutlich, այս ինչ յայտնի է ինձ:
ich bin meiner Mutter gehorsam, ես հնազանդ եմ մօր իմում:
der Fürst ist ihm gewogen, իշխանն յօժարեալ է ՚ի նա:
Wein ist vielen schädlich, գինի՝ վնասակար է բազմաց:
er ist mir Geld schuldig, նա պարտի ինձ դրամս, եւն:

Ածականք որք ցուցանեն զկշիռ ինչ՝ զչափ՝ զհասակ եւ կամ զարժողութի՟ բացատրեալ թուական

անուամբ, խնդրեն զհայցականն. օր. fünf Fuss gross, հինգ ոտնաչափ մեծ. zehn Pfund schwer, տասն փունտ ծանրութբ. dreissig Jahr alt, երեսնամեան հասակաւ. zwanzig Thaler werth, քսան թալէր արժողութբ. եւն:

Ածականք նշանակիչք հնարաւորութե՝ դիւրութե՝ դժուարութե՝ հարկաւորութե պարտաւորութե և ըղձի, առնուն խնդիր զաներեւոյթս բայից մասնըկամբս zu, օր. leicht zu erlangen, դիւրին 'ի ստանալ. schwer zu erzählen, դժուարին 'ի պատմել. möglich zu glauben, հնարաւոր 'ի հաւատալ. nothwendig zu arbeiten, հարկաւոր 'ի գործել. begierig zu erfahren, փափաքօղ 'ի տեղեկանալ, եւն: Երթ վարին և առանց մասնկանս zu, օր. mit ihm ist übel umgehen, չար է կենցաղիլ ընդ նմա. wenig und gut lesen ist grossen Köpfen eigen, սակաւ և քաջ ընթեռնուլ՝ սեպհական է խոհեմ անձանց. er muss wohl schlecht wirthschaften, արդարև չարաչար տընտեսէ նա. եւն:

ՅՕԴՈՒԱԾ Գ.

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԲԱՅԻՑ

Յառաջ քան զխօսել զհամաձայնութենէ բայից՝ պարտ է տալ ծանօթութիւն ինչ վասն թուոյ՝ ժամանակի և եղանակի նոցա, ևս և վասն օժանդակ բայից:

Նախ՝ միշտ թուով համաձայնին բայք ընդ գոյականս. բայց 'ի խօսելն ընդ պատուաւորս՝ սովոր են գերմանացիք փոխանակ երկրորդ դիմի եզականին վարել զերրորդ դէմն յոգնականին. օր. hören Sie mich, լուիցէ ինձ տէրութիւնդ. փոխանակ ասելոյ լուր ինձ, կամ լուարուք ինձ: kommen Sie hieher, եկեսցէ տէրութիւնդ այսր. եւն: Իսկ 'ի խօսիլն անպատուութբ ընդ հասարակ անձինս՝ 'ի կիր արկանեն 'ի տեղի երկրորդ դիմի զերրորդ դէմն եզականին. օր. wo kommt er her, ուստի՞ գաս (այր դու). was will Sie haben? զի՞նչ կամիս ունել (կի՛ն կամ

տղջիկ դու), հա̃ : Նուազագոյնք 'ի խօսիլն ընդ կրսե-րագունից՝ եւս և 'ի մէջ ընտանեաց 'ի գործ ածեն զdu, դու, և ihr, դուք. իսկ իշխանաւորք խօսին երկ-րորդ դիմաւ յոգնականին, գր. wollet ihr mit mir gehen, կամիք ընդ իս երթալ. հա̃ :

Բայց՝ եթէ բազում գոյականս ունիցին՝ յայն-ժամ դնին 'ի յոգնականն. գր. mein Vater, mein Bruder und meine Schwester reisen morgen nach Amerika, հայր իմ և եղբայր և քոյր 'ի վաղիւ ճա-նապարհորդեն յԱմերիկա. հա̃ : Բաց 'ի թուական բառից, յորս բայն դնի յեզականն. գր. zwei Mahl zwei ist vier, երկիցս երկու առնէ չորս. drei Mahl vier ist zwölf, երկիցս չորս առնէ երկոտասան. հա̃ : Եթէ միոյ բայի իցեն բազում անուանք յայլ և այլ դէմս, պարտ է զառաջին դէմն նախադասել երկ-րորդին և զերկրորդն՝ երրորդին. գր. ich und du ha-ben gleiche Schicksale, ես և դու ունիմք զնոյն ճա-կատագիր. du und er werdet das beide nicht ver-stehen, դու և նա՝ երկոքին եւս չիմանայք զայս, հա̃ : Բայց յայսպիսիս լաւ եւս է դնել առաջին նոցա էա-կան դերանունն ինչ 'ի յոգնականն. գր, wir, ich und du, sind hierin gleicher Meinung, մեք (այ̃ ես և դու) եմք 'ի նոյն կարծիս. ihr, du und er, habt dergleichen noch nicht erfahren, դուք՝ (այ̃ դու և նա) չու-նիք դեռ զփորձ այսպիսեաց, հա̃ :

Երկրորդ՝ վասն ժամանակի բայից գիտելի է, զի մերթ 'ի տեղի կատարեալ ժամանակի՝ դնի ներ-կայն, գր. du hörst es ja, dass ich nicht Zeit habe, լսես (լուար) դու թէ չունիմ ես ժամանակ. հա̃ : Մերթ՝ դնի ներկայն 'ի տեղի ապառնւոյ. գր. mein Freund kommt nach Wien, բարեկամ իմ գայ (գա-լոց է) 'ի Վիէննա. հա̃ : Բանաստեղծք և քարոզիչք վարեն զներկայն 'ի տեղի անկատարին, գր. jetzt erklimme ich den Berg, ահա ելանեմ (ելանէի) մագլցի 'ի լեառն. հա̃ : Բազում անգամ դնի անկա-տարն 'ի տեղի կատարեալ ժամանակին, գր. höre denn das Unglück, das ich erlitt, ուստի լուր զդըժ-բաղդութիւն զոր կրէի (կրեցի) ես. հա̃ :

Երրորդ՝ յեղանակս բայից գիտել արժան է, զի

անկրկնոյթ եղանակն ունի ինչ ինչ դժուարութիւնս 'ի կիրառութե, և վարի .

ա . Եթէ նշանակեսցէ անստոյգ ինչ՝ որ լինի հաստարակօրէն զկնի շաղկապացս dass, damit, wenn, als wenn, ob, եւն . գր . ich zweifle, dass er seinen Zweck erreichen könne, տարակուսիմ թէ կարող իցէ նա հասանել 'ի նպատակ իւր . կամ ընդ. հասանել նորա 'ի նպատակ իւր յերկբայս եմ . wenn du mir diese Freundschaft erzeigen könntest, եթէ կարող էիր ցուցանել ինձ զայս բարեկամութի . ich weiss nicht ob das geschehen möchte, ոչ գիտեմ թէ հնար իցէ լինել այսմ . եւն :

Աստ զի եթէ պարբերութի բանին ստոյգ իցէ, յայնժամ ոչ դնի բայն յանկրկնոյթ եղանակի . գր . ich weiss, dass dein Freund todt ist, գիտեմ զի բարեկամ քո մեռեալ է . եւն :

բ . Դնի անկրկնոյթն զկնի բայից՝ որք նշանակեն աղաչել՝ փափաքել՝ խրատել՝ կարծել՝ հրամայել՝ կամել՝ դաշնակցել՝ յուսալ՝ հաւատալ եւն : գր . ich bat ihn, dass er zu mir kommen möchte, աղաչեցի զնա գալ առ իս . ich wünsche, dass alle Menschen tugendhaft seyn mögen, փափաքէի թէ ամ մարդիկ կամէին լինել առաքինի . ich hoffte, er würde sich bewegen lassen, յուսայի թէ շարժեսցի նա . ich befahl ihm, dass er nichts davon sagen sollte, հրամայեցի նմա ոչ ումեք ասել ինչ յաղագս այնր . würde ich nicht kommen, setzte er hinzu, so soll er aufhören, mein Freund zu seyn, եթէ ոչ եկից ես՝ յաւել նա ասել՝ դադարեսցի բարեկամութի մեր . եւն :

գ . Եթէ յառաջ բերէ ոք զբանս իւր և կամ զայլոյ ուրուք . գր . ich gab ihm den Rath, dass man verschwiegen seyn müsse, խրատեցի զնա կամ ետու նմա խրատ՝ թէ պարտ է լռել զայս, եւն : Նոյն եթէ ստոյգ ասասցի կամ մտածեսցի ինչ, դնի յայնժամ և սահմանական եղանակն, գր . schreibe deinem Freunde, dass sein Vater ein grosses Vermögen hinterlassen hat, գրեա առ բարեկամ քո՝ թէ հայր նորա և թող կտակաւ ինչս բազումս . եւն :

ՑԱՂԱԳՍ ԿԻՐԱՌՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆՑ

Հասարակաբար ընդունելութիւն մի և նոյն է 'ի գերմանացիս ընդ ածականս ըստ հոլովմանն և ըստ աստիճանի բաղդատութեան. զր. ուղ. ein liebender Vater, սիրող հայր ոմն. սեռ. eines liebenden Vaters, տրակ. einem liebenden Vater, ևն. սոյնպէս և բաղդատական. er ist gelehrter als du, նա գիտնագոյն է քան զքեզ. գերադրական der gelehrteste, ամենագիտուն. ևն:

Ընդունելութիւս գիտելի է՝ ա. Որ ներկայ ընդունելութիւնն ունի միայն զներգործական նշանակութի, և ոչ երբէք կրաւորական. զր. ein liebender Vater, սիրող հայր. հայր՝ որ սիրէ, ևն:

բ. Անցեալ ընդունելութիւն ունի զնշանակութի ներգործական և կրաւորական. զր. ich habe gelobt, գովեցի. ich bin gelobt worden, գովեցայ կամ գովեալ եղէ. ևն:

Ընդունելութիւն եթէ իցէ ածականաբար և միաւորեսցի ընդ գոյական ինչ՝ յայնժամ ըստ կանոնի որպէս կրաւորական 'ի կիր արկանի, զր. die gestohlene Waare, գողացեալ ինչք. der beleidigte Richter, նախատեալ դատաւորն, ևն: Բայց 'ի սակաւուց՝ յորս վարի որպէս ներգործական. զր. ein ausgedienter Soldat, զինուոր ոմն լցեալ զժամանակ զինուորութեան. eine betrübte Nachricht, լուր ինչ տխրալի, տրտմեցուցիչ, ևն:

գ. Ապառնի ընդունելութիւն ունի միայն զնշանակութիւն կրաւորականի. զր. eine zu bezahlende Schuld, պարտք ինչ վճարելի. ein zu schreibender Brief, նամակ ինչ գրելի, ևն:

ՑԱՂԱԳՍ ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅԻՑ

Օժանդակ բայք ոչ երբէք դնին կրկնութբ. բայց եթէ յորժամ բազում բայք կապակցեալ իցեն ընդ միում օժանդակ բայի, յայնժամ դնի նա 'ի վերջին բայն. զր. das ist ein Buch, welches ich nicht

blos gelesen, sondern studirt habe, *մատեան ինչ է այս՝ զոր ոչ միայն ընթերցեալ՝ այլ և ուսեալ է իմ, և այլն ։ 'Ի խրթին շարադրութիւնս և յոտանաւորս գնի ուրեք օժանդակն զօրութք, բաց 'ի բայէս* werden, *որ միշտ ներգործութք դնի ։*

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԲԱՅԻՑ ԸՆԴ ԱՆԵՐԵՒՈՅԹՍ

Բայք՝ որք պահանջեն զաներևոյթ եղանակն՝ են dürfen, *համարձակել, իշխել.* können, *կարող լինել.* lassen, *թոյլ տալ առնել.* mögen, *կարել, կամիլ.* müssen, sollen, *պարտ գոլ, պէտք են.* werden, *լինել.* wollen, *կամիլ. եռ. գր.* nicht ausgehen dürfen, *ոչ համարձակել ելանել արտաքս.* schlafen können, *կարող լինել ննջել.* thun lassen, *առնել տալ,* [illegible]. tugendhaft handeln müssen, *պարտ լինել առաքինաբար գործել.* arbeiten wollen, *գործել կամիլ. և այլն ։*

Նոյնպէս և բայքս heissen, *հրամայել.* helfen, *օգնել.* hören, *լսել.* lehren, *ուսուցանել.* lernen, *ուսանել.* sehen, *տեսանել.* fühlen, *զգալ. եռ. գր.*

er hiess mich gehen, *հրամայեաց ինձ երթալ ։*
er half ihm arbeiten, *օգնեաց նմա 'ի գործել ։*
er hörte mich reden, *լսէր նա զխօսելն իմ ։*
lehre mich thun nach ..., *ուսո ինձ առնել ըստ ...,*
er lernte lesen, *ուսաւ նա ընթեռնուլ ։*
ich sah ihn kommen, *տեսի զգալ նորա ։*
ich fühle meine Kräfte abnehmen, *զգամ զնուազել ուժոյ իմոյ ։*

Այն և բայք՝ որք ըստ առանձին ինչ նշանակութե պահանջեն զաներևոյթ. գր.

Geld auf Zinsen stehen haben, *ունել դրամ 'ի վաշխի ։*
sich schlafen legen, *ընկողմանիլ առ 'ի ննջել ։*
das nenne ich schlafen, *զայս կոչեմ ես ննջել ։*
er thut nichts als essen, *ոչ այլ ինչ առնէ՝ բայց ուտել միայն, եռ ։*

Պիտելի է և ևս՝ զի 'ի բայս heissen, *հրամայել.* helfen, *օգնել.* hören, *լսել.* sehen, *տեսանել.* dürfen, *իշխել.* können, *կարողանալ.* lassen, *թոյլ տալ,*

Թողուլ. mögen, *կարել, կամիլ.* müssen, sollen, *պարտ գոլ, պէտք են՝ որք յարին յայլ բայս, ոչ դնի անցեալ ընդունելութի նոցա՝ այլ աներևոյթն. գր.*
ich habe ihn kommen heissen (*և ոչ* geheissen), *հրամայեցի նմա գալ։*
ich habe ihm arbeiten helfen, *օգնեցի նմա 'ի գործել։*
ich habe Sie sprechen hören, *լուայ զխօսել նորա (կնոջն)։*
er hat mich gehen sehen, *ետես նա զերթալն իմ։*

Յետինքս 'ի ռամկական լեզուն լինին gehört *և* gesehen, *աշ։*

Իսկ բայքս lehren *և* lernen, *անխտիր առնուն զաներևոյթն և զանցեալ ընդունելութիս, գր.*
ich habe ihn sprechen gelehrt *կամ* lehren, *ուսուցի նմա խօսել։*
ich habe Sie kennen gelernt, *կամ* lernen, *ուսայ ճանաչել զնա (զկին ոք). ծնուն ջեմ օլտուղուն էօյրէնտիմ. աշ։*

Աներևոյթ եղանակն առնու զմասնիկս zu *յառաջ քան զինքն, յորժամ յայտ առնէ զառարկայ և զնպատակ գործողութեն. գր.*
er behauptet es gesehen zu haben, *հաստատէ նա (թէ) տեսեալ իցէ զայն։*
ich bemühte mich ihn zu sprechen, *ջանայի խօսել ընդ նմա։*
geneigt zu tadeln, *յօժարեալ 'ի ստգտանել. աշ։*

Նաղում անգամ 'ի սաստկացուցանել զնշանակութի բայից՝ նախադասի մասնիկս um, *մասնկանս* zu, *գր.*
um Anderen zu helfen, opferte er alles auf, *առ օգնելոյ այլում՝ զամենայն ինչ պատարագեաց նա. աշ։*

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԲԱՅԻՑ ԸՆԴ ԳՈՅԱԿԱՆՍ

'Ի համաձայնութիս բայից ընդ գոյականս, կամ գոյականն լինի խնդիր բայի և կամ բայն լինի խնդիր գոյականի. որ միայն պատահէ յաներևոյթս՝ մասնկամբս zu, *գր.*
der Wunsch zu leben, *փափաք 'ի կեալ։*

die Freiheit zu denken, ազատութ̃ի խորհելոյ :
die Macht zu schaden, կարողութ̃ի վնասելոյ . եւն̃ :

Ուղղականք լինին խնդիր բայի 'ի սեռականն՝ 'ի տրական եւ 'ի հայցական հոլովս : Ուղղականն սովորաբար լինի անուն բայի . դր̃ . ich werde geehrt, ես պատուեալ լինիմ . Johan wird gefragt, Յովհաննես հարցանի . Paul wird geliebt, Պօղոս սիրի . das Feuer brennt, հուրն վառի . եւն̃ :

Բայց են բայք ինչ՝ ընդ որս կրկնակի վարի ուղղականն . մի՝ որպէս տէր բայի , եւ միւս եւս որպէս խնդիր : Այսպիսի են բայքս seyn, լինել . werden, եղանիլ . heissen, անուանել . rufen, կոչել . bleiben, մնալ . scheinen, թուիլ . nennen, անուանել . schelten, նախատել . schimpfen, թշնամանել . եւն̃ . դր̃ .
ich war damals ein Kind, ես մանուկ էի յայնժամ . յորում ich, է տէր բային եւ Kind, խնդիր նորա :
Marie wird eine Frau werden, Մարիամն տիկին լինելոց է :
ich werde Fritz geheissen, ես փէտէրիկոս անուանիմ :
er ist, bleibt, scheint ein redlicher Mann, այրն այն է , կամ մնայ , կամ թուի լինել պարկեշտ ոք :
er wird ein Narr gescholten, geschimpft, նախատեսցի նա որպէս զյիմար . եւն̃ :

Խնդիր սեռական : Յառաջագոյն գերմանացիք ունէին բազում բայս սեռական խնդրով . բայց առ սակաւ սակաւ նուազեցուցին զնոսա , վարելով փոխանակ նոցա զնախադրութ̃իս . դր̃ .
er klagt ihn des Diebstahls an, նա ամբաստան լինի զնմանէ վասն գողութ̃ե :
einen des Landes verweisen, աքսորել զոք 'ի գաւառէն :
er belehrt mich eines bessern, նա ուսուցանէ ինձ զլաւն :
sich einer Sache bemeistern, տիրել իմիք :
wir müssen hoffen, dass sich Gott unserer erbarmen wird, պարտ է մեզ յուսալ՝ թէ ա̃ծ ողորմեսցի մեզ :
der Tod schonet keines Menschen, մահն ոչ ումեք խնայէ :

ich freue mich meines Glückes, ցնծամ 'ի բարեբաստութիւն իմ. որ լինի և նախադրութ̃ք. գր.

ich freue mich über sein Glück, խնդամ ընդ բարեբաստութիւն նորա ։

er erbarmt sich des Unglücklichen կմ über den Unglücklichen, ողորմի կամ գթայ ընդ թշուառս, կամ 'ի վերայ թշուառացելոց ։

kommen sie des Morgens կմ Sonntags, եկայք ընդ առաւօտն կամ 'ի կիւրակէի. ռմ̃ ։

Խնդիր որոշման. Տրական հոլով առնուն նախ՝ դիմազուրկք. գր.

es ahnet mir, գուշակեմ ինչ յանձին, կասկածեմ (թէ լինելոց է ինչ) ։

es ist ihm ein grosses Unglück begegnet, պատահեաց նմա դժբաղդութիւն ինչ մեծ ։

es fiel mir ein gutes Mittel ein, անկաւ 'ի միտս իմ հնարք ինչ լաւ ։

es gilt mir gleich, մի և նոյն է ինձ ։

es kommt mir vor, կարծեմ թէ, թուի ինձ ։

mir eckelt die Speise, կամ es eckelt mich vor der Speise, գարշիմ 'ի կերակրոյ. ռմ̃ ։

Երկրորդ՝ բայք որք չեն ներգործականք. գր.

das Kleid liegt mir enge an, հանդերձս այս նեղ է ինձ ։

einem ausweichen, անցս տալ ումեք, զարտուղիլ ։

ich begegnete ihm vor der Stadt, հանդիպեցայ նմա առաջի քաղաքին ։

seinen Freunden treu bleiben, հաւատարիմ մնալ առ բարեկամս իւր ։

ich danke Ihnen, շնորհ ունիմ ղքէն ։

einem Herrn dienen, ծառայել տն̃ միում ։

er fluchte seinem Sohne, անէծ զորդի իւր ։

der zweite folgt auf den ersten, երկրորդն զհետ երթայ առաջնոյն ։

dieser Mensch gefällt mir sehr, այրս այս հաճոյ է ինձ յոյժ ։

es gehört mir die Hälfte davon, կէսն ինձ անկ է ։

glauben Sie mir, հաւատացէք ինձ ։

er gleichet meinem Bruder, նման է նա եղբօր իմում ։

leuchtet ihm die Treppe hinunter, տարջիք զճրագն առաջի նորա ընդ սանդուխսն մինչև 'ի դուրս ։
man hat mir schlecht gelohnt, ոչ ըստ արժանեաց հատուցին ինձ զփոխարէնն ։
seinem Vater nachahmen, նմանիլ հօր իւրում, (պապասընա չէքմէք) ։
es wird dir nicht schaden, ոչ վնասեսցէ քեզ ։
dem Feinde muthig widerstehen, քաջութեամբ ընդդիմանալ թշնամւոյն . եռ ։

Իսկ եւ բայք բաղադրեալք մասնկամբքս ab, an, auf, bei, ein, noch, unter, vor, zu, դարձեալ և բայքս seyn և werden, գր .
er ist mir gut, բարւոք է ինձ այն . mir wird übel, վնաս է ինձ . ֆէնաֆէնիմ պօզուլտուղըմ . և այլն ։

Երկրորդականն եւ խնդիրք բայից դնին 'ի տրականն . գր .
ich schneide dir eine Feder, հատանեմ քեզ գրիչ մի ։
ich schreibe dir einen Brief, գրեմ առ քեզ նամակ ինչ ։
ich habe ihm die Wahrheit gesagt, ասացի նմա զճշմարիտն . եռ ։

Իսկ փոխադարձ բայք առնուն խնդիր կմ̃ 'ի հայցական հոլով, կամ 'ի տրական հանդերձ նախադրութբ̃, և կամ յաներևոյթ եղանակ . բայց միշտ sich, դերանուամբս . գր .
er denkt sich glücklicher als ein König zu seyn, կարծէ զինքն լինել առաւել բաղդաւոր քան զթագաւորն ։
was man in der Jugend lernt, prägt sich dem Geiste tief ein, որ ինչ ուսեալ լինի 'ի մանկութեն խորագոյնս տպաւորի 'ի հոգին ։
er getrauet sich vor ihnen zu erscheinen, իշխէ նա երևել առաջի ձեր ։
er lässt sich von niemand rathen, չառնու նա խորհուրդ ինչ յումեքէ ։

ԽՆԴԻՐ ՀԱՅՑԱԿԱՆ ։ Հայցականն լինի խնդիր սեռի . գր . er liebt mich, սիրէ զիս . er lobt den Wein, գովէ զգինի . եռ ։ Այն և բայք՝ որք բաց 'ի խնդրոյ սեռի՝ առնուն և զբուն խնդիր բնութե . գր . er lehrt

mir die deutsche Sprache, ուսուցանէ ինձ զլեզուն գերմանական . յորում տրականս mir է բուն խնդ-դիր ընդունելութե բայիս lehrt ։

Օ Հայցականն առնուն նախ՝ ամենայն ներգործականք . Օր .

ich liebe dich, սիրեմ զքեզ .

ich frage dich հարցանեմ զքեզ կամ ցքեզ . եւն ։

Երկրորդ՝ փոխադարձ անուանեալ բայք՝ որք զառարկայն ունին 'ի սեռական հոլովն եւ կամ նախադրութիւն ինչ . Օր .

ich befleissige mich der Musick, պարապիմ յերաժշտութի ։

ich wundere mich über ihn, զարմանամ ընդ նա կամ 'ի վերայ նորա . եւն ։

Նաեւ եւ բայք որք 'ի բաց թողլով զsich, լինին ներգործականք . Օր .

ich ehre dich, պատուեմ զքեզ . 'ի բայէս sich ehren, պատուել զանձն ։

Նոյնպէս եւ բայք ոչ ներգործականք՝ որք յարակցութեամբ բառի ինչ փոփոխեն զնշանակութիւն իւրեանց . Օր .

ich arbeite mich müde, աշխատեցուցանեմ զանձն իմ խոնջութե ։

ich lasse mich gehen, թողում զիս ըստ բերման իրացն ։

ich lasse mich zur Ader, տամ երակ հատանել . եւն ։

Երրորդ՝ դիմազուրկք՝ եթէ ունիցին նշանակութի ներգործականի . Օր es ärgert mich, զայրանամ . es durstet mich, ծարաւի եմ . es eckelt mich vor dieser Speise, զզուիմ յայսմ կերակրոյ . es freuet dich, ուրախացուցանէ զքեզ (ուրախանաս դու) . es friert, սառի . es gibt einen Gott, մի է ած . est gilt mich mein Leben, արժէ ինձ զկեանս իմ . es hungert mich, անօթի եմ . es schläfert mich, ննջիմ 'ի քնոյ . [illegible] . es wundert mich, զարմանամ . եւն ։

Բայց եթէ ասիցեմք ich friere, նշանակէ՝ զգամ զսառոյց ինչ ներքին, եւ ոչ յարտաքին ցրտութենէ . նոյնպէս ich hungere, գտանիմ ես յանօթութեան, զգամ զքաղց ինչ ։ Նաեւ եթէ քրտնիմք յամարայնի, ասեմք mich schwitzt, ջերմութիւն արտաքին քրտնե-

ցուցանէ զիս . իսկ եթէ իցէ դեղով կմ՟ աշխատութ՟ , յայնժամ տար ich schwitze, գայ քիրտն 'ի վերայ իմ . Թէր կէլիյօր պանա . Լա :

Զորրորդ՝ եթէ բայք ոչ ներգործականք՝ վարեսցին որպէս զներգործականս . գր .

er stürzte sich vom Pferde, ընկէց զանձն 'ի ձիոյ :

ich kann Büchsen schiessen, ես կարող եմ հրացանս արձակել :

ich habe im Spiel einen Gulden verloren, Փիօրին մի կորուսի 'ի խաղի . Լա : Աղքա դնին ներգործականաբար այսպէս .

ich schiesse einen Vogel, հարկանեմ թռչուն ինչ հրացանաւ , պիր գուշ վուրուրում :

ich verliere mein Leben, կորուսանեմ զկեանս իմ . և այլն :

Հինգերորդ՝ հեռաւեալ բայքս առնուն զհայցական հոլով . գր .

er heisst mich seinen Freund, կոչէ զիս իւր բարեկամ :

er nennt mich Johan, անուանէ զիս Յովհաննէս :

er ruft dich einen Lügner, կոչէ զքեզ ստախօս :

er schilt, schimpft mich einen Narren, նախատէ զիս յիմար անուամբ : Երկու այս բայք բազում անգամ վարին որպէս զկրաւորական :

er bittet mich etwas, կամ լաւ ևս um etwas, աղաչէ զիս վասն իրիք :

er fragte mich eine Sache, կամ nach einer Sache, եհարց զիս վասն իրիք . Լա :

Բայս lassen, տալ առնել , էթտիրմէք , թողուլ . մերթ վարի տրականաւ՝ և մերթ հայցականաւ , ըստ զանազան նշանակութեանց . գր lass mich den Brief lesen, տուր ինձ զնամակն 'ի կարդալ . և lass mir den Brief lesen, թոյլ տուր կամ թող զնամակն (այլում ումեք՝ առաջի իմ) կարդալ . lass mich kaufen, թող՝ ես գնեցից զայն . և lass mir kaufen, ինձ թողացո (ձեռամբ այլոյ) գնել զայն , պանա ալտըր . Լա :

ՅՕԴՈՒԱԾ Դ․

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ

Վասն նախադրութեանց գրեցաք վերագոյնն․ աստ դիցուք միայն թէ ո՛յք զօր հոլով առնուն ։

ա․ Առնուն զսեռականն anstatt, statt, *'ի տեղի, փոխանակ․* halben, halber, *վասն․* ausserhalb, *արտաքոյ․* innerhalb, *'ի ներքս․* oberhalb, *'ի վերայ, 'ի վերոյ․* unterhalb, *'ի խոնարհ, 'ի վայր, ստորեւ․* diesseits, *յայս կոյս․* jenseits, *յայնկոյս․* kraft, *վասն, զօրութ̃բ․* laut, *ըստ․* mittelst, vermittelst, *ձեռամբ, 'ի ձեռն․* ungeachtet, *'ի վերայ այսր ամ̃ի․* unweit, unfern, *ոչ հեռի, մերձ․* vermöge, *զօրութ̃բ, 'ի ձեռն, ըստ․* während, *առ, 'ի ժամանակս․* wegen, *վասն․* um willen, *վասն սիրոյ, յաղագս, եւլն ։*

Եթէ անջատեսցի բառս anstatt, *գոյականաբար 'ի կիր արկանի, օր̃․* an des Königs Statt, *'ի տեղի կամ փոխանակ թագաւորին․* an meiner Statt, *փոխանակ իմ, եւլն ։*

halben *եւ* halber, *յետադասին գոյականաց․ բայց վերջինն դնի՝ յորժամ գոյականն իցէ առանց յօդի․ օր̃․* der Freundschaft halben, *վասն բարեկամութե̃․* Alters halber, *վասն ծերութե̃, եւլն ։ Եթէ* halben, *միաւորեսցի ընդ նախադաս դերանուան ինչ՝ դերանուննն առնու 'ի վերջն իւր զտառն* t; *օր̃* meinethalben, *վասն իմ․* deinethalben, *վասն քո․ եւլն ։ Փոխանակ բառիս* ungeachtet, *'ի կիր արկանի երբեմն աղաւաղութ̃բ․* dem ungeachtet, *'ի վերայ այսր ամ̃ի, որ սխալ է․* wegen, *եւս՝ կից գրի ընդ դերանուանս որպէս* halben, *օր̃․* meinetwegen *վասն իմ․ եւլն ։*

բ․ Առնուն զտրականն՝ որ է իբրեւ զմերս 'ի բացառական․ aus, ausser, *արտաքոյ, արտաքս․* bei, *մերձ, առ, ընդ,* [illegible]*․* entgegen, *ընդդէմ,* [illegible]*․* gegenüber, *հանդէպ․* mit, *հանդերձ,* [illegible]*․* nach, *'ի, յ (տրական նախդիրն մեր)․* nächst, *մերձ․* nebst, sammt, *կից, 'ի միասին․* seit, *հետէ, յայնմ հետէ․* von, *'ի, յ (բացառական նախդիրն մեր)․* zu, *'ի, յ (տրական նախդիրն մեր)․* zuwider, *ընդդէմ,* [illegible]*,* [illegible] *։*

'Ի սոցանէ entgegen և gegenüber, յետադասին գոյականաց իւրեանց. զր.
dem Vater entgegen gehen, երթալ ընդդէմ կամ ընդառաջ հօրն ։
er wohnt mir gegenüber, բնակի նա 'ի հանդիպոյ իմ, և այլն ։

Գ. Առնուն զհայցական. durch, ընդ մէջ, 'ի ձեռն. für, յաղագս. gegen, դէպ 'ի, առ. ohne, առանց. um, վասն, շուրջ. wider, ընդդէմ. և այլն ։
vor Gericht spricht er für mich, առաջի դատաւորի խօսի նա վասն իմ ։
er belohnt mich für meine Mühe, հատուցանէ ինձ վարձս վասն աշխատութեան իմոյ ։
er hält es für wahr, ճշմարիտ համարի զայն ։
finden Sie das für Gut? կարծէք թէ լաւ իցէ ։
was für Beweise haben Sie für diese Sache? որպիսի՞ փաստս ունիս վասն այսր ։
was für Wetter ist heute? որպիսի՞ իցեն օդք այսօր ։
was für ein Buch lesen Sie? զո՞ր մատեան ընթեռնուս ։
für das erste, վասն առաջնոյն ։
Fuss für Fuss, ոտն առ ոտն ։
Tag für Tag, օր ըստ օրէ.
für und für, միշտ ։
für jetzt, վասն այժմուս ։
für die Zukunft, վասն ապագայ ժամանակի ։
dafür kann ich nicht, յայսմ չիք իմ յանցանք ։
ich, für meinen Theil, ես՝ յիմմէ կողմանէ. ևն ։

Gegen, միայն 'ի բառս gegenüber, վարի տրականաւ. զր.
er wohnt mir gegenüber, կամ gegen mir über, բնակի նա հանդէպ իմ. և այլն ։

Նախադրութիւն um, եթէ ունիցի զբառս willen, զկնի իւր, առնու զսեռական. զր.
um meinetwillen, վասն իմ, և այլն ։

Ե. Առնուն զսեռական և զտրական՝ zufolge, ըստ. längst, յերկայնութիւն ։ Առաջինն՝ առնու զսեռական եթէ նախադաս իցէ գոյականին. զր. zufolge meines Befehles, ըստ հրամանի իմոյ. և այլն ։ Իսկ

եթէ յետադաս իցէ՝ առնու զտրականն. օր. deinem Befehle zufolge, ըստ քում հրամանի. և այլն:

Längs անխտիր առնու զտրական և զսեռական. օր.

längs dem Ufer hinfahren, երթալ (նաւու կմ կա-ռօք) ընդ երկայնութիւն ափին, կամ առ ափամբ:

längs des Weges hingehen, երթալ (հետի) ընդ երկայնութիւն ճանապարհին, կամ ընդ ճանապարհն:

է. Առնուն զտրական և զհայցական՝ an, 'ի. auf, 'ի վերայ. hinter, յետոյ, զկնի, յետուստ. in, 'ի (ներգոյական). neben, մերձ. über, 'ի վերայ. unter, 'ի ներքոյ. vor, առաջի. zwischen, 'ի մէջ, 'ի միջի. եւն: Սոքա ամենեքին տրականաւ նշանակեն զներգոյականն մեր, կամ զտեղի ինչ. օր.

das Buch liegt auf dem Tische, մատեանն է 'ի սե-ղանի կմ 'ի վերայ սեղանոյ:

über mir wohnt ein Künstler, 'ի վերայ իմ (այսինքն 'ի վերայ սենեկի իմոյ) բնակի արհեստագէտ ոք:

in der Stadt ist Feuer, հրդեհ է 'ի քաղաքին:

vor dem Hause steht ein Baum, առաջի տան է ծառ ինչ:

zwischen den Bergen liegt mein Garten, 'ի մէջ լե-րանց է պարտէզն իմ. եւն:

Եթէ առնուցուն զհայցական հոլովն ցուցանեն զտրականն մեր. օր.

ich stelle mich an die Thür, կամ առ դրան, կանգ-նիմ 'ի դուրս:

ich setze mich auf den Stuhl, նստիմ յաթոռ:

ich denke an dich, խորհիմ զքէն:

du schreibest an mich, գրես առ իս. եւն:

Բառս unter գտանի երբեմն և սեռականաւ. օր.

unterwegs, 'ի ճանապարհի:

Նախադրութիւս vor 'ի կիր արկանի 'ի տեղի բա-ռիցս՝ առաջի, յառաջքան, գերազանց. և այլն:

vor dem Thore stehen, կալ առաջի դրան:

vor zehn Jahren, յառաջ քան զտասն ամ:

ich fliehe vor dem Feinde, փախչիմ առաջի թշնամ-ւոյ:

Gott behüte Sie vor dieser Krankheit, Ա̃ծ պահեսցէ զքեզ յայսմ հիւանդութենէ ։

das Gute geht vor dem Schlechte, բարին գերադանց է քան զչարն ։

sie liebt ihn vor allen, նա (կին որ) սիրէ զնա (զայր որ) առաւել քան զամենեսին. և այլն ։

'Նախադրութիք՝ որք հայցականաւ ցուցանեն զշարժումն առ իմն, բացատրին յոլովակի տրականաւ մերով. գր.

in die Kirche gehen, երթալ յեկեղեցի. in die Hand nehmen, առնուլ 'ի ձեռս. in den Fluss fallen, անկանիլ 'ի գետ. և այլն ։

An, առնու զհայցական հոլովն. գր.

an den König berichten, ազդ առնել թագաւորին ։

sich an den Magistrat wenden, դառնալ յատեանն դատաստանական ։

an die Arbeit gehen, երթալ 'ի գործ ։

an einen Freund schreiben, գրել առ բարեկամ ոք. և այլն ։

Auf, յառնուլն զհայցական՝ ցուցանէ զտրականն մեր. գր.

auf den Thurm steigen, ելանել յաշտարակն ։

auf das Schloss gehen, երթալ (հետի) 'ի դղեակն ։

auf den Baum klettern, մագլցի ելանել 'ի ծառն ։

auf die Post gehen, երթալ յօթեւանս սուրհանդակաց ։

auf die Welt kommen, գալ յաշխարհ ։

auf die Messe reisen, ճանապարհորդել 'ի տօնավաճառ ։

auf die Hochzeit eingeladen seyn, հրաւիրիլ 'ի հարսանիս. և այլն ։

Nach, հայցականաւ նշանակէ զդիմելն ուրեք կամ 'ի քաղաք ինչ ։

nach Leipzig fahren, երթալ (կառօք կմ̃ նաւու) 'ի Լիփսքա ։

nach Hause gehen, երթալ (հետի) 'ի տուն ։

nach die Stadt gehen, երթալ 'ի քաղաքն, ևն̃ ։

Zu, առնու զհայցական. գր.

komme zu mir, Եկ առ իս. zu Markte bringen, տանել 'ի վաճառանոց ։

zu Boden fallen, անկանիլ 'ի գետին ։
zu Hause seyn, լինել 'ի տան . er studirt zu Wien, ուսանի նա 'ի Վիեննա . Kurfürst zu Brandenburg, կայսրընտիրն Բրանդէպուրգայ . և այլն ։
Այսչափ վասն համաձայնութեան ։

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՅԱՂԱԳՍ ՅԱՐՄԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Յարմարագրութիւնն (Rechtschreibung կամ Rechtschreiblehre) է ուղիղ գրութիւն բառից ըստ յատուկ տառից իւրեանց՝ առ 'ի ըստ պատշաճի իմացուցանել զմիտս մեր ։ Յայսմ բազում զանազանութի է 'ի մէջ գերմանացւոց . զի ոչ սակաւք հետևին Ատելունկ քերթողին որ լաւագոյնն է 'ի մէջ հնոց . իսկ այժմեանք լաւ համարեցան 'ի քերականական ոճոյն զհետ երթալ նմին, բայց 'ի յարմարագրութեան կամելով գեղեցկացուցանել զլեզուն՝ հերքեցին զլատինական տառսն . վասն զի փոխանակ տառին y վարեն զi, բաց 'ի յաներևոյթ բայէս seyn, և բաց 'ի բառէս Styl, (ոճ) . 'ի տեղի c ին՝ z կամ k ըստ կրկին հնչման նորա . և այլն ։

Յաղագս հնչման տառից ասացաք յառաջին գըլուխն . այժմ մնայ խօսել զկանոնաց գրելոյ զբառս ըստ սովորական եղանակին ։ Ի գրելն դիտելի է նախ՝ ածանցումն բառից . երկրորդ՝ հասարակ կիրառութիւն, և երրորդ՝ նմանաձայնութիւն նոցա ։

Ածանցեալք՝ գրին նոյն գրով որպէս զարմատականս իւրեանց՝ ըստ հոլովման նց, ըստ խոնարհմանն և ըստ ածանցման . օր. die Hühner, հաւք, որ յոգնականն է բառիս Huhn, զոր ոչ կարեմք գրել hiner կամ hihner, որպէս արտասանի ։ Vater, հայր, Väter, հարք . ich gebe, տամ, ich gab, տայի . lieben, սիրել, geliebt, սիրեալ . singen, երգել, Gesang, երգ . Mann, այր, männlich, արական . Berg, լեառն, Gebirge, լերինք . Werk, գործ, wirklich, արդեամբք,

գործով. Schwester, քոյր, Geschwister, եղբարք և քորք. Recht, իրաւունք, Richter, դատաւոր. Erde, հող, irdisch, հողեղէն. Rauch, ծուխ, räuchern, ը-բացուցանել ծխով. reich, փարթամ, bereichern, փարթամացուցանել. և այլն։

Օ Հասարակ կիրառութիւն տառից պարտ է ուսանել 'ի հեղինակաց լեզուին, և մանաւանդ 'ի նորա-տպեալ գրոց՝ յորս երկար. տառքս a, e, o, u, և h, 'ի բազում բառս 'ի կիր արկանին, և 'ի բազումս կորնչին, զր. Saat, սերմանիք. Saal, սրահ. (յոգն. Säle). Saamen, սերմունք. lahm, կաղ. Name, անուն. nehmen, առնուլ, (genommen, առեալ) ևն։

Օ Նմանահնչիւնսն որոշեմք 'ի յարմարագրութէ նոցա. զր.

die Ahle, հերիւն.	der Aal օձաձուկն։
das Aas, դի.	ich ass, ուտէի։
die Bahn, ճանապարհ.	der Bann, բանադրանք։
die Bahre, դագաղ.	baar, առձեռնպատրաստ դրամ։
die Bauk, բազմարան.	bang, երկուցեալ, անհանգիստ։
das Bad, բաղանիք.	er bath, աղաչէր։
die Bären, արջք.	die Beeren, հատք, հատապտուղք։
besehen, տեսանել.	besäen, սերմանել։
das Bett, անկողին.	das Beet, ածու։
bitten, աղաչել.	biethen, մատուցանել։
der Bothe, համբաւաբեր.	das Boot, մակոյկ։
das, այս, այդ, այն.	dass, թէ, զի։
denn, զի, վասն զի, քանզի.	den, զնա, զսա։
die Fälle, դիպուածք.	die Felle, մորթք։
das Feld, անդաստան.	{ er fällt, անկանի։ es fehlt պակասի։
du hast, ունիս.	er hasst, ատէ։
heulen, հաչել.	heilen, բուժել։
können, կարող լինել։	kennen, ճանաչել. ևն։

Բառք այլազգականք գործածականք առ գերմանացիս՝ գրին գերմանական գրով. իսկ որոց չիք ընաւ գործածութիւն և կամ սակաւ ուրեք, գրին լատինականաւ: Բառք առեալք 'ի Յունաց՝ գրին տառիւ k, օր. Sokrates, Սոկրատ. Katechismus, քրիստոնէական վարդապետութիւն. ևն: Իսկ առեալքն 'ի լատինացւոց և 'ի գաղղիացւոց՝ գրին միշտ c տառիւ. օր. Cerberus, Կերբերոս. Capital, գլուխ դրամոյ. և այլն: Այլ և սոքա ևս գրին 'ի բազում k իւ, օր. Komet, գիսաւոր աստղ. և այլն:

Գլխագիր գրով սկսանին նախ՝ ա̃մ բառք 'ի սկզբան բանից կ̃մ պարբերութ̃ե ինչ. ևս զկնի վերջակէտի, միջարկուե̃ց և հարցական բառից, եթէ կատարեսցեն սոքա զպարբերութիւն ինչ:

Երկրորդ՝ գոյական անուանք, ևս և այլ մասունք բանի՝ գոյականաբար 'ի կիր արկեալք. օր. der Mann, այր. das Meine, իմ̃ն. sein liebes Ich, ես՝ որ սիրելին եմ նորա. և այլն: Իսկ եթէ ածական ինչ յարաբերելով զյառաջասացեալ գոյականն՝ դիցի 'ի տեղի գոյականի, ոչ գրի գլխագրով. օր. er ist ein leichtsinniger Mensch, vielleicht auch ein böser, նա թեթևամիտ ոք է, թերևս և չար. և այլն: Նոյնպէս եթէ գոյական ինչ 'ի կիր արկցի որպէս մակբայ՝ ոչ գրի գլխագրով. օր. auf schönste, գեղեցկագոյնս. in allem, յա̃մի. am besten, բարւոք. և այլն:

Երրորդ՝ յատուկ անուանք, և ածանցեալքն 'ի նոցանէ ածականաբար. օր. Heinrich, Ենրիկոս. Gregor, Գրիգոր. Berlin, Պերլին. die Sächsische Waaren, վաճառք Սաքսոնիոյ. die Deutsche Sprachlehre, քերականութիւն գերմանական. և այլն:

Չորրորդ՝ դերանուանք՝ որք 'ի նամակս ցուցանեն զերկրորդ անձն. օր. ich habe Ihnen geschrieben dass Sie, և այլն. ես գրեցի առ տէրութիւն ձեր, թէ տէրութիւդ, և այլն: 'Ի թագաւորական հրովարտակս՝ առաջին դէմք գլխագրով նշանակին:

Հինգերորդ՝ թուականս ein, մի, ըստ բազում հեղինակաց գլխագրով գրի, առ 'ի զանազանել զայն 'ի յօդէն. օր. es ist nur Ein Gott, մի միայն է ա̃ծ և այլն:

Ձայնաւորքն առաջի բաղաձայնից b, d, f, g, h, k, s, և t, հնչին հասարակաբար երկայն. օր. haben ունել. nahen, մերձենալ. beten, աղաչել. reden, խօսել. gut, բարի. և այլն։

Տառս y ոչ 'ի կիր արկանի՝ բայց միայն որպէս ասացաք 'ի բառս seyn և Styl, ևս և յայլազգական անուանս։

Տառն c ոչ 'ի կիր արկանի. զի փոխանակ նորա վարեն գերմանացիք զk և z, օր. Kalender, օրացոյց. Zinnober, կինաբարիս, և այլն. բաց 'ի սակաւ այլազգական բառից. օր. Commissarius, գործակալ. Collegium, դպրատուն. և այլն։

Pf, հնչի ազդուաբար քան զՓ. օր. Kopf, քօբֆ, գլուխ. Pferd, (բ)ֆէրտ, ձի. empfangen, էմբֆանկէն, ընդունել, առնուլ, և այլն։

Ph, գտանի միայն յայլազգական բառս, և հնչի որպէս Փ. օր. Prophet, մարգարէ. Pharao, փարաւոն. և այլն։

Ch և Ti, 'ի բառս այլազգականս որք յաճախեալ են առ գերմանացիս, հնչին՝ առաջինն որպէս զՇ, և երկրորդն որպէս զՑի. օր.
chagrin, շակրէն, տեսակ կաշւոյ. սաղրի։
chaise, շէզ, աթոռ։
charlatan, շարլաթան, ընդվայրաբան։
Proportion, բրօբօրցիօն, համեմատութիւն։
Ambition, ամպիցիօն, պատուասիրութիւն։
Lection, լէքցիօն, համար, դաս. և այլն։

Այն և բառք՝ յորս 'ի տեղի chին գրեն sch, օր. Maschine, գործիք. Schaluppe, մակոյկ նաւին. Marschall, մարաջախտ (իշխանութիւն ինչ). marschiren, չուել, խաղալ. և այլն։

Th, չունի ինչ զանազանութիւն յարտասանութեան 'ի t տառէս. օր. thun, առնել. Thau, ցօղ. Thon, կաւ, և այլն. զի առանց hի, նշանակեն այլ ինչ. օր. Tau, մալուխ խարսխին. Ton, ձայն, շեշտումն. և այլն։

ՎԱՍՆ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՎԱՆԿԻՑ

'Ի բաժանման վանկից գիտելի է, զի բառք բաժանելի են ըստ ածանցման և ըստ բաղադրութեան իւրեանց. զր. geh-en, schreib-en, heil-ig, will-ig, sing-en, և ոչ ge-hen, և այլն:

Զբաղադրեալս պարտ է բաժանել 'ի բաղադրութենէ իւրեանց. զր. voll-enden, beob-achten, hier-in, Erb-theil, և այլն:

Տառք ck, st և tz, անջատին 'ի միմեանց. զր. bac-ken, եփել. kos-ten, արժել. schät-zen, գին հատանել. և այլն:

Եթէ տառքս ch, ph, sch, ss և th, լինիցին 'ի մէջն բառից յերկուց ձայնաւորաց միջի, ոչ անջատին 'ի միմեանց, այլ երկոքին ևս դնին 'ի յաջորդ վանկսն. զր. Spra-che, բարբառ. Pro-phet, մարգարէ. sie wu-schen, լուանային. sto-ssen, մղել. Ru-then, ցուպք. և այլն.

Pf, եթէ հնչեսցի տառս p, անջատի. զր tap-fer, քաջ. Trop-fen, կաթիլ. և այլն: Իսկ եթէ ոչ հնչեսցի՝ ոչ անջատի. զր. em-pfinden, զգալ. em-pfangen, ընդունել, առնուլ. ևն:

'Ի բարդութիւս բառից՝ դնի բարդագիծն - ընդ մէջ երկուց բարդեալ բառից. և այս նախ՝ եթէ բարդեսցի գերմանական բառ ինչ այլազգականաւ, և կմ ընդ հակառակն. զր. Real-Schule, դպրատուն արքունի. և այլն: Երկրորդ՝ յորժամ յատուկ անուն ինչ բարդի հասարակ անուամբ. զր. Ober-Italien, վերին Իտալիա. Unter-Oestereich, ստորին Աւստրիա. և այլն: Երրորդ՝ յորժամ երկու այլազգական բառք բարդին ընդ միմեանս. զր. Intelligenz-Comptoir, տրապիզ ծանօթութեան ամ իրաց. և այլն: Չորրորդ՝ յորժամ բարդին երկու յատուկ կմ հասարակ անուանք. զր. Sachsen-Weimar, գաւառ ինչ Սաքսոնիոյ. Kaiserinn-Königinn, կայսրուհի և արքայուհի. kaiserlich-königlich, կայսերական և արքայական. և այլն: Հինգերորդ՝ յորժամ բարդին բազում անուանք 'ի միասին. զր. Ober-

Bergrath, առաջին խորհրդակից 'ի բովս. Kron-Gross-Marschall, մեծ մարաջախտ արքունի. (էր պատուանուն ինչ 'ի Պոլոնիա). General-Feld-Zeugmeister, գլխաւորն ռմբաւորաց, և այլն: Վեցերորդ՝ եթէ իցեն 'ի պարբերութեան ինչ բազում բառք բարդեալք՝ որոց վերջին բառն բարդեալ մի և նոյն լինիցի, յայնժամ դնի նշանս այս – յառաջինն և յերկրորդն. իսկ 'ի վերջինն ոչ երբէք. գր. das Hinter-und Vordertheil ('ի տեղի բառիցս Hintertheil և Vordertheil) յետին և առաջին մասն. Ober-und Unteröstereich, վերին և ստորին Աւստրիա. drei-vier-und mehrfach, եռապատիկ՝ քառապատիկ և բազմապատիկ. եւն:

ՎԱՍՆ ԿԵՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՇԱՆԱՑ

Կետադրութիւն որոշէ զմիտս բանից. զի առանց կետից՝ անորոշ մնայ բանն. գր. եթէ գրեսցուք առ-ոք, ich habe die Rechnung nicht aber das Geld erhalten, յայսմ ոչ կարեմք իմանալ՝ զհաշիւն արդեօք, թէ զդրամն առեալ իցեմք. զոր կետադրեալ՝ իմանամք այսպէս.

ich habe die Rechnung, nicht aber das Geld erhalten, զհաշիւն առի, բայց զդրամն ոչ:

ich habe die Rechnung nicht, aber das Geld erhalten, ոչ զհաշիւն, այլ զդրամն առեալ եմ. եւն:

Սովորական նշանք կետադրութեան են յետագայքդ:

Հարցականն (das Fragezeichen) է այս (?) որ է 'ի տեղի պարոյկ նշանի մերոյ. բայց միշտ 'ի վերջս բանից կամ պարբերութեան դնի. գր. wer ist da? ո՞վ է աստ. wem gehört dieses Buch? ո՞յր է մատեանս այս. wie? ո՞րպէս. և այլն:

Բացագանչականն (das Ausrufungszeichen) է այս (!) որ դնի զկնի միջարկութեանց կամ զարմացական բառից և բանից. գր. o! ah! ա՜հ, ո՜հ, վա՜հ. fort mit dir! երթ յետս իմ. welcher Gedanke! բա՜բէ՝ զի՞նչ խորհուրդք, և այլն: Սա դնի եւս 'ի սկիզբն նամակաց, վկայական գրոց, եւն. գր. mein bester Freund!,

ո սիրելի բարեկամ իմ. Zeugniss! Թուղթ վկայա-կան. և այլն:

Վերջակէտն (Schlusspunckt) է այս (.), որ ե-դեալ՝ 'ի վերջս պարբերութեան՝ ցուցանէ զաւարտ այնր: 'Ի կիր արկանի ևս 'ի համառօտութիւս բա-ռից, օր. Kap. փխ Kapitel, գլուխ. Gr. փխ Groschen, կռօշ (դրամ ինչ). Röm. փխ Römisch, հռովմէա-կան, և այլն. ևս և զկնի թուոց՝ վասն որոշելոյ 'ի միմեանց. օր. 1. 2. 3. և այլն:

Երկակէտ (Doppelpunckt կմ Kolon) որ է այս (:), դնի ընդ մէջ երկուց պարբերութեանց, որոց առա-ջինն բաղկանայ 'ի զանազան մասանց. և կամ այլ պարբերութիւն ինչ ընդ մէջ անկեալ երկոցունց՝ եր-կայնի բանն՝ իսկ յետինն լինի որպէս բացայայտութիւն ինչ առաջնոյն, և մանաւանդ եթէ յետինն սկսա-նիցի բառիւս so, օր., als Cäsar den Pompejus in der Schlacht bei Pharsalus geschlagen, dessen ganze Partei besiegt hatte, und Cato nur noch allein übrig war: so machte dieser seinem Leben mit dem Schwerte ein Ende, յորժամ Կեսար 'ի պատերազմին Փար-սաղեայ հարեալ զՊոմպէոս՝ յաղթեաց ամ կուսակ-ցաց նորա, մնաց մի միայն Կատոն, որ և կատա-րեաց զկեանս իւր սուսերաւ:

Իսկ թէ մեր պարտ իցէ դնել զերկակէտն, դիւ-րին է ճանաչել. զի նախկին պարբերութիւն սովորա-բար սկսանի բառիւս als, da, weil, nachdem, obgleich, gleichwie, wiewohl, wenn, եւն. և վերջինն՝ որպէս ասացաք՝ բառիւս so: Բայց 'ի համառօտ պարբերութիւնս՝ միայն ստորակէտն 'ի կիր արկանի. օր. wenn du mich liebst, so zeige es durch die That, եթէ սիրես զիս՝ ցոյց գործով:

Եթէ ոք 'ի պարբերութեան յառաջ բերէ զասա-ցուած ինչ իւր, և կամ զայլոց, և կմ պատասխա-նէ, դնի երկակէտն, օր. Coriolan hob seine Mutter auf, und rief: Mutter, du hast Rom gerettet, aber deinen Sohn verloren! Կորիոլան յարոյց զմայր իւր և ասաց, մայր իմ, ազատեցեր դու զՀռովմ, բայց զորդի քո կորուսեր:

Իսկ եթէ պատասխանին իցէ յետ սկզբան խօսից՝

յայնժամ դնի միայն ստորակէտն. զր. nein, antwortete er, das hätt' ich nicht geglaubt, ոչ՝ պատասխանեաց նա, այդմ ոչ հաւատայի ես:

Եթէ օրինակ ինչ յառաջ բերցի, և կամ այլ զանազան անուանք, դնի երկակէտն. զր. in dem Buche steht untern andern: es war ..., 'ի մատենին բաց յայլոց՝ գրեալ է, թէ էր ...:

Ստորատ կէտանիշ (Strichpunkt կամ Semicolon) որ է այս (;). սա առաւել է քան զստորակէտ, և նուազ քան զվերջակէտն. և 'ի կիր արկանի նախ՝ յանջատել զյետին պարբերութիւնն յառաջնոյն, եթէ նշանակեսցէ առաջինն զպատճառ՝ զմեկնութի՝ զսահման՝ կամ զհետևումն ինչ, յորում յետինն սկսանի հասարակաբար բառիւքս aber, denn, allein, wiewohl, indessen, dennoch, nur, hingegen, ևն. զր. Camillus wurde, ungeachtet, seiner Tugenden, mit Undank belohnt, und genöthigt, Rom zu verlassen; allein weit entfernt, sich zu rächen, befreite er nachher sein Vaterland von den Verwüstungen der Gallier. Կամիլլոսի՝ թէպէտև առաքինւոյ՝ ապերախտութ̃ եղև դարձ փոխարինին, և բռնադատեցաւ ելանել 'ի Հռովմայ. իսկ նա ընդ հակառակն փոխանակ վրէժխնդիր լինելոյ անձին՝ ազատեաց յետոյ զհայրենիս իւր յաւարառութենէ գաղղիացւոց:

Երկրորդ՝ 'ի կիր ածի 'ի պարբերութիս միացեալս 'ի բազում մասանց, մանաւանդ եթէ մասունքն երկայնագոյնք իցեն. զր. zu den Vergnügungen der Menschen gehören auch die Spiele. Es gibt viele Arten derselben: einige beschäftigen und üben den Verstand; andere nähren die Hofnung und Begierde nach Gewinn; noch andere sind zur Bewegung und Uebung unserer Kraft; aber unter allen ist das Schachspiel das edelste. 'Ի զուարճութ̃ի մարդկան են և խաղարկութիքն: Սորա բազում են ազգք. ոմանք՝ զբաղեցուցանեն և կրթեն զմիտս, ոմանք տածեն զյոյս և զբաղձանս 'ի շահ, և այլք են 'ի շարժումն և 'ի կրթութ̃ի կարողութեանց մերոց. բայց քան զամենայն՝ սատրինճն է գերազանց: 'Ի համառօտ պարբերութիս 'ի կիր արկանի ստորակէտն լոկ:

Ստորակէտն (Beistrich կամ Komma) է այս (,). որ անջատէ զփոքր մասունս պարբերութեան. և դնի նախ՝ եթէ այլ մասն ինչ անկցի ընդ մէջ պարբերութեան կամ բանի. զր. Heinrich der vierte, einer der besten Regenten Frankreichs, wurde von Ravaillac ermordet. Հէնրիկոս Դ., մի յընտրելագոյն թագաւորացն Գաղղիոյ՝ սպանաւ 'ի Ռավայլաքէ։ Նոյնպէս դնի և ստորակէտ նախ քան զբացայայտիչ մասն պարբերութեան. զր. mein Vater, ein Beschützer der Unglücklichen, Հայր իմ՝ պաշտպանն դժբաղդից։

Երկրորդ՝ յառաջ քան զյարաբերական դերանուանս. զր. der Mensch, welcher denkt, մարդն՝ որ խոկայ. dein Freund, den ich liebe, բարեկամ քո՝ զոր ես սիրեմ, ևն։

Երրորդ՝ եթէ իցեն բազում յատկացուցիչք կամ բազում բառք 'ի պարբերութեան ինչ. զր. die Christen waren kluge, gelehrte, beherzte, thätige und rechtschaffene Männer, aber ihre Zeitgenossen drückten, hassten und verfolgten sie. Քրիստոնեայք էին արք իմաստունք՝ գիտունք՝ քաջասիրտք՝ աշխատասէրք և պարկեշտք, բայց ժամանակակիցք նոցա նեղէին՝ ատէին և հալածէին զնոսա։

Եւ դարձեալ՝ եթէ պարբերութիւն ինչ յօդեսցի շաղկապաւս und կամ oder, զր. eine Spartanerinn übergab einst ihrem Sohne ein Schild, und sagte zu ihm: entweder mit oder auf diesem; denn die Spartaner hielten es für eine Ehre, entweder mit dem Schilde aus der Schlacht zurückzukehren, oder Todt auf demselben zur Grabstätte getragen zu werden. Կին ոմն սպարտացի՝ ետ երբեմն որդի իւր զվահանն՝ ասելով. կամ սովաւ, և կամ 'ի վերայ սորա. վասն զի սպարտացիք պարծանս համարէին անձանց՝ կամ վահանաւ հանդերձ յետս դառնալ 'ի պատերազմէն, և կամ մեռեալ՝ բերիլ 'ի վերայ նորա 'ի գերեզման։

Չորրորդ՝ դնի ստորակէտ յառաջ քան զշաղկապս als և dass, զր. es ist weit edler zu vergeben, als sich zu rächen, ազնուականագոյն է ներել քան վրէժխնդիր լինել. wir wissen es, dass ..., մեք գիտեմք՝ զի....։

Փակագիծ (Einschluss կամ Parenthese) է այս ( ) որ 'ի կիր արկանի որպէս զմերս, են և հեղինակք՝ որք 'ի տեղի սորա դնեն զգիծս զայս (–)- զր. sie-die Marie-ist nicht zu Hause, նա (Մարիամն) չէ 'ի տան ։

Գիծ մտածման (Gedankenstrich) է այս (–). որ 'ի գործ ածի՝ առ 'ի մտադիր առնելոյ զընթերցողն 'ի դադարումն ինչ մտաց և կամ առ 'ի նշանակել զհանգիստ ինչ 'ի խօսելն և յընթեռնուլն ։ Զայս չէ պարտ յաճախել ։

Նշան ընդհատեալ խօսից (das Zeichen einer abgebrochenen Rede) է այս (‖ ‖ ‖) կամ (- - -) և կամ (. . .), որ վարի յորժամ մասն ինչ պարբերութեան ոչ դնի ամբողջ թողեալ ընթերցողին զմտաւ ածել և իմանալ ըստ հաճոյէ իւրում. զր. ja du sollst..., այո քեզ պարտ է ...,

Երկուորեակք (Anführungszeichen) են (»), և դնին 'ի զատանել զյառաջասացեալ խօսս զիւր և կամ զայլոյ ուրուք 'ի կարգէ անտի առաջիկայիցն. զր. Heinrich der vierte redete einst seine Truppen an " ihr seyd Franzosen „. Ենրիկոս Դ. ասաց երբեմն առ զօրս իւր " դուք գաղղիացի էք „ ։

Ապաթարցն (Oberstrich կամ Apostroph) է այս ('), զոր եդեալ 'ի վերոյ քան զտողն՝ նշանակեմք զ'ի բաց թողեալ տառն e. զր. ich sterb' und lass' euch meinen Segen, մեռանիմ ես, և թողում ձեզ զօրհնութիւն իմ ։

Բարդագիծն (Bindezeichen) որ է այս (–) 'ի գործ ածի 'ի բառս բարդեալս՝ 'ի միաւորել զնոսա 'ի միասին. զր. zwei-dreifach, երկապատիկ և եռապատիկ, das Karten-Würfel und Schachspiel, խաղ թղթոյ՝ նարտի և սատրընջոյ ։

Ենթամնայն (Theilungszeichen) որ է (=) կամ (-), դնի 'ի վերջս տողից 'ի միաւորել զանջատեալ բառս. զր. le-ben, կեալ. schla-fen, ննջել ։

ՅԱՂԱԳՍ ՊԱՏՈՒԱԳՐՈՑ

Գերմանացիք ունին զանազան համառօտութիւն բառից՝ զորս գրեն մի միայն գրով սկզբնաւորութե՟ բառիցն, յորոց զսովորականսն դիցուք աստ ՚ի դիւրութիւն ուսանողաց։

A. T. altes Testament, Հին կտակարան։
N. T. neues Testament, Նոր կտակարան։
Absch. Abschnitt, Հատուած։
Kap. Kapitel, գլուխ։
Dr. Doctor, բժիշկ։
M. Magister, վարժապետ։
Hr. Herr, տէր։
Fr. Frau, տիկին։
Jgfr. Jungfrau, կոյս։
h. S. heilige Sehrift, սուրբ գիրք։
d. h. das heisst, } որ է. այ՟. այսինքն։
d. i. das ist, }
i. J. im Jahre, յամին։
königl. königlich, արքայական։
kaiserl. kaiserlich, կայսերական։
k. k. kaiserlich-königlich, կայսերական և արքայական։
l. lies, ընթերցիր։
Maj. Majestät, մեծափառութիւն (պատուանուն կայսերաց և թագաւորաց)։
Mr. Monsieur, տէր։
Sr. Seiner, իւր։
preuss. preussisch, Պրուսսիոյ։
d. V. der Verfasser, հեղինակն։
sel. selig, ողորմած հոգի, հանգուցեալն։
s. sieh, տես։
u. s. w. und so weiter, } և այլն. ևն։
u. s. f. und so ferne, }
u. a. m. und andere mehr, }
z. B. zum Beispiel, } զոր օրինակ. զ՟ր։
z. E. zum Exempel, }

v. R. w. von Rechts wegen, իրաւամբք ։
Ew. Euer, Ձեր ։
dergl. } dgl. } dergleichen, նոյնօրինակ . նոյնպիսի ։
Thlr. Thaler, Թալեր (դահեկան ինչ) ։
Fl. fl. f. Florin, Gulden, Փլորին կամ Ֆօրինթ (դրամ ինչ) ։
Gr. Groschen, կռօշ . (դրամ ինչ) ։
g. Gr. guter Grosch, արծաթի կռօշ ։
Kr. x. kreuzer, քրայցար (դրամ ինչ) ։
Pf. Pfennig, Փենիկ (դրամ ինչ) ։
Pag. Pagina, էջ թղթոց ։
Mscpt. Manuscript, ձեռագիր ։
§. Paragraph, յօդուած ։
fol. folio, թերթ թղթոյ ։
L. S. loco sigilli, տեղի կնքոյ ։
P. S. post scriptum, } N. S. Nachschrift, } յետագրութիւն նամակաց ։
a. c. anni currentis, } l. J. laufendes Jahres, } d. J. dieses Jahr, } յայսմ ամի ։
A. C. anno Christi, յամի տեառն ։
sig. signatum, նշանակեալ ։
N.° Numero, Թիւ . և այլն ։

ԳԼ.ՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԶՐՈՅՑՔ Ա.

Յաղագս այց առնելոյ ումեք :	Պէրէնէ զիարէթ էթմէ :
Guten Morgen, mein Herr.	Բարի լոյս, տէր իմ:
կութըն մօրկէն, մայն հէրր.	Սապահընըզ խայր օլա, էֆէնտիմ:
Willkommen mein Freund.	Բարեաւ եկիր, բարեկամ:
վիլլքօմմէն մայն ֆրայնտ.	Խօշ կէլտին, տօստում:
Wo waren Sie vor drei Tagen?	Ո՞ւր էիր յառաջ քան զերիս աւուրս :
վօ վա՞րըն զի ֆօր տրայ թակէն.	Իւչ կիւն էվվէլ նէ՞րտէ իտին:
Ich war unpässlich կամ krank.	Անառողջ կա՛մ հիւանդ էի :
իխ վար ունբէսլիխ կամ քրանք.	Րէնճէօւէչ կա՛մ խասթա իտիմ.
Sind Sie gelegen?	Յանկողնի՞ էիր :
սինտ սի կէլէ՞կէն.	Տէօշէքտէ՞ իտինիզ.
Nein! ich habe bloss einen Schwindel gehabt.	Ո՛չ՝ միայն պտոյտ ինչ գլխոյ ունէի.
նայն՝ իխ հապէ պլօս այնըն շվինտըլ կէհապթ.	Խայըր. եալըն պէնտէ պիր պաշ տէօնմէսի վար իտի:
Ist er Ihnen vergangen?	Ա՞նց այն :
իսթ էր ինըն ֆէրկա՞նկէն.	Գէչտի՞ օ :
Gott lob! heute befinde ich mich besser.	Աստուծոյ գոհութիւն. այսօր լաւագոյն եմ:

կօթ լօպ՝ հայթէ պէֆին- տէ իխ միխ պէսր ․	Ալլահա շիւքիւր՝ պու կիւն ճէնապինիզ էյի պուլունուրում ։
Haben Sie den Wechsel schon einkassirt?	Առի՞ք արդեօք զդրամն նոյն դրամագրոյն ։
Հապն զի տէն վէքսէլ շօն այնքասիրթ ․	Օ պօլիչէյի թահսիլ էթ- տինիզմի ։
Ja, aber morgen brauche ich hundert Gulden, weil ich den Zins für meine Wohnung vorhinein bezahlen muss.	Այո ․ բայց ՚ի վաղիւն հարկաւոր է ինձ հարիւր ֆիօրին, զի զվարձս բնա- կարանի իմոյ պարտ է ինձ կանխիկ վճարել ։
Եա՝ ապէր մօրկէն պրաու- խէ իխ հունտէրթ կուլտն, վայլ իխ տէն ցինս ֆիւր մայնէր վօ- նունկ ֆօրհինայն պէ- ցալըն մուս ․	Էվէթ՝ լաքին եարըն պանա եիւզ ֆիօրին կիւմ ֆիօրինը լա- զըմ, չիւնքի օթուրտուղում էվին քիրասընը փէշին էօտէմէք կէրէքին ։
Wenn Sie so gefällig seyn wollen mir das Geld vorzustrecken, so werde ich es Ihnen mit Dank zurück bezahlen.	Եթէ հաճեսջիք շնորհս ինձ առնել և տալ ըզ- դրամն զայն ինձ ՚ի փոխ անվաշխ, հատուցից յե- տոյ ձեզ զայն շնորհա- կալութբ ։
վէնն զի զօ կէֆէլլիկ զայն վօլլըն միր տաս կէլտ ֆօր- ցուշթրէքըն, զօ վէրտէ իխ էս ինըն միթ տանք ցու- րիւք պէցալըն ․	Էյէր քէրէմ էտէպ պու աք- չէյի պանա Թանրը էօտիւն- ճիւ վէրիրսէնիզ, ամմա սի- զէ Թէշէքքիւր օլարագ էտա էտէրիմ ։
Sind Sie ausgezogen aus Ihrem Quartier?	Ելի՞ք ՚ի բնակարանէ ձեր- մէ ։
զինտ զի աուսկէցօկըն աուս իրէմ քուարթիրր ․	Օտանըզընըզտան չըգտընըզմը ։
Nein! ich wohne noch dort; allein morgen ist Georgi, folglich muss man den Zins zahlen.	Ո՛չ ․ տակաւին բնակիմ անդ, բայց ՚ի վաղիւն է սուրբ Գէորգ ․ պարտ է տալ զվարձ բնակարա- նին ։
Նայն՝ իխ վօնէ նօխ տօրթ, ալլայն մօրկէն	Եօգ ․ տահա օրատա օթու- րուրում, ամմա եարըն Կէորկէ-

իսթ կեօրկի, Փօլկլիխ մուսս ման տեն ցինս ցա-ալն.

Լէղ օլտուղունտան ժիբըայց եօ-տէմէլի :

Mein Freund! wollen Sie mir nach Danzig einen Brief schreiben.

մայն Փրայնտ! վօլլն զի միր նախ Տանցիկ այնըն պրիֆ շրայպն.

Բարեկամ, կամի՞ք գրել վասն իմ նամակ մի ինչ 'ի Տանցքա :

Տօսթում, Տանծըկայա պէնիմ իչին պիր մէքթուպ եազա՞ր-մըսըն :

In welcher Sprache?

ին վէ՞լխեր ըշփրախէ :

Յի՞նչ լեզու :

Նէ՞ տիլճէ :

Deutsch, weil alldort die deutsche, die gewöhnliche ist.

տայչ, վայլ ալլտօրթ տի տայչէ տի կեվէօնլիխէ իսթ.

'Ի գերմանական. զի անդ հասարակաց լեզու գերմանականն է :

Նէմչէճէ. չիւնքի օրատա ալէ-մէ սէօյլէնէն տիլ նէմչէճէ տիր :

Sagen Sie mir den Inhalt, und ich werde ihn zu Hause schreiben, wenn es Ihnen recht ist.

զակըն զի միր տեն ին-հալթ, ունտ իխ վէրտէ իին ցու հաուզէ շրայ-պըն, վէնն էս իհնն րէխթ իսթ.

Ասացէք ինձ զնիւթ ի-մաստիցն, և եթէ հաճոյ իցէ ձեզ՝ գրեցից զայն 'ի տան :

Մէֆհումըն պանա սէօյլէյին, էյէր խօշունուզա կէլիրսէ էվտէ եազայըմ :

Es ist mir recht. sehr wohl.

էս իսթ միր րէխթ. զէեր վօօլ.

Լաւ է. բարւոք է յոյժ :

Փէք էյի. օլսուն :

ԶՐՈՅՑՔ Բ.

Յաղագս ճանապարհի :

Եօլ եօլճիլէրինէ :

Gehorsamster Diener!

կեհօրզամսթէր տինէր.

Ծառայ եմ. (Հնազանդագոյն ծառայ) :

Ուլուրտուր օլ. ժօլայ կէլէ :

Ihr Diener mein Herr!

իիր տինէր մայն հէրր.

Ծառայ եմ, տէր :

Սաղլըղ ըլէ օլ, էֆէնտիմ. (ժէօլէնիզ իմ) :

Haben Sie eine Gelegenheit nach Venedig?
Հաբըն զի այնը կէլէկէն-հայթ նախ վէնէտիկ.

Ունի՞ք կառս 'ի տանել զիս 'ի Վենետիկ ։
Պէնի Վէնէտիկէ կէօթիւր-մէյէ բիրանըզ կի՞մ արապանըզ վա՞րմը ։

Ja! übermorgen fährt ein Fuhrmann ab.
Եա՝ իւպըրմօրկէն ֆէհրթ այն ֆուռմանն ապ.

Այո․ յետ վաղուեան աւուր երթայ կառավար կամ սայլորդ ոմն ։
Էվէթ․ Եարըն օպիւր կիւն պիր արապաճը կիտէր ։

Was zahlt denn die Person?
վաս ցալթ տէնն տի բէր-սօն.

Օ ինչ պարտ է վճարել վասն միոյ անձին ։
Ատամ պաշընա նէ՛ էօտէնիր ։

Fünfzehn Gulden Münze.
ֆիւնֆցէն կուլտըն միւնցէ.

Հնգետասան ֆիօրին արծաթի ։
Օն պէշ Ֆիօրին կիւմիւշ ։

Ist denn der Preis schon bestimmt?
իսթ տէնն տէր բրայզ շօն պէշթիմմթ.

Գինս այս որոշեա՞լ է ։
Պու պէտէլ քարարլը՞ մը ։

Zu dienen, es ist schon so ausgemacht, weil der Reisende zwei Zentner Gepäcke mit sich nehmen kann.
ցու տինըն, էս իսթ շօն սօ աուսկէմախթ, վայլ տէր րայզէնտէ ցվայ ցէնթնէր կէբէքէ միթ զիխ նէէմն քանն.

Այո՝ այսպէս որոշեալ է, զի Ճանապարհորդն կարող է երկու կենդինար կարասիս տանել ընդ իւր ։
Էվէթ, էօյլէ պէտէլ օլտու, չիւնքիւ եօլճու իքի քանթար քալապալըք տաշըյապիլիր ալա պիլիր ։

Um wieviel Uhr können wir fortfahren?
ում վիֆիլ ուռր քէննըն վիր ֆօրթ ֆահրըն.

Յորո՞ւմ ժամու կարեմք երթալ 'ի Ճանապարհ ։
Սաաթ գաչտա՞ եօլա չըգա պիլիրիզ ։

Vormittags bis um zehn Uhr, oder Nachmittags um drei Uhr gewiss.

Առաւօտու նախ քան զմիջօրեայ մինչեւ 'ի տասներորդ ժամն, կամ յերրորդ ժամու զկնի միջօրէի ։

ֆօրմիթթակս պիս ում ցէհէն ուհր, օտեր նախ- միթթակս ում տրայ ու- ուր կեվիս.

Էօյլէտէն էվվէլ սաաթ օն- տա, եախօտ էօյլէ սօն- րա սաաթ իւչտէ շիւպհէսիզ:

Sind noch andere Passagiere da?

զինտ նօխ անտերը բասսա- ժիրէ տա.

Կա՞ն և այլ ճանապար- հորդք:

Պաշկա եօլճուլար վա՞րմը:

Zwei Personen warten schon drei Tage, Sie werden die dritte seyn, und der vierten wegen ist uns gar nicht bange.

ցվայ բերսօնըն վարթըն շօն տրայ թակե, զի վէր- տըն տի տրիթթե սայն, ունտ տեր ֆիրթեն վեկըն իսթ ունս կար նիխթ պանկէ.

Երկու անձինք սպասեն յերից աւուրց հետէ. դուք լինիք երրորդն. և վասն չորրորդին ոչ հո- գամք, (ոչ գտանեմք):

Իքի քիշի իւչ կիւնտիւր պէք- լէր, սիզ իւչիւնճիւ օլուր- սունուզ, տէ տէօրտիւնճիւ- իչիւն հիչ գայղըսըզըզ:

Wenn aber niemand mehr käme?

վէնն ապեր նիմանտ մէ- եր քէմէ.

Բայց եթէ ոչ ոք գտա- նիցի:

Ամա էյէր քիմսէ կէլմէզսէ:

Nun! so fahren Sie Ihrer drei allein ganz bequem.

Այնժամ երթայք (կա- ռօք) դուք երեքին միայ- նակ հանգստեամբ:

նուն, սօ ֆահրըն զի իհ- րեր տրայ ալլայն կանց պեքուեմ.

Օ զաման էօյլէ իսէ իւչիւ- նիւզ րահաթ (արապա իլէ) կիտէպիլիրսինիզ:

Von wo fährt denn der Wagen fort?

Ուստի՞ ելանեն կառքն 'ի ճանապարհ:

ֆօն վօ ֆէհրթ տենն տեր վակեն ֆօրթ.

Նէրէտէն չըգար արապա եօ- լա:

Vom schwarzen Adler gegenüber der Brücke.

'Ի սեաւ արծուոյ (իջևա- նացն) հանդէպ կամր- ջին:

ֆօմ շվարցըն ատլեր կեկ- նիւպեր տեր պրիւքէ.

Քէօփրիւնիւն գարշըսընտա գարա գարթալտան (խանտէ- տէն):

Wenn kann ich mein Gepäck hintragen lassen?
վէ՞նն քանն իխ մայն կէ- բէկք հինթրակըն լասսըն.

Ե՞րբ կարող եմ զկահս իմ առաքել անդր ։
Նէ՞ զաման պաղաժլարըմը օ- րայա կէօնտէրէպիլիրիմ ։

Morgen zu Mittag, weil morgen Nachmittag der Wagen aufgepackt werden muss.
մօրկըն ցու միթթակ, վայլ մօրկըն նախմիթ- թակ տէր վակըն աուֆ- կէբակքթ վէրտէն մուս.

Վաղիւ 'ի միջօրէի. զի առ վաղիւն զկնի միջօ- րէի պարտ է բեռնաւո- րել զկարասիս 'ի կառսն ։
Եարըն էօյլէյին, չիւնքի եա- րըն էօյլէտէն սօնրա պաղա- ժլարը արապայա եիւք- լէթմէլի տիր ։

Also ich empfehle mich Ihnen.
ալսօ իխ էմբֆէլէ միխ իինըն.

Արդեամբ կացջիք բարեաւ ։
Էօյլէ իսէ խօշճա գալըն ։

Sie Freund! wenn Sie gewiss mitfahren wollen, müssen Sie ein Daraufgeld geben.
սի ֆրայնտ՝ վէնն սի կէ- վիս միթֆահրըն վօլլըն, միւսըն զի այն տարաուֆ- կէլտ կէպըն.

Բարեկամ, եթէ ստոյգ կամիք իցեն ձեզ երթալ (կառօք) 'ի միասին, պարտ է ձեզ տալ առ- հաւատչեայ ։
Էյ՝ տօստում. էյէր կէրչէկ պարապար կիտմէկ (արապա իլէ) իստէրսէնիզ, պիր քէյ վէրմէլիսին ։

Ja wirklich! ich hätte es beinahe vergessen: da haben Sie fünf Gulden Wiener Währung կամ Schein.
եա վիրքլիխ՝ իխ հէթթէ էս պայնահէ ֆէրկէսըն. տա հապըն զի ֆինֆ կուլ- տըն վինէր վէհրունկ կամ շայն.

Այո՛ ճշմարիտ (է), փոքր միւսեւս մոռանայի զայն. ահա ձեզ հինգ ֆիօրին թղթեայ դրամ.
Եվէ՜տ, տէօղրու, ազ գալտը ունուտաճագտըմ, իշտէ սիզէ պէշ ֆլօրին գեաղըտ ագ- չէ ։

ԶՐՈՅՑՔ Դ:

Յաղագս երեկոյեան զբօսանաց.	Աքշամ էյլէնճէսի իչին ։
Guten Abend meine Herrn!	Բարի երեկոյ, տեարք իմ։
կուտըն ապէնտ մայնը հէրրն.	Ախշամընըզ խայր օլա, աղալար։
Willkommen Herr N.	Բարեաւ եկիր, տէր ...։
վիլլքօմմն հէրր (այս անուն).	Խօշ կէլտին (Ֆիլան) աղա։
Sie sind ja alle Beisammen.	Ամենեքին արդէն 'ի մի ժողովեալ էք։
սի սինտ եա ալլէ պայզամմն.	Հէփինիզ պիր եէրտէ իմիշիզ էա։
Ja! wir haben auf Sie gewartet.	Այո՝ մեք սպասեցաք տէրութեդ։
եա, վիր հապն աուֆ սի կէվարթըթ.	Էվէթ՝ պիզ սիզի պէքլէտիք։
Was steht Ihnen zu Diensten?	Կարո՞ղ եմ ծառայել ձեզ։
վաս ըշթէհէթ իհնըն ցու տիինսթն.	Նէ՞ իշինիզէ պուլունապիլիրիմ.
Nichts! wir wollen ein Spiel anfangen, allein wir wissen selbst nicht, was für eins?	Ոչինչ. կամ է մեզ սկսանել խաղ ինչ, բայց ոչ գիտեմք և մեք զո՞րն։
նիխթս՝ վիր վօլլն այն ըշփիլ անֆանկն, ալայն վիր վիսն սէլպսթ նիխթ՝ վա՞ս ֆիւր այնս.	Հիչ. պիր օյուն իսթէրիզ օյնամաղ, լաքին քէնտիմիզ տախի պիլմէյիզ հա՞նկըսընը։
So spielen wir die Blindekuh.	Ուղէ խաղամք աչք կապուք։
սօ ըշփիլն վիր տի պլինտէքու.	Հայտէ կէօզ պաղլամաճը օյնայալըմ։
Nicht doch! das ist ja ein Kinderspiel.	Ո՛չ. այդ՝ խաղ ինչ է տղայոց.

նիխԹ տօխ՝ տաս իսԹ եա այն քի՛նտէրըշփիլ .

Տէյիլմի հա՛ . օղլըր՝ չօճուգ օյունուտուր :

Ich möchte mit dem Herrn N. Schach spielen, und Sie viere können Blindhahnrei spielen.

Ես ըղձայի ընդ պարոն (այս անուանն) տատ- րինջ խաղալ, իսկ դուք չորեքին կարող էք ըս- քամպիլ (խաղ ինչ Թըղ- Թոյ) խաղալ :

իխ մէխԹէ միԹ տէմ հէրրն (այս անուն) շախ ըշփի՛լն, ունտ զի ֆի՛րը քէ՛նըն պլինտհանրայ ըշ- փի՛լըն .

Պէն (օլ խօճայէ) աղայըլա սաԹրանճ օյնամագ իսթէրիմ, Վէ սիզ տէօրտիւնիւզ ըսգամ- պիլ օյնայըն :

Bringen Sie uns ein Spiel Karten.

Բերէ՛ք մեզ Թուղթ ինչ խաղու :

պրի՛նկըն զի ունս այն ըշ- փի՛լ քա՛րԹն .

Պիզէ պիր Թէսթէ քեաղըտ կէթիրին :

Wer tritt denn mit mir in die compagnie? կամ wer wird mein Gesellschafter?

Ո՞վ լինի ինձ ընկեր :

վէր Թրի՛Թ տէն միԹ միր ին տի քօմբանի, կամ վէր վի՛րտ մայն կէզէ՛լշաֆ- Թէր .

Քի՛մ պանա օրթագ օլուր կամ օլաճագ :

Wer giebt die Karten aus?

Ո՞վ տայ կամ բաժանէ զԹուղԹս :

վէր կի՛պԹ տի քա՛րԹն աւ- ուս .

Քի՛մ վէրիր քեաղըտլարը :

Wer spielt denn aus?

Ո՞վ խաղայ յառաջա- գոյն :

վէր ըշփի՛լԹ տէն աուս :

Քի՛մ չըգար :

Ich glaube, dass wir das Spiel gewinnen werden.

Կարծեմ Թէ մեք յաղ- Թելոց եմք յայսմ խա- ղու :

իխ կլաուպէ՝ տաս վիր տաս ըշփիլ կէվի՛ննըն վէ՛րտէն.

Սանըրըմ քի պու օյունտա պիզ գազանաճաղըզ :

Jetzt werden Sie Labet. | Այժմ դուք ոչ կարէք առնուլ թուղթ ինչ ։

եեցթ վէրտան զի լապէթ . | Շիմդի սիզ քեաղըտտըն ալամազսը- ընըզ ։

Wir haben doch einen Stich gemacht. | Սակայն առհա առաք թուղթ ինչ ։

վիր հապըն տօխ այնըն ըշ- թիխ կեմախթ . | Հէլէ պիրէր ալտըք քեաղըտը ։

Ich bin Schuld daran, dass wir das Spiel verloren haben. | Իմ են յանցանք՝ զի կորուսաք զխաղս զայս ։

իխ պին շուլտ տարան՝ տաս վիր տաս ըշփիլ ֆերլօրըն հապըն . | Գապահաթ պէնիմտիր, օյսա քի օյունու գայպ էթտիք ։

Meine Herrn was bin ich schuldig? | Տեարք իմ, զի՞նչ պարտք են իմ ։

մայնը հէրըն վա՛ս պին իխ շուլտիկ . | Աղալար, պէնիմ պօրճում նէ՞ տիր ։

Ich werde das ganze Karten Geld bezahlen. | Ես ամբողջ հատուցից զդրամս վասն թղթոց ։

իխ վէրտէ տաս կանցը քարթըն կելտ պեցալըն . | Պէն պիւթիւն քեաղըտ փարասընը էօտէյէյիմ ։

Kellner! wieviel zahlt man für das Karten-Geld? | Ով սպասաւոր պանդոկի, զի՞նչ վարձք իցեն վասն թղթոց ։

քէլլնէր՝ վիֆիլ ցալթ ման ֆիւր տաս քարթըն կելտ . | Ամջա . քեաղըտ փարասը նէ՞ գատար էօտէնիր ։

Zehn Kreutzer die Person, weil die Karten ganz neu sind. | Տասն քրայցար առ այր . զի թուղթքս բոլորովին նոր են ։

ցէէն քրայցեր տի բերսօն՝ վայլ տի քարթըն կանց նայ սինտ . | Ադամ պաշընա օն գրայցար չիւնքի եէփ եէնի քեաղըտլար տըր ։

Da hast du einen Thaler, gieb mir heraus. | Ահա քեզ թալեր մի, տուր ինձ զմնացորդն ։

տա հասթ տու այնէն թալեր, կիպ միր հերաուս . | Իշտէ սանա պիր թալէր՝ իւսթ պարասընը վէր պանա ։

Mein Herr! ich habe nicht | Տէր, այնչափ մանր դրամ

soviel kleines bei mir, ich werde ihn wechseln lassen und das Karten-geld davon abziehen.
մայն հէրր, իխ հապէ նիխթ սօֆիլ քլայնըս պայ միր, իխ վէրտէ իհն վէքսէլն լասսըն, ունտ տաս քարթէնկէլտ տա-ֆօն ապցիէն .

չունիմ առ իս, տաց զայն փոխել . և առից անտի զգրամն վն թըղ-թոց :
Եշտ, օ քատար ուֆագ եօք-պարը եանըմտա, դօղրուսու-յըմտա, թէտահանը ճարպասընը էչինտէն ալըյըմ :

Gute Nacht meine Herrn!
կուտէ նախթ մայնը, հէրրն :

Գիշեր բարի, տեարք իմ.
Աքշէմնիզ խայր օլա, աղալար :

Gute Nacht.
կուտէ նախթ .

Ձեզ լոյս բարի :
Խայրլը գէճէլէր :

Ich wünsche Ihnen wohl zu schlafen, կամ ich wünsche Ihnen eine angenehme Ruhe.
իխ վիւնշէ իհնըն վօլ ցու շլաֆըն . կամ իխ վիւնշէ իհնըն այնը անկէնէհմէ րուհէ .

Յանկամ ձեզ նինջ քաղցր կամ ըղձամ ձեզ հաճոյական հանգիստ :
Ալլահ րահաթլըք վէրէ :

ԶՐՈՅՑՔ Դ.

'Ի հասանելն 'ի քաղաք մի.

Պէր Վիէյանէ վարտըղըմտա :

Wie heisst dieser Markt-fleck?
վի հայսթ տիզէր մարքթ-ֆլէք .

O ինչ անուն է գիւղա-քաղաքիս :
Պու քասապայա նէ՞ ձէ տէր-լէր :

Das ist kein Marktfleck, das ist die Stadt Wien.
տաս իսթ քայն մարքթ-ֆլէք, տաս իսթ տի շթատ վիին .

Այս ոչ է գիւղաքաղաք . Վիեննա քաղաքն է սա :
Պու քասապա տէյիլտիր, շէհ-րի Պէչ տիր :

Was? die östereichische Residenzstadt?

O ինչ, մայրաքաղաքն Աւստրիոյ :

վա՛ս . տի էսԹէրայխիշէ րէզիտէնցըշԹա՛տ .

Նէ՛, Նէմչէ չասարընըն բայթախթը տը՛ր մը :

Ja! aber das, was Sie jezt sehen, ist erst die Lienie; von da brauchen wir noch eine Stunde zu fahren.

Այո . բայց այդ զոր այժմ տեսանէք՝ է ծայր ինչ քաղաքին, ուստի պարտ է մեզ երԹալ (կառօք) ժամ մի ևս :

եա . ապէր տաս վաս սի եէցԹ զէ՛ըն , իսԹ էրշԹ տի լի՛ինի , ֆօն տա պրաւուխն վիր նօխ այնը ըշԹո՛ւնտէ ցու ֆա՛արն .

Եվէթ . ամմա սիզ շիմտի կէօրտիւյիւնիւզ շէհիրին պիր ուճու տըր , օրատան պիր սահաթ տահա կիթմէլիյիզ :

Sind die schönen und hohen Häuser kaiserlich?

Կայսերակա՞ն իցեն այսոքիկ գեղեցիկ և բարձր տունք :

սի՛նտ տի շէ՛նըն ունտ հօ՛ըն հայզէր քայզէրլիխ .

Պու կիւզէլ վէ եիւքսէք էվլէր չասարը՞ն մըտըր :

Nein! es sind lauter Privathäuser.

Ոչ . ամենայնն սոսկականաց տունք են :

նայն . էս սինտ լաուԹէր բրիվաԹհայզէր .

Խայըր՝ ճիւմլէսի պայաղըր ժէշիւէր էվլէ տիր :

Was ist denn diese Mauer?

Օ ի՞նչ է որմն այս :

վա՛ս իսԹ տէննն տի՛զէ մաւուէր .

Նէ՞ տիր պու տուվար :

Das ist die Stadtmauer.

Պարիսպ է քաղաքին :

տաս իսԹ տի ըշԹատմաւուէր .

Շէհիր տուվարըտըր :

Ist das ein Wirthshaus wo wir jetzt stehen?

Պանդո՞կ իցէ այս՝ յոր այժմ կամք (գտանիմք):

ի՛սԹ տաս այն վիրԹսհաուս , վօ վիր եէցԹ ըշԹէ՛ըն .

Պու շիմտի տուրտուղումուզ եէր պիր մէյխանէ՞ մի տիր :

Nein das ist das Mauthgebäude: da müssen unsere Gepäcke durch die Beschauer untersucht werden, ob wir etwas zollbares oder kontrabandes haben.

Ոչ, մաքսատուն է . աստ պարտ է քննել կարասեաց մերոց յայցելուաց մաքսին, Թէ ունիցի՞մք ինչ վաճառ մաքսի և կամ վաճառս ինչ արգելեալս :

նայն . տաս իսԹ տաս մա-

Խայըր . կէօմրիւք խանէ, պուրա-

ben ist ein vergoldeter Stern gemahlt.

վէննն սի աուս տէմ հա‐ուսթօրէ հինաուս կէ́ըն՝ վէ́նտըն սի սիխ լինքս ում, ունտ կէ́ըն զի կրատէ ֆօրթ պիս սի ցու այնէր կրօսէն քիրխէ քօմմէն , տան վայխըն զի ֆօն տէր‐հաուբթշթրասէ րէխ‐թս. ին տիքլայնը կաս‐սէ՝ վօ սի ֆօն վայթէն այն շթամթօր զէ́ըն վէրտէն ։ Ուս սի տուր‐տէմզէ́լպըն թօ́րէ հինա‐ուս սինտ , սօ իսթ էս տաս տրիթթէ ունտ կրէ́օսթէ հաուս միթ տրայ շթօքվէ́րքէն՝ ունտ աուֆ տէմ թօրէ տէս‐սէ́լպըն իսթ այն ֆէրկօ́լ‐տէթէր շթէ́րն կէմա́‐լըն .

դրանն ունի աստղ մի՛ նկարեալ ոսկեզօծ ։

[illegible]

Ich danke Ihnen mein Freund.

իխ տանքէ իհնէն մայն ֆրայնտ .

Շնորհակալ եմ, բարե‐կամ ։

[illegible]

ԶՐՈՅՑՔ Ե.

Յաղագս գնելոյ ինչ:	Պիր շէյ սաթըն ալմագ իչին:
Guten Tag!	Ողջոյն ձեզ. (բարև՛):
կուտըն թակ.	Սապահընըզ խայր օլա:
Unterthänigster Diener mein Herr.	Խոնարհ ծառայ (եմ) տէրութեդ. (ով բարին):
ունթերթէնիկսթեր տի՛նըր մայն հէրր.	Ֆըրզէնտինիզ խայր օլա, էֆէնտիմ. (Բէնտէ գուլլուգնուզ օլամ):
Womit kann ich Ihnen dienen?	Ի՞նչ կարեմք ծառայել ձեզ:
վօմիթ քաննն իխ իհնըն տինըն.	Նէ իշինիզէ գուլլանա պիլիրիմ:
Ich möchte Kleinigkeiten für mein Zimmer kaufen.	Կամէի գնել վասն սենեկի իմոյ ինչ ինչ դուզգնաքեայս:
իխ մէխթէ քլայնիկքայթըն ֆիւր մայն ցիմմէր քաուֆըն.	Օտամ իչին ուֆագ թէֆէք ալմագ իսթէրիմ:
Ein paar Leuchter.	Զոյգ մի աշտանակ:
այն պաառ լօյխթըր.	Պիր չիֆթ շամտան:
Eine Lichtscheere.	Ճրագմակալ մի:
այնը լիխթշէէրէ.	Պիր մում մաքասը:
Ein Pfund Kerzen.	Մի փունտ (176 դրամ) մոմ:
այն (բ)ֆունտ քէրցըն.	Պիր ֆունտ մում:
Eine Gabel, ein Messer.	Մի պատառաքաղ. մի դանակ:
այնը կապըլ, այն մէսըր.	Պիր չաթալ, պիր պըչագ:
Einen Löffel, und zwei Teller.	Մի դգալ և երկուս ափսեայս:
այնըն լէֆըլ, ունտ ցվայ թէլլըր.	Պիր գաշըգ վէ իքի թապագ (չինի):
Schreiben Sie alles auf ein Zettel auf, und ge-	Գրեցէք զամենայնն 'ի տոմսակ ինչ և տուք ինձ

ben Sie es mir, damit ich es in mein Buch eintragen kann.
շըրայպէն զի ալլէս աուֆ այն ցէթէլ աուֆ, ունտ կէպէն զի էս միր՝ տամիթ իխ էս ին մայն պուխ այնթրակէն քաննը.

զի և ես գրեցից 'ի հաշուեգրի իմում։

Հէփսինի պիր թէզքիրէյէ եազըպ վէրինիզ պանա քի՝ ճիւզաըը Թէֆթէրիմէ քայտ էտէ պիլէյիմ։

Was hat denn alles ausgemacht?
վաս հաթ տէննն ալլէս աուսկէմախթ.

Ո՞ինչ է գումարն։

Նէմի նէ՞ տութար էթտի։

Zwölf Gulden acht und vierzig Kreutzer in Zwanzigern կամ in Conventions-Münze.
ցվէօլֆ կուլտըն ախթ ունտ ֆիրցիկ քրայցէր ին ցվանցիկէրն կամ ին քօնվէնցիօնս մինցէ.

Երկոտասան ֆիօրին, քառասուն և ութ քրայցեր արծաթեայ կամ քսաննոց կամ 'ի դրամոց միաբանութեան։

Օն իքի Ֆիօրինի կամ Ֆիօրինի, քըրք սէքիզ քրայցար կիւմիւշլիւ կիւմ նիւմիւշ աքչէ։

Kann man hier keinen Träger finden, dass er mir alles in mein Quartier trägt?
քանն մանն հիր քայնն թրակէր ֆինտըն, տաս էր միր ալլէս ին մայն քուարթիր թրէկթ.

Ո՞չ գտանի բեռնակիր ոք՝ որ տանիցի զամենայնն 'ի բնակարան իմ։

Պուրատա պիր համալ պուլունաճա՞խ մը, պանըմլարը պէնիմ քօնաղըմա կէօթիւրսիւն։

Nein mein Herr! doch kann ich einen, von meinen Gewölbdienern mitschicken.
նայն մայն հէրր. տօխ քանն իխ այնըն ֆօն մայնըն կէվէօլպտինէրն միթշիքըն.

Ոչ տէր իմ. սակայն կարող եմ զմի 'ի ծառայից կրպակին իմոյ յղել ընդ ձեզ։

Խայըր էֆէնտիմ. անճաք պէն Թիւքեանըն խըզմէթքեարլարընտան պիրինի սիզինլէ եօլլայապիլիրիմ։

Georg geh her! geh, führe den Herrn auf sein Zim-

Ե՛կ Գէորգ. գնա առաջնորդեա պարոնիս այսմ

mer im Wirthshause zur Stadt London, und trage die Sachen auch hin.

կեօրկ․ կէե հեր․ կէե, ֆէիրէ տէնհերրնաուֆ սայն ցիմմէր իմ վիրթս հաուզէ ցուր ըշթատ Լօնտօն, ունտ թրակէ տի զախըն աուխ հին․

՚ի սենեակ իւր ՚ի պանդոկն (անուանեալ) Լօնտրա քաղաք, և տար զայսոսիկ ևս անդ:

Գէօրգ կէ՛լ Սօրէէ, կէ՛լ պու-րայա, հայտէ պու աղայը Լօնտրա շէհրի (նամ) մէյխանէտէ օլան օտասընա կէօ-թիւր, Վէ պու շէյլէրի տա-խի պարատար ալ:

Ich empfehle mich Ihnen, mein Herr.

իխ էմբֆէլէ միխ իհնըն մայն հէրր․

Ո՛ղջ լերուք բարեաւ, տէ՛ր իմ․

Խօշճա գալըն, էֆէնտիմ:

Zum wiedersehen.

ցում վիտէրզէհըն:

՚Ի վերստանգամ տեսութ:

Եինէ կէօրիւշիւրիւզ:

Mein lieber Jacob!

Mir fehlt heute mein Schnupftuch, und ich vermuthe es gestern in Ihrem Zimmer liegen lassen zu haben. Seyn Sie so gut, ein wenig nachzusehen, und finden Sie es, so schicken Sie mir dasselbe, so bald als möglich, weil ich es nicht länger vermissen kann.

N. N.

Antwort.

Lieber N.

Ungeachtet alles Suchens konnte ich Ihr Schnupftuch nicht finden. Auch hat es bei uns niemand gesehen. Sie werden es also wahrscheinlich verloren haben; sollte es sich aber noch bei uns finden, so werde ich es Ihnen sogleich zustellen.

Ihr ergebenster
Jacob N.

Eine andere.

Herr Paul Binder in Wien.

Smirne den 10. ten Febr. 1829.

Mit der vorigen Post hatte ich an Sie ein Packet Edelsteine mit meinem Petschaft versiegelt gesendet, ich hoffe dass Sie es empfangen haben. Der Werth der ganzen Partie kommt auf zwölf Tausend Piaster, der specificirte Preis war schon in dem vorigen Briefe angegeben. Ich bitte Sie daher, mir mit der nächsten Post 2000 fl. zu remettiren, ich wollte heute an Sie trassiren, allein der Cours war mir zu hoch und ich hätte dabei viel verlieren müssen. Ich verharre mit Achtung.

Gehorsamer
Ohannes Benderli.

ՕՐԻՆԱԿ ՆԱՄԱԿԻ

Սիրելի իմ Յակոբ ։

Ոչ գտեալ այսօր զԹաշկինակն իմ՝ 'ի կարծիս եմ թէ երեկ 'ի սենեակ ձեր թողի զայն ։ Խնդրեմ արասջիք որոնել զայն միանգամ. և եթէ գտջիք՝ յղեսջիք առ իս փութով ըստ կարի, զի առանց այնր, ոչ կարեմ մնալ.

Ա. Ս.

անուն մականուն.

Պատասխանի.

Սիրելի Ա.

Յետ առնելոյ զամենայն խնդիր՝ չեղև ինձ հնար գտանել զԹաշկինակ ձեր. այլ և ոչ ոք 'ի մէնջ ետես զայն ։ Վասն որոյ ստուգիւ կորուսեալ է ձեր զնոյն. բայց և այնպէս եթէ գտցի առ մեզ, վաղվաղակի յանձնեսցից 'ի ձեռս ձեր ։

Պատուագիր

Յակոբ (Մականունն) ։

Այլ Օրինակ ։

Պարոն Ռաուլ Պինտէր. 'ի Վիէննա.

Զմիւռնա. 10. փետրվ. 1829.

Նախընթաց Թղթատարաւ առաքեցի առ Տէրութիւնդ ծրար ինչ պոհարաց կնքեալ իմովս կնքով, յուսամ զի առեալ է ձեր զայն ։ Արժէք բոլորին միանգամայն՝ են երկոտասան հազար դահեկան. առանձին գին իւրաքանչիւրոցն նշանակեալ էր յանցելումն նամակի ։ Վասն որոյ աղաչեմ զՏէրութիւնդ յղել առ իս յաջորդ Թղթաբերաւ 2000 Ֆիօրինս. կամէի այսօր իսկ փոխանակագիր առնել 'ի վերայ ձեր, բայց բարձր էին յոյժ ընթացք աժէից դրամոցն, յորս հարկ էր ինձ բազում ինչ կորուսանել ։ Մնամ Տէրութեանդ յարգանօք.

Հնազանդ

Յովհաննէս Պէնտէրլի ։

Form einer Quittung.

Quittung.

Ueber 25 fl. sage fünf und zwanzig Gulden, welche ich Endesgefertigter von Herrn N. N. armenischen Handelsmanne als halbjährigen Zins von Georgi bis Michaelis dieses Jahres (կամ 829) vorhinein für die in meinem Hause in der Stadt N°. 213. im ersten Stocke gemiethete Wohnung, richtig empfangen habe.

Wien den 24 sten April 1829.

N. N.
Hauseigenthümer.

Empfangsschein.

Endesgefertigter bezeuge hiermit, die mir vom Herrn N. N. in Leipzig gesandten f. 100. sage Einhundert Gulden richtig von dem Herrn N. N. allhier empfangen zu haben. Urkund dessen meine eigenhändige Unterschrift.

Wien den 28 sten Februar 1828.

N. N.

Entlassschein կմ Zeugniss.

Vorzeiger dieses N. N. von Pest in Ungarn gebürtig, 22 Jahre alt, ledig, hat durch ein Jahr und drei Monathe bei mir als Ladendiener gedient, und sich während dieser Zeit treu, ehrlich und fleissig betragen. Diess bezenge ich mit meiner Unterschrift und Siegel.

Konstantinopel den 10 ten December 1829.

N. N.
armenischer
Handelsmann.

alle, ամենայն, հէփ. ամենեքին, հէփսի:
allein, միայն, միայնակ, եալըընըզ:
allemahl, յամենայն նուագս, հէր քէրէ.
allezeit, յամենայն ժամ, հէր վագըթ:
allgemein, առհասարակ, ումումէնէ.
das Almosen, ողորմութիւն, սատագա:
als, որպէս, կիպի. յորժամ, վագտա:
alt, հին, էսքի. ծեր, իխթիեար:
das Alter, հասակ, տիք, եաշ:
das Amt, պաշտօն, մանսըպ:
die Andacht, ջերմեռանդութիւն, իպատէթ:
anders, այլազգ, պաշգա թիւրլիւ:
der Anfang, սկիզբն, իպթիտա:
anfangen, սկսանել, պաշլամագ:
angenehm, հաճոյ, խօշ:
die Angst, անձկութիւն, սըգընթը:
ankommen, գալ, հասանել, կէլմէք, եէթիշմէք:
annehmen, ընդունել, գապուլ էթմէք:
anschauen, հայիլ, պագմագ:
anständig, պատշաճ, միւնասիպ.
der Antheil, բաժին, հիսսէ, բայ:
die Antwort, պատասխանի, ճէվապ:
anzünden, լուցանել, եագմագ:
der Apfel, խնձոր, էլմա:
die Arbeit, գործք, իշ:
arg, վատթար, ֆէնա:
der Argwohn, տարակոյս, շիւփհէ:
der Arm, բազուկ, գօլ:
arm, աղքատ, ֆուգարա:
die Art, եղանակ, ազգ, սօյ:
der Arzt, բժիշկ, հէքիմ:
die Asche, մոխիր, քիւլ:
der Athem, շունչ, նէֆէս:
auch, եւս, և, դախի, դա, հէմ:
die Auferstehung, յարութիւն, գըյամէթ:
aufhalten, կասեցուցանել, արգելուլ, թութմագ:
aufhören, կասել, դադարիլ, տուրմագ, վազ կէչ-մէք, տինմէք:
der Auflauf, աղմուկ շփոթի, ատա գավղա կիւրիւլթիւ:

aufmachen, բանալ, աչմագ ։
aufrichtig, անկեղծ, տօղրու ։
aufschauen, խուսել, սաքընմագ ։
aufsperren, բանալ զաղխս, աչմագ ։
das Aug, աչք, կէօզ ։
ausser, բաց 'ի, մասրա, ղայրը ։
die Ausgabe, ծախք, մասրաֆ ։
das Ausland, օտար աշխարհ, եապան ։
auslöschen, շիջուցանել, սէօնտիւրմէք ։
ausmachen, մաքրել, թէմիզլէմէք. կատարել, պիթիրմէք. Թշնամանել, աղարլամագ ։
ausrichten, կատարել, պիթիրմէք. չարիս խօսել, ատ չէքմէք ։
die Aussprache, արտասանութիւն, թէլաֆուզ ։
aussuchen, ընտրել, եայիւնլէմէք ։
austheilen, բաժանել, եայ էթմէք ։
auswendig, 'ի բերան, էզպէրտէն ։

B

Baar, կանխիկ, փէշին. բոկ, եալըն (այաք) ։
das Bad, բաղանիք, համամ ։
baden (sich), լուանալ, եըգանմագ ։
bald, շուտ, չապուգ ։
das Band, կապ, պաղ. ժապաւէն, շէրիտ ։
der Band, հատոր, ճիլտ ։
bang, երկչոտ, գօրգագ ։
der Barbier, սափրիչ, պէրպէր ։
der Bart, մօրուք, սագալ ։
der Bauch, փոր, որովայն, գարըն ։
der Baum, ծառ, աղաճ ։
der Bediente, ծառայ, խըզմէթքեար ։
befehlen, հրամայել, պույուրմագ ։
begehren, խնդրել, իսթէմէք ։
behalten, պահել, ալը գօմագ ։
bei, առ, մօտ, եանընտա ։
das Bein, ոսկր, գէմիք ։
bekannt, յայտնի, պէլլի. ծանօթ, պիլիւր, աշնա ։
die Bekanntschaft, ծանօթութիւն, աշնալըգ ։

beleidigen, դառնացուցանել զոք, խաթըրընը պօ-զմագ :
bequem, անդորր, րահաթ :
bereit, պատրաստ, հազըր :
der Berg, լեառն, տաղ :
der Bericht, տեղեկութիւն, խապէր :
berühmt, երեւելի, մէշհուր (մէնշուր) :
der Besen, աւել, սիւփիւրկէ :
der Besitzer, ստացող, մալըք, սահիպ :
besonders, մանաւանդ, խուսուսա :
besser, լաւագոյն, էյիճէ :
beständig, անդադար, տուրմա :
der Besuch, այցելութիւն, զիյարէթ :
beten, } աղօթել, տուա էթմէք, նամազ գըլմաք :
bethen, }
betrügen, խաբել, ալտաթմաք :
der Betrug, նենգութիւն, հիլէ :
das Bett, անկողին, տէօշէք :
der Beutel, քսակ, քէսէ :
beweisen, ցուցանել փաստիւք, իսպաթ էթմէք :
bezahlen, վճարել, էօտէմէք :
biegen, թեքել, էյմէք :
das Bier, գարօղի, պիրա :
billig, իրաւացի, էհվէն :
binden, կապել, պաղլամագ :
die Birn, տանձ, արմուտ :
bis, մինչ, մինչեւ, թա, թաքի, տէք :
die Bitte, աղաչանք, րիճա :
bitten, աղաչել, եալվարմագ :
bitter, դառն, աճը :
blass, դեղնեալ, սարարմըշ :
das Blatt, տերեւ, եափրագ :
blau, կապոյտ, մավի :
bleiben, մնալ, գալմագ :
blind, կոյր, քէօր :
der Blitz, փայլակն, շիմշէք :
blos, միայն, եւեթ, սալթ. մերկ, չըպլագ :
die Blume, ծաղիկ, չիչէք :
das Blut, արիւն, գան :

E

Eben, առ ժամայն, հէմէն. հարթ, տիւզ:
das Eck, անկիւն, քէօշէ, պուճագ:
ehe, նախ քան, էվէլ:
die Ehe, ամուսնութիւն, էվլէնմէ:
der Ehemann, այր, քօճա, էրքէք:
das Eheweib, կին, գարը, ավրէթ:
die Ehre, պատիւ, ակնածութիւն, ըրզ, իթիպար:
ehren, պատուել, մեծարել, իթիպար էթմէք:
ehrlos, վատանուն, ըրզսըզ:
das Ei, ձու, եումուրթա:
der Eid, երդումն, եէմին:
der Eifer, ջան, ղայրէթ:
eigen, ինքն, քէնտի, սեփհական, մախսուս:
eigentlich, յատկապէս, մախսուսա:
die Eile, շտապ, աճէլէ:
die Einbildung, երեւակայութիւն, խըյալ:
einfach, միակ, պարզ, եալընգաթ:
der Einfall, միտք, կարծիք, Փիքիր. յարձակումն, հիւճում:
einkaufen, գնել, սաթըն ալմագ:
einsam, միայնակ, եալընըզ:
einst, երբեմն, պիր զաման:
einwickeln, պատատել, սարմագ:
einzeln, մի առ մի, պիրէր պիրէր:
das Eis, սառն, պուզ:
das Eisen, երկաթ, տէմիր:
eitel, ունայն, պօշ. սոսկ, զուտ, սաֆի:
der Elbogen, արմունկն, տիրսէք:
die Elle, կանգուն, արշըն:
das Ende, վերջ, սօն:
eng, նեղ, տար:
der Engel, հրեշտակ, մէլայքէ:
die Ente, բադ, էօրտէք:
entfernen, հեռացուցանել, ուզագլաշտըրմագ. sich-, հեռանալ, ըրագլանմագ:
entgegen, ընդդէմ, դէպ 'ի, գարշը:
entschuldigen, անմեղադիր առնել, սուճսուզ չըգարմագ:

entstehen, բղխել, գօբմագ, չըգմագ։
der Entwurf, ուրուականն, Փառէլէրէ։
er, այն, նա, օ, օլ։
der Erbe, ժառանգ, վարիս։
der Erdapfel, գետնախնձոր, եէր էլմասը։
das Erdbeben, գետնաշարժութիւն, զէլզէլէ։
die Erde, երկիր, եէր. հող, թօփրագ։
erinnern, (sich) յիշել, անմագ։
erkundigen (sich) տեղեկանալ, խապէր ալմագ։
erlangen, ստանալ, նայիլ օլմագ։
die Erlaubniss, հրաման, իզին։
ernähren, սնուցանել, պէսլէմէք։
erschaffen, ստեղծել, եարաթմագ։
erscheinen, երեւել, կէօրինմէք։
erschrecken, զարհուրեցուցանել, գօրգութմագ.
զարհուրիլ, գօրգմագ, իւրքմէք։
erst, նախ, իպթիտա։
erstaunen, ափշիլ, շաշմագ։
das Erz, բովք, հանք, մատէն։
die Erzählung, պատմութիւն, հիքեայէթ։
die Erziehung, դաստիարակութիւն, թէրպիյէ։
essen, ուտել, եէմէք։
der Essig, քացախ, սիրքէ։
etliche, ինչ ինչ, ոմանք, պազը։
etwas, ինչ, պիր շէյ։
ewig, յաւիտեան, էպէտի։

F

der Faden, թել, իփլիգ, թէլ։
fähig, յաջողակ, ույղուն։
fahren, երթալ (նաւօք, կառօք), կիթմէք։
der Fall, դիպուածք, տիւշիւշ, գազա։
fallen, անկանել, տիւշմէք։
falsch, սուտ, եալան. կեղծ, եափմա։
die Familie, ընտանիք, էհլի այալ։
fangen, ըմբռնել, թութմագ։
die Farbe, գոյն, րէնկ, պօյա։
das Fass, տակառ, Ֆըչը։

die Fasten, պահք, պէհրիզ. ծոմ, օրուճ:
faul, փուտ, չիւրիւք. ծոյլ, թէմպէլ:
die Faust, բռունց, եումրուք:
die Feder, գրիչ, գալէմ:
fehlen, սխալիլ, եանըլմագ:
der Fehler, սխալ, եանլըշ:
feil, վաճառելի, սաթըլըգ:
fein, նուրբ, ինճէ:
der Feind, թշնամի, դիւշման:
feist, գէր, սէմիզ:
das Feld, արտ, թարլա. դաշտ, օվա:
der Feldzug, պատերազմ, սէֆէր:
das Fell, մորթ, դէրի:
das Fenster, պատուհան, բէնճէրէ:
fern, հեռի, ուզագ:
fertig, պատրաստ, հազըր:
fest, հաստատուն, գավի. կարծր, սէրթ:
fett, գէր, սէմիզ:
feucht, խոնաւ, նէմ:
das Feuer, հուր, աթէշ:
das Fieber, ջերմն, տենդ, սըթմա:
finden, գտանել, պուլմագ:
der Finger, մատն, բարմագ:
finster, մթին, գարանլըգ:
die Finsterniss, խաւար, գարանլըգ:
der Fisch, ձուկն, պալըգ:
flach, հարթ, դիւզ. տափարակ, եասսը:
die Flasche շիշ, շիշէ:
der Fleck, արատ, լէքէ. կարկատանք, եամա:
das Fleisch, միս, էթ:
der Fleiss ջան, ճահտ:
die Fliege, ճանճ, սինէգ:
fliehen, փախչել, գաչմագ:
der Flügel, թեւ, գանատ:
fordern, պահանջել, իսթէմէք:
die Form, ձեւ, պիչիմ. կաղապար, գալըպ:
fort, երթ, հայտէ:
die Frage, հարցումն, սուալ:
fragen, հարցանել, սորմագ:

die Frau, տիկին, գատըն. կին, գարը:
frei, ազատ, սէրպէսդ:
freigebig, առատաձեռն, ճէօմէրդ:
freilich, անշուշտ, զահիր:
der Freitag, ուրբաթ, ճիւմա:
freiwillig, կամաւոր, կէօնիւլլիւ:
fremd, օտար, եապանճը:
die Freude, ուրախութիւն, սէվինճ:
der Freund, բարեկամ, տօստ:
frisch, թարմ, թազէ:
froh, գոհ, խօշնուտ:
fromm, ջերմեռանդ, սօֆու:
die Frucht, պտուղ, մէյվէ:
früh, կանուխ, էրքէն. առաւօտ, սապահ:
das Frühstück, նախաճաշիկ, գահվալթը:
fühlen, զգալ, տույմագ:
füllen, լցուցանել, տօլտուրմագ:
für, վասն, իչին, էօթիւրիւ:
die Furcht, երկիւղ, գօրգու:
fürchten, երկնչիլ, գօրգմագ:
der Fuss, ոտն, այագ:

G

die Gabe, պարգեւ, տուրք, փէշքէշ, վէրկի:
die Gabel, պատառաքաղ, չաթալ:
der Gang, գնացք, կիտիշ:
die Gans, սագ, գազ:
ganz, ամբողջ, պիւթիւն:
garstig, տգեղ, չիրքին:
der Garten, պարտէզ, պախչէ:
die Gasse, փողոց, սօգագ:
der Gast, հիւր, մուսաֆիր. յաճախորդ, մուշտէրի:
die Gattung, տեսակ, ազգ, սօյ:
geben, տալ, վէրմէգ:
das Gebeth, աղօթք, տուա:
der Gebrauch, սովորութիւն, ատէթ:
der Gedanke, միտք, ֆիքիր:
die Geduld, համբերութիւն, սապր:

die Gefahr, վտանգ, մուխաթարա ։
die Gefälligkeit, հաճութիւն, փօսէնտ ։
gegen, ընդդէմ, գարշը ։
die Gegend, կողմանք, թարաֆ ։
gegenüber, հանդէպ, գարշըսընտա ։
geheim, ծածուկ, կիզլի ։
gehen, երթալ (հետի), եիւրիւմէք, կիթմէք ։
der Geist, հոգի, ոգի, ճան, րուհ ։
geizig, ագահ, թամահքեար ։
gelb, դեղին, սարը ։
das Geld, դրամ, ակչէ, փարա ։
gelind, կակուղ, մուլայիմ ։
gemach յուշիկ, եավաշ ։
der Gemahl, ամուսին, այր, էհլ, գոճա ։
die Gemahlin, ամուսին, կին, էհլ, գարը ։
gemein, հասարակ, ռամիկ. ռամկորական, պայաղը ։
das Gemüth, սիրտ, կէօնիւլ, խաթըր ։
genau, ճիշդ, դիքքաթլը ։
genug, բաւական, եէթէր, եէթիշիր ։
gerecht, արդար, հագ, տօղրու ։
das Gericht, դատաստան, շէրիաթ ։
gering, մանր, չնչին, խաճալըթ, ճիւզի ։
gerne կամաւ, իսթէյէրէք ։
der Geruch, հոտ (անուշ, էյի) գօգու ։
der Gesang, երգ, թէրէննիւմ, տիւրքիւ ։
gescheid, իմաստուն, ագըլլը ։
die Geschichte, պատմութիւն, հիքեայէթ ։
geschickt, յաջողակ, էլինտէն կէլիր ։
das Geschlecht, սեռ, ազգ, ճինս ։
der Geschmack, ախորժակ, լէզզէթ, տատ ։
das Geschöpf, արարած, մախլուգ ։
das Geschrei, աղաղակ, չաղըրթը ։
geschwind, արագ, թէզ, չապուգ ։
der Gesell, ընկեր, արհեստակից, օրթագ. աշակերտ, մանուկ կրպակին, չըրագ, ուշագ. համքարակցակերտ, գալֆա ։
das Gesetz, օրէնք, գանուն, շէրի, ադէթ ։
das Gesicht, երես, չէհրէ սուրաթ ։
das Gespräch խօսակցութիւն, մուհավէրէ ։

die Gestalt, ձև, պիչիմ շէքիլ։
der Gestank, հոտ (գարշ), (ֆէնա) գօգու։
gestern, երեկ, տիւն։
gesund, առողջ, սաղ, սէլիմ։
das Getreide, արմտիք, զէխիրէ։
getreu, հաւատարիմ, հաքիքաթլը։
der Gevatter, կնքահայր, սաղտըճ։
die Gewalt, կարողութիւն, գուտրէթ. զօրութիւն,
զօր, զօրպ։
das Gewand, զգեստ, ռուբա։
das Gewehr, զէնք, սիլահ։
das Gewerb, արհեստ, զանաաթ (սանաթ)։
das Gewicht, կշիռ, թարթը։
gewiss, ստոյգ, սահիհ։
sich gewöhnen, սովորիլ, ալըշմագ։
die Gewohnheit, սովորութիւն, ադէթ։
gewöhnlich, սովորական, ադէթա։
das Gift, թոյն, զէհիր, աղը։
der Gips, գաճ, ալչը։
der Glanz, փայլիւն, ձիլա, բէրրագ։
das Glas, բաժակ, գատէհ. ապակի, շիշէ, սըրչա։
der Glaube, հաւատք, տին, իման։
glauben, հաւատալ, ինանմագ։
gleich, վաղվաղակի, հէմէն. հաւասար, պէրապէր.
նման, պէնզէր։
das Glied, անդամ, ազա։
das Glück, բաղդ, պախթ, ուղուր։
die Gnade, շնորհք, լութֆ։
das Gold, ոսկի, ալթըն։
Gott, Ա՟Ծ, ալլահ։
das Grab, գերեզման, մէզար։
graben, փորել, գազմագ։
der Grad, աստիճան, տէրէճէ։
grau, գորշ, գիր, պօզ։
grausam, անգութ, զալիմ։
grob, ստուար, անհեթեթ, գալըն։
der Groll, ոխ, քէն, գին, խարէզ։
gross, մեծ, պիւյիւք։
grün, կանաչ, եէշիլ։

der Grund, հիմն, Թէմէլ, տապ. յատակ, տիպ, Թաղ, մահալլէ։

der Gruss, ողջոյն, սէլամ։

grüssen, ողջունել, սէլամ վէրմէք, սէլամլամագ։

gültig, օրինաւոր, հաք. որ զօրէ, զօրաւոր, կէչէր։

die Gunst, պաշտպանութիւն, հիմայէթ։

die Gurke, վարունգ, խըյար։

das Gut, ինչք, մալ։

gut, բարւոք, էյի, խօշ։

die Güte, բարութիւն, էյիլիք։

H

das Haar, մազ, հեր, գէս, սաչ, Թիւյ, քըլ։

haben, ունել, ստանալ, օլմագ, էտինմէք։

der Haber, վարսակ, եուլաֆ։

der Hagel, կարկուտ, տօլու։

halb, կէս, եարըմ, պուչուգ։

die Hälfte, կիսամասն, եարըսը, նըսըֆը։

der Hals, վիզ, պարանոց, պօղազ։

halten, ըմբռնել, Թութմագ։

die Hand, ձեռն, էլ։

der Handel, առ և տուր, ալըշ վէրիշ։

der Harn, մէզ, սիտիք։

hart, պինդ, կարծր, սէրթ։

hartnäckig, յամառ, ինատճը։

der Hass, ատելութիւն, պուղզ, տիւշմանլըգ։

hässlich, ատելի, տգեղ, չիրքին։

hauen, հարկանել, վուրմագ. հատանել, քէսմէք։

das Haupt, գլուխ, պաշ։

die Haut, մորթ, տէրի։

heben, ամբառնալ, գալտըրմագ։

heftig, սաստիկ, շիտտէտ, զօրլու։

heilen, բուժել, էյի էթմէք։

heilig, սուրբ, մուգատտէս, աղիզ։

heilsam, առողջարար, շիֆալը։

heimlich, ծածուկ, կիզլի։

heiss, ջերմ, սըճագ։

heissen, անուանել, տէմէք։

hell, պայծառ, աչըք :
das Hemd, շապիկ, կէօմլէք :
her, աստ, պուրատա, պուրայա :
der Herbst, աշուն, կիւզ :
der Herd, վառարան, օճաք :
herein, 'ի ներքս, պու իչէրի :
der Herr, տէր, աղա :
herum, աստ և անդ, էօթէ պէրի :
herunter, 'ի վայր, աշաղը :
das Herz, սիրտ, եիւրէք :
heuer, յայսմ ամի, պու եըլ :
heute, այսօր, պուկիւն (պէօյիւն) :
hier, աստ, պուրատա, պուրայա :
der Himmel, երկինք, կէօք (կէօյ) :
hin, անդ, յայն տեղի, օրայա :
hinab, 'ի վայր, աշաղը :
hinauf, 'ի վեր, եօգարը :
hinaus, արտաքս, տըշարը :
hinein, 'ի ներքս, o իչէրի
das Hirn, ուղեղ, պէյին :
hoch, բարձր, եիւքսէք :
der Hochmuth, գոռոզութիւն, բաֆըրա :
die Hochzeit, հարսանիք, տիւյիւն :
der Hof գաւիթ, ավլու. ապարանք, դուռն, գաբու :
höflich, քաղաքավար, չէլէպի :
die Höhe, բարձրութիւն, եիւքսէքլիք :
hohl, գոգաւոր, օյուգ :
die Höhle, խոռոչ, այր, ին, մաղարա :
die Hölle, դժոխք, ճէհէննէմ :
das Holz, փայտ, օտուն :
der / das } Honig, մեղր, պալ :
horchen, ունկն դնել, տինլէմէք :
hören, լսել, իշիթմէք :
die Hosen, անդրավարտիք, տօն :
hübsch, գեղեցիկ, տիլպէր :
das Huhn, հաւ, թավուգ :
die Hülfe, օգնութիւն, եարտըմ :
der Hund, շուն, քէօփէք :

der Hunger, քաղց, աճլըգ:
hungerig, նօթի, աճ:
hurtig, փոյթ, չապուգ:
der Husten, հազ, էօքսիւրիւք:
husten, հազալ, էօքսիւրմէք:

I

Ja, այո, պէլի, էվէթ, հէ:
das Jahr, ամ, եըլ սէնէ:
ich, ես, պէն:
die Ichheit, եսութիւն, պէնլիք:
jeder, իւրաքանչիւր, հէր պիր:
jedoch, սակայն, լաքին:
jedweder, իւրաքանչիւր, հէր, հէփ:
jemand, ոմն, ոք, պիրի, պիրիսի, պիր քիմսէ:
jener, այն նա, օլ, օ:
jezt, այժմ, շիմտի, հէմէն:
immer, միշտ, տայիմա:
der Irrthum (իրթում), սխալանք, եանլըշ:
der Jude, հրեայ, եահուտի:
die Jugend, երիտասարդութիւն, կէնճլիք:
Jung, երիտասարդ, կէնճ. Թարմ, թազէ. կու-
րիւն, եավրու:
die Jungfer, կոյս, աղջիկ, քըզ օղլան, քըզ, պիքիր:

K

der Kaffe, սուրճ, գահվէ:
der Kaiser, կայսր, չասար:
das Kalb, որթ, տանա, պուզաղը:
der Kalender, օրացոյց, րուզնամէ, թագվիմ:
kalt, ցուրտ, սօղուգ:
die Kälte, ցրտութիւն, սօղուգլուգ:
der / das Kamin, ծխնելոյզ, օճագ, պաճա:
der Kamm, սանտր, թարագ.
die Kammer, սենեակ, գամարա, օտա:
die Kanone, թնդանօթ, թօփ:

die Kappe, փեսկ, Քէչէ :
karg, կծծի, Նէքէս :
der Käse, պանիր, Բէյնիր :
die Kasse, արկղ, դրամարկղ, սանտըգ :
der Kasten, արկղ, սնտուկ, սանտըգ :
die Katze, կատու, քէտի :
der Kauf, գնումն, սաթըն ալըշ :
kaufen, գնել, սաթըն ալմագ :
der Kaufmann, վաճառական, պազըրկեան :
kaum, հազիւ, գըտան ըշէլը, անճագ :
kehren, դառնալ, դէօնմէք :
keiner, keine, keines, ոչ ոք, ոչինչ, հիչ քիմսէ, հիչ :
kennen, ճանաչել, թանըմագ :
der Kerl, մարդ, հէրիֆ :
die Kerze, մոմ, մօմ, մում :
die Kette, շղթայ, զինճիր :
keusch, պարկեշտ, սաֆիմ :
das Kind, տղայ, չօճուգ :
das Kinn, կզակ, չէնէ :
die Kirche, եկեղեցի, քիլիսէ :
die Kiste, սնտուկ, սանտըգ :
die Klage, գանգատ, շիքեայէթ :
klar, յայտնի, աշիքեարէ . պայծառ, աչըգ :
das Kleid, զգեստ, ուրպա :
sich kleiden, զգենուլ, կէյինմէք :
klein, փոքր, քիւչիւք :
das Kloster, վանք, մանասթըր :
klug, խոհեմ, աքըլլը :
der Knabe, տղայ, օղլան :
der Knebelbart, ընչացք, պըյըգ :
der Knecht, ծառայ մանչ, [illegible] :
das Knie, ծունկն, տիզ :
der Knoblauch, խստոր, սարմսագ :
der Knochen, ոսկր, քէմիք :
der Knopf, կոճակ, տիւյմէ :
der Koch, խոհակեր, աշճը :
kommen, գալ, կէլմէք :
der König, արքայ, շահ, գըրալ :
können, կարող լինել, էօլէ պիլմէք, գատըր օլմագ :

der Kopf, գլուխ, պաշ:
das Korn, ցորեան, պուղտայ:
der Körper, մարմին, վիճուտ:
die Kost, պարէն, եէյէճէք, եէմէքլէք:
kosten, արժել, տէյմէք. ճաշակել, տատմագ:
die Kraft, զօրութիւն, գուվվէթ:
krank, հիւանդ, խասթա:
die Krankheit, հիւանդութիւն, խասթալըք:
das Kraut, խոտ, օթ. կաղամբ, լահանա:
der Kreis, շրջանակ, տայիրէ:
das Kreutz, խաչ, հաչ, սթավրօզ:
der Krieg պատերազմ, ճէնկ:
die Krone, թագ, թաճ:
der Krug, կուժ, պարտագ. սափոր, թէսթի:
krumm, կոր, թեքեալ, էյրի:
die Kuh, կով, ինէք:
kühn, յանդուգն, ճէսուր:
kund, ծանօթ, մալիւմ:
künftig, ապագայ, կէլէճէք:
die Kunst, արուեստ, զէնաաթ (սանաթ):
das Kupfer, պղինձ, պաքըր:
kurz, կարճ, գըսա:
die Kurzweile, կատակ, շագա:
der Kuss, համբոյր, էօբիւշ, բուսէ:

L

Lachen, ծիծաղել, կիւլմէք:
lächerlich, ծաղրական, կիւլիւնճէք:
das Lager, բանակ, օրտու:
lahm, կաղ, թօփալ:
das Land, գաւառ, երկիր, վիլայէթ. ցամաք, գարա:
der Landsmann, գաւառակից, հէմշէրի:
lang, երկայն, ուզուն. բազում, չօգ:
langsam, յամր, եավաշ:
die Langweile, տաղտկութիւն, ճան սըգընթըսը:
lassen, թողուլ. պըրագմագ:
die Last, բեռն, եիւք:
das Laster, մոլութիւն, պէտխույ:
das Lastthier, գրաստ, պէյիր:

lau, գաղջ, ըլըգ, ըլըճագ։
das Laub, տերև (կանաչ), (եէշիլ) եափրագ։
der Lauf, ընթացք, գօշուշ. փող հրացանաց, թիւֆէնկ պէմպէ, նամլը։
die Laune, զուարթութիւն, գէյֆ։
laut, ըստ, կէօրէ։
der Laut, ձայն, սէտա, սէս։
lauter, զուտ, սաֆի։
leben, կեալ, եաշամագ։
das Leben, կեանք, էօմր, էօմիւր։
lebendig, կենդանի, սաղ, տիրի։
das Leder, խաղախ, կէօն, սախթիյան, մէշին. մորթ, տէրի։
ledig, ամուրի, էրկէն, պէքեար։
leer, թափուր, պօշ։
die Lefze, շրթունք, տուտագ։
legen, դնել, գօյմագ։
lehren, ուսուցանել, էօյրէթմէգ։
der Leib, մարմին, թէն, կէօվտէ։
die Leiche, դի, մարմին, ճէնազէ։
leicht, դիւրին, գօլայ. թեթև, եէնիլ։
das Leid, ցաւ, վիշտ, ախ. անիրաւութիւն, զուլում։
leiden, կրել, չէքմէգ։
leihen, յանօթ կամ 'ի փոխ տալ, էյրէթի կամ էօտիւնճ վէրմէգ։
lernen, ուսանել, էօյրէնմէգ։
lesen, ընթեռնուլ, օգումագ։
letzt, վերջ, սօն։
der Leuchter, աշտանակ, շամտան։
die Leute, մարդիկ, խալգ։
das Licht, լոյս, ըշըգ, այտըն։
die Liebe, սէր, մուհապպէթ։
lieben, սիրել, սէվմէգ։
liegen, ընկողմանիլ, եաթմագ։
linde, մեղմ, կակուղ, եավաշ, եումշագ։
link, ձախ, սօլ։
die Lippe, շրթունք, տուտագ։
die List, խորամանկութիւն, հիւլէ, ֆէնդ։
die Liste, ցուցակ, գայմէ։
das Lob, գովասանք, մէտհ։

loben, գովել, մէթհ էթմէք ։
der Löffel, դըրգալ, քաշըք ։
der Lohn, վարձ, իւճրէթ, հաք ։
los, արձակեալ, քօյ վէրիլմիշ ։
die Luft, օդ, հավա ։
die Lüge, սուտ, եալան ։
lügen, ստել, եալան սէօյլէմէք ։
die Lust, իղձ, արզու, քէյֆ ։
lustig, ուրախ, շէն, քէյֆլի ։

M

Machen, առնել, էթմէք, էյլէմէք ։
die Macht, կարողութիւն, գուտրէթ ։
das Mädchen, աղջիկ, գըզ ։
die Magd, աղախին, պէսլէմէ, գըզ ։
mager, նիհար, զայըֆ ։
das Mahl, նշան, նիշան · անգամ, քէրէ · ընթրիք, եէմէք, սօֆրա ։
die Mahlzeit, ճաշ, ընթրիք, եէմէք, սօֆրա ։
der Mangel, պակասութիւն, էքսիքլիք · սով, գըթլըգ ։
mannigfältig, զանազան, թիւրլիւ թիւրլիւ ։
der Mann, մարդ, ադամ · այր, էրքէք, գօճա ։
männlich, արական, էրքէք ։
der Mantel, վերարկու, ֆէրաճէ ։
der Markt, վաճառանոց, չարշը բազար ։
das Mass, չափ, էօլչիւ · կշիռ, օգգա ։
mässig, չափաւոր, էօլչիւլիւ, էօլչիւ ։
matt, խոնջ, եօրղուն ։
die Mauer, որմ, դուվար ։
das Maul, բերան (անասնոց), (հայվանին) աղըզ ։
die Maus, մուկն, ֆարէ սըչանը ։
die Mauth, մաքս, կէօմրիւկ ։
das Meer, ծով, տէնիզ ։
das Mehl, ալիւր, ուն ։
mehr, առաւել, զիյատէ · եւս, դախի ։
die Meile, մղոն, միլ ։
meinen, կարծել, սանմագ ։
die Meinung, կարծիք, գըյաս ։

meist, առաւելագոյն մասն, չօղու ։
der Meister, արուեստագէտ, ուսթա ։
melden, ազդ առնել, խապէր էթմէք ։
die Melone, սեխ, գավուն · ձմերուկ, գարփուզ ։
die Menge, բազմութիւն, չօգլուգ ։
der Mensch, մարդ, ինսան ։
das Mensch, կին լրբենի, սէրսէրի գօնթուղ ։
merken դնել զնշան, նշանել, դիքքէթ էթմէք ։
die Messe, տօնավաճառ, բազարյերի · պատարագ, գուտ-տաս ։
messen, չափել, էօլչմէք ։
das Messer, դանակ, պըչագ ։
das Metal, հրահալելի, մադէն ։
der Metzger, մսավաճառ, գասապ ։
die Miene, գծագրութիւն դիմաց, սիմա, պէնիզ · երես, եիւզ, չէհրէ ։
die Milch, կաթն, սիւթ ։
mild, մեղմ, մուլայըմ, մուլլըմ ։
die Mine, ական, լաղըմ · բովք, մադէն ։
die Minute, վայրկեան, դագիգէ ։
mischen, խառնել, գարըշդըրմագ ։
der Mist, աղբաւառ, քակոր, ֆըշգը ։
mit, ընդ, համդերձ, պէրապէր, իլէ ։
miteinander, 'ի միասին, պէրապէր ։
das Mitleid, գութ, մէրհամէթ ։
der Mittag, միջօրէ, էօյլէ վագթը ։
die Mitte, մէջ, օրթա, արա ։
das Mittel, մէջ, օրթա · հնարք, չարէ · դեղ, իլաճ ։
die Mitternacht, հասարակած գիշերոյ, եարը գէճէ ։
die Mittwoche, չորեքշաբաթի, չարշամպա ։
möglich, հնարաւոր, գապիլ ։
der Monath, ամիս, այ ։
der Mond, լուսին, այ ։
der Mondschein, լոյս լուսնի, մահթապ ։
der Montag, երկուշաբաթի, պազար էրթէսի ։
morden սպանանել, էօլտիւրմէք ։
der Morgen, առաւօտ, սապահ · արեւելք, կիւն տօղուսու ։
morgen, 'ի վաղիւ, եարըն · ընդ առաւօտն, սապահ ։

die Mücke, մժեղ, սիւրի սինէք ։
müde, խոնջ, եօրղուն ։
die Mühe, աշխատութիւն, զահմէթ, էմէք ։
der Mund, բերան, աղըզ ։
munter, զգոյշ, արթուն, սաքըն, օյանըք ։
mürbe, փափուկ, եումշաք ․ հասուն, օլմուշ ։
die Musick, երաժշտութիւն, չալղը ։
müssig, դատարկ, անգործ, պօշ ։
die Muster, օրինակ, նէօրնէք ։
der Muth, համարձակութիւն, ճէսարէթ ։
muthmassen, վարկանել, սէզմէք ։
die Mutter, մայր, անա ։
die Muttersprache, լեզու մայրենի, անա տիլի ։
die Mütze խոյր, գդակ, քալփաք, քիւլահ ։

N

der Nabel, պորտ, կէօպէք ։
nach, ըստ, կէօրէ ․ զկնի, սօնրա ։
der Nachbar, դրացի, քօմշու ։
nacheinander, հետ զհետէ, արդ արդա ։
nachmachen, նմանեցուցանել, պէնզէթմէք ։
der Nachmittag, յետ ճաշու, էօյլէ սօնրա ։
die Nachricht, լուր, խապէր ։
die Nacht, գիշեր, կէճէ ։
der Nachtheil, վնաս, զարար, զիյան ։
der Nachen, ծոծրակ, էնսէ ։
nackt, մերկ, չըպլաք ։
die Nadel, ասեղն, իյնէ ։
der Nagel, բեւեռ, էնքսէր ․ սեպ, չիվի ․ եղունգն, թըրնաք ․ մեխակ, քարանֆիլ ։
nahe, մերձ, եագըն ։
die Nahrung, սնունդ, եէյէճէք ։
der Name, անուն, իսմ, ադ ․ համբաւ, նամ ։
der Narr, յիմար, տէլի ։
die Nase, ունչ, քիթ, պուռնու ։
nass, թրջեալ, եաշ ։
die Natur, բնութիւն, սովորութիւն, թապիաթ, ատէթ ։
der Nebel, մառախուղ, սիս, տուման ։

neben, մերձ, հուպ, եաքըն եանընտա:
nebst, հանդերձ, ընդ, իլէ:
nehmen, առնուլ, ալմագ:
der Neid, նախանձ, կիւնիւ, հասէտլիք:
die Neigung, հակամիտութիւն, մէյլ:
neunen, անուանել, կոչել, տէմէք, ատընը սէօյլէմէք:
neu, նոր, եէնի:
nicht, ոչ, չէ, եօք, տէյիլ:
nichts, ոչինչ, հիչ պիր շէյ:
nie, ոչ երբէք, հիչ պիր զաման:
nieder, ստորին, աշաղը:
niemals, ոչ երբէք, հիչ պիր զաման:
niemand, ոչ ոք, հիչ պիր քիմսէ, քիմսէ,
noch, եւս, առաւել, տահա, տա:
die Noth, հարկաւորութիւն, զարուրէթ:
nöthig,
notwendig, } հարկաւոր, իքթիզալը, լազըմ:
nüchtern, նօթի, աճ գարընընա:
nun, այժմ, շիմտի. արդ, էյ:
nur, միայն, սատէ, եալընըզ:
die Nuss, ընկոյզ, ճէվիզ:
der Nutzen, օգուտ, ֆայտա:
nützlich, շահաւէտ, ֆայտալը:

O

Oben, 'ի բարձունս, 'ի վերոյ, եուգարտա:
das Obst, պտուղ, մէյվէ:
der Ochs, եզն, էօքիւզ:
der Ofen, թոնիր ջերմափուռն, սօպա:
offen, բացեալ, աչըգ:
öffentlich, յայտնի, աշիքեար:
öffnen, բանալ, աչմագ:
die Oeffnung, բացուած, տէլիք, աչըղ:
oft, ստէպ, բազում անգամ, չօգ քէրէ, սըգ:
ohne, առանց, սիզ, սըզ, սուզ:
das Ohr, ականջ, գուլագ:
das Oel, ձէթ, զէյթին եաղը:
das Opfer, զոհ, պատարագ, գուրպան:

die Ordnung, կարգ, Թէրթիպ, Նիզամ։
der Ort, տեղի, եէր, եուրթ։
oval, ձուաձև, պէյզի։

P

Paar, հաւասար, չիֆթ։
das Paar, զոյգ, ամոլք, չիֆթ, էշ։
der / das Pack, ծրար, պատատ, պօխչա, չըգըն։
der Palast, պալատ, սարայ։
der Pantoffel, մուճակ, հողաթափ, բաբուճ։
das Papier, թուղթ, քեաղըթ։
die Partei, կողմն, Թարաֆ, պէօլիւք։
die Partie, մասն, բաժ. գումար մանկաւաց, քաֆիլէ, պարթիտէ։
der Pass, անցք, կէչիտ. քայլընթացուն ձիոյ, էշկին. հրամանագիր ճանապարհի, եօլ Թէզքէրէսի, բասաբօրթ, բաղօղ։
die Pein, չարչարանք, իշքէնճէ։
der Pelz, մուշտակ, քիւրք։
die Person, անձն, ոք, քիշի, քիմսէ։
das Pfand, գրաւ, րէհին։
der Pfarrer, ժողովրդապետ, մահալլէ բաբասը։
der Pfeffer, պղպեղ, պիպէր։
die Pfeife, ծխափայտ, չըպուք. սրինգ, տիւտիւք։
das Pferd, ձի, երիվար, աթ, պէյգիր։
das Pflaster, սպեղանի, մէլհէմ. սալայատակ, քալտըրըմ։
die Pflicht, պարտք, պօրճ։
die Pforte, դուռն, գաբու. Թագաւորութիւն օսմա-նեան, տէվլէթի ալի։
das Pfund, Փունտ (կշիռ 176 տրամից) Փօնտ, լօդրա։
die Pille, հատադեղ, հապ։
die Plage, տառապանք, միհնէթ, պէլա։
der Plan, ձև, Թարզ. առաջարկութիւն, Թէրթիպ։
der Platz, հրապարակ, մէյտան։
plötzlich, յանկարծակի, անսըզըն։
plump, անձոռնի, քօղտան։
der / das Polster, բարձ, եասդըգ։

die Post, սուրհանդակ , մէնզիլ , փօսթա ։
die Pracht, շքեղութիւն , սալթանաթ ։
die Predigt, քարոզ , վաազ ։
der Preis, գին , փահա ։
der Prinz, արքայորդի , շահ զատէ · իշխան , պէյ ։
die Probe, առհաւատչեայ , նումունէ · փորձ , թէճրիպէ ։
die Profession, արուեստ , զէնահաթ ։
der Prophet, մարգարէ , բէյղամպէր ։
die Provinz, գաւառ , նահիէ ։
der Prozess, փուրչիշ , դատ , դավա ։
die Prüfung, քննութիւն , հանդէս , իմթիհան ։
prügeln, գան հարկանել , տէօյմէք ։
das Pulver, փոշի , թօզ ։
der Punkt, կէտ , նօքթա ։
putzen, մաքրել , թէմիզլէմէք ։

Q

die Qual, չարչարանք , իշքէնճէ ։
das Quartier, օթևան , քօնաք ։
die Quelle, աղբիւր , պունար ։
quer, կողմնակի , էյրի ։
die Quittung, ձեռագիր վճարման , իպրա քէաղըտը ։

R

die Rache, վրէժ , էօճ , ինթիքամ ։
der Rachen, բերան , փող գազանաց , պօղազ ։
der Rang, աստիճան , մէրթէպէ ։
rar, սակաւագիւտ , սէյրէք , նատիր ։
der Rath, խորհուրդ , մուշավէրէ · խրատ , նասիհաթ · խորհրդական , տիվան էֆէնտիսի ։
rathen, խորհուրդ՝ խրատ տալ , նասիհաթ՝ էօյիւթ վէրմէք ։
die Ratte / die Ratze } մուկն մեծ , կէմ կիր ճարթըլը սըչանը ։
der Raub, աւար , եաղմա ։
der Räuber, հուղկահար , եօլքէսիճի ։
der Rauch, ծուխ , տուման , թիւթիւն ։
der Raum, միջոց , արա , մէյտան ։

der Rausch, արբեցութիւն, սէրխօշլուգ:
rechnen, ՚ի հաշիւ արկանել, հէսապ էթմէք:
die Rechnung, հաշիւ, հէսապ:
recht, իրաւամբք, հագ, տօղրու:
das Recht, իրաւունք, տօղրուլուգ, հագ:
rechts, յաջակողմն, սաղա, սաղտա:
die Rede, խօսք, լագըրտը, սէօզ:
reden, խօսել, սէօյլէմէք:
redlich, լաւ, անկեղծ, սալէհ, տօղրու:
die Regel, կանոն, գանուն, գայտէ:
der Regen, անձրև, եաղմուր:
regnen, անձրևել, եաղմուր եաղմագ:
reich, փարթամ, զէնկին, պօլ:
das Reich, արքայութիւն, թագաւորութիւն, բատիշահ-
լըգ, մէմլէքէթ:
reif, հասուն, էրիշմիշ, օլմուշ:
der Reif, շրջանակ տակառաց, չէմպէր. եղեամն, չիյ,
գըրաղը:
die Reihe, կարգ, սըրա:
rein, մաքուր, թէմիզ, փաք:
die Reise, ճանապարհ, եօլ. ճանապարհորդութիւն,
եօլճուլուգ:
der Reiss, որիզ, բիրինճ:
reiten, հեծանել ՚ի ձի, աթա պինմէք:
die Religion, կրօն, մէզհէպ:
der Rest, մնացորդ, պագի:
der Richter, դատաւոր, գատը:
riechen, հոտոտել, գօգուլամագ. ունել զհոտ, գօգմագ
der Ring, մատանի, եիւզիւգ:
die Ritz, ճեղք, եարըգ, չաթլագ:
roh, հում, չիյ. անհամ, անոճ, գապա:
das Ross, ձի, երիվար, աթ, պէյկիր:
der Rost, կասկարայ, ըզգարա. ժանգ, փաս:
roth, կարմիր, գըրմըզը:
der Rücken, թիկունք, սըրթ, արգա:
die Ruhe, հանգիստ, րահաթլըգ:
ruhig, անդորր, րահաթ:
rund, բոլորշի, տէյիրմի:
der Ruhm, համբաւ, նամ, շան:

S

die Saat, *սերմանիք*, էքին:
der Säbel, *սուսեր լայնաբերան*, բալա:
die Sache, *իր ինչ, գործ*, շէյ, էշ, մասլահաթ:
sachte, *յուշիկ*, եավաշ:
der Sack, *քսակ, պարկ, քուրձ*, քէսէ, թօրպա, չուվալ:
der Saft, *հիւթ*, սու:
sagen, *ասել, խօսել*, տէմէք, սէօյլէմէք:
der Salat, *աղցան*, սալաթա:
die Salbe, *սպեղանի*, մէլհէմ:
das Salz, *աղ*, թուզ:
sammeln, *հաւաքել*, թօփլամաք:
sämmtlich, *համակ, բոլորովին*, ճիւմլէսի:
der Samstag, *շաբաթ*, ճիւմա էրթէսի:
der Sand, *աւազ*, գում:
sanft, *մեղմ*, մուլայիմ:
satt, *յագ*, թօք:
die Sau, *մատակ խոզ*, տիշի տօմուզ:
sauber, *մաքուր*, թէմիզ:
sauer, *թթու*, էքշի:
die Schabe, *ցեց, ուտիճ*, կէվէ:
der Schade, *վնաս*, զարար:
das Schaf, *ոչխար*, գօյուն:
die Scham, *ամօթ*, ար, ութանմա:
die Schande, *անարգանք*, այըպ, ար:
die Schaar, *խումբ, գունդ*, պէօլիւք, սիւրիւ:
scharf, *հատու*, քէսքին:
der Schatten, *ստուեր*, կէօլկէ:
der Schatz, *գանձ*, խազնա:
schauen, *հայել, նկատել*, պագմագ:
der Schaum, *փրփուր*, քէօբիւք:
der Schein, *երեւոյթ*, կէօրիւնիւշ. *մուրհակ*, սէնէտ:
schel, *շիլ*, շաշը:
schelten, *նախատել, թշնամանել*, սէօվմէք:
der Schenkel, *սրունգն, ազդր*, պալդըր, պաճագ:
die Scheere, *մկրատ*, մաքաս:
der Scherz, *կատակ*, շագա:
scherzen, *ընդ կատակս ասել*, շագա էթմէք:

schicken, յուղարկել, յղել, եօլլամագ :
sich schiken, պատշաճիլ, եագըշմագ :
das Schicksal, դէպք, դիպուած, բաստն. բաղդ, պախտ, թալէհ :
schief, խոտորնակ, էյրի :
schiel, շիլ, շաշը :
schier, փոքր միւս ևս, ազ գալտը :
das Schiff, նաւ, կէմի :
schimpfen, նախատել, սէօյմէգ :
die Schlacht, մարտ, ճէնկ :
der Schlaf, քուն, ույգու :
schlafen, ննջել, ույումագ :
der Schlag, զարկ, հարուած, վուրուշ. խիջուածք, դամար :
schlagen, հարկանել, վուրմագ :
die Schlange, օձ, եըլան :
schlank, նուրբ և երկայն, ինճէ ուզուն :
schlecht, չար, վատթար, ֆէնա, գէօթիւ :
schleunig, շոյտ, փոյթ, թէզ :
schlimm, ապիրատ, եարամազ :
das Schloss, բերդ, գալէ. փականք, գիլիտ :
der Schlüssel բանալիք, անահթար :
schmal, նեղ, դար, էնսիզ :
das Schmalz, ճարպ կամ կոգի հալեալ, սարը եաղ :
der Schmerz, ցաւ, աղրը, աճը :
der Schmuck, զոհար, ճէվահիր :
der Schmutz, աղտ, գիր :
der Schnee, ձիւն, գար :
schneiden, հատանել, գէսմէգ :
schnell, արագ, թէզ, չապըգ :
die Schnur, լար, գայթան :
schon, արդէն, հէնիւզ.
schön, գեղեցիկ, կիւզէլ :
der Schöpfer, ստեղծող, եարադան :
schrecken, զարհուրիլ, իւրքմէգ :
schrecklich, զարհուրելի, գօրգունճ :
schreiben, գրել, եազմագ :
schreien, գոչել, պաղըրմագ :
die Schrift, գրուածք, եազը :
der Schritt, քայլ, ադըմ :

der Schuh, հողաթափ, օղ, բապուճ :
die Schuld, պարտիք, պօրճ. յանցանք, գապահաթ :
die Schule, դպրատուն, մէքթէպ :
der Schuster, կօշկակար, չիզմէճի :
schwach, տկար, զայըֆ. հեզիկ, եաւաշ :
der Schwamm, սունկ, մանթար. լուցկիք, գավ. սպունգ, սիւնկէր :
schwanger, յղի, կէպէ, համիլէ :
der Schwanz, տուտ, գույրուգ :
schwarz, սեաւ, գարա, սիյահ :
der Schweif, տուտ, գույրուգ :
schweigen, լռել, սուս օլմագ :
das Schwein, խոզ, տօմուզ :
der Schweis, քիրտն, թէր :
schwer, ծանր, աղըր. դժուար, կիւճ :
das Schwert, սուսեր, գըլըճ :
die Schwester, քոյր, գըզ գարտաշ :
schwören, երդնուլ, եէմին էթմէք :
der Schwur, երդումն, եէմին :
der Sclave, գերի, եէսիր :
der See, լիճ, կէօլ :
die See, ծով, տէնիզ :
die Seele, հոգի, ճան :
sehen, տեսանել, կէօրմէք :
sehr, կարի, յոյժ, չօք, գաթը :
die Seide, մետաքս, իփէք :
die Seife, օճառ, սապուն :
das Seil, առասան, ուրկան, իփ :
seit, հետէ, տէն, պէրի :
die Seite, կողմն, թարաֆ, եան :
selten, սակաւադիւտ, սէյրէք :
die Semmel, սպիտակ հաց, խաս էքմէք :
senden, յղել, առաքել, եօլլամագ :
der Sessel, աթոռ, իսքէմլէ :
setzen, դնել, գօմագ :
seyn, լինել, օլմագ :
sicher, ապահով, էմին :
sichtbar, տեսանելի, կէօրինիւր :
sieden, խարշել, հաշլամագ. եռալ, գայնամագ :

siegen, յաղթել, եէնմէք։
das Siegel, կնիք, մօհիւր։
das Silber, արծաթ, կիւմիւշ։
singen, երգել, Թիւրքիւ չաղըրմաք։
der Sinn, միտք, ֆիքր։
die Sitte, բարք, սովորութիւն, ատէթ, Թիւրէ։
der Sitz, աթոռ, իսքէմլէ։
sitzen, նստել, օթուրմաք։
so, այսպէս, շէօյլէ, պէօյլէ, նէ։
sobald, իսկոյն, պիրլէ, կիպի։
der Sohn, որդի, օղուլ։
solcher, solche, solches, այսպէս, այդպէս, շէօյ-
լէ պէօյլէ։
der Soldat, զինուոր, ճէնկճի։
der Sommer, ամառն, եազ։
sondern, այլ, եա. ապա թէ ոչ, եօքսա։
die Sonne, արեգակն, կիւնէշ։
der Sonntag, կիւրակէ, բազար կիւնիւ։
sonst, ապա թէ ոչ, եօքսա։
die Sorge, հոգ, քասաւէթ, Թասա։
der Spalt, } ճեղք, ճեղքուած, չաթլաք եարըք։
die Spalte, }
die Spanne, թիզ, քարըշ։
sparen, խնայել, ճշդել, եսիրկէ էթմէք։
der Spass, կատակ, շագա։
spät, անագան, կէճ։
spatzieren, զգնալ, կէզմէք։
die Speise, ճաշ, մանճա։
speisen, ճաշել, մանճա եէմէք։
der Spiegel, հայելի, այնա։
das Spiel, խաղ, օյուն։
spielen, խաղալ, օյնամաք։
die Spitze, սրուն, սիվրիլիք. ծայր սուր, սիվրի ուճ։
spitzig, սրածայր, սիվրի։
der Spott, ծաղր, մասխարալըք։
die Sprache, բարբառ, տիլ։
springen, ոստնուլ, սըչրամաք։
der Spruch, առած, մէսէլ։
die Spur, հետք, շաւիղ, իզ, էսէր։

der Stab, ցուպ, տէյէնէք ։
die Stadt, քաղաք, շէհիր ․
der Stahl, պողպատ, չէլիք ։
der Stall, ախոռ, ախըր ։
der Stamm, բուն ծառոյ, աղաճ կէօվտէսի ։
der Stand, վիճակ, հալ ։
stark, հզօր, ամուր, պինդ, գուվվէթլի, գավի, բէք ։
die Stärke, զօրութիւն, ոյժ, պնդութիւն, գուվվէթ, բէք-
լիք, գավիլիք ։
statt, 'ի տեղի, եէրինէ ։
die Statur, հասակ, պօյ, էնտամ ։
der Staub, փոշի, թօզ ։
stechen, մխել, սօգմագ ։
der Stein, քար, թաշ ։
sterben, մեռանել, էօլմէք ։
der Stern, աստղ, եըլտըզ ։
die Steuer, տուրք, վէրկի, հարաճ ։
der Stiefel, կօշիկ, չիզմէ ։
die Stiege, սանդուղք, մէրտիվէն ։
still, լուռ, սուս, սէսսիզ ։
die Stimme, ձայն, սէս ․ խօսք, սէօզ ։
stinken, հոտիլ, ֆէնա գօգմագ ։
der Stock, բուն ծառոց, աղաճ կէօվտէսի ․ ցուպ, տէ-
յէնէք ․ դաստիկոն, սաբ ․ կոճղ, քիւթիւք ։
der Stoff, նիւթ, գէրէսթէ ․ կերպաս, գումաշ ։
stolz, հպարտ, քիպիրլի ։
stossen, հրսել, տէօյմէք ․ խթել, տիւրթմէք ։
die Strafe, պատիժ, ճէզա ․ տոյժ, ճէրիմէ ։
strafen, պատժել, հագգընտան կէլմէք ։
der Strahl, նշոյլ, շաւք ։
die Strasse, ճանապարհ, եօլ ․ փողոց, սօգագ ։
der Streit, կռիւ, գավկա, նիզա ։
streng, անաչառ, սէրթ, գէսգին ։
der Strick, չուան, իփ ։
das Stroh, յարդ, սաման ։
der Strumpf, գուլպայ, չօրապ ։
die Stube, սենեակ, օտա ։
das Stück, հատ, թանէ ․ կտոր, բարչա ․ թնդանօթ,
թօփ ։

der Student, *ուսանող*, թալէպ ։
stumm, *համր*, տիլսիզ ։
stumpf, *բթացեալ*, քիւթ, քէօր ։
die Stunde, *ժամ*, սահաթ ։
der Sturm, *փոթորիկ*, ֆուրթունա ։
suchen, *որոնել*, արամաք ։
die Sünde, *մեղք*, կիւնահ ։
süss, *անոյշ*, թաթլը ։

T

der Taback, *ծխախոտ*, թիւթիւն . *քթախոտ*, էնֆիյէ ։
der Tag, *օր*, կիւն ։
der Tanz, *կաքաւ*, խօրա, տանս ։
tanzen *կաքաւել*, խօրա թէփմէք ։
tapfer, *քաջ*, եիյիթ ։
die Tasche, *գրպան*, ճէպ ։
taub, *խուլ*, սաղըր. ։
die Taufe, *մկրտութիւն*, վաֆթիզ ։
der Tausch, *փոխանակութիւն*, տէյիշ, թրամփա ։
der Teller, *ափսեայ*, թապաք, բիաթա ։
das Testament, *կտակ*, վասիյէթ ։
der Teufel, *սատանայ*, շէյթան ։
der Thaler, *թալէր* (*դրամ*), ըրէալ ։
die That, *գործք*, ամէլ, հարէքէթ ։
der Theil *մասն*, *բաժին*, բայ, հիսսէ ։
theilen, *բաժանել*, պէօլմէք, բայ էթմէք ։
theuer, *թանկագին*, *պատուական*, բահալը ։
das Thier, *անասուն*, հայվան ։
das Thor, *դուռն* (*մեծ*), (պէօյիւք) գաբու ։
der Thor, *յիմար*, տէլի ։
die Thräne, *արտասուք*, կէօզ եաշը ։
thun, *առնել*, էթմէք, էյլէմէք ։
die Thür, *դուռն* (*փոքր*), (քիւչիւք) գաբու ։
der Thurm, *աշտարակ*, գուլէ ։
tief, *խորին*, տէրին ։
die Tinte, *սեւակ*, միւրէքքէպ ։
der Tisch, *սեղան*, սօֆրա ։
die Tochter, *դուստր*, գըզ ։

der Tod, մահ, էօլիւմ ։
todt, մեռեալ, էօլիւ, էօլմիւշ ։
toll, յիմար, տէլի ։
die Tracht, կերպ հանդերձից, գէօյիմ, ուրպալը ։
tragen, տանել, կէօթիւրմէք . զգենուլ, կէյմէք, թա-շըմաք ։
der Träger, բեռնակիր, համալ ։
trauen, հաւատալ, ինանմաք ։
der Traum, երազ, տիւշ ։
traurig, տրտում, քասալը, մէլիւլ ։
treiben, մղել, իլերի սիւրմէք, տէօրթմէք . վանել, գօվ-մաք, սիւրմէք ։
die Treppe, սանդուղք, մէրտիւէն ։
treu, հաւատարիմ, սատըգ, հագիգէթլի ։
der Trichter, ձագար, խունի ։
das Tricktrack, նարտ, թավլու ։
trinken, ըմպել, իչմէք ։
trocken, չոր, գուրու ։
der Tropfen, կաթիլ, տամլա ։
der Trost, մխիթարութիւն, թէսէլլի ։
trübe, պղտոր, պուլանըգ ։
das Tuch, չուխայ, չօհա . կերպաս, գումաշ ։
die Tugend, առաքինութիւն, ֆազիլէթ ։
der Türk, հագարացի, օսմանլը ։
türkisch, տաճկերէն, թիւրքճէ ։

U

das Uebel, վատթարութիւն, ֆէնալըգ . հիւանդութիւն, հասթալըգ, իլլէթ ։
übel, չար, վատթար, ֆէնա, գէօթիւ ։
üben, կրթել, թալիմ էթտիրմէք, էթմէք ։
über, 'ի վերայ, իւստիւնէ, իւստիւնտէ ։
überall, ամենայն ուրեք, հէր եէրտէ ։
der Ueberfluss, յորդութի, առատութի, պօլլուգ, պէրէքէթ ։
übergeben, տալ, թէսլիմ էթմէք ։
überhaupt, ընդհանրապէս, թօփտան ։

übermorgen, զկնի վաղուին, եարըն տէյիլ օ պիր կիւն ։
der Uebermuth, գոռոզութ՟ի, ֆօտուլլուք ։
übernehmen, յանձն առնուլ, իւսթիւնէ ալմագ ։
überreden, համոզել, ինանտըրմագ ։
die Ueberschrift, մակագիր, իւնվան ։
übertreffen, գերազանցել, կէչմէք ։
überzeugen, ապացուցանել, իսպաթ էթմէք ։
üblich, գործածական, գուլլանըլըր ։
übrig, մնացորդ, պագի, արթան ։
die Uebung, կրթութիւն, իդման ։
die Uhr, ժամացոյց, ժամ, սահաթ ։
umarmen, գրկել, գուճագլամագ ։
umbringen, սպանանել, էօլտիւրմէք ։
der Umgang, թափօր, թավաֆ ։
umkehren, դարձուցանել, չէվիրմէք ։
umsonst, ձրի, պէտավա · զուր, նաֆիլէ ։
der Umstand, պարագայ, էթրաֆ, հալ ։
umverfen, տապալել, զգետնել, տէվիրմէք ։
un, առանց, սիզ, սըզ, սուզ ։
unbekannt, անծանօթ, պէլլիսիզ ։
undankbar, ապերախտ, խայըն ։
unfruchtbar, անբերրի, մէյվէսիզ · ամուլ, գըսըր ։
ungefähr, անակնկալ, անսըզտան · գրեթէ, սանքի ։
ungeschickt, անյարմար, փաղա ։
unpässlich, վատառողջ, խաստա միզաճ ։
unrein, անմաքուր, բիս ։
unten, 'ի ստորև, աշաղը ։
unter, 'ի ներքոյ, ալթընտա ։
die Unterhaltung, զբօսանք, էյլէնճէ ։
der Unterricht, դաս, համար, տէրս ։
der Unterschied, զանազանութիւն, ֆարգ ։
unterschreiben, ստորագրել, իմզալամագ ։
die Unterschrift, ստորագրութիւն, իմզա ։
untersuchen, քննել, թէֆթիշ էթմէք ։
der Unterthan, ստրուկ, րայա ։
untreu, անհաւատարիմ, հագշինասըզ ։
unwissend, տգէտ, ճահիլ ։
der Urin, մէզ, սիտիք ։

die Ursache առիթ, սէպէպ:
der Ursprung, սկզբնաւորութիւն, ծագումն, ասլ:
das Urtheil, վճիռ, հէօքմ:

V

der Vater, հայր, պապա:
das Vaterland, հայրենիք, վէթան, սըլա:
verändern, փոխել, տէյիշտիրմէք:
verbergen, պահել, սաքլամաք:
verbiethen, արգելուլ, եասաղ էթմէք:
der Verboth, արգել, եասաղ:
der Verdacht, կասկած, շիւպհէ:
verderben, խանգարել, պօզմաք:
der Verdienst, արդիւնք, էճր:
der Verdruss տհաճութիւն, կէտէր սըքընթը:
verfassen, յօրինել, թէէլիֆ էթմէք:
verfluchen, հայհոյել, քիւֆր էթմէք:
die Vergebung, թողութիւն, աֆւ:
vergessen, մոռանալ, ունութմաք:
vergleichen, նմանեցուցանել, պէնզէթմէք:
verkaufen, վաճառել, սաթմաք:
verkehrt, խոտորնակ, թէրս:
verlangen, բաղձալ, արզուլամաք. խնդրել, իսթէմէք:
verliebt, տարփացեալ, աշըք:
der Verlust, կորուստ, վնաս, զիյան, զարար:
vermehren, առաւելուլ, արթըրմաք:
vermiethen, տալ 'ի վարձու, քիրայա վէրմէք:
vermögen, կարող լինել, էտէ պիլմէք:
das Vermögen, ինչք, կարողութիւն, մալ, քուտրէթ:
vermuthen, վարկանել, ղըյաս էթմէք:
die Vernunft, հանճար, ֆիրասէթ:
der Verrath, մատնութիւն, խըյանէթլիք:
verrückt, խելագար, տէլի:
verschieden, զանազան, էճնաս. մեկուսի, այ-
րը, պաշքա:
verschwenden, շռայլութեամբ վատնել, իսրաֆ էթ-
մէք, չարչուր էթմէք:
verschwinden, աներեւոյթ լինել, կէօրիւնմէզ օլմաք:

verspielen, կորուսանել ՚ի խաղու, եութթուրմագ ։
versprechen, խոստանալ, վէրտ էյլէմէք ։
der Verstand, իմացումն, անլամա, միտք, հանճար, ագըլ ։
verstehen, իմանալ, անլամագ ։
versuchen, փորձել, դէնէմէք ։
verwandt, ազգական, խըսըմ ։
sich verwundern, զարմանալ, շաշմագ ։
verzeihen, ներել, աֆֆ էյլէմէք ։
das Vieh, անասուն, հայվան ։
viel, բազում, չօք ։
vielleicht, գուցէ, պէլքի ։
der Vogel, թռչուն, ղուշ ։
voll, լի, տօլու ։
vollenden, կատարել, պիթիրմէք ։
vollkommen, կատարեալ, թամամ,
von, ՚ի, առ ՚ի, տէն, տան ։
vor, առաջի, իլէրի · յառաջ, էվվէլ · յանդիման, էօնիւնտէ ։
vorgestern, յեռանդն, եօնքէ կիւն, տիւն տէյիլ օ պիր կիւն ։
der Vorhang, վարագոյր, փէրտէ ։
der Vorrath, պաշար, ազըգլըգ ։
die Vorschrift, օրինակ գրոց, մէշք ։
vorstehen, հոգալ յառաջագոյն, էվվէլ տիւշիւնմէք ։
die Vorsehung Gottes, նախախնամութիւն այ, թագտիր, Ալլահըն ինայէթի ։
der Vorsteher, խնամակալ, վէքիլի ։
der Vortheil, օգուտ, ֆայտա ։
der Vorzug, նախապատուութիւն, իւսթիւնլիւք ։
vorzüglich, մանաւանդ, խուսուսա ։

W

die Waare, վաճառք, մալ ։
die Wache, պահ, գօլ, գօրուճու ։
die Wade, թամբ սրունից, պալտըր ։
die Wage, կշիռ, տէրազու, գանթար ։
der Wagen, սայլ, կառք, արապա ։
wahr, ստոյգ, կէրչէք ։
der Wald, անտառ, օրման ։

die Wallfahrt, ուխտագնացութիւն, հաճըլըգ։
die Wand, որմ, տուվար։
die Wange, այտ, եանագ։
wann, յորժամ, հաչան։
warm, ջերմ, սըճագ։
wärmen, ջեռուցանել, ըսըթմագ։
warten, սպասել, պէգլէմէգ։
warum, վասն էր, նիչին։
was, զինչ, նէ։
die Wäsche, կտաւիք, չամաշըր։
waschen, լուանալ, եըգամագ։
das Wasser, ջուր, սու։
der Wechselbrief, դրամագիր, պօլիչէ։
wechseln, փոխել (զդրամն), պօզմագ, տէյիշտիրմէք։
weder . . . noch, ոչ . . . և ոչ, նէ . . . նէ։
der Weg, ուղի, եօլ։
wegen, վասն, իչին։
das Weib, կին, գարը։
weich, կակուղ, եումշագ։
die Weiche, կակղութիւն, եումշագլըգ։
weiden, արածել, կիւտմէք։
weigern (sich), հրաժարել, չէքինմէք։
weil, քանզի, զիրա։
weiland, վախճանեալ, մէրհում։
der Wein, գինի, շարապ։
der Weinberg, այգի, պաղ։
die Weinbeere, խաղող, իւզիւմ։
der Weinstock, որթ, ասմա։
weinen, լալ, աղլամագ։
weise, իմաստուն, ագըլլը։
die Weise, կերպ, տարզ, ուսուլ։
weisen, ցուցանել, կէօսթէրմէք։
weiss, սպիտակ, պէյազ։
weit, հեռի, ուզագ։
der Weizen, ցորեան, ագ պուղտայ։
welcher, welche, welches, ով, որ, հանկը. որ, որ ոք, օ, օ քի, քիմ քի։
die Welt, աշխարհ, տիւնեա։
wenig, սակաւ, ազ։

wenn, եթէ ; էյէր ։
werfen, ձգել, աթմագ ։
das Werk, գործ, իշ, գործի լինչ երաժշտական, փօլայ ։
der Werth, արժէք, գըյմէթ ։
die Wette, գրաւ, պէս, պահս ։
das Wetter, օդ, հավա ։
wichtig, կարեւոր, մուհիմմ ։
wickeln, պատատել, սարմագ ։
der Widder, խոյ, գօչ ։
wider, ընդդէմ, գարշը ։
wie, որպէս, նասըլ ։
wieder, դարձեալ, թէքրար ։
wieviel, քանի, գաչ ։
wild, վայրի, եապանի ։
der Wille, կամք, իրատէսի ։
der Wind, հողմ, րիւզկեար ։
der Winkel, անկիւն, քէօշէ ։
der Winter, ձմեռն, գըշ ։
die Wirkung, գործողութիւն, ներգործութիւն, էսէր ։
der Wirth, պանդոկապետ, մէյխանէճի ։
das Wirthshaus, պանդոկ, մէյխանէ ։
wissen, գիտել, պիլմէք ։
die Wissenschaft, գիտութիւն, իլմ ։
der Witz, իմաստ հանճարեղ և զուարճալի, լաթիֆէ, նէքթէ ։
wo? ուր, նէրէտէ ։
wo, անդանոր, ուրանոր, օրատա քի ։
wohin? յոր տեղի, նէրէյէ ։
die Woche, եօթնեակ, հաֆթա ։
wohl, բարւոք, էյի ։
wohnen, բնակել, օթուրմագ ։
die Wohnung, բնակարան, գօնագ ։
die Wolke, ամպ, պուլութ ։
die Wolle, ասր, գեղմն, եիւն, եափաղը ։
wollen, կամիլ, իսթէմէք ։
die Wollust, գրգանք, փափկութիւն, հեշտութիւն. շէհվէթ, սէֆա, շէհվէթլիք ։
das Wort, բան, խօսք, լագըրտը. բառ, լուղէթ ։

die Wunde, խոցուած, վէրք, եարա ։
das Wunderwerk, հրաշք, մուճիզէլի ։
der Wunsch, փափաք, արզու ։
die Würde, յարգ, իթիպար · արժանապատուութիւն, պատիւ, մէրթէպէ ։
würdig, արժանի, լայըգ ։
der Wurm, որդն, գուրդ ։
die Würze, համեմ, պահար ։
die Wurzel, արմատ, քէօք ։
die Wüste, անապատ տեղի, չէօլ, քըր ։
wüste, ամայի, անշէն, եապան, քըր ։
die Wuth, կատաղութիւն, գուդուզլուգ ։

Z

die Zahl, թիւ, սայը ։
zählen, թուել, սայմագ ։
zahlen, վճարել, էօտէմէք ։
zahm, ընտանի, ալըշըգ ։
der Zahn, ատամն, դիշ ։
der Zank, կռիւ, չէքիշ, նիզա ։
zart, թարմ, փափուկ, նազիք ։
zaubern, դիւթել, նէօղ պաղլամագ ։
der Zaum, սանձ, ղէմ ։
der Zaun, ցանկ, չիթ, չալը փուսամար ։
die Zehe, ոտնամատն, այագ բարմագը ։
das Zeichen, նշան, նիշան ։
die Zeichnung, գծագրութիւն, րէսմ ։
zeigen, ցուցանել, կէօսթէրմէք ։
die Zeile, տող, սըրա ։
die Zeit, ժամանակ, վագըթ ։
die Zeitung, լուր, խապէր · լրաթուղթ, կազէթա ։
zergehen, լուծանիլ, էրիմէք ։
zerstören, աւերել, պօզմագ ։
der Zettel, տոմսակ, թէզքէրէ ։
der Zeug, նիւթ, գէրէսթէ ։
das Zeug, կերպաս, գումաշ ։
der Zeuge, վկայ, շահատ ։
zeugen, ծնանել, դօղուրմագ · բուսուցանել, պիթիրմէք · վկայել, շահատ էթմէք ։

die Ziege, այծ, քէչի ։
ziehen, քաշել, չէքմէք ։
die Ziffer, թուանշան, րաքամ. խորթնագիր, շիֆրա.
das Zimmer, սենեակ, օտա ։
der Zoll, մատնաչափ, բարմաք. բաժ անցից, մաքս, հարկ, պաճ, կէօմրիւք ։
der Zorn, զայրոյթ, էօյքէ, էօֆքէ ։
zornig, զայրացեալ, տարկըն ։
zu, 'ի, առ, է, ա, կամ յէ, եա ։
der Zucker, շաքար, շէքէր ։
die Zuflucht, ապաւէն, սըղընէր ։
zufrieden, հաճ, գոհ, խօշնուտ ։
zumachen, փակել, քափամաք ։
der Zunder, լուցկիք, քավ ։
die Zunft, գունդ համարուեստից, էսնաֆ ։
die Zunge, լեզու, տիլ ։
zurichten, յարդարել, տիւզմէք ։
zurück, յետս, կէրի ։
zusammen, 'ի միասին, պարապար ։
zusammenkommen, հաւաքիլ 'ի մի, ճէմ օլմաք ։
zusammenlegen, ծալել, տիւրմէք ։
zuschauen, տեսող լինել, կալ 'ի գնին, սէյր էթմէք ։
der Zustand, վիճակ, հանդամանք, հալ ։
die Zustellung, թուղթ դատաստանական 'ի կոչել զոք 'ի դատ, մուրասալա ։
der Zwang, բռնադատութիւն, զօր, սըգընթը ։
zwar, թէպէտև, կէրչէք քի. ։
der Zwek, նպատակ, մէրամ, քնձամ ։
der Zweifel, կասկածանք, շիւպհէ ։
zwerch, առ 'ի շեղ, այքըրը ։
der Zwerg, գաճաճ, թզուկ, ճիւճէ ։
die Zwetschke, շլոր, էրիք ։
der Zwick, կտիտ, չիմտիք ։
der Zwilling, երկուորեակ, էքիզ ։
zwingen, ստիպել, զօրլամաք ։
der Zwirn, ասղանի, իպլիք ։
zwischen, 'ի մէջ, ընդ մէջ, արասընտա ։
der Zwist, երկպառակութիւն, իքի ֆըրքալըք, նիզա ։
der Zwitter, արուէգ, հէմ էրքէք հէմ տիշի, խունսա ։

ԲԱՌԱՐԱՆ

'Ի ՀԱՅԷ 'Ի ՏԱՃԻԿ ԵՒ 'Ի ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ

Ա.

Ագահ, թամահքեար, geizig.
ազատ, սէրպէսթ, frei.
ազգ, սոյ, ճինս, die Art, Weise, Gattung: միլլէթ. die Nation.
ազգական, խըսըմ, verwandt.
ազդ առնել, տույուրմագ, melden.
ազդր, պուտ, der Schenkel.
ազնուազարմ, սոյլուտէ, adelich.
աթոռ, էսքէմլէ, der Sessel, Sitz, Stuhl.
ալիւր, ուն, das Mehl.
ախոռ, ախըր, der Stall.
ախորժակ, լէզզէթ, der Geschmak.
ական, լաղըմ, die Mine.
ականջ, գուլագ, das Ohr.
ակն, կէօզ, das Aug.
ակնածութիւն, իթիպար, die Ehre.
ակնոց, կէօզլիւք, die Brille,
աղ, թուզ, das Salz.
աղաղակ, շամաթա, das Geschrei.
աղաչանք, րիճա, die Bitte.
աղաչել, եալվարմագ, bitten.
աղբիւր, պունար, die Quelle: չէշմէ, der Brunnen.
աղմուկ շփոթի, անա պապա կիւնիւ, der Auflauf.
աղջիկ, գըզ, das Mädchen.
աղտ, գիր, der Schmutz.
աղցան, սալաթա, der Salat.
աղքատ, ֆուգարա, arm: der Bettler.
աղօթել, տուա էթմէք, beten, bethen.
աղօթք, տուա, das Gebet.

անձապարութիւն, աճէլէ, die Eile.

ամ, եըլ, սէնէ, das Jahr: յայսմ ամի, պու եըլ, heuer.

ամայի, եապան, չըլ, wüste.

ամառն, եազ, der Sommer.

ամբառնալ, գալտըրմագ, heben.

ամբողջ, պիւթիւն, ganz.

ամենայն, հէբ, alle. ամ ուրեք, հէր եէրտէ, überall.

ամենեքին, հէբսի, Alle.

ամիս, այ, der Monath.

ամոլք, չիֆթ, das Paar.

ամուլ, գըսըր, unfruchtbar.

ամուսին, էշ, (այր) der Gemahl, (կին) die Gemahlin.

ամուսնութիւն, էվլէնմէ, die Ehe.

ամուրի, էրգէն, պէգեար, ledig.

ամպ, պուլութ, die Wolke,

ամօթ, ար, die Scham.

այգի, պաղ, der Weinberg.

այդպիսի, շէօյլէ, solcher, solche, solches.

այժմ, շիմտի, jezt, nun.

այլ, պաշգա, anderer, andere, anderes: եա, իլլէ, sondern.

այլազգ, պաշգա թիւրլիւ, anders.

այծ, գէչի, die Ziege.

այն, օ, jener, jene, jenes: er, sie.

այնպիսի, էօյլէ, solcher, solche, solches.

այնպէս թէ, էօյլէ քի, damit,

այո, պէլի, էվէթ, ja, so ist.

այս, պու շու, der, die, das, dieser, diese, dieses: շէյթան, der Teufel.

այսպիսի, շէօյլէ, solcher, solche, solches.

այսօր, պու կիւն, heute.

այտ, եանագ, die Wange.

այր, ին, մաղարա, die Höhle: գօճա, der Mann, Ehemann, Gemahl.

այցելութիւն, զիեարէթ, der Besuch,

անագան, կէճ, spät.

անակնկալ, անսըզըն, ungefähr, unverhoft.

անաչառ, սէրթ, սէրթլիքլէ, streng.

անապատ տեղի, չէօլ, die Wüste.
անասուն, հայվան, das Thier, Vieh.
անառողջ, խասթա միզաճ, unpässlich.
անարատ, փաք, unbefleckt.
անարգանք, ար, այըփ, die Schande.
անբերրի, Ճայիէմէզ, քըսըր, unfruchtbar.
անգամ, քէրրէ, das Mahl.
անգործ, պօշ, müssig.
անգութ, զալըմ, grausam.
անդ, օրտա, dort: օրայա, hin.
անդադար, դայիմա, beständig.
անդամ, ազա, das Glied.
անդամանդ, էլմաս, der Diamant.
անդրավարտիք, դօն, die Hosen.
աներևոյթ, կէօրիւնմէզ, unsichtbar: աներևոյթ լինել, կէօրիւնմէզ օլմաք, verschwinden.
անիրաւ, նահաք, ungerecht.
անիրաւութիւն, զուլմ, die Ungerechtigkeit.
անծանօթ, պէլլիսիզ, unbekannt.
անկանել, դիւշմէք, fallen: դօքումաք, weben.
անկեղծ, սադըք, aufrichtig, redlich.
անկիւն, քէօշէ, das Eck, der Winkel.
անկողին, դէօշէք, der Bett.
անհամ, թաթսըզ, abgeschmackt.
անհարթ, բիւրիւզլիւ, rauh.
անհաւատարիմ, հաքըքէթսիզ, untreu.
անհեթեթ, եօղուն, քաբա, plump, grob.
անձկութիւն, սըքընթը, die Angst,
անձն, քիմսէ, քիշի, սըֆաթ, die Person.
անձրև, եաղմուր, der Regen.
անձրևել, եաղմուր եաղմաք, regnen.
անճոռնի, եօղուն, plump,
անմաքուր, փիս, unrein.
անմեղ, սուչսուզ, unschuldig.
անմեղադիր առնել, սուչսուզ չըքարմաք, entschuldigen.
անմիտ, ահմաք, albern.
անյարմար, եաքըշըքսըզ, ungeschickt.
աննենգ, սալիհ, դօղրու, redlich.
անշէն, եաբան, քըր, wüste.

անշուշտ, զահիր, freilich.
անոճ, խամ, roh.
անոյշ, թաթլը, süss.
անուանել, տէմէք, heissen, nennen.
անուն, ատ, der Name.
անտառ, օրման, der Wald.
անցանօղ, կէչէր, gültig.
անցք, կէչիտ, der Pass.
աշակերտ, շակիրտ, der Schüler.
աշխատութիւն, զահմէթ, die Mühe.
աշխարհ, տիւնեա. die Welt: օտար աշխարհ, եապան, das Ausland.
աշուն, կիւզ, der Herbst.
աշտանակ, շամտան, der Leuchter.
աշտարակ, գուլէ, der Thurm.
աչք, կէօզ, das Aug.
ապա, սօնրա, nach, nachdem.
ապա թէ ոչ, եօգսա, sonst, sondern.
ապագայ, կէլէճէք, künftig.
ապակի, շիշէ, սըրչա, das Glas.
ապահով, էմին, sicher.
ապարանք, գասըր, սարայ, der Hof.
ապացուցանել, ըսպաթ էթմէք, überzeugen.
ապաւառ, գիւբրէ, der Mist.
ապաւէն, սիփէր, die Zaflucht.
ապերախտ, էյիլիք պիլմէզ, undankbar.
ապիրատ, եարամազ, schlimm.
ապրիլ, եաշամաք, leben, im Leben seyn: նիսան, der April.
առած, առակ, մէսէլ, der Spruch, das Sprichwort.
առանց, սիզ, սըզ, սուզ, ohne, un.
առաջարկութիւն, թէտպիր, der Plan.
առաջի, էօնիւնտէ, եանընտա, vor, bei.
առասան, իփ, das Seil, der Strick.
առատաձեռն, ճէօմէրտ, freigebig.
առաւել, զիատէ, mehr, noch.
առաւելուլ, արթըրմագ, vermehren.
առաւօտ, սապահ, früh, der Morgen, ընդ առաւօտն, սապահլարըն, morgens.
առաքեալ, հավարիյուն, der Apostel.

առաքել, եօլլամագ, senden, schicken.
առաքինութիւն, ֆազիլէթ, die Tugend.
առ և տուր, ալըշ վէրիշ, der Handel, das Geschäft:
առնել, handeln.
առժամայն, հէնիւզ, eben, erst.
առիթ, սէպէպ, die Ursache.
առ 'ի շեղ, այգըրը, zwerch.
առհաւատչեայ, նումունէ, die Probe.
առնել, էթմէք, machen, thun.
առնուլ, ալմագ, nehmen, empfangen.
առողջ, սաղ, gesund.
առողջարար, շիֆալը, heilsam.
ասել, տէմէք, sagen: սէօյլէմէք, reden.
ասեղն, իյնէ, die Nadel.
ասղանի, իբլիկ, der Zwirn.
աստ, պուրատա, hier, da: պուրայա, hieher, her: աստ և անդ, էօթէ պէրի, herum.
աստիճան, մէրթէպէ, der Rang: տէրէճէ, der Grad.
աստղ, եըլտըզ, der Stern.
աստուած, ալլահ, Gott.
ասր, եիւն, die Wolle.
ատամն, տիշ, der Zahn.
ատելի, չիրքին, hässlich.
ատելութիւն, պուղզ, der Hass.
արագ, թէզ, geschwind, schnell,
արածել, կիւտմէք, weiden.
արական, էրքէք, գաղըքքէր, männlich.
արատ, լէքէ, der Fleck,
արարած, մախլուգ, das Geschöpf.
արարիչ, եարատան, der Schöpfer.
արբեցութիւն սէրխօշլուգ, der Rausch.
արգել, եասագ, der Verboth.
արգելել, եասագ էթմէք, verbiethen.
արդ, էյ, իմտի, nun: շիմտի, jezt.
արդար, հագ, gerecht: ինսաֆլը, billig: սուչսուզ, unschuldig.
արդարութիւն, ատալէթ, die Gerechtigkeit, ինսաֆ, die Billigkeit.
արդէն, հէնիւզ, schon.

արդիւնք, էմէկ, der Verdienst.
արեգակն, գիւնէշ, die Sonne.
արեւ, գիւն, գիւնէշ, die Souue.
արեւելք, գիւն դօղուսու, der Morgen, Est.
արեւմուտք, գիւն պաթըսը, der Abend, West.
արթուն, օյանըք, munter, wach.
արժանի, լայըք, würdig.
արժանիք, մէրթէպէ, die Würde.
արժել, դէյմէք, kosten, Werth seyn.
արժէք, գըյմէթ, Werth, Preiss.
արիւն, գան, das Blut.
արծաթ, գիւմիւշ, das Silber.
արծիւ, գարա գուշ, der Adler.
արկանել, աթմագ, werfen: ՚ի հաշիւ արկանել, հէսապ
    էթմէք, rechnen, verrechnen.
արկղ, սանտըգ, die Kasse.
արհեստ, սանահաթ, das Gewerbe, die Kunst.
արձակեալ, գօյվէրիլմիշ, los.
արմատ, քէօք, die Wurzel.
արմուկն, դիրսէք, der Ellenbogen.
արմտիք, զէխիրէ, das Getreide.
արուեգ, խունսա, der Zwitter.
արուեստ, սընահաթ, die Kunst, Profession, das Ge-
    werbe.
արուեստապետ, ուստա, der Meister.
արտ, թարլա, das Feld.
արտասանութիւն, թէլաֆուզ, die Aussprache.
արտասուք, կէօզ եաշը, die Thräne.
արտաքնոց, քէնէֆ, der Abtritt.
արտաքոյ, դըշարը, ausser.
արքայ, շահ, գըրալ, der König.
արքայորդի, շահ զատէ, der Priuz.
արքայութիւն, փատիշահլըք, das Reich.
աւազ, գում, der Sand.
աւար, եաղմա, der Raub, die Beute.
աւել, սիւփիւրկէ, der Besen.
աւերել, պօզմագ, zerstören, verderben.
ափշիլ, շաշմագ, erstaunen.
ափսեայ, թապագ, ճէնթա, der Teller.

Բ

Բադ, էօրտէք, die Ente.
բազմութիւն, չօքլուք, die Menge.
բազուկ, քօլ, der Arm.
բազում, չօք, viel, lang.
բազում անգամ, չօք քէրէ, oft, öfters.
բաժ, պաճ, der Zoll.
բաժանել, պէօլմէք, theilen, austheilen.
բաժին, բայ, der Theil, Antheil.
բաղանիք, համամ, das Bad.
բաղդ, պախթ, das Glück, Schicksal.
բայց, ամմա, aber.
բան, լաքըրտը, das Wort.
բանալ, աչմաք, öffnen, aufmachen: բանալ զաղխս, քի-
  լիտ աչմաք, aufsperren.
բանալիք, անահթար, der Schlüssel.
բանակ, օրտու, das Lager.
բանաստեղծ, շայիր, der Dichter.
բառ, լուղէթ, das Wort.
բարակ, ինճէ, dünn.
բարբառ, տիլ, die Sprache.
բարեկամ, տօսթ, der Freund.
բարի, էյի, gut, wohl, angenehm.
բարձ, եասթըք, das Polster.
բարձումն, իխրաճ, der Abzug.
բարձր, եիւքսէք, hoch.
բարձրութիւն, եիւքսէքլիք, die Höhe.
բարութիւն, էյլիք, die Güte.
բարւոք, էյի, gut, wohl.
բարք, թիւրէ, die Sitte.
բացակայ, նա մէվճուտ, abwesend.
բացեալ, աչըք, offen.
բացուած, տէլիք, աղըզ, die Oeffnung.
բաւական, եէթէր, genug.
բեռն, եիւք, die Last, Bürde.
բեռնակիր, համալ, der Träger.
բերան, աղըզ, der Mund, das Maul, die Oeffnung:

բերան գազանաց, der Rachen: 'ի բերան, էզպէրտէն, auswendig-
բերդ, գալէ, das Schloss.
բերել, կէթիրմէք, bringen.
բեւեռ, էքսէր, der Nagel,
բթացեալ, քէսմէզ, stumpf.
բժիշկ, հէքիմ, der Arzt.
բղխել, գօբմագ, չըգմագ, entstehen,
բնակարան, գօնագ, die Wohnung, das Quartier.
բնակել, օթուրմագ, wohnen.
բնութիւն, թապիյէթ, die Natur.
բոլորշի, դէյիրմի, rund.
բոլորովին, ճիւմլէ, sämmtlich.
բոկ, եալըն այագ, blos, baar (füssig).
բողբոջել, սիւրմէք, treiben.
բովք, մատէն, das Erz, die Mine.
բուժել, էյի էթմէք, heilen.
բուն, զաթի, natürlich: բուն ծառոց, աղաճ կէօվտէսի, der Stamm, Stock.
բուռն, զօր, der Zwang: եումրուգ, die Faust.
բուսուցանել, պիթիրմէք, zeugeu.

Գ.

Գալ, կէլմէք, kommen, ankommeu.
գաղափար, գալըպ, die Form.
գաղջ, ըլըգ, lau.
գաճ, ալչը, der Gips.
գաճաճ, ճիւճէ, der Zwerg.
գան, դէյէնէք, der Prügel: գան հարկանել, դէօյմէք, prügeln.
գանգատ, շէքվա, die Klage.
գանձ, խազնա, der Schatz.
գարօղի, պիրա, das Bier.
գաւաթ, գատէհ, das Trinkglas.
գաւառ, վիլայէթ, նահիա, das Land, die Provinz.
գաւառակից, հէմշէրի, der Landsmann.
գաւիթ, ավլու, der Hof.
գդակ, քիւլահ թաքէ, die Mütze.

գեղեցիկ, կէօզէլ, schön, hübsch.
գեղմն, եափաղը, die Wolle.
գետնախնձոր, եէր էլմասը, der Erdapfel.
գետնաշարժութիւն, զէլզէլէ, das Erdbeben.
գերազանց, իւսդիւն, vortreflich.
գերազանցել, իւսդիւն օլմագ, übertreffen.
գերեզման, մէզար, das Grab.
գերի, էսիր, der Gefangene, Sklave.
գերմանական, նէմչէճէ, deutsch.
գերմանացի, նէմչէ, նէմչէլի, der Deutsche.
գէս, սաչ, das Haar.
գէր, սէմիզ, fett, feist.
գին, բահա, der Preis.
գինի, շարապ, der Wein.
գիշեր, կէճէ, die Nacht.
գիտել, պիլմէք, wissen.
գիտութիւն, իլմ, պիլիշ, die Wissenschaft.
գիտուն, ալիմ, gelehrt.
գիր, եազը, der Buchstab: die Schrift.
գիւղ, քէօյ, das Dorf.
գլուխ, պաշ, der Kopf, das Haupt։ գլուխ գրամոյ, սէրմայէ, das Kapital.
գծագրութիւն, րէսմ, die Zeichnung: գծագրութիւն դիմաց, պէնզ, սիմա, die Miene.
գնալ, կիթմէք, gehen.
գնացք, կիտիշ, der Gang, das Gehen.
գնել, սաթըն ալմագ, abkaufen, kaufen, einkaufen.
գնումն, սաթըն ալըշ, der Kauf.
գոգաւոր, օյուգ, hohl.
գոհ, խօշնուտ, froh.
գոհար, ճէվահիր, der Schmuck, der Edelstein.
գող, խըրսըզ, der Dieb.
գողանալ, չալմագ, stehlen.
գոյն, րէնկ, պօյա, die Farbe.
գոչել, պաղըրմագ, schreien,
գոռոզ, ֆօդուլ, hochmüthig.
գոռոզութիւն, ֆախր, der Hochmuth, Uebermuth.
գովասանք, մէթհ, das Lob.
գովել, մէթհ էթմէք, loben.

գործ, իշ, das Werk, die Sache.
գործք, ամէլ, իշ, die Arbeit, That, das Werk.
գործածական, քուլլանըլըր, üblich.
գործածութիւն, ատէթ, der Gebrauch.
գործողութիւն, ամէլ, թէէսիր, die Wirkung.
գորշ, քիր, պօզ, grau.
գութ, մէրհամէթ, das Mitleid,
գուլպայ, չօրապ, der Strumpf.
գումար, ճէմ, die Summa: գումար վաճառաց, քաֆի-
  լէ, պարթիանէ, die Waaren-Partie.
գուցէ, պէլքի, vielleicht.
գտանել, պուլմագ, finden.
գրաստ, պէյգիր, das Lastthier.
գրաւ, ռէհին, das Pfand: պէս, պահաս, die Wette: պէյ,
  die Darangabe.
գրգանք, շէհվէթ, սէֆա, die Wollust.
գրեթէ, սանքի, ungefähr.
գրել, եազմագ, եազը եազմագ, schreiben.
գրիչ, գալէմ, die Feder.
գրկել, գուճագլամագ, umarmen.
գրուածք, եազը, die Schrift.
գրպան, ճէպ, die Tasche.

Դ

Դադարել, տուրմագ, aufhören.
դանակ, պըչագ, das Messer.
դաշտ, օվա, das Feld.
դառն, աճը, bitter.
դառնալ, դէօնմէք, umkehren, wenden.
դառնացուցանել, ինճիթմէք, beleidigen.
դաս, տէրս, der Unterricht, die Lection: սըրա, die
  Reihe.
դաստիարակութիւն, թէրպիյէ, die Erziehung.
դատ, տավա, der Prozess.
դատաստան, շէրիաթ, das Gericht.
դատարկ, հայլաղ, müssig: պօշ, leer.
դատաւոր, գատը, der Richter.
դարձեալ, թէքրար, wieder, abermals.

դարձուցանել, չէվիրմէք, umkehren, umwenden.
դեղ, իլաճ, die Medicin, das Mittel.
դեղահատ, հապ, die Pille.
դեղին, սարը, gelb.
դեղնացեալ, սարարմըշ, blass.
դէմ, դէպ 'ի, գարշը, entgegen, wider.
դէպք, բախտ, das Schicksal.
դժոխք, ճէհէննէմ, die Hölle.
դժուար, կիւճ, schwer.
դի, լէշ, das Aas.
դիպուածք, բախտ, das Schicksal, der Fall.
դիտաւորութիւն, նիյէթ, die Absicht.
դիւթել, կէօզ պօյամաք, zaubern.
դիւրին, գօլայ, leicht.
դնել, գօմաք, setzen, legen.
դու, սէն, du.
դուռն, գափու, die Pforte: դուռն մեծ, das Thor:
դուռն, գափը, die Thür.
դուստր, գըզ, die Tochter.
դպրատուն, մէքթէպ, die Schule.
դստիկոն, գաթ, der Stock, das Stockwerk.
դրամ, ախչէ, das Geld.
դրամագիր, փօլիչա թէմէսսիւքաթի, der Wechselbrief, Wechsel.
դրացի, գօմշու, der Nachbar.
դրգալ, գաշըգ, der Löffel.

Ե

Եզն, էօքիւզ, der Ochs.
եթէ, էյէր, wenn.
եկեղեցի, քիլիսէ, die Kirche.
եղբայր, գարտաշ, der Bruder.
եղեամն, չիյ, գըրաղը, der Reif.
եղունգն, թըրնախ, der Nagel: եղունգն անասնոց, der Huf.
եռալ, գայնամաք, sieden.
ես, պէն, ich.
եսութիւն, պէնլիք, die Ichheit.

երազ , դիւշ , der Traum.
երաժիշտ , խանէնտէ , der Sänger.
երաժշտութիւն , չալղը , die Musick.
երախտագէտ , էյիլիք պիլիճի , dankbar.
երակ , տամար , die Ader.
երաշխաւոր , քէֆիլ , die Bürge.
երգ , թիւրքիւ , der Gesang, das Lied.
երգել , թիւրքիւ չաղըրմագ , singen.
երդնուլ , եէմին էթմէք , schwören.
երդումն , եէմին , der Eid, Schwur.
երեխայ , չօճուգ , das Kind.
երեկ , տիւն , gestern.
երեկոյ , աքշամ , der Abend.
երես , եիւզ , das Gesicht, die Miene.
երեւակայութիւն , խըեալ , die Einbildung.
երեւելի , կէօրիւնիւր , sichtbar: մէշհուր (մէնշուր), berühmt.
երեւել , կէօրիւնմէք , erscheinen, scheinen.
երեւոյթ , կէօսթէրիշ , der Schein.
երեքշաբաթի , սալը , der Dienstag,
Երթ , հայտէ , fort!
երթալ , կիթմէք , gehen, fortgehen: ոտամբ , եիւրիւմէք , gehen: կառօք , նաւով , fahren: ձիով , reiten.
երիվար , աթ , das Pferd.
երիտասարդ , կէնճ , ein junger, Mensch.
երիտասարդութիւն , կէնճլիք , die Jugend.
երկաթ , տէմիր , das Eisen.
երկայն , ուզուն , lang.
երկինք , կէօք , կէօյ , der Himmel.
երկիր , եէր , die Erde, der Boden: գարա , das Land.
երկիւղ , գօրգու , die Furcht.
երկնուկի , օլչու , das Mass.
երկնչիլ , գօրգմագ , fürchten.
երկուորեակ , էքիզ , der Zwilling.
երկուշաբաթի , պազար էրթէսի , der Montag.
երկոտասան հատ , տիւզինէ , das Dutzend.
երկչոտ , գօրգագ , bang, furchtsam.
երկպառակութիւն , էքի ֆըրգալըգ , der Zwist.
երկրաշարժութիւն , զէլզէլէ , das Erdeben.

եւ , վէ , հէմ , und, auch: և այնպէս , եօյլէ իսէ , doch:
ևեթ , անճագ , blos.

եւս , դախը , դէ , դա , auch, noch, mehr.

Զ.

Զայրացեալ , դարղըն , bös, zornig.

զայրոյթ , էօֆքէ , der Zorn.

զանազան , էճնաս , թիւրլիւ թիւրլիւ , verschieden , mannigfaltig.

զանազանութիւն , ֆարգ , der Unterschied.

զարկ , վուրուշ , der Schlag.

զարհուրել , գորգմագ , schrecken.

զարհուրելի , գորգունճ , schrecklich.

զարհուրեցուցանել , գորգութմագ , erschreken.

զարմանալ , շաշմագ , sich bewundern.

զբօսանք , էյլէնճէ , die Unterhaltung.

զգալ , դույմագ , fühlen, empfinden.

զգենուլ , կէյինմէք , tragen, sich kleiden.

զգեստ , ռուբա , das Kleid, Gewand.

զգետնել , եըգմագ , umwerfen.

զգնալ , կէզինմէք , spatzieren.

զգոյշ , սագ , munter: զգոյշ լինել , սագընմագ , acht geben.

զէնք , սիլահ , das Gewehr.

զինուոր , ճէնկճի , der Soldat.

զկնի , սօնրա , nach, nachher.

զոյգ , չիֆթ , das Paar.

զուարթութիւն , քէյֆ , die Laune.

զուտ , սաֆի , lauter.

զօրեղ , գուվվէթլի , stark.

զօրութիւն , գուվվէթ , die Kraft, Gewalt.

Ը.

Ըմբռնել , թութմագ , halten, fangen.

ըմպել , իչմէք , trinken.

ընկոյզ , ճէվիզ , die Nuss.

ընդ , իլէ , nebst, mit, durch: եանընտա , bei: իչինտէն ,
durch: ընդ երեկս , աքշամ եաղըն , abends.

ընդարձակ, պօլ, breit.
ընդդէմ, գարշը, gegen, wider.
ընդհանուր, ալէլամմէյէ, allgemein.
ընդհանրապէս, ճէօմլէթէն, überhaupt.
ընդունել, գապուլ էթմէք, annehmen.
ընթացք գօշու, der Lauf.
ընթեռնուլ, օգումագ, lesen,
ընթրիք, եէմէք, die Mahlzeit.
ընկեր, արգատաշ, der Gesell,
ընկողմանիլ, եաթմագ, liegen.
ընտանի, ալըշըգ, zahm: ընտանիք, էհլի այալ, die Familie.
ընտրել, իխթիյար էթմէք, aussuchen, wählen.
ըստ, կէօրէ, nach, laut.

Թ

Թագ, թաճ, die Krone.
Թագաւորութիւն, փատիշահլըգ, das Reich, Kenigreich: օսմանեան, տէվլէթի ալի, die hohe Pforte: Pforte.
Թալեր (դրամ ինչ), ըրեալ, der Thaler.
Թաղ, մահալլէ, der Viertel (der Stadt).
Թամբ սրունից, պալտըր, die Wade.
Թանկագին, բահալը, theuer.
Թաշկինակ, եաղլըգ, das Schnupftuch.
Թարգման, թէրճիման, der Dolmetsch.
Թարգմանել, թէրճիմէ էթմէք, übersetzen.
Թարմ, թազէ, frisch, jung.
Թափուր, պօշ, leer, ledig,
Թափօր, թավաֆ, der Umgang.
Թեթև, հաֆիֆ, leicht.
Թել, իփլիք, der Faden.
Թև, գանատ, der Flügel.
Թեքեալ, էյրի, gebogen, krumm.
Թեքել, էյմէք, biegen.
Թզուկ, ճիւճէ, der Zwerg.
Թէ, կի, dass, damit.
Թէպէտ, ֆարզա, obwohl.

Թէպէտ և, հէրչէնտ քի, zwar.
Թթու, էքշի, sauer.
Թիզ, քարըշ, die Spanne.
Թիկունք, արքա, der Rücken.
Թիւ, սայը, die Zahl.
Թնդանօթ, թօփ, die Kanone, das Stück, Geschütz.
Թշնամանել, սէօյմէք, schelten, schimpfen.
Թշնամի, տիւշման, der Feind.
Թողութիւն, աֆֆ, die Verzeihung.
Թողուլ, պըրաքմաք, lassen,
Թոյն, զէհէր, das Gift.
Թուական, թարիխ, das Datum,
Թուանշան, րաքամ, die Ziffer.
Թուել, սայմաք, zählen.
Թուղթ, քեաղըտ, das Papier: Թուղթ խաղու, օյուն քեաղըտը, die Karten: Թուղթ դատաստանական 'ի կոչել զոք, մուրասալա, die Zustellung.
Թուր, քըլըճ, der Degen.
Թռչուն, քուշ, der Vogel.
Թրջեալ, եաշ, nass.

Ժ

Ժամ, սահաթ, die Stunde, Uhr.
Ժամանակ, վաքըթ, die Zeit: 'ի միում ժամանակի, պիր զամանտա, einst.
Ժամացոյց, սահաթ, die Uhr.
Ժանգ, բաս, der Rost.
Ժապաւէն, շէրիտ, das Band, die Borten.
Ժառանգ, վարիս, der Erbe.
Ժառանգութիւն, միրաս, die Erbschaft.

Ի

'Ի բարձունս, եօքարտա, oben.
'Ի հաշիւ, արկանել, հէսապ էթմէք, rechnen.
Իղձ, արզու, die Lnst.
Իմանալ, անլամաք, verstehen.

իմաստ հանճարեղ և զուարճալի, լաթիֆէ, զարաֆէթ, der Witz.
իմաստուն, ախըլլը, weise, gescheid.
իմացութիւն, անլայըշ, der Verstand.
'ի մէջ, արասընտա, zwischen.
'ի միասին, պիրլէ, zusammen, miteinander.
'ի ներքոյ, 'ի ներքս, իչէրի, hinein.
ինչ, պիր շէյ, etwas: նէսնէ, der Ding, die Sache: ինչ ինչ, պազը պազը, etliche: ինչք, մալ, das Vermögen, Gut.
ինքն, քէնտի, eigen, selbst.
իջուածք, տամլա, der Schlag.
իսկոյն, պիրտէն, sobald.
'ի ստորև, աշաղըտա, unten.
'ի վաղիւ, եարըն, morgen.
'ի վայր, աշաղը, hinunter, herunter, hinab.
'ի վեր, եօգարը, hinauf.
'ի վերայ, իւստիւնէ, իւստիւնտէ, über.
'ի վերոյ, եօգարըտա, oben.
'ի տեղի, եէրինէ, statt, anstatt.
իր, շէյ, die Sache, der Ding.
իրաւունք, հագ, das Recht.
իրաւացի, ինսաֆլը, billig.
իւրաքանչիւր, հէր պիր, jeder, jedweder.

Լ.

Լալ, աղլամագ, weinen.
լայն, էնլի, breit.
լայնութիւն, էն, die Breite.
լանջք, կէօգիւս, die Brust.
լար, գայթան, die Schnur.
լաւ, էյի, gut.
լաւագոյն, էյիճէ, besser.
լեառն, տաղ, der Berg.
լեզու, տիլ, die Zunge.
լի, տօլու, voll.
լիճ, կէօլ, der See.
լինել, օլմագ, seyn.

լոյս, ըշըգ, das Licht.
լոսել, դէօյմէք, stossen.
լուանալ, յըգամագ, waschen: յըգանմագ, sich baden.
լուծանել, չէօզմէք, auflösen.
լուծանիլ, էրիմէք, zergehen: լուծանիլ որովայնի, գարըն սիւրմէք, abführen.
լուռ, սուս, still.
լուսին, այ, der Mond: լոյս լուսնի, մահթապ, der Mondschein.
լուր, խապէր, die Nachricht, Zeitung.
լուցանել, եագմագ, anzünden.
լուցկիք, գավ, der Zunder, Schwamm.
լռել, սուս օլմագ, schweigen.
լսել, իշիթմէք, hören.
լրաթուղթ, ղազէթա, die Zeitung.
լրացուցանել, դօլտուրմագ, füllen.

Խ

Խաբել, ալտաթմագ, betriegen.
խաղ, օյուն, das Spiel.
խաղալ, օյնամագ, spielen,
խաղախ, կէօն, das Leder.
խաղախորդ, թապագ, der Gärber.
խաղող, իւզիւմ, die Weinbeere.
խանգարել, պօզմագ, verderben.
խաչ, հաչ, սթավրօզ, das Kreutz.
խառնել, գարըշթըրմագ, mischen.
խարշել, խաշլամագ, sieden.
խաւար, գարանլըգ, die Finsterniss.
խաւարչտին, գարանլըգ, dunkel, finster.
խիստ, սէրթ գաթը, stark, streng, hart.
խնամակալ, մութէվէլլի, der Vorsteher.
խնայել, խարճէ էթմէք, sparen: սագընմագ, scheuen.
խնդրել, իսթէմէք, begehren, verlangen.
խնձոր, էլմա, der Apfel.
խոզ, դօմուզ, das Schwein: արու խոզ, der Eber: մատակ խոզ, die Sau: ապուխտ խոզի, der Schinken.

խոկալ, դիւշիւնմէք, denken, überlegen.
խոհակեր, աշճը, der Koch, die Köchin.
խոհեմ, աքըլլը, klug.
խոյ, գոչ, der Widder.
խոյր, գալբագ, die Mütze.
խոնաւ, նէմ, feucht.
խոնջ, եօրղուն, müde, matt.
խոռոչ, օյուգ, die Höhle.
խոստանալ, սէօզ վէրմէք, versprechen.
խոտ, օթ, das Kraut, Heu.
խոտորնակ, թէրս, verkehrt: էյրի, schief.
խորամանկութիւն հիլլէ, die List.
խորին, դէրին, tief.
խորհուրդ, դանըշմէրէ, der Rath, խորհուրդ տալ նա-
սիհաթ վէրմէք, rathen.
խորհրդական, դիվան էֆէնտիսի, der Rath.
խորովածոյ, գէպապ, der Braten.
խոց, եարա, die Wunde.
խուլ, սաղըր, taub.
խուռն, պէօլիւգ, die Schaar.
խուփ, գափագ, der Deckel.
խստոր, սարմըսագ, der Knoblauch.
խրատ, նասիհաթ, der Rath, die Ermahnung: խրատ
տալ, էօյիւթ վէրմէք, ermahnen, rathen.
խրթնագիր, ճիֆրա, die Ziffer.
խօսակցութիւն, դանըշագէրէ, das Gespräch.
խօսել, սէօյլէմէք, reden, sagen, sprechen.
խօսք, սէօզ, die Rede, Stimme, das Wort.

Ծ

Ծալել, դիւրմէք, zusammenlegen.
ծախք, մասրաֆ, die Ausgabe.
ծածուկ, գիզլի, heimlich, geheim.
ծաղիկ, չիչէք, die Blume.
ծաղր, մասգարալըգ, der Spott.
ծաղրական, գիւլիւնճէք, lächerlich.
ծայր, ուճ, das End, die Spitze.
ծանր, աղըր, schwer,

ծանօթ, մալում, bekannt, kund.
ծանօթութիւն, աշնալըք, die Bekanntschaft.
ծառ, աղաճ, der Baum.
ծառայ, խըդմէթքեար, der Diener, Bedienter: ծառայ տան, ուշագ, der Knecht, Hausknecht.
ծարաւ, սուսուզլուգ, der Durst.
ծարաւի, սուսուզ, durstig.
ծեր, իխթիեար, alt, der Greis.
ծիծաղել, կիւլմէք, lachen.
ծխախոտ, թիւթիւն, der Taback.
ծխափայտ, չուպուգ, die Pfeife.
ծխնելոյզ, պուխարի, der, das Kamin.
ծնանել, դողուրմագ, gebären, zeugen.
ծոծրակ, ենսէ, der Nacken.
ծոմ, օրուճ, die Fasten.
ծոյլ, թէմպէլ, faul.
ծով, տէնիզ, das Meer, die See.
ծուխ, դուման, der Rauch.
ծունկն, ծունր, դիզ, das Knie: ծունր դնել, դիզ չէօքմէք, knien.
ծրար, չըգըն, der, das Pack.

Կ

կաթիլ, դամլա, der Tropfen.
կաթն, սիւտ, die Milch.
կալ, տուրմագ, stehen: 'ի բաց կալ, սաքընմագ, aufschauen.
կակղութիւն, եումուշագլըք, die Weiche.
կակուղ, եումուշագ, weich, gelind.
կաղ, թօփալ, lahm, hinkend.
կաղամբ, լահանա, der Kohl, das Kraut.
կամաւ, իսթէյէրէք, gerne.
կամաւոր, կէօնիւլլիւ, freiwillig.
կամիլ, իսթէմէք, wollen, mögen.
կամուրջ, քէօփրիւ, die Brücke, der Steg.
կամք, իրադէթ, der Wille.
կայսր, չէսար, der Kaiser.
կանաչ, եէշիլ, grün.

կանգուն, արշըն, die Elle.
կանխիկ, բէշին, baar.
կանոն, գայիտէ, die Regel,
կանուխ, էրքէն, früh.
կապ, պաղ, das Band, der Bund.
կապել, պաղլամագ, binden.
կապոյտ, մավի, blau.
կառք, արապա, der Wagen: երթալ կառօք, fahren.
կասեցուցանել, տուրտուրմագ, aufhalten.
կասիլ, տուրմագ, aufhören.
կասկած, իշքիլ, der Verdacht, Zweifel.
կասկարայ, բասդրա, der Rost.
կատակ, շագա, der Scherz, die Kurzweile, der Spass.
կատաղութիւն, գուդուզլուգ, die Wuth.
կատարեալ, թամամ, vollkommen.
կատարել, պիթիրմէք, vollenden, ausmachen.
կատարիլ, պիթմէք, aufhören, ausgehen.
կատու, քէտի, die Katze.
կարգ, նիզամ, die Ordnung: սըրա, die Reihe.
կարեկցութիւն, մէրհամէթ, das Mitleid.
կարեւոր, մուհիմմ, wichtig.
կարի, ղայէթ, sehr.
կարծել, սանմագ, meinen.
կարծիք, թահմին, գըյաս, die Meinung.
կարծր, սէրթ, պէք, hart, fest.
կարկատանք, եամա, der Fleck.
կարկուտ, տօլու, der Hagel.
կարճ, գըսա, kurz.
կարճել, գըսալթմագ, abkürzen.
կարմիր, գըրմըզը, roth.
կարող, գատիր, mächtig: կարող լինել, էտէ պիլմէք, können, vermögen.
կարողութիւն, գուդրէթ, die Macht, Gewalt.
կաքաւ, խօրա, der Tanz.
կաքաւել, խօրա թէփմէք, tanzen.
կեալ, եաշամագ, leben.
կեանք, էօմր, das Leben.
կենդանի, սաղ, lebendig.
կենդանի, հայվան, das Thier.

կերպ, սօյ, die Art, Weise.
կերպաս, գումաշ, der Zeug, Tuch, der Stoff.
կզակ, չէնէ, das Kinn.
կէս, եարըմ, պուչուգ, halb.
կէտ, նօգթա, der Punkt.
կին, գարը, das Weib, Eheweib, die Frau, Gemahlin: կին լրբենի, գօսթագ, das Mensch.
կիսամասն, եարըսը, die Hälfte.
կիր, գիրէճ, der Kalk.
'ի կիր արկանել, գուլլանմագ, brauchen.
կիրակէ, բազար կիւնիւ, der Sonntag.
կծծի, բախըլ, նիգէս, karg.
կնիք, մօհիւր, das Siegel.
կնքահայր, սաղտըճ, der Gevatter.
կշիռ, թէրազի, վէզնէ, die Wage: թարթը, das Gewicht.
կշռել, թարթմագ, abwagen.
կոգի, թէրէ եաղը, die Butter.
կողմն, թարաֆ, die Seite, Partie.
կողմանք, էթրաֆ, die Gegend.
կողմնակի, էյրի, quer.
կոճակ, տիւյմէ, der Knopf.
կոճղ, թօմրուգ, der Stock.
կոյս, պէքեր, die Jungfer.
կոյր, գէօր, blind.
կոչել, չաղըրմագ, rufen: տէմէք, nennen.
կոչունք, զիյաֆէթ, das Mahl.
կով, ինէգ, die Kuhe.
կտոր, բարչա, das Stück.
կտորել, գըրմագ, brechen.
կոր, էյրի, krumm.
կորիւն, եավրու, Jung.
կործանումն, խարապ, der Einfall.
կորուսանել, գայպ էթմէք, verlieren: կորուսանել 'ի խաղու, եութթուրմագ, verspielen.
կորուստ, գայըպ, der Verlust.
կուպղ, գիլիտ, das Schloss.
կուրծք, կէօկիւս, die Brust.
կռիւ, գավկա, der Streit, Zank.
կտակ, վասիյէթ, der Testament.

կտաւէք, չամաշըր, die Wäsche.
կարթ, չէնկէլ, der Zwick.
կրել, չէքմէք, leiden.
կրթել, թալիմ էթթիրմէք, üben.
կրթութիւն, թալիմ, die Uebung.
կրպակ, դիւքեան, die Bude.
կրօն, տիյանէթ, die Religion.
կօշիկ, չիզմէ, der Stiefel.
կօշկակար, բաբուճճի, der Schuster.

Հ

Հագարացի, օսմանլը, der Türk.
Հազ, էօքսիւրիւք, der Husten.
Հազալ, էօքսիւրմէք, husten (Հմուաթէն).
Հազիւ, կիւճ իլէ, kaum.
Հալածել, գովմաք, treiben, verfolgen.
Հակամիտութիւն, մէյլ, die Neigung.
Հաճ, խօշնուտ, zufrieden.
Հաճոյ, խօշ, angenehm.
Հաճութիւն, րըզալըգ, die Gefälligkeit.
Համայն, ճիւմլէսի, sämmtlich.
Համարձակութիւն, ճէսարէթ, der Muth.
Համարուեստ, էսնաֆ, von einer Profession, die Zunft.
Համբակ, չըրագ, der Lehrjung.
Համբակապետ, գալֆա, der Gesell.
Համբաւ, նամ, der Ruhm.
Համբերութիւն, սապր, die Geduld.
Համբոյր, բուսէ, der Kuss.
Համեմ, պահար, die Würze.
Համոզել, ինանտըրմագ, überreden.
Համր, տիլսիզ, stumm.
Հայ, էրմէնի, der Armenier.
Հայել, բագմագ, schauen, anschauen.
Հայելի, այնա, der Spiegel.
Հայհոյել, քիւֆր էթմէք, verfluchen.
Հայր, պապա, der Vater.
Հայրենիք, վաթան, das Vaterland.
Հանգամանք, հալ, der Zustand.

Հանգստութիւն, րահաթլըգ, die Ruhe.
Հանդերձ, ռուբա, das Gewand, die Tracht: իլէ, mit, nebst.
Հանդէպ, գարշը, gegenüber.
Հանդէս, իմթիհան, die Prüfung: ալայ, die Feierlichkeit.
Հանդիսատես, սէյիրճի, der Zuschauer: Հանդիսատես լինել, սէյր էթմէք, zuschauen.
Հանել, չըգարմագ, abziehen, herausnehmen.
Հանճար, ֆէրասէթ, die Vernunft.
Հանք, մադէն, das Erz, die Mine.
Հաշիւ, հէսապ, die Rechnung: արկանել՚ի հաշիւ, հէսապ էթմէք, rechnen,
Հասակ, պօյ, die Statur: եաշ, das Alter.
Հասանել, եէթիշմէք, ankommen.
Հասարակ, ավամի, gemein: առ հասարակ, ալէլիթլէյէ, allgemein.
Հասարակած գիշերոյ, եարը գէճէ, die Mitternacht.
Հասուն, օլմուշ եէթիշմիշ, reif.
Հաստ, գալըն, dick, grob.
Հաստատուն, գավի, fest.
Հատ, տանէ, das Stück.
Հատանել, քէսմէք, schneiden, hauen.
Հատոր, ճիլտ, der Band.
Հատու, քէսքին, scharf.
Հարթ, տիւզ, eben: եասսը, flach.
Հարկ, վէրկի, der Zoll.
Հարկանել, վուրմագ, schlagen, hauen.
Հարկաւոր, լազըմ, nöthig, nothwendig.
Հարկաւորութիւն, հաճէթ, die Noth.
Հարսանիք, տիւղիւն, die Hochzeit.
Հարցանել, սօրմագ, fragen.
Հարցումն, սօրուշ, սուալ, die Frage.
Հաց, էքմէք, das Brod: Հաց սպիտակ, ֆրանճալա, խաս էքմէք, die Semmel.
Հաւ, թավուգ, das Huhn.
Հաւասար, պարապար, gleich.
Հաւատալ, ինանմագ, glauben, trauen.
Հաւատարիմ, ինամ, treu, getreu.
Հաւատք, տին, der Glaube.

Հաւաքել, թօփլամագ, sammeln.
Հաւաքիլ, թօփլանմագ, zusammenkommen.
Հեզ, եավաշ, sanft, sanftmüthig.
Հեծանել, պինմէք, steigen: 'ի ձի, աթա, reiten.
Հեռանալ, ըրագլանմագ, sich entfernen.
Հեռացուցանել, ըրաքթմագ, entfernen.
Հեռի, ուզագ, weit, fern, entfernt.
Հետ զհետէ, արդ արդա, nacheinander.
Հետք, իզ, էսէր, die Spur.
Հեր, սաչ գըլ, das Haar.
Հզօր, գուվվէթլի, stark.
Հիմն, թէմէլ, der Grund.
Հին, էսքի, alt.
Հինգշաբաթի, փէրշէմպէ, der Donnerstag.
Հիւանդ, խասթա, krank.
Հիւանդութիւն, խասթալըգ, die Krankheit, իլլէթ, das Uebel.
Հիւթ, սու, der Saft.
Հիւր, մուսաֆիր, der Gast.
Հնարաւոր, գապիլլի, möglich.
Հնարք, չարէ, das Mittel.
Հոգ, գասավէթ, die Sorge.
Հոգալ, տիւշիւնմէք, sorgen: Հոգալ յառաջագոյն, թէտարիք էթմէք, Vorsehen.
Հոգի, ճան, die Seele, der Geist.
Հող, թօփրագ, die Erde.
Հողաթափ, բաբուչ, die Schuh, Pantoffel.
Հողմ, րիւզկեար, der Wind.
Հոտ անոյշ, էյի գօգու, der Geruch: գարշ հոտ, ֆէնա գօգու, der Gestank, ունել զհոտ անոյշ, էյի գօգմագ, riechen: ունել զհոտ գարշ, գօգմագ, stinken.
Հոտոտել, գօգուլամագ, riechen.
Հուզկահար, հայտուտ, der Räuber.
Հում, չիյ, roh, ungekocht.
Հուպ, եագըն, nahe, neben.
Հուր, աթէշ, das Feuer.
Հպարտ, ֆօդուլ, stolz.
Հրաժարել, չէքինմէք, weigern.
Հրահալելի, մատէն, das Metall.

Հրամայել, պույուրմագ, befehlen.
Հրաման, էմր, իզին, der Befehl, die Erlaubniss.
Հրամանագիր անցից, եօլ թէզքէրէսի, der Pass.
Հրաշք, մուճիզալը, das Wunderwerk.
Հրապարակ, մէյտան, der Platz.
Հրացան, թիւֆէնկ, die Büchse.
Հրեշտակ, մէլայիգ, der Engel.
Հրեայ, եահուտի, der Jude.

Ձ

Ձագար, խունի, der Trichter.
Ձախ, սօլ, link.
Ձայն, սէս, die Stimme, der Laut.
Ձգել, աթմագ, werfen.
Ձեռագիր, էլեազըսը, die Handschrift. վճարման, իպրա թէահաւըր, die Quittung.
Ձեռն, էլ, die Hand.
Ձեւ, պիչիմ, die Form, Gestalt, der Plan.
Ձէթ, զէյթին եաղը, das Oel.
Ձի, աթ, das Pferd, Ross: քաջընթացութիւն ձիոյ, էշքին, der Passs
Ձիւն, գար, der Schnee: իջանել ձեան, գար եաղմագ, schueien.
Ձմեռն, գըշ, der Winter.
Ձմերուկ, գարբուզ, die Wassermelone.
Ձրի, պէտա ահվա, umsonst.
Ձու, եումուրթա, das Ei.
Ձուկն, պալըգ, der Fisch.

Ճ

Ճանաչել, տանըմագ, kennen.
Ճանապարհ, եօլ, der Weg, die Reise, Strasse: արտուղի, սափայ եօլ, der Abweg.
Ճանապարհորդութիւն, եօլճուլուգ, die Reise.
Ճանճ, սինէք, die Fliege.
Ճաշ, եէմէգ, տաամ, die Speise, Mahlzeit: ժամանակ յետ ճաշու, էօյլէ սօնրա, der Nachmittag.

Ճաշակել, տատմագ, kosten.
Ճաշել, եէմէք եէմէք, speisen.
Ճեղք, Ճեղքուած, չաթլագ, die Ritze, Spalte, der Spalt.
Ճիշդ տօղրուսու, genau.
Ճշդել, սաքընմագ, sparen.

Մ

Մազ, գըլ, das Haar.
Մախր, չըրա, der Kien, das Kienholz.
Մածուցիկ, գօյու, dick.
Մակագիր, ունվան, die Ueberschrift.
Մահ, էօլիւմ, der Tod.
Մայր, անա, die Mutter.
Մանաւանդ, խուսուսա, vorzüglicb, besonders.
Մանր, ուֆագ, ճիւզլի, gering.
Մառախուղ, սիս, der Nebel.
Մաս, պայ, der Theil, Antheil, die Partie: երրորդ մասն, սիւլիւս, das Drittel: չորրորդ մասն, չէյրէք, րուպ, das Viertel.
Մատանի, եիւզիւք, der Ring.
Մատեան, քիթապ, das Bnch.
Մատն, բարմագ, (ձեռաց) der Finger, (ոտից) die Zehe.
Մատնաչափ, բարմագ, der Zoll.
Մատնութիւն, ղամզ, խըյանէթ, der Verrath.
Մարգարէ, բէյղամպէր, der Profet.
Մարդ, ինսան, der Mensch, Mann: հէրիֆ, der Kerl.
Մարդիկ, խալգ, die Leute.
Մարմին, թէն, վիւճուտ, der Leib: կէօվտէ, der Körper. Մեռեալ մարմին, ճէնազէ, die Leiche.
Մարտ, ճէնկ, die Schlacht.
Մաքուր, թէմիզ, sauber, rein.
Մաքս, կէօմրիւք, der Zoll, die Mauth.
Մաքրել, թէմիզլէմէք, putzen.
Մելան, միւրէքքէպ, die Dinte.
Մեխակ, գարանֆիլ, die Würznagel.
Մեծ, պէօյիւք, gross.
Մեծարել, իթիպար, էթմէք, achten, ehren.

մեկուսի, այրը, abgesondert.
մեղմ, մուլայէմ, lind, sanft, mild.
մեղր, պալ, der, das Honig.
մեղք կիւնահ, die Sünde.
մեռանել, էօլմէք, sterben.
մեռեալ, էօլմիւշ, todt.
մետաքս, իփէք, die Seide.
մերկ, չըպլաք, nackt.
մերձ, եաքըն, nahe: եանընտա, neben.
մէզ, սիտիք, der Harn, Urin.
մէջ, օրթա, արա, die Mitte, das Mittel.
մթին, քօյու, dunkel: քարանլըք, finster.
մժեղ, սիվրի սինէք, die Mücke.
միակ, եալըն քաթ, einfach.
միայն, սալթ, nur, blos: եալընըզ, allein.
միայնակ, եալընըզ, allein, einsam.
մի ըստ միոջէ, պիրէր պիրէր, einzeln.
մինչ, թա, տէք, bis: տէն պէրի, seit.
մինչև, թա քի, bis.
միշտ, տայիմա, immer, stets, allemal.
միջոց, արա, մէյտան, der Raum.
միջօրէ էօյլէ վախթը, der Mittag.
միս, էթ, das Fleisch.
միտք, ֆիքիր, der Gedanke, Sinn.
մխել, սօքմաք, stechen.
մխիթարանք, թէսէլլի, der Trost.
մկրատ, մաքաս, die Scheere.
մկրտութիւն, վաֆթիզ, die Taufe.
մղել, սիւրմէք, treiben: տիւրթմէք, stossen.
մղոն, միլ, die Meile.
մնալ, քալմաք, bleiben.
մնացորդ, պաքը, der Rest. übrig.
մոլութիւն, պէտ խույ, das Laster.
մոխիր, քիւլ, die Asche.
մոմ, մօմ, մում, die Kerze.
մոռանալ, ունութմաք, vergessen.
մորթ, տէրի, das Fell, Leder, die Haut.
մուկն (մեծ), կէմ, ճարթըլը սըչան, die Ratte, Ratze:
(փոքր) ֆընտըք սըչան, die Maus.

մուճակ, բապուճ, der Pantoffel.
մուշտակ, քիւրք, der Pelz.
մուրհակ, թէզքէրէ, der Schein.
մսավաճառ, քասապ, der Metzger.
մօրուք, սաքալ, der Bart.

Յ

Յագ, թօք, satt.
յաղագս, իչին, für, wegen.
յաղթել, եէնմէք, siegen.
յաճախորդ, մուշթէրի, der Gast, die Kundschaft.
յամառ, ինատճը, hartnäckig.
յամենայն ժամ, հէր զաման, allezeit.
յամր, եավաշ, langsam.
յայնժամ, օզաման, damals. dann.
յայտնի, պէլլի, deutlich, klar, öffentlich, bekannt.
յանդուգն, ճէսսուր, keck, kühn.
յանկարծակի, անսըզըն, plötzlich.
յանձն առնել, ըսմարլամաք, bestellen.
յանձն առնուլ, իւսթիւնէ ալմաք, übernehmcn.
յանցանք, քապահաթ, die Schuld.
յաջակողմն, սօլա, links.
յաջողակ, ույգուն, fähig, geschickt.
յառաջ, էվվէլ, vor.
յառաջ քան, էվվէլ, ehe.
յատակ, տիպ, der Grund.
յատկապէս, մախսուսա, eigentlich.
յարգ, մէրթէպէ, շան, die Würde.
յարդ սաման, der Stroh.
յարդարել, տիւզմէք, zurichten.
յարութիւն, քըյամէթ, die Auferstehung.
յաւիտեան, էպէտի, ewig,
յեռանդն, տիւն տէյիլ օպիր կիւն, vorgestern.
յետս, կէրի, zurück,
յիմար, տէլի, der Narr, Thor: toll, dumm.
յիշել, անմաք, sich erinnern.
յղել, եօլլամաք, schicken, senden.
յղի, կէպէ, schwanger, tragend.

յոյժ, չօք, sehr.
յորդ, պօլ, überflüssig.
յորդութիւն, պէրէքէթ, der Ueberfluss.
յորժամ, հաչան, wann, da, als.
յուշիկ, եաւաշ, gemach, sachte.
յօրինել, թէէլիֆ էթմէք, verfassen.

Ն

Նա, օ, օլ, er, sie, jener, jene, jenes.
Նախ, էվէլ, erst, zuerst.
Նախախնամել, էվէլտէն տիւշիւնմէք, vorsehen.
Նախախնամութիւն այ, թագտիր, մուգատտէր, die göttliche Vorsehung.
Նախաճաշիկ, գահվալթը, das Frühstück.
Նախանձ, հասէտ, der Neid.
Նախապատուութիւն, իւսթիւնլիւք, der Vorzug.
Նախատել, սէօյմէք, schelten, schimpfen, դէմ էթմէք, ausrichten.
Նամակ, մէքթուպ, der Brief.
Նարդ, թավլը, das Tricktrack.
Նաւ, կէմի, das Schiff.
Նեղ, տար, eng, schmal,
Նենգութիւն, հիլէ, der Betrug.
Ներել, աֆ էթմէք, verzeihen.
Նիհար, զայիֆ, mager.
Նիրհել, ուեումագ, schlafen.
Նիւթ, գէրէսթէ, der Stoff.
Նկատել, պագմագ, schauen.
Նման, պէնզէր, ähnlich, gleich.
Նմանեցուցանել, պէնզէթմէք, nachmachen, vergleichen.
Ննջել, ուեումագ, schlafen.
Նշան, նիշան, das Zeichen, Mahl: դնել զնշան, պէլլէթմէք, merken.
Նշոյլ, շաւք, der Strahl.
Նուրբ, ինճէ, fein, dünn: նուրբ և երկայն, ինճէ ուզուն, schlank.
Նոր, եէնի, neu.

Նպատակ (խորհրդոց), մէրամ, der Zweck.
Նստել, օթուրմաք, sitzen.
Նօթի, աճ քարընըտա, nüchtern: քարնը աճ։ hungerig.

Շ.

Շաբաթ, հաֆթա, die Woche. ձիւմա էրթէսի, der Samstag, Sonnabend.
Շահաւէտ, ֆայտալը, nützlich.
Շապիկ, գեօմլէք, das Hemd.
Շաւիղ, իզ, էսէր, die Spur.
Շաքար, շէքէր, der Zucker.
Շիլ, շաշը, schel, schiel.
Շիշ, շիշէ, die Flasche.
Շիջուցանել, սէօնտիւրմէք, auslöschen.
Շլոր, էրիկ, die Pflaume, Zwetschke.
Շղթայ, զինճիր, die Kette.
Շնորհակալ, խօշնուտ, zufriedeu, շնորհակալ լինել, թէշէքքիւր օլմաք, danken.
Շնորհակալութիւն, շիւքիւր, der Dank.
Շնորհք, լութֆ, die Gnade.
Շնչառութիւն, նէֆէս, der Athem.
Շուտ, թէզ, bald, schnell.
Շուն, քէօփէք, der Hund.
Շունչ, նէֆէս, սօլուգ, der Athem.
Շտապ, թէզ, schleunig.
Շրթունք, տուտագ, die Lippe, Lefzen.
Շրջանակ, տայիրէ, der Kreis: շրջանակ տակառաց, ֆըչը չէմպէրի, der Reif.
Շքեղութիւն, էալլան, die Pracht.

Ո

Ոգի, րուհ, der Geist.
Ոխ, ղարէզ, der Groll.
Ոհ, վայ, ah!
Ողորմութիւն, սատաքայ, das Almosen.
Ողջոյն, սէլամ, der Gruss.
Ողջունել, սէլամ վէրմէք, grüssen.

ոմանք, պազը, etliche.
ոմն, պիրի, jemand.
ոչ, եօք, տէյիլ, nicht, nein, ոչ ... և ոչ, նէ ... վէ նէ, weder ... noch ...: երբէք, հիչ պիր զաման, nie, niemals: ոչ ինչ, հիչ պիր շէյ, nichts: ոչ ոք, հիչ քիմսէ, niemand, keiner, keine, keines.
ոչխար, քօյուն, das Schaf.
ոսկի, ալթուն, das Gold: der Dukaten.
ոսկր, քէմիք, das Bein, der Knochen.
ոստնուլ, սըչրամաք, springen.
ոտն, այաք, der Fuss.
ոտնամատն, այաք բարմաղը, die Zehe.
որ, հանկը, welcher, welche, welches.
որդի, օղուլ, der Sohn.
որդն, գուրդ, der Wurm.
որթ, դանա, das Kalb: ասմա, der Weinstock.
որիզ, պիրինճ, der Reis.
որմ, դուվար, die Mauer.
որոնել, արամաք, suchen.
որովայն, քարըն, der Bauch.
որպէս, կիպի, als, wie: որպէս թէ, ազ գալտը, schier.
ուխտագնացութիւն, հաճըլըք, die Wallfahrt.
ուղարկել, եօլլամաք, schicken.
ուղեղ, պէյին, das Hirn.
ուղի, եօլ, der Weg, die Strasse.
ունայն, պօշ, leer, eitel.
ունել, օլմաք, haben, seyn.
ունիլ, թութմաք, halten, fangen.
ունկն դնել, դինլէմէք, horchen.
ունչ, պուռուն, die Nase.
ուս, օմուզ, die Achsel.
ուսանել, էօյրէնմէք, lernen.
ուսանող, թալիպ, der Student.
ուսուցանել, էօյրէթմէք, lehren.
ուտել, եէմէք, essen, speisen.
ուտիճ, կէլվէ, die Schabe.
ուր, նէրէյէ, wohin: նէրէտէ, wo.
ուրախ, շատ, lustig.
ուրախութիւն, սէվինճ, die Freude.

ուրբաթ, ճիւմա, der Freitag.
ուրուական, միւսվէտտէ, der Entwurf.
ոք քիշի, պիրի, jemand, die Person.

Չ

Չաստուած, պութ, der Abgott.
չար, ֆէնա, übel, bös, schlecht.
չարչարանք, իշքէնճէ, die Pein, Qual.
չափ, էօլչիւ, das Maas.
չափաւոր, էօլչիւլիւ, mässig.
չափել, էօլչմէք, messen.
չէ, եօք, տէյիլ, nicht,
չնչին, մահքէլուկ, gering.
չոր, քուրու, dürr, trocken.
չորեքշաբաթի, չարշամպա, die Mittwoche.
չու, կէօչ, der Abzug, Zug.
չուան, իփ, das Seil, der Strick.
չուխա, չուհա, das Tuch.

Պ

Պակասութիւն, էքսիքլիք, der Mangel, նօքսան, der Abgang.
պահ, քօլ, քուլլուք, die Wache.
պահանջել, իսթէմէք, fordern, fodern.
պահել, սաքլամաք, verbergen, behalten, aufheben, verstecken.
պահք, բէհրիզ, die Fasten.
պալատ, սարայ, der Palast.
պայծառ, աչըք, hell, klar.
պանիր, բէյնիր, der Käse.
պանդոկ, մէյխանէ, das Wirthshaus.
պանդոկապետ, մէյխանէճի, der Wirth.
պաշար, զէխիրէ, der Vorrath.
պաշտպանութիւն, հիմայէ, die Gunst.
պաշտօն, մանսըպ, das Amt.
պատասխանի, ճէվապ, die Antwort.
պատասխանել, ճէվապ վէրմէք, antworten.

պատառաքաղ, չաթալ, die Gabel.
պատատ, պօխչա, der, das Pack.
պատատել, սարմագ, wickeln, einwickeln.
պատարագ, գուրպան, das Opfer: գուտտաս, die Messe.
պատերազմ, ճէնկ, der Krieg, Feldzug.
պատիժ, ճէզա, die Strafe.
պատիւ, իթիպար, die Ehre.
պատժել, հաքընտան կէլմէք, strafen.
պատճէն, սուրէթ, die Abschrift.
պատմութիւն, հիքեայէթ, die Geschichte, Erzählung.
պատշաճիլ, եաքըշմագ, sich, schicken.
պատուել, իզզէթ էթմէք, ehren.
պատուհան, բէնճէրէ, das Fenster.
պատրաստ, հազըր, bereit, fertig.
պարագայ, էթրաֆ, der Umstand.
պարանոց, պօղազ, der Hals.
պարզ, եալըն գաթ, einfach.
պարէն, եէյէճէք, թայըն, die Kost.
պարկ, թօրպա, der Sack.
պարկեշտ, էտէպլի, keusch.
պարտէզ, պահճա, der Garten.
պարտիք, պօրճ, die Schuld.
պարտուպատշաճ, մունասիպ, anständig.
պարտք, պօրճ, die Schuld, Pflicht.
պինդ, բէք, hart.
պղինձ, պագըր, das Kupfer.
պղպեղ, պիպէր, der Pfeffer.
պղտոր, պուլանըգ, trübe.
պողովատ, չէլիք, der Stahl.
պորտ, կէօպէք, der Nabel.
պտուղ, մէյվէ, die Frucht, das Obst.

Ջ.

Ջան, ճահտ, der Fleiss, Eifer.
Ջեռուցանել, ըսըթմագ, wärmen.
Ջերմ, սըճագ, warm, heiss.
Ջերմափուռն, սօպա, der Ofen.
Ջերմեռանդն, սօֆու, fromm.

ջերմեռանդութիւն, ըպատէթի, die Andacht.
ջերմն, սըթմա, das Fieber.
ջնջել, սիլմէք, abwischen, auslöschen.
ջուր, սու, das Wasser.
ջրհոր, սու քույուսու, der Brunnen.

Ս

Սագ, քազ, die Gans.
սալայատակ, քալտըրըմ, das Pflaster.
սակայն, լաքին, jedoch, doch.
սակաւ, ազ, wenig.
սակաւագիւտ, նատիր, selten, rar.
սայլ, արապա, der Wagen.
սանդուղք, մէրտիվէն, die Stiege, Treppe.
սանձ, չէմ, der Zaun.
սանտր, թարաք, der Kamm.
սառն, պուզ, das Eis.
սապոն, սապուն, die Seife.
սաստիկ, շիտտէթլի, heftig.
սատանայ, շէյթան, der Teufel,
սափրիչ, պէրպէր, der Barbier.
սէր, մուհապպէթ, die Liebe.
սեաւ, գարա, սիյահ, schwarz.
սեխ, գավուն, die Melone, Zuckermelone.
սեղան, սօֆրա, der Tisch: միհրապ, das Altar.
սենեակ, օտա, die Stube, das Zimmer: գամարա, die Kammer.
սեպ, չիվի, der Nagel (von Holz).
սեռ, ճինս, das Geschlecht.
սերմանիք, էքին, die Saat.
սերմն, թօխում, der Saamen.
սեւակ, միւրէքքէպ, die Tinte.
սեփական, մախսուս, eigen.
սիրել, սէվմէք, lieben.
սիրտ, եիւրէք, das Herz: խաթըր, կէօնիւլ, das Gemüth.
սխալ, եանլըշ, der Fehler: fehlerhaft.
սխալել, եանըլմաք, fehlen.
սխալմունք, եանլըշ, der Fehler, Irrthum.

սկիզբն, պաշլանկըճ, der Anfang.
սկզբնաւորութիւն, ասլ, der Ursprung, Grund.
սկսանել, պաշլամագ, anfangen.
սնունդ, եէյէճէք, die Nahrung.
սնուցանել, պէսլէմէք, ernähren,
սնդուկ, սանտըգ, der Kasten, die Kisten.
սով, գըթլըգ, der Mangel an Lebensmitteln.
սովորական, ատէթա, gewöhnlich, gemein.
սովորել, ալըշմագ, sich gewöhnen.
սովորութիւն, ատէթ, der Gebrauch, die Sitte.
սունկ, մանթար, der Schwamm.
սուսեր, գըլըճ, das Schwert. der Degen: սուսեր լայնաբերան, պալա, der Säbel.
սուտ, եալան, falsch, die Lüge.
սուրբ, ազիզ, heilig.
սուրհանդակ, մէնզիլ, die Post.
սուրճ, գահվէ, der Kaffe.
սպանանել, էօլտիւրմէք, morden, umbringen, tödten, ermorden.
սպասել, պէքլէմէք, warten.
սպեղանի, մէլհէմ, die Salbe, das Pflaster.
սպիտակ, պէյազ, weiss.
սպունգ, սիւնկէր, der Schwamm.
ստամոքս, միտէ, der Magen.
ստանալ, էտինմէք, haben, bekommen, erlangen.
ստացող, մալըք, der Besitzer.
ստել, եալան, սէօյլէմէք, lügen.
ստեղծել, եարաթմագ, erschaffen.
ստեղծող, եարատան, der Schöpfer.
ստեղծուած, մախլուգ, das Geschöpf.
ստէպ, չօգ, չօգ քէրէ, oft, öfters.
ստիպել, զօրլամագ, zwingen.
ստոյգ, կէրչէք, wahr, gewiss.
ստորագրել, իմզալամագ, unterschreiben,
ստորագրութիւն, իմզա, die Unterschrift.
ստորև, աշաղը, unten: ստորև քան, աշաղը, unter.
ստորին, ալչագ, nieder.
ստուար, գապա, grob.
ստուեր, գէօլկէ, der Schatten.

ստրուկ, րայա, der Unterthan.
սրածայր, սիվրի ուճլու, spitzig.
սրինգ, տիւտիւք, die Pfeife.
սրութիւն, սիվրիլիք, die Spitze.
սրունգն, պաճաք, der Schenkel.

Վ.

Վախճան, էնճամ, das Ende, der Zweck.
վախճանեալ, մէրհում, weiland.
վաղիւ, եարըն, morgen: զկնի վաղուին, übermorgen.
վաղվաղակի, հէմէն, bald, gleich.
վաճառական, պազըրկեան, der Kaufmann, Handelsmann.
վաճառանոց, չարշը, der Markt.
վաճառել, սաթմաք, verkaufen.
վաճառելի, սաթլըք, feil.
վաճառք, մալ, die Waare.
վանել, սիւրմէք, treiben.
վանք, մանասթըր, das Kloster.
վայրի, եապանի, wild.
վայրկեան, դաքիքէ, die Minute.
վառարան, օճաք, der Herd.
վասն, իչին, für, wegen, statt: վասն այսր, պունտան իչին, deswegen, dagegen: վասն ո՞յր, նէ իչին, warum? վասն որոյ, ճիւնքի, պունտան իչին, darum, daher.
վատանուն, ըրզըզ, ehrlos.
վատթար, ֆէնա, arg, übel, bös, schlecht,
վատթարութիւն, ֆէնալըք, das Uebel.
վատնել, չիւրիւթմէք, verschwenden.
վարագոյր, փէրտէ, der Vorhang.
վարկանել, սէզմէք, muthmassen: գըյաս էթմէք, vermuthen.
վարձ, իւճրէթ, գիրա, der Lohn, Zins: տալ 'ի վարձու, vermiethen.
վարունգ, խըյար, die Gurke.
վարսակ, եուլաֆ, der Haber.
վերարկու, մախլըմէ, der Mantel.

վերմակ, եօրղան, die Decke.
վերջ, սօն, das Ende, letzt.
վերստին, թէքրար, abermal.
վիճակ, հալ, der Stand, Zustand.
վիշտ, աղրը, der Schmerz.
վկայ, շահատ, der Zeuge.
վկայել, ըսպաթ էթմէք, zeugen.
վճարել, էօտէմէք, bezahlen.
վճիռ, իլամ, das Urtheil.
վնաս, զարար, der Schaden, Nachtheil.
վտանգ, մուհաթարա, die Gefahr.
վրէժ, էօճ, die Rache.

Տ

Տալ, վէրմէք, geben: թէսլիմ էթմէք, übergeben, abgeben, überliefern: տալ յանձն, էյրէթի վէրմէք, leihen (etwas): փոխ տալ, էօտիւնճ վէրմէք, leihen (Geld).
տախտակ, թախթա, das Bret.
տակառ, ֆըչը, das Fass.
տաղտկութիւն, ճան սըքընթըսը, die Langweile.
տաճկերէն, թիւրքճէ, türkisch.
տանիլ, սիւրմէք, treiben: կէօթիւրմէք, tragen, führen.
տանձ, արմուտ, die Birn.
տառ, հարֆ, der Buchstab.
տառապանք, դէրտ, die Plage.
տարտամութիւն, հէճիլլիք, die Verlegenheit.
տարակոյս, շիւպհէ, der Argwohn, Zweifel.
տափարակ, եասսը, flach.
տգեղ, չիրքին, garstig, hässlich.
տգէտ, ճահիլ, unwissend.
տեղի, եէր, der Ort, Platz: յայն տեղի, օրայա, hin, dahin.
տեղեկանալ, խապէր ալմագ, sich erkundigen.
տեղեկութիւն, խապէր, der Bericht.
տեսակ, սօյ, ճինս, die Art, Gattung.
տեսանել, կէօրմէք, sehen.
տեսանելի, կէօրինիւր, sichtbar.

տերև, եափրաք, das Blatt: կանանչ տերև, եէշիլ եափրաք, das Laub.
տէր, աղա, der Herr, Besitzer.
տիկին, գադըն, die Frau.
տիք, եաշ, das Alter.
տկար, զայըֆ, schwach.
տհաճութիւն, խաթըր գըրըլմասը, der Verdruss, die Beleidigung.
տղայ, օղլան der Bube, Knabe.
տող, սըրա, die Zeile.
տումսակ, թէզքէրէ, der Zettel.
տուժ, ճէրիմէ, die Geldstrafe.
տուտ, գույրուգ, der Schwanz, Schweif.
տուրք, վէրկի, die Gabe, Steuer.
տուփ, գութու, die Büchse, Dose.
տռփացեալ, աշըգ, verliebt.
տրտում, ղէմլի, traurig.
տօնավաճառ, բանայըր, die Messe.

Ց

Ցանկ (պարտիզի, ևն.) չիթ, der Zaum.
ցաւ, աղրը, der Schmerz.
ցեց, կէվէ, die Schabe.
ցորեան, պուղտայ, der Korn, Weitzen.
ցուպ, տէյնէք, der Stock, Stab.
ցուրտ, սօղուգ, kalt.
ցրտութիւն, սօղուգլուգ, die Kälte.
ցուցակ, գայմէ, die Liste.
ցուցանել, կէօսթէրմէք, zeigen. weisen: փաստիւք, բուրհան էթմէք, beweisen.

Փ

Փախչել, գաչմագ, fliehen.
փակել, գափամագ, zumachen, zudecken.
փակեղն, սարըգ, der Bund.

փայլակն, շիմշէք, der Blitz.
փայլումն, ճիլա, der Glanz.
փայտ, օդուն, das Holz.
փառք, շան, der Ruhm.
փարթամ, զէնկին, reich, vermöglich.
փարչ, պարդագ, der Krug.
փափագ, արզու, der Wunsch.
փափուկ, եումշագ, mürbe.
փեսկ, Քէչէ, die Kappe.
փոթորիկ, Ֆուրթունա, փայ, der Sturm.
փոխ, էօտիւնճ, auf Borg.
փոխանակ, պէտէլ, anstatt.
փոխանակութիւն, թրամփա, der Tausch.
փոխատուութիւն, էօտիւնճ, էյրէնէ, der Borg.
փոխել, տէյիշտիրմէք, verändern, abändern, փոխել զդրամ, աճճէ պօզմագ, wechseln.
փող, աճճէ, das Geld: պօղազ, der Hals: փող զաղանաց, der Rachen: փող հրացանաց, նամլը, տէֆէր, der Lauf.
փողոց, սօգագ, die Gasse.
փոյթ, չապուգ, hurtig, schnell.
փոշի, թօզ, der Staub, das Pulver.
փոր, գարըն, der Bauch.
փորել, գազմագ, graben, ausgraben.
փորձ, թէճրիպէ, die Probe.
փորձել, տէնէմէք, versuchen.
փութով, աճէլէ, schleunig.
փուտ, չիւրիւք, faul.
փուրշիշ, դավա, der Prozess.
փոքր, կիւչիւք, klein.
փրփուր, քէօփիւք, der Schaum.

Ք.

Քակել, չէօզմէք, losbinden, abbinden.
քակոր, Գիւպրէ, der Mist.
քահանայ, փափազ, der Geistliche: քահանայ թաղից, մահալլէ փափազը, der Pfarrer.
քաղաք, շէհիր, die Stadt.

քաղաքակից, հէմշէրի, der Landsmann.
քաղաքավար, չէլէպի, höflich.
քաղաքացի, շէհիրլի, der Bürger.
քաղց, աճլըգ, der Hunger.
քայլ, ատըմ, der Schritt.
քանի, գաչ, wieviel.
քանզի, զիրա, weil, denn.
քաջ, եիյիթ. tapfer.
քար, թաշ, der Stein.
քարշել, չէքմէք, ziehen.
քարոզ, վաազ, die Predigt.
քարոզել, վաազ էթմէք, predigen.
քարոզիչ, վաիզ, der Prediger.
քացախ, սիրքէ, der Essig.
քէն, խարէզ, der Groll.
քթախոտ. էնֆիյէ, պուռնօթու, der Taback, Schnupftaback.
քիթ, պուռուն, die Nase.
քրտին, թէր, der Schweiss.
քննել, թէֆթիշ էթմէք, untersuchen.
քննութիւն, իմթիհան, die Prüfung.
քոյր, գըզ գարտաշ. die Schwester.
քուն, ույգու, der Schlaf.
քսակ, քէսէ, der Beutel: թօրպա, der Sack.

( )

( )գնութիւն, իմտատ, die Hülfe.
օգուտ, ֆայտա, der Nutzen, Vortheil.
օդ, հավա, das Wetter, die Luft, պապուճ, der Schuh.
օթեւան, գօնագ, das Quartier.
օձ, եըլան, die Schlange.
օսմանեան, օսմանլը, ottomanisch: թագաւորութիւն, տէվլէթի ալի, die Pforte, die hohe Pforte.
օտար, } եապանճը, freund.
օտարական, }
օր, կիւն, der Tag.
օրացոյց, ռիւզնամէ, der Kalender, das Tagebuch.
օրէնք, գանուն, ույն, das Gesetz.

օրինակ, էօրնէք, das Muster, das Beispiel, die Abschrift, das Exemplar: օրինակ գրոց, Ճէտ, die Vorschrift.

օրինաւոր, հաք, էօլլու, gesetzmässig, gültig.

օրիորդ, քըզ, das Fräulein.

Փ

Փիօրին, } (դրամ 'ի 60 քրայցարից), Փօրէնթ, der
Ֆօրինթ, } Gulden.

Ֆունտ, (կշիռ 176 տրամից). Փունթա, լօդրա, das Pfund.

Բ Ա Ռ Ա Ր Ա Ն

'Ի ՏԱՃԿԵՐԷՆԷ 'Ի ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ԵՒ 'Ի ՀԱՅ

Ա

Ազա, das Glied, անդամ։

ազ, wenig, սակաւ. ազ գալտը, kaum, schier, հազիւ, որպէս թէ։

ազարլամաք, ausmachen, սաստել։

ազիզ, heilig, սուրբ։

աթ, das Pferd, Ross, երիվար. աթա պինմէք, reiten, ձիաւորել։

աթէշ, das Feuer, հուր, կրակ։

աթմաք, werfen, ձգել, արձակել։

ալայ, die Fejerlichkeit, հանդէս։

ալէսէվիյէ, allgemein, ընդհանուր։

ալըմ, die Fähigkeit, յաջողակութիւն։

ալըմլը, fähig, geschickt, յաջողակ։

ալըշ, das Nehmen, der Kauf, առումն, գնումն, ալըշ վէրիշ, der Handel, das Geschäft, առ և տուր. ալըշ վէրիշ էթմէք, handeln, Geschäfte machen, առ և տուր առնել։

ալըշըք, zahm, ընտանի։

ալըշմաք, sich gewöhnen, սովորել։

ալթըն, das Gold, der Duckaten, ոսկի։

ալիմ, gelehrt, գիտուն։

ալլահ, Gott, ած։

ալմաք, nehmen, bekommen, empfangen, առնուլ. սաթըն ալմաք, kaufen, abkaufen, einkaufen, գնել. իւստիւնէ ալմաք, übernehmen, յանձն առնուլ։

ալչաք, nieder, ստորին։

ալչը, der Gips, գաճ։

ալտաթմաք, betriegen, խաբել։

ախոռ, der Stall, ախոռ,
ահճէ, das Geld, դրամ, փող։
ահմաք, albern, անմիտ։
աղա, der Herr, Besitzer, տէր։
աղաչ, der Baum, ծառ։
աղու, das Gift, թոյն։
աղըզ, der Mund, das Maul, die Oeffnung, բերան, բացուած. *հայվանըն*, der Rachen, փող գաղանաց։
աղըր, schwer, ծանր։
աղլամաք, weinen, beweinen, լալ, ողբալ։
աղրը, der Schmerz, ցաւ, վիշտ։
աճ, hungerig, նօթի. *աճ քարընըմա*, nüchtern, im nüchtern Magen, նօթի, ծոմ։
աճէլէ, die Eile, աճապարութիւն. eilend, schnel, schleunig, փութով։
աճը, bitter, դառն։
աճլըք, der Hunger, քաղց։
ամէլ, die Wirkung, գործողութիւն. die Arbeit, That, das Werk, գործք։
ամմա, aber, բայց։
այ, der Monath, ամիս. der Mond, լուսին։
այաք, der Fuss, ոտն. *այաք բարմաղը*, die Zehen, մատն ոտին։
այըպ, die Schande, անարգանք։
այն, das Gesetz, օրէնք։
այնա, der Spiegel, հայելի։
այրը, abgesondert, verschieden, մեկուսի։
այքըրը, zwerch, առ 'ի շեղ։
անա, die Mutter, մայր. *անա պապա կիւնիւ*, der Auflauf, ամբոխ շփոթի. *անա տիլի*, die Muttersprache, բարբառ մայրենի։
անախտար, der Schlüssel, բանալիք։
անլամա, der Verstand, իմացումն։
անլամաք, verstehen, իմանալ,
անճա, kaum, հազիւ։
անմաք, sich erinnern, յիշել։
անսըզտան, plötzlich, յանկարծակի։
աշաղը, hinunter, herunter, hinab, 'ի վայր. unten, ստորև. unter, ստորև քան. nieder. ստորին։

Ե

Եա, sondern, այլ:
Եափաղը, die Wolle, գեղմն:
Եափրաք, das Blatt, տերեւ. Եեշիլ եափրաք, das Laub, կանաչ տերեւ, das Andenken, յիշատակ:
Եազ, der Sommer, ամառն:
Եազը, der Buchstab, գիր, տառ. die Schrift, գիր, գրուած. էլ եազըսը, die Handschrift, ձեռագիր. եազը եազմաք, schreiben, գրել:
Եազմաք, schreiben, գրել:
Եաթմաք, liegen, ընկողմանել:
Եալան, falsch, die Lüge, սուտ. եալան սէօյլէմէք, lügen, ստել:
Եալըն այաք, barfüssig, blosfüssig, բոկոտն:
Եալընըզ, allein, einsam, միայն, միայնակ:
Եալվարմաք, bitten, աղաչել:
Եահուտի, der Jud, հրեայ:
Եաղ, das Oel, ձէթ. das Schmalz. Fett, հալեալ իւղ, ճարպ:
Եաղլըք, das Schnupftuch. թաշկինակ:
Եաղմա, der Raub, die Beute, աւար:
Եաղմաք, fallen, regnen, անկանել, տեղալ, եաղմուր եաղմաք, regnen, անձրեւել. քար եաղմաք, schneien, ձիւնել. տօլու եաղմաք, hageln, կարկտել. թաշ եաղմաք, Steiner fallen, տեղալ քարանց:
Եաղմուր, der Regen, անձրեւ:
Եամա, der Fleck, կարկատան:
Եան, die Seite, կողմն:
Եանընտա, neben, bei, ընդ, մերձ, առ:
Եանաք, die Wange, այտ:
Եանըլմաք, fehlen, սխալել:
Եանլըշ, der Fehler, Irrthum, սխալանք. fehlerhaft, սխալ:
Եաշ, nass, թրջեալ. das Alter, հասակ, տիք:
Եաշամաք, leben, im Leben seyn, կեալ, ապրել:
Եապան, wüste, ամայի. die Wüste, անապատ տեղի. das Ausland, օտար աշխարհ:
Եապանի, wild, վայրի:

եաբանճը, fremd, օտար, օտարական:
եասագ, verbothen, արգելեալ. der Verboth, արգել.
եասագ էթմէք, verbiethen, արգելուլ:
եասսը, flach, հարթ, տափարակ:
եասթըգ, der, das Polster, բարձ:
եավաշ, schwach. langsam, gelind, sanft, sachte, հե-
ղիկ, մեղմ, յամր, յամրաբէն:
եավրու, jung, ջահ, նորեկ:
եարա, die Wunde, խոց:
եարաթմագ, erschaffen, ստեղծագործել, ստեղծել:
եարամազ, schlimm, ապիրատ:
եարադան, der Schöpfer, ստեղծող:
եարը, die Hälfte, կիսամասն, կէս:
եարըմ, halb, կէս:
եարըն, morgen, 'ի վաղիւ, վաղիւ. եարըն տէյիլ օպիւր կիւն, übermorgen, ըզմիւս վաղուին:
եարըգ, die Ritze, Spalte, der Spalt, ճեղք, ճեղքուած:
եագըն, nahe, neben, մօտ, մերձ:
եագըշըգ, die Zierde, շուք. եագըշըգսըզ, unge-
schickt, անյարմար:
եագըշմագ, sich schicken, պատշաճիլ:
եագմագ, anzünden, լուցանել.
եէթէր, genug, hinlänglich, hinreichend, բաւական:
եէթիշմէք, ankommen, հասանել. genug seyn, բաւա-
կան լինել:
եէթիշմիշ, reif, հասուն:
եուլաֆ, der Haber, վարսակ:
եումշագ, weich, gelind, mürbe, կակուղ, փափուկ:
եումրուգ, die Faust, բռունցք:
եումուրթա, das Ei, ձու,
եօլ, der Weg, die Strasse, Reise, ուղի, ճանապարհ.
սափգըն եօլ, der Abweg, արտաքուղի ճանապարհ. եօլ
թէզքէրէսի, der Pass, Reisepass, հրամանագիր
ճանապարհի:
եօլլու, gesetz mässig, օրինաւոր:
եօլճու, der Reisende, ճանապարհորդ. եօլճուլուգ,
die Reise, ճանապարհորդութիւն:
եօլլամագ, schicken, senden, առաքել, յղել.
եօղուն, plump, grob, անճոռնի:

եօրղան, die Decke, վերմակ ։
եօրղուն, müde, խոնջ ։
եօք, nicht, nein, ոչ ։
եօքարը, hinauf, 'ի վեր ։
եօքարտա, oben, 'ի վերայ, 'ի բարձունս ։
եօքսա, sonst, sondern, ապա թէ ոչ ։

Զ.

Զաթը, natürlich, բնաւ, բնական ։
զալըմ, grausam, անգութ ։
զահիր, freilich, անշուշտ ։
զահմէթ, die Mühe, աշխատութիւն ։
զաման, die Zeit, ժամանակ. պիր զաման, einst, 'ի միում ժամանակի. նէ զաման, wann, da, als, յոր-ժամ. հէր զաման, allezeit, յամենայն ժամ. damals, dann, յայնժամ. հիչ պիր զաման, nie, niemals, ոչ երբէք ։
զայըֆ, զապուն, {schwach, mager, տկար, նիհար ։
զարար, der Schade, Nachtheil, վնաս ։
զէհիր, das Gift, թոյն ։
զէմին, der Boden. գետին ։
զէմմ էթմէք, verspotten, verlachen, ծաղր առնել ։
զէյթին, die Oliven, ձիթապտուղ. զէյթին եաղը, das Oel, ձէթ ։
զէնահաթ, das Gewerb, die Kunst, Profession, ա-րուեստ, արհեստ ։
զէնկին, reich, vermögend, փարթամ ։
զէրզէլէ das Erdbeben, երկրաշարժութիւն ։
զէվք, die Wollust, հեշտութիւն, բերկրութիւն. զէվք էթմէք, sich unterhalten, զբօսնուլ. զէվքէ ալ-մաք, auslachen, ծաղր առնել ։
զիյան, der Schade, Nachtheil, վնաս ։
զիյատէ, mehr, noch, առաւել ։
զիյարէթ, der Besuch, այցելութիւն. զիյարէթ էթ-մէք, besuchen, այց առնել ։
զիյաֆէթ, das Mahl, կոչունք ։
զինճիր, die Kette, շղթայ ։

զիրա, weil, denn, զի, քանզի :
զուլմ, die Ungerechtigkeit, անիրաւութիւն :
զօր, der Zwang, բռնան, բռնադատութիւն :
զօրլամաք, zwingen, ստիպել :

Է

Էզպէր, էզպէրտէն, auswendig, 'ի բերան :
էթ, das Fleisch, միս :
էթմէք, machen, thun, առնել :
էթրաֆ, die Gegend, Umgegend, շրջակայք. der Umstand, պարագայ :
էլ, die Hand, ձեռն. էլինտէն կէլէն, mächtig, կարող.
էլմա, der Apfel, խնձոր :
էլմաս, der Diamant, ադամանդ :
էխթիյար, alt, der Greis, ծեր :
էհլ, der Gemahl, die Gemahlin, ամուսին. էհլի այալ, die Familie, ընտանիք :
էճնաս, verschieden, mannigfaltig, զանազան :
էճր, der Verdienst, արդիւնք :
էմին, sicher, ապահով :
էմր, der Befehl, die Erlaubniss, հրաման :
էմֆիյէ, der Taback, Schnupftabak, քթախոտ :
էյ, nun, արդ :
էյէր, wenn, եթէ :
էյի, gut, wohl, angenehm, լաւ, բարի. էյիճէ, besser, լաւագոյն. էյի էթմէք, heilen, բժշկել :
էյլէնճէ, die Unterhaltung, զբօսանք :
էյլիք, die Güte, բարութիւն. էյլիք պիլէն, dankbar երախտագէտ. էյլիք պիլմէզ, undankbar, ապերախտ :
էյմէք, biegen, ծռել :
էյրի, gebogen, krumm, schief, quer, ծուռ :
էյրիլթմէք, biegen, krumm machen, ծռել :
էյրէթի, der Borg, փոխ, փոխառութիւն. էյրէթի վէրմէք, borgen, յանձն տալ :
էն, die Breite, լայնութիւն. էնլի, breit, լայն :
էնճամ, das Ende, der Zweck, վախճան :
էնքսէ, der Nacken, ծոծրակ :
էնքսէր, der Nagel, բևեռ :

Թաթսըզ, abgeschmackt, անհամ։
Թաթմագ, kosten, ճաշակել։
Թալիմ, die Uebung, կրթութիւն. *Թալիմ էթմէք*, sich üben, կրթել. *Թալիմ էթտիրմէք*, üben, կրթել, հրահանգել։
Թալիպ, der Student, Schüler, ուսանող, աշակերտ։
Թախտա, das Bret, տախտակ։
Թաճ, die Krone, թագ։
Թամահ, der Geiz, ագահութիւն։
Թամահքեար, geizig, ագահ։
Թամամ, vollkommen, կատարեալ. vollwichtig, ամբողջ.
Թամամ էթմէք, vervollkommen, կատարել։
Թայըն, die Kost, պարէն։
Թանէ, das Stück, հատ։
Թանըմագ, kennen, ճանաչել։
Թանրը, Gott, Ած։
Թաշ, der Stein, քար։
Թապագ, der Teller, ափսէայ։
Թապիյէթ, die Natur, բնութիւն։
Թավաֆ, der Umgang, թափօր։
Թավլու, das Tricktrack, նարդ։
Թավուգ, das Huhn, հաւ։
Թարագ, der Kamm, սանտր։
Թարաֆ, die Seite, կողմն։
Թարթը, das Gewicht, կշիռ։
Թարթմագ, abwägen, wägen, կշռել։
Թարիխ, das Datum, թուական։
Թարլա, das Feld, der Acker, արտ։
Թաքիգէ, die Minute, վայրկեան։
Թաքվիմ, der Kalender, օրացոյց։
Թաքտիր, die göttliche Vorsehung, նախախնամութիւն Այ։
Թաքքէ, die Mütze, գտակ։
Թաֆրա, der Hochmuth, Uebermuth, գոռոզութիւն։
Թէզ, geschwind, schnell, bald, schleunig, արագ, շուտ, փութով,
Թէզքէրէ, der Zettel, Schein, տոմսակ, մուրհակ։
Թէթիմմէթ, der Vorrath, պաշար։
Թէէլիֆ էթմէք, verfassen, յօրինել, շարադրել։
Թէլաֆուզ, die Aussprache, արտասանութիւն։

Թէմէլ, der Grund, հիմն ։
Թէմէսուք, der Schuldschein, Wechsel, մուրհակ. փօլիցանըն, der Wechselbrief, der Tratta, Wechsel, դրամագիր ։
Թէմիզ, sauber, rein, մաքուր ։
Թէմիզլէմէք, putzen, մաքրել ։
Թէմպէլ, faul, ծոյլ ։
Թէն, der Leib, մարմին ։
Թէշէքքիւր օլմաք, danken, bedanken, շնորհակալ լինել ։
Թէսէլլի, der Trost, մխիթարութիւն. վէրմէք. էթմէք, trösten, մխիթարել ։
Թէսթէ, der Dutzend, երկոտասան հատ. das Buch, Buschel, տրցակ ։
Թէսթի, der Krug, սափոր ։
Թէսլիմ էթմէք, übergeben, überliefern, einhändigen, տալ ։
Թէսքիրէ. Տես Թէզքէրէ ։
Թէտարիք էթմէք, vorsehen, հոգալ յառաջ ։
Թէր, der Schweiss, քրտինք ։
Թէրազի, die Wage, կշիռ ։
Թէրէ եաղի, die Butter, կոգի ։
Թէրէքէ, das Getreid, արմտիք ։
Թէրթիպ, der Plan, առաջադրութիւն ։
Թէրճիւման, der Dollmetsch, թարգման ։
Թէրճիւմէ, die Uebersetzung, թարգմանութիւն. էթմէք, übersetzen, թարգմանել ։
Թէրճիւպէ, die Probe, փորձ. Թէրճիւպէ էթմէք, versuchen, փորձել ։
Թէրպիյէ, die Erziehung, դաստիարակութիւն. die Brühe (Sauce), համեմ կերակրոյ ։
Թէրս, verkehrt, խոտորնակ ։
Թէքրար, wieder, abermal, դարձեալ ։
Թէֆթիշ, die Untersuchung, քննութիւն. Թէֆթիշ էթմէք, untersuchen, քննել ։
Թիւթիւն, der Taback, ծխախոտ ։
Թիւլթ, das Drittel, երրորդ մասն ։
Թիւյ, das Milchhaar, Haar, մազ ։
Թիւրէ, die Sitte, բարք ։
Թիւրք, der Türke, տաճիկ ։

թիւրքճէ, türkisch, տաճկերէն ։
թիւրքիւ, das Lied, der Gesang, երգ ․ չաղըրմաք, singen, երգել ։
թիւքեան, die Bude, կրպակ ։
թիւֆէնք, die Büchse, հրացան ։
թուզ, das Salz, աղ ։
թութմաք, halten, fangen, բռնել ։
թրամփա, der Tausch, փոխանակութիւն ։
թրնաք, der Nagel (an Fingern und Zehen), եղունգն ։
թօզ, der Staub, das Pulver, փոշի ։
թօխում, der Saamen, սերմն ։
թօմրուք, der Stock, կոճղ ։
թօրպա, der Sack, պարկ,
թօփ, die Kanone, das Stück, Թնդանօթ ։
թօփալ, lahm, hinkend, կաղ ։
թօփլամաք, sammeln, հաւաքել ։
թօփլանմաք, zusammenkommen, հաւաքիլ ։
թօփրաք, die Erde, հող ։
թօք, satt, յագ ։

Ի

Իփ, das Seil, der Strick, պարան ։
իփէք, die Seide, մետաքս ։
իբթիտա, der Anfang, սկիզբն ։
իփլիք, der Zwirn, Faden, Թել, առասանի ․
իզ, der Spur, շաւիղ, հետք ։
իզզէթ, die Ehre, պատիւ ․ էթմէք, ehren, պատուել ։
իզն, die Erlaubniss, der Befehl, հրաման ։
իթիպար, die Ehre, անուանութիւն ․ իթիպար էթմէք ehren, achten, մեծարել ։
իլէ, mit, durch, nebst, ընդ հանդերձ ։
իլլէ, sondern, այլ ։
իլլէթ, das Uebel, հիւանդութիւն ։
իլմ, իլիմ, die Wissenschaft, գիտութիւն ։
իխրաճ, der Abzug, ճարչումն ։
իման, der Glaube, հաւատք ։
իմպէրաթօր, der Kaiser, կայսր ։
իմզա, die Unterschrift, ստորագրութիւն ։

իմզալամաք, unterschreiben, ստորագրել։
իմթիհան, die Prüfung, հանդէս, փորձութիւն։
իմտատ, die Hülfe, օգնութիւն։
իմտի, nun! also! արդ։
իյնէ, die Nadel, ասեղն։
ին, die Höhle, այր, քարայր։
ինամ, treu, getreu, հաւատարիմ։
ինանմաք, glauben, trauen, հաւատալ։
ինատ, die Hartnäckigkeit, յամառութիւն։
ինատճը, hartnäckig, յամառ։
ինէք, die Kuh, կով։
ինճէ, dünn, fein, բարակ. ինճէ ուզուն, schlank, նուրբ և երկայն։
ինճիթմէք, beleidigen, դառնացուցանել։
ինսան, der Mensch, մարդ։
ինսաֆ, die Billigkeit, արդարութիւն։
ինսաֆլը, billig, իրաւացի։
իշ, die Arbeit, das Werk, die Sache, Angelegenheiten, գործ, գործք։
իշթիրա, der Kauf, գնումն։
իշիթմէք, hören, լսել։
իշլէմէք, arbeiten, գործել։
իշկիլ, der Verdacht, կասկած։
իչ, die innere Seite, ներքին կողմն. իչէրի, die innere Seite, ներքնակողմն. hinein, 'ի ներքս, 'ի ներքին, կողմն. իչինէ, hinein, in die innere Seite, 'ի ներքս, 'ի ներքնակողմն. իչինտէ, darinnen 'ի ներքս։
իչինտէն, durch, ընդ մէջ, ընդ։
իչին, für, wegen, statt, վասն, յաղագս. պունունչ իչին, desswegen, dagegen, darum, daher, վասն այդր, վասն որոյ. օնունչ իչին, darum, daher, վասն որոյ. նէ՞ իչին, warum? վասն էր։
իչմէք, trinken, (հայվանընն) saufen, ըմպել։
իպատէթ, die Andacht, ջերմեռանդութիւն։
իպրա քեահատը, die Quittung, թուղթ ընդունման։
իսմ, der Name, անուն։
իստէմէք, wollen, mögen, begehren, verlangen, fordern կամել, խնդրել։
իստէյերէք, gerne, կամաւ, կամովին։

իսքէմլի, der Sessel, Sitz, աթոռ ։
իսքէնճէ, die Pein, Qual, չարչարանք ։
իսարէ էթմէք, sparen, խնայել ։
իտման, die Uebung, կրթութիւն ։
իրատէթ, der Wille, կամք ։
իւզիւմ, die Weinbeere, խաղող ։
իւթիւլմէք, verspielen, կորուսանել ՚ի խաղու ։
իւլվան. Տե՛ս իւնվան ։
իւճրէթ, der Lohn, վարձ ։
իւյիւթլէմէք, aussuchen, wählen, ընտրել ։
իւնվան, die Ueberschrift, մակագիր. Pracht, շքեղութի ։
իւսթ, die obere Seite, Oberfläche, մակերեւոյթ ։
իւսթէլիք, der Vorzug, նախապատուութիւն ։
իւսթիւն, vortreflich, գերազանց. օլմագ, übertreffen, գերազանցել ։
իւսթիւնէ, über, auf (den, die, das) ՚ի վերայ ։
իւսթիւնտէ, über, auf (dem, der, dem) ՚ի վերայ ։
իւրքիւթմէք, erschrecken, զարհուրեցուցանել ։
իւրքմէք, schrecken, զարհուրել ։

Լ

Լազըմ, nöthig, nothwendig, հարկաւոր ։
Լաթիֆէ, der Witz, իմաստ հանճարեղ և զուարճալի ։
Լահանա, das Kraut, der Kohl, կաղամբ ։
Լաղըմ, die Mine, ական ։
Լայըգ, würdig, արժանի ։
Լաքին, jedoch, doch, սակայն ։
Լաքըրտը, die Rede, Stimme, das Wort, խօսք բան ։
Լէզզէթ, der Geschmack, համ, ճաշակ ։
Լէշ, das Aas, դի ։
Լէքէ, der Fleck, արատ ։
Լութֆ, die Gnade, շնորհք ։
Լուղէթ, das Wort, բառ ։
Լօտրա, das Pfund, փունտ ։

Խ

Խազնա, der Schatz, գանձ։
խաթըր, das Gemüth, սիրտ. խաթըր քըրըլմըշլըղը, die Beleidigung, der Verdruss, վշտանալութիւն. խաթըրըն սայմաք, achten, մեծարել։
խալք, die Leute, ժողովք։
խայըրն, undankbar, ապերախտ։
խանէնտէ, der Sänger, երգիչք։
խաշլամաք, sieden, խաշել։
խապէր, die Nachricht, Zeitung, der Bericht, լուր, տեղեկութիւն. խապէր ալմաք, sich erkundigen, տեղեկանալ։
խաստա, krank, հիւանդ. խաստա միզաճ, unpässlich անառողջ, վատառողջ։
խաստալըք, die Krankheit, հիւանդութիւն։
խաւրապ, der Einfall, նորհնարանք։
խըզմէթ, der Dienst, ծառայութիւն։
խըզմէթքեար, der Diener, Bedienter, Dienstbothe, Hausknecht, ծառայ։
խըյալ, die Einbildung, երեւակայութիւն։
խըյանէթ, der Verrath, մատնութիւն։
խըյար, die Gurke, վարունգ։
խըսըմ, verwandt, ազգական։
խըրսըզ, der Dieb, գող. խըրսըզլըք, der Diebstahl, գողութիւն։
խունի, der Trichter, ձագար։
խունսա, der Zwitter, որձէգ։
խուսուսա, vorzüglich, besonders, մանաւանդ։
խօշ, angenehm, wohl, gut, բարի, հաճոյ։
խօշնուտ, zufrieden, froh, գոհ, շնորհակալ։
խօրա, der Tanz, կաքաւ. խօրա թէփմէք, tanzen, կաքաւել։

Ղ

Ղազէթա, die Zeitung, լրաթուղթ։
ղարէզ, der Groll, ոխ, քէն։

կէզինմէք, spatzieren, շրջել։
կէթիրմէք, bringen, hertragen, բերել։
կէլէճէք, künftig, zukünftig, ապագայ։
կէլմէք, kommen, ankommen, գալ, ժամանել։
կէճէ, die Nacht, գիշեր․ եարը կէճէ, die Mitternach հասարակած գիշերոյ։
կէմ, der Zaum, սանձ։
կէմի, das Schiff, նաւ։
կէյինմէք, sich kleiden, tragen, զգենուլ։
կէնճ, jung, երիտասարդ։
կէնճլիք, die Jugend, երիտասարդութիւն։
կէչ, spät, անագան։
կէչէր, կէչիճի, gültig, արժող, զօրաւոր։
կէչինմէք, sterben, մեռանել․ das Leben zubringen, leben, ապրել, կեալ։
կէչիտ, der Pass, անցք։
կէպէ, schwanger, tragend, յղի։
կէրի, zurük, յետ։
կէրչէք, wachr, gewiss, ստոյգ․ կէրչէք քի, zwar ճշմարիտ է։
կէօզ, das Aug, աչք․ կէօզ եաշը, die Thräne, արտասուք․ կէօզ պայլամաք, zaubern, դիւթել։
կէօզլիւք, die Brille, ակնոց։
կէօթիւրիւ, überhaupt, ընդհանրապէս։
կէօթիւրմէք, tragen, տանել։
կէօլ, der See, լիճ։
կէօմլէք, das Hemd, շապիկ։
կէօմրիւք, der Zoll, die Mauth, մաքս։
կէօք, der Himmel, երկինք։
կէօն, das Leder, կաշի։
կէօնիւլ, das Gemüth, սիրտ։
կէօնիւլլիւ, freiwillig, կամաւոր։
կէօչ, der Abzug, չու։
կէօպէք, der Nabel, պորտ։
կէօսթէրիշ, der Schein, երեւոյթ։
կէօսթէրմէք, zeugen, weisen, ցուցանել։
կէօվտէ, der Leib, մարմին․ աղաճըն, der Stamm, Stock, բուն ծառոյ։
կէօրէ, nach, laut, ըստ։

կէօրիւնմէզ, unsichtbar, աներեւոյթ. օլմաք, verschwinden, աներեւոյթ լինել:
կէօրիւնմէք, erscheinen, երեւիլ:
կէօրիւնիւր, sichtbar, երեւելի, տեսանելի:
կէօրմէք, sehen, տեսանել:
կէօքս, die Brust, կուրծք:
կիզլի, heimlich, geheim, ծածուկ:
կիթմէք, gehen, fortgehen, երթալ, գնալ. արաբայա իլէ կիթմէք, fahren, աթ ըլա կիթմէք, reiten.
կիպի, als, wie, որպէս:
կիւզ, der Herbst, աշուն:
կիւզէլ, schön, hübsch, գեղեցիկ:
կիւլէճէք, lächerlich, ծաղրական:
կիւլմէք, lachen, ծիծաղել:
կիւճ, schwer, դժուար:
կիւճ պէլա, } kaum, mit harter Mühe, հազիւ:
կիւճ իլէ, }
կիւմիւշ, das Silber, արծաթ:
կիւն, der Tag, օր. die Sonne, արեւ. կիւն տօղուսու, der Morgen, Sonnenaufgang, արեւելք:
կիւն պաթըսը, der Abend, Sonnenuntergang, արեւմուտք:
կիւնահ, die Sünde, մեղք:
կիւնահքեար, der Sünder, մեղաւոր:
կիւնէշ, die Sonne, արեգակն:
կիւնիւ, der Neid, նախանձ:
կիւվէ, die Schabe, ուտիճ, ցեց:
կիւտմէք, weiden, արածել:

Հ

Հապ, die Pille, հապապեղ:
Հազըր, bereit, fertig, պատրաստ:
Հաթըր. Տե՛ս խաթըր:
Հալ, der Zustand, Stand, վիճակ, հանգամանք:
Հաճէթ, die Noth, հարկաւորութիւն:
Հաճըլըք, die Wallfahrt, ուխտագնացութիւն:
Համալ, der Träger, բեռնակիր:
Համամ, das Bad, բաղանիք:

Համիլէ, schwanger, յղի ։
Հայլազ, müssig, անգործ ։
Հայտէ, fort! երթ ։
Հայտուտ, der Rauber, հուռչնահար ։
Հայվան, das Thier, Vieh, անասուն ։
Հանկը, welcher (e, es,) որ ։
Հաչ, das Kreutz, խաչ ։
Հաչան, wann, da, als, յորժամ ։
Հասէտ, der Neid, նախանձ ․ neidig, նախանձոտ ։
Հասըլ, das Produckt, Erzeugniss, բերք ։
Հասըլսըզ, unfruchtbar, անբերրի ,
Հաստա ․ Տե՛ս խաստա ։
Հավա, das Wetter, die Luft, օդ, die Arie, եղանակ ։
Հավարիյօն, der Apostel, առաքեալ ։
Հարֆ, der Buchstab, տառ ,
Հաք, gerecht, gesetzmassig, gültig, recht, արդար, օրինաւոր, իրաւամբք ․ der Lohn, վարձ ․ das Recht, իրաւունք ։
Հաքընտան կէլմէք, strafen, պատժել ։
Հաքըքէթսիզ, untreu, անհաւատարիմ ։
Հաֆթա, die Woche, շաբաթ, եօթնեակ ։
Հաֆիֆ, leicht, թեթեւ ։
Հէձիւլիք, die Verlegenheit, տարակուսութիւն ։
Հէմ, auch, und, եւ ։
Հէմէն, eben, erst, առժամայն ։
Հէմշէրի, der Landsmann, քաղաքակից, գաւառակից ։
Հէնիզ, eben, erst, առժամայն ․ schon, արդէն ։
Հէր, alle, ամենայն ․ Հէր պիր, jeder, jedweder, իւրաքանչիւր ․ Հէր եէրտէ, überall, ամենայն ուրեք ։
Հէրիֆ, der Kerl, մարդ, այ, այր ։
Հէպ, alle, ամենայն ։
Հէփսի, alle, ամենեքին ։
Հէքիմ, der Arzt, բժիշկ ։
Հէօքմ, das Urtheil, վճիռ ։
Հիլէ, die List, der Betrug, նենգութիւն, խորամանկութիւն ։
Հիլէսիզ, aufrichtig, recht, անկեղծ ։
Հիմայէ, die Gunst, պաշտպանութիւն ։
Հիսապ, die Rechnung, հաշիւ ․ Հիսապ էթմէք, rechnen, 'ի հաշիւ արկանել ։

Հիսսէ, der Theil, Antheil, բաժին :
Հիքեայէթ, die Geschichte, Erzählung, պատմութիւն :

Ղ.

Ղամզ, der Verrath, մատնութիւն :
Ղայէթ, sehr, շատ, յոյժ :
Ղայպ, der Verlust, կորուստ . ղայպ էթմէք, verlieren, կորուսանել :
Ղարիպ, Տե՛ս կարիպ :

Ճ

Ճահիլ, unwissend, տգէտ :
Ճահտ, der Fleiss, Eifer, ջան :
Ճան, die Seele, der Geist, հոգի :
Ճէզա, die Strafe, պատիժ . ճէզասընը վէրմէք, strafen, պատժել :
Ճէհէննէմ, die Hölle, դժոխք :
Ճէմ, die Summe, գումար :
Ճէնկ, die Schlacht, der Krieg, Feldzug, պատերազմ :
Ճէնկճի, der Soldat, զինուոր :
Ճէպ, die Tasche, գրպան :
Ճէսարէթ, der Muth, համարձակութիւն :
Ճէսուր, kühn, keck, յանդուգն :
Ճէվահիր, der Schmuck, գոհար :
Ճէվապ, die Antwort, պատասխանի . ճէվապ վէրմէք, antworten, պատասխանել :
Ճէվիզ, die Nuss, ընկոյզ :
Ճէրիմէ, die Strafe, Geldstrafe, տոյժ :
Ճէօմէրտ, freigebig, առատաձեռն :
Ճիզվի, gering, մանր, չնչին :
Ճիլա, der Glanz, փայլումն :
Ճիլտ, der Band, հատոր :
Ճինս, das Geschlecht, սեռ, die Art, Weise, Gattung, ազգ, տեսակ :
Ճիւճէ, der Zwerg, թզուկ, գաճաճ :
Ճիւմաա, der Freitag, ուրբաթ . ճիւմաա էրթէսի, der Samstag, Sonnabend, շաբաթ :

Ճիւմլէ, sämmtlich, alle, բոլորովին :
Ճիֆրա, die Ziffer, թուանշանք :

Մ

Մալ, die Waare, վաճառք. das Vermögen, Gut, ինչք :
մալիւմ, bekannt, kund, ծանօթ :
մալիք, der Besitzer, ստացօղ :
մախլութէ, der Mantel, վերարկու :
մախլուք, das Geschöpf, ստեղծուած, արարած :
մախսուս, eigen, eigentlich, սեփական, յատկապէս :
մահալլէ, die Gegend, թաղ :
մահէլ. der Ort, Platz, տեղի. schicklich, պատշաճ :
մահէլսիզ, gering, չնչին :
մահթապ, der Mondschein, լոյս լուսնի :
մաղարա, die Höhle, այր, քարայր :
մանասթըր, das Kloster, վանք :
մանթար, der Schwamm, սունկ :
մանճա, die Speise, das Essen, կերակուր, ճաշ. մանճա էթմէք, speisen, ճաշել :
մանսըպ, das Amt, պաշտօն :
մասալ, die Fabel, առասպել :
մասրաֆ, die Ausgabe, ծախք :
մասքարալըք, der Spott, ծաղր :
մավի, blau, կապոյտ :
մաատէն, das Metall, հրահալելի, մետաղ. das Erz, die Mine, հանք, բովք :
մաքաս, die Scheere, մկրատ :
մէզար, das Grab, գերեզման :
մէզհէպ, die Religion, կրօն :
մէլայիքէ, die Engeln, հրեշտակք :
մէլէք, der Engel, հրեշտակ :
մէլիլ, traurig, տրտում :
մէլհէմ, die Salbe, das Pflaster, սպեղանիք :
մէճմուի, sämmtlich, համակ, բոլորովին :
մէյլ, die Neigung, հակամիտութիւն. մէյլ վէրմէք, neigen, հակել :
մէյխանէ, das Wirthshaus, պանդոկ :
մէյխանէճի, der Wirth, պանդոկապետ :

մէյվէ, die Frucht, das Obst, պտուղ ։
մէյվէսիզ, unfruchtbar, անբերրի ։
մէյտան, der Platz, հրապարակ. der Raum, միջոց ։
մէնզիլ, die Post, սուրհանդակ ։
մէնշուր, } berühmt, երեւելի ։
մէշհուր, }
մէշրէպ, die Sitte, Natur, die Gewohnheit, սովորոյթ ։
մէշք, die Vorschrift, օրինակ գրոց ։
մէսէլ, der Spruch, das Sprichwort, առած, առակ ։
մէտհ, das Lob, գովասանք. մէտհ էթմէք, loben, գովել ։
մէրամ, der Zweck, das Ende, նպատակ վախճան ։
մէրթէպէ, die Würde, յարգ ։
մէրհամէթ, das Mitleid, կարեկցութիւն, գութ ։
մէրհում, weiland, վախճանեալ ։
մէրտիվէն, die Stiege, Treppe, սանդուղք ։
մէքթէպ, die Schule, դպրատուն ։
մէքթուպ, der Brief, նամակ ։
մէօհր, das Siegel, Innsiegel, կնիք ։
միլ, die Meile, մղոն ։
միլլէթ, die Nation, ազգ ։
միհրապ, der Altar, սեղան ։
մինասիպ, anständig, պարտուպատշաճ ։
միսաֆիր, der Gast, հիւր ։
միտէ, der Magen, ստամոքս ։
միրաս, die Erbschaft, ժառանգութիւն ։
միւզաքէրէ, das Gespräch, խօսակցութիւն ։
միւզէքքէր, männlich, արական ։
միւթէվէլլի, der Vorsteher, խնամակալ ։
միւլայիմ, lind, gelind, mild, sanft, weich, մեղմ, կա-
կուղ ։
միւլք, das Vermögen, Gut, ինչք ։
միւհիմ, wichtig, կարեւոր ։
միւճիւզաթ, das Wunderwerk, հրաշք ։
միւշավէրէ, der Rath, խորհուրդ ։
միւշթէրի, der Gast, die Kundschaft, յաճախորդ ։
միւսէվվէտէ, der Entwurf, սեւագրական ։
միւրէքքէպ, die Tinte, Dinte, մելան, սեաւ ։
միւֆրէտ, der Witz, իմաստ հանճարեղ եւ զուարճալի ։
մուհաթարա, die Gefahr, վտանգ ։

մուհապպէթ, die Liebe, սէր ։
մուրատ, der Wille, կամք ։
մուգատտէս, heilig, սուրբ ։
մուգատտէր, die göttliche Vorsehung, նախախնամու-
թիւնն այ ։
մօմ, die Kerze, մոմ. մօմ եաղը, das Innslicht, ճարպ ։

Ն

Նա, ohne, ան, առանց ։
նահաք, ungerecht, անիրաւ ։
նամէվճուտ, abwesend, բացակայ ։
նահիյէ, } das Land, die Provinz, գաւառ ։
նահեա, }
նամ, der Name, Ruhm, համբաւ ։
նամլը, der Lauf, փող հրացանի ։
նամտար, berühmt, համբաւաւոր ։
նայիլ օլմագ, erlangen, bekommen, habeu, ստանալ ։
նասիհաթ, der Rath, die Ermahnuug, խրատ. նասի-
հաթ վէրմէք, rathen, ermahnen, խրատ տալ ։
նատիր, selten, rar, սակաւադէպ ։
նէ, was, ինչ ։
նէմ, feucht, խոնաւ ։
նէմչէ, der Deutsche, deutsch, գերմանացի, գերմանական ։
նէմչէլի, նէմչէ, der deutsche, գերմանացի ։
նէմչէճէ, deutsch, գերմանական ։
նէյէ, warum? վասն է՞ր, ընդէ՞ր ։
նէ ... նէ, weder ... noch, ոչ ... և ոչ ։
նէտէն, von was? վասն է՞ր, ընդէ՞ր ։
նէրէ՞, welcher Ort? ո՞ր տեղի ։
նէրէյէ, wohiu? zu velchem Orte? ու՞ր, յո՞ր տեղի ։
նէրէտէ, wo? in velchem Orte, ու՞ր, յորո՞ւմ տեղւոջ ։
նէրէտէն, von wo? ուստի՞ ։
նէքէս, karg, կծծի ։
նէֆէս, der Athem, շնչառութիւն, շունչ ։
նըսֆը, die Hälfte, կիսամասն ։
նիզամ, die Ordnung, կարգ ։
նիյէթ, die Absicht, դիտաւորութիւն ։
նիշան, das Zeichen, նշան ։

Նիսան , der Aprilmonath, ապրիլ ։
Նումունէ , die Probe, առհաւատչեայ ։
Նօքթա , der Punkt, կէտ ։
Նօքսան , der Abgang, պակասութիւն . mangelhaft, պակաս ։

Շ.

Շադ , lustig, ուրախ ։
Շաիր , der Dichter, բանաստեղծ ։
Շահ , der König, Schach, արքայ ։
Շահզադէ , der Prinz, արքայորդի ։
Շահատ , der Zeuge, վկայ ։
Շամաթա , das Geschrei, աղաղակ ։
Շամտան , der Leuchter, աշտանակ ։
Շակիրթ , der Gesell, Schüler, աշակերտ ։
Շան , die Würde, der Ruhm, փառք ։
Շաշը , schiel, schel, շիլ ։
Շաշմագ , sich verwundern, erstaunen, ապշիլ, զարմանալ ։
Շավք , der Strahl, նշոյլ ։
Շարապ , der Wein, գինի ։
Շագա , der Scherz, Spass, die Kurzweile, կատակ ։
Շէհիր , die Stadt, քաղաք ։
Շէհիրլի , der Bürger, քաղաքացի ։
Շէյ , die Sache, das Ding, ինչ, իր . պիր շէյ , etwas, ինչ .
Հիչ պիր շէյ , nichts, ոչ ինչ ։
Շէյթան , der Teufel, սատանայ ։
Շէտիտ , heftig, սաստիկ ։
Շէրի , das Gesetz, օրէնք ։
Շէրիաթ , das Gericht, դատաստան ։
Շէրիտ , das Band, die Borten, ժապաւէն ։
Շէքէր , der Zucker, շաքար ։
Շէքիլ , die Form, Gestalt, der Plan, ձեւ , օրինակ ։
Շէքվա , die Klage, գանգատ ։
Շէօյլէ , solch (er, e, es) so, այսպէս , այդպէս , այսպիսի ։
Շիմշէք , der Blitz, փայլակն ։
Շիմտի , jetzt, nun, այժմ , արդ ։
Շիշէ , die Flasche, շիշ . das Glas, ապակի ։
Շիտտէթլի , heftig, սաստիկ ։
Շիւփհէ , Տե՛ս Շիփհէ ։

շիւքր, der Dank, շնորհակալութիւն. շիւքր էթմէք, danken, շնորհակալ լինել։
շիֆա, die Genesung, առողջութիւն։
շիֆալը, heilsam, gesund, առողջարար։
շիֆէ, der Zweifel, Argwohn, կասկածանք, տարակոյս։
շիֆէլի, zweifelhaft, կասկածելի։
շիֆէսիզ, ohne Zweifel, անկասկած։
շու, der, die, das, dieser, diese, dieses, այդ, դա։

Ու

Ուզաթմաք, verlängern, երկայնել։
ուզուն, lang, երկայն։
ուզունլուք, die Länge, երկայնութիւն։
ութանմա, die Scham, ամօթ։
ութանմաք, sich schämen, ամաչել։
ուճ, das Ende, ծայր. սիվրի, die Spitze, ծայր սուր. սիվրի ուճլու, spitzig, սրածայր։
ումումի, allgemein, հասարակ։
ումմատան, ungefähr, unverhoft, անակնկալ։
ույումաք, schlafen, ննջել, ննջել։
ույուքու, der Schlaf, քուն։
ուն, das Mehl, ալեւր։
ունութմաք, vergessen, մոռանալ։
ուրկան, der Strick, պարան։
ուրուպ, das Viertel, քառորդ։
ուրուպա, das Gewand, die Tracht, das Kleid, զգեստ, հանդերձ։
ուֆաք, gering, մանր։

Ջ

Ջաթալ, die Gabel, պատառաքաղ։
ջաթլաք, der Ritz, die Spalte, der Spalt, ճեղք, ճեղքուած։
ջալկը, die Musick, երաժշտութիւն։
ջալմաք, stehlen, գողանալ,
ջաղըրմաք, nennen, rufen, կոչել։
ջամաշըր, die Wäsche, կտաւեղէն։

չարէ, das Mittel, հնարք ։
չարշամպա, die Mittwoche, չորեքշաբաթի ։
չարշը, der Markt, վաճառանոց ։
չափըք, hurtig, schnell, փոյթ, շուտ ։
չէլէպի, höflich, քաղաքավար ։
չէլիք, der Stahl, պողպատ ։
չէհրէ, das Gesicht, die Miene, երես ։
չէմպէր, die Binde, կապ, der Reif, շրջանակ տակառաց ։
չէյրէք, das Viertel, քառորդ ։
չէնէ, das Kinn, կզակ ։
չէշմէ, der Brunnen, աղբիւր ։
չէվիրմէք, umkehren, wenden, դարձուցանել ։
չէքինմէք, weigern, հրաժարել ։
չէքմէք, ziehen, քարշել. leiden, կրել ։
չէօզմէք, abbinden, losbinden, auflösen, քակել, լու-
ծանել ։
չէօլ, die Wüste, անապատ տեղի ։
չըպլաք, nakt, մերկ ։
չըպուք, die Pfeife, ծխափող ։
չըրա, der Kien, das Kienholz, մախր ։
չըրաք, der Lehrjung, Schüler, Gesell, աշակերտ, համ-
բակ. die Lampe, կանթեղ ։
չըքարմաք, abziehen, herausziehen, հանել ։
չըքըն, der, das Pack, ծրար ։
չըքմաք, entstehen, բղխել. steigen, ելանել ։
չիզմէ, der Stiefel, կօշիկ ։
չիթ, der Zaun, ցանկ ։
չիմտիք, der Zwick, կսմիթ ։
չիյ, roh, հում. der Reif, եղեամն ։
չիչէք, die Blume, ծաղիկ ։
չիֆթ, das Paar, զոյգ, ամոլ. paar, հաւասար ։
չիվի, der Nagel, բեւեռ ։
չիրքին, hässlich, garstig, տձեւ, տգեղ ։
չիւրիւթմէք, verschwenden, վատնել ։
չիւրիւք, faul, փուտ ։
չուհա, das Tuch, չուխայ ։
չօք, viel, lang, բազում. չօք քէրէ, oft, öfters, բա-
զում անգամ ։
չօղու, meist, բազումք, յաճախագոյն մասն ։

չօքլուք, die Menge, բազմութիւն ։
չօճուք, das Kind, մանուկ, տղայ ։
չօրապ, der Strumpf, գուլպայ ։

Պ

պազըր, etliche, քանի քանի, ոմանք ։
պազիրկեան, der Kaufmann, Handelsmann, վաճա-ռական ։
պալ, der, das Honig, մեղր ։
պալըգ, der Fisch, ձուկն ։
պալտըր, die Wade, մամէ սրունից ։
պախթ, das Glück, Schiksal, բաղդ ։
պախչա, der Garten, պարտէզ ։
պահար, die Würze, համեմ ։
պաղ, das Band, der Bund, կապ. der Weinberg, այգի ։
պաղըրմաք, schreien, գոչել ։
պաղլամաք, binden, կապել ։
պաճ, der Zoll, բաժ, մաքս ։
պաճա, der, das Kamin, ծխնելոյզ ։
պաճագ, der Schenkel, սրունքն ։
պայաղը, gemein, gewöhnlich, ռամկական ։
պաշ, der Kopf, das Haupt, գլուխ ։
պաշլամաք, anfangen, սկսանել ։
պաշլանկըճ, der Anfang, սկիզբն ։
պաշկա, anderer, այլ ։
  պաշկա թիւրլիւ, } anders, auf eine andere Art,
  պաշկա կէօնէ, } այլ ազգ ։
պապա, der Vater, հայր ։
պահաս, die Wette, գրաւ, (յո պէս ։)
  պահաս էթմէք, }
  պահաս քօմաք, } wetten, գրաւ դնել ։
  պահասը օլմաք, }
պարապար, gleich, հաւասար ։
պարխանէ, die Partie der Waare, գումար վաճառաց ։
պարտակ, der Krug, կուժ ։
պաքը, der Rest, übrig, մնացորդ ։
պաքըր, das Kupfer, պղինձ ։
պաքմաք, schauen, anschauen, դիտել, հայել ։

պէլի, ja, so ist, այո ։
պէլլէմէք, merken, դնել մտին, նշանակել ։
պէլլի, bekannt, deutlich, klar, öffentlich, յայտնի, ծանօթ ։
պէլլիսիզ, unbekannt, անծանօթ ։
պէլքի, vielleicht, գուցէ ։
պէյազ, weiss, սպիտակ ։
պէյկիր, das Lastthier, գրաստ. das Pferd, ձի, երիվար ։
պէյին, das Hirn, ուղեղ ։
պէն, ich, ես ։
պէնլիք, die Ichheit, եսութիւն ։
պէնզ, die Miene, գծագրութիւն դիմաց ։
պէնզէթմէք, vergleichen, nachmachen, նմանեցուցանել ։
պէս, Տե՛ս պահաս ։
պէսլէմէ, die Magd, das Fräulein, աղախին ։
պէսլէմէք, ernähren, սնուցանել ։
պէտահվա, umsonst, ձրի ։
պէտէլ, anstatt, փոխանակ ։
պէտխույ, das Laster, մոլութիւն ։
պէրապէր, Տե՛ս պարապար ։
պէրէքէթ, der Ueberfluss, յորդութիւն ։
պէրի, diese Seite, յայս կողմն ։
տան պէրի, } seit, մինչ, հետէ ։
տէն պէրի, }
պէրպէր, der Barbier, սափրիչ ։
պէքեար, ledig, ամուրի ։
պէքլէմէք, warten, սպասել ։
պէօլիւք, die Schaar, խումբ, գունդ ։
պէօլմէք, theilen, austheilen, բաժանել ։
պէօյիւն, heute, այսօր ։
պէօյիւք, gross, մեծ ։
պէօյլէ, so, solch (er, e, es,) այսպէս, այդպէս, այն-պէս, այսպիսի, այնպիսի ։
պըյըք, der Knebelbart, Schnurrbart, պեխ, ընչացք ։
պըչաք, das Messer, դանակ, հերոց ։
պըրաքմաք, lassen, թողուլ ։
պիլէ, zusammen, miteinander. ՚ի միասին ։
պիլկի, die Wissenschaft, գիտութիւն ։
պիլմէք, wissen, können, գիտել ։

պիթիրմէք, zeugen, բուսուցանել. vollenden, enden, ausmachen, կատարել:

պիթմէք, aufhören, ausgehen, sich enden, կատարել, աւարտիլ. wachsen, բուսանել:

պինմէք, steigen, ելանել. աթա պինմէք, reiten, հեծանել 'ի ձի:

պիչիմ, die Form, Gestalt, der Plan, ձեւ, օրինակ:

պիպէր, der Pfeffer, պղպեղ:

պիր, ein, einer, eine, eines, մի, ոք, ոմն, ինչ:

պիրէր-պիրէր, einzeln, մի ըստ միոջէ:

պիրի, jemand: Einer, Eine, ոմն, ոք:

պիրլէ, sobald, իսկոյն:

պիւթիւն, ganz, ամբողջ:

պիքիր, die Jungfer, կոյս:

պու, der, die, das, dieser, diese, dieses, այս, այդ ... սա, դա:

պու կիւն, heute, այսօր:

պու եըլ, heuer, յայսմ ամի. dieses Jahr, այս ամ:

պուզ, das Eis, սառն:

պուլանըք, trübe, պղտոր:

պուլմաք, finden, գտանել:

պուլութ, die Wolke, ամպ:

պուղզ, der Hass, ատելութիւն:

պուղտայ, der Korn, Weitzen, ցորեան:

պույուրմաք, befehlen, հրամայել:

պունար, die Quelle, աղբիւր:

պունտա, hier, da, աստ:

պուչուք, halb, կէս:

պուտ, der Schenkel, ազդր:

պուրա, dieser Ort, այս տեղի:

պուրայա, hieher, her, այսր, աստ, յայս տեղի:

պուրատան, von hier, յայսմ տեղւոջէ, աստի:

պուրատա, hier, da, յայսմ տեղւոջ, աստ:

պուրնօթու, der Schnupftabak, քթախոտ:

պուրուն, die Nase, ռունգ, քիթ:

պօզ, grau, գորշ:

պօզմաք, zerstören, verderben, խանգարել, աւերել. ախչէ, wechseln, փոխել դրամն:

պօլ, breit, weit, ընդարձակ. überflüssig, յորդ:

պօխճա, der, das Pack, պատառ ։
պօղազ, der Hals, պարանոց, կոկ. Հայվանըն, der Rachen, կոկ կաղանոց ։
պօյ, die Statur, հասակ ։
պօյա, die Farbe, գոյն, ներկ ։
պօշ, leer, ledig, eitel, müssig, դատարկ, ունայն, թափուր, անգործ ։
պօրճ, die Schuld, Pflicht, պարտէք, պարտք ։

Ս

Սաթըլըք, feil, վաճառելի ։
սաթմաք, verkaufen, վաճառել ։
սալաթա, der Salat, աղցան ։
սալթ, nur, blos, միայն, լոկ ։
սալը, der Dienstag, երեքշաբթի ։
սալիհ, redlich, աննենգ ։
սահաթ, die Uhr, Stunde, ժամ. die Uhr, das Uhrwerk, ժամացոյց ։
սահապ, } der Besitzer, ստացօղ, տէր ։
սահիպ, }
սաղ, gesund, lebendig, առողջ, կենդանի. die rechte Seite, աջակողմն. rechts, յաջակողմն ։
սաղլըք, die Gesundheit, առողջութիւն ։
սաղըր, taub, խուլ ։
սաղտըճ, der Gevatter, Beistand, կնքահայր ։
սաման, der Stroh, յարդ ։
սայը, die Zahl, թիւ ։
սայմաք, zählen, թուել ։
սանաթ, Տե՛ս զենահաթ ։
սանմաք, meinen, կարծել ։
սանտըք, der Kasten, die Kiste, Kasse, սնտուկ, արկղ ։
սանքի, ungefähr, գրեթէ ։
սաչ, das Haar, հեր, գէս ։
սապահ, früh, der Morgen, առաւօտ. morgen, morgens, ընդ առաւօտն ։
սապուն, die Seife, սապոն ։
սապր, die Geduld, համբերութիւն ։
սավուլմաք, aufschauen, 'ի բաց կալ ։

սատաքա, das Allmosen, ողորմութիւն ։
սատըք aufrichtig, ehrlich, անկեղծ ։
սարայ, der Pallast, պալատ ։
սարայտար, der Hausknecht, ծառայ տան ։
սարարմըշ, blass, դեղնեալ ։
սարը, gelb, դեղին,
սարըք, der Bund, փակեղն ։
սարմաք, wickeln, einwickeln, պատատել ։
սարմըսաք, der Knoblauch, սխտոր ։
սաք, munter, զգոյշ ։
սաքալ, der Bart, մօրուք ։
սաքընմաք, sparen, schonen, խնայել, ճշդել. Acht geben, զգոյշ լինել ։
սաքլամաք, verbergen, behalten, aufheben, պահել ։
սաֆի, eitel, lauter, զուտ, անարատ ։
սեզմեք, muthmassen, կարծանել ։
սելամ, der Gruss, ողջոյն. սելամ վերմէք, grüssen, ողջոյն տալ. սելամ էթմէք, grüssen lassen, ողջունել ։
սեմիզ, fett, feist, գէր ։
սէյիր, սէյր, der Spaziergang, die Unterhaltung, ճեմելն 'ի զբօսանս, ճեմք. սէյր էթմէք, zuschauen, նալ 'ի վերն ։
սէյիրճի, der Zuschauer, դիտօղ, հանդիսական ։
սէյրեք, selten, սակաւադէպ ։
սէն, du, դու ։
սենէ, das Iahr, ամ ։
սեպեպ, die Ursache, պատճառ ։
սես, die Stimme, der Laut, ձայն ։
սեվինճ, die Freude, ուրախութիւն ։
սեվմէք, lieben, սիրել ։
սետա, die Stimme, der Laut, ձայն ։
սերթ, hart, պինդ. streng, անաչառ. stark, fest, կարծր ։
սերխօշլուք, der Rausch, արբեցութիւն ։
սերմայէ, das Kapital, գլուխ դրամոյ ։
սերպեսթ, frei, համարձակ, ազատ ։
սէօզ, die Rede, Stimme, das Wort, խօսք. սէօզ վերմէք, versprechen, խոստանալ. սէօզ էթմէք, verabreden, խօսակցել ։

սէօյլէմէք, sagen, reden, խօսել, ասել։
սէօյմէք, schelten, schimpfen, Թշնամանել։
սէօնտիւրմէք, auslöschen, շիջուցանել։
սէֆա, die Wollust, Բերկրութիւն, հեշտութիւն. die Unterhaltung, զբօսանք։
սըթմա, das Fieber, ջերմն, տենդ։
սըճագ, warm, heiss, ջերմ։
սըմարլամագ, bestellen, յանձն առնել։
սըչան, die Maus, die Ratte, Ratze, մուկն։
սըչրամագ, springen, ոստնուլ։
սըրա, die Reihe, կարգ, դաս. die Zeile, տող։
սըրչա, das Glas, ապակի։
սըք, oft, öfters, ստէպ. dicht, Թանձր։
սըքը, stark, streng, fest, խիստ, անաչառ։
սըքընթը, die Angst, անձկութիւն. ճան սըքընթըսը, die Langweile, ձանձրութիւն, տաղտկութիւն։
սըքըլէթ, die Angst, անձկութիւն։
սիլա, das Vaterland, հայրենիք։
սիլահ, das Gewehr, զէնք։
սիլմէք, abwischen, ջնջել։
սիմա, die Miene, Gesichtszüge, գծագրութիւն դիմաց։
սիյահ, schwarz, սեաւ։
սինէք, die Fliege, ճանճ. սիվրի սինէք, die Mücke, մժեղ։
սիվրի, spitzig, սրածայր։
սիվրիլիք, die Spitze, սրութիւն։
սիտիք, der Urin, Harn, մէզ։
սիրքէ, der Essig, քացախ։
սիւնկէր. der Schwamm, սպունգ։
սիւտ, die Milch, կաթն։
սիւրմէք, treiben, վարել, մղել, հալածել, բողբոջել. verweisen, աքսորել։ abführen, լուծանել որովայնի։
սիւփիւրկէ, der Besen, աւել։
սիփէր, die Zuflucht, ապաւէն։
սու, das Wasser, ջուր. der Saft, հիւթ. սու քույու-սու, der Brunnen, ջրհոր։
սուալ, die Frage, հարցումն։
սուչ, die Schuld, յանցանք։
սուչսուզ, unschuldig, անմեղ, արդար, սուչսուզ չըքարմագ, entschuldigen, անմեղադիր առնել։

սուս, still, լռա կեր։
սուսամաք, schweigen, լռել։
սուսուզ, durstig, ծարաւի։
սուսուզլուք, der Durst, ծարաւ։
սուրէթ, die Abschrift, պատճէն։
սուֆրա, der Tisch, սեղան։
սօլ, link, ձախ։
սօլուք, der Athem, շունչ։
սօյ, die Art, Gattung, Weise, ազգ, կերպ, տեսակ։
սօյզադէ, adelich, ազնուազարմ։
սօն, das Ende, letzt, վերջ։
սօնրա, nach, nachdem, nachher, յետ, ապա, յետոյ։
սօպա, der Ofen, ջերմատուն, թոնիր։
սօվուք, kalt, ցուրտ. die Kälte, ցրտութիւն։
սօվուքլուք, die Kälte, ցրտութիւն։
սօրմաք, fragen, հարցանել։
սօրուշ, die Frage, հարցումն։
սօքաք, die Gasse, փողոց։
սօքմաք, stechen, խոթել։
սօֆու, fromm, andächtig, ջերմեռանդն։

Վ.

Վաազ, die Predigt, քարոզ. վաազ վէրմէք, predigen, քարոզել։
վաիզ, der Prediger, քարոզիչ։
վայ, ach! վահ։
վասիյէթ, das Testament, կտակ։
վարիս, der Erbe, ժառանգ։
վաքըթ, die Zeit, ժամանակ։
վաֆթիզ, die Taufe, մկրտութիւն. վաֆթիզ էթմէք, taufen, մկրտել։
վէ, auch, und, եւ։
վէզնէ, die Goldwaage, կշիռ ոսկւոյ։
վէթան, das Vaterland, հայրենիք։
վէրկի, die Gabe, Stener, տուրք։
վէրմէք, geben, abgeben, übergeben, überliefern, տալ. էյրէթի վէրմէք, (etwas) leihen, յանձնել. էօտիւնճ վէրմէք, (Geld) leihen, փոխ տալ։

վիճուտ, der Körper, մարմին:
վիլայէթ, das Land, die Provinz, գաւառ:
վուրմաք, schlagen, hauen, treffen, schiessen, հար-
    կանել, զարկանել:
վուրուշ, der Schlag, հարուածի, հարուած:

Տ

Տա, } auch, noch, mehr, եւս, աւելի:
տահա, }
տաղ, der Berg, լեառն:
տամար, die Ader, երակ:
տամլա, der Tropfen, կաթիլ. der Schlag, [illegible],
    կաթուած:
տայիմա, immer, stets, allemal, միշտ:
տայիրէ, der Kreis, շրջանակ:
տանա, das Kalb, որթ:
տավա, der Prozess, դատ, [illegible]:
տատ, der Geschmak, համ, ճաշակ:
տար, eng, schmal, նեղ:
տարգըն, bös, zornig, զայրացեալ:
տէլի, der Thor, Narr, toll, dumm, յիմար:
տէլիք, das Loch, ծակ. die Oeffnung, բացուածք:
տէմէք, sagen, reden, heissen, nennen, ասել, անուա-
    նել, կոչել:
տէմիր, das Eisen, երկաթ:
տէյէնէք, der Stock, Stab, Prügel, ցուպ, գան:
տէյիլ, nicht, չէ, ոչ:
տէյիշ, der Tausch, փոխանակութիւն:
տէյիշտիրմէք, verändern, abändern, tauschen, wech-
    seln, փոխել:
տէյիրմի, rund, բոլորշի:
տէյմէք, kosten. Werth seyn, արժել:
տէնէմէք, versuchen, փորձել:
տէնիզ, das Meer, die See, ծով:
տէվլէթ, der Reichthum, հարստութիւն. տէվլէթի
    ալի, die hohe Pforte, Pforte, թագաւորութիւն
    օսմանեան:
տէրի, das Fell, Leder, die Haut, մորթ:

տէրին , tief, խորին ։
տէրս , der Unterricht, die Lection, դաս ։
տէրտ , die Plage, Pein, պատուհաս ։
տէք , bis, մինչ, մինչև ։
տէօյմէք , prügeln, գանել. stossen, բոթել. klopfen, հարկանել ։
տէօնմէք , kehren, դառնալ ։
տէօշէք , das Bett, անկողին ։
տըշարը , die äussere Seite, արտաքին կողմն ։
տըշարըյա , հաս տըշարը , hinaus, արտաքս ։
տըշարտա , հաս տըշարը , ausser, aussen, արտաքոյ ։
տըքքէթլի , genau, ճիշդ ։
տիզ , das Knie, ծունկն ։
տիլ , die Zunge, լեզու . die Sprache, բարբառ ։
տիլսիզ , stumm, համր ։
տինլէմէք , horchen, ունկն դնել ։
տին , der Glaube, հաւատք ։
տիշ , der Zahn, ատամն ։
տիպ , der Grund, յատակ ։
տիվան , die Audienz, ատեան . տիվան էֆէնտիսի , der Rath, խորհրդական ։
տիրսէք , der Ellbogen, արմունկն ։
տիւզ , eben, հարթ ։
տիւզմէք , zurichten, յարդարել ։
տիւյիւն , die Hochzeit, հարսանիք ։
տիւյմէ , der Knopf, կոճակ ։
տիւն , gestern, երէկ . տիւն տէյիլ օպիր կիւն , vorgestern, յեռանդն ։
տիւնեայ , die Welt, աշխարհ ։
տիւշ , der Traum, երազ . տիւշ կէօրմէք , träumen, երազ տեսանել ։
տիւշիւնմէք , denken, խոհալ, sorgen, հոգալ . էվէլ , vorsehen, նախախնամել, հոգալ յառաջագոյն ։
տիւշման , der Feind, թշնամի ։
տիւշմանլըք , die Feindseligkeit, der Hass, թշնամութիւն, ատելութիւն ։
տիւշմէք , fallen, անկանել ։
տիւտիւք , die Pfeife, սրինգ ։
տիւրթմէք , stossen, խթել, հրել ։

տիւրմէք, zusammenlegen, ծալել:
տուա, das Gebeth, աղօթք. տուա էթմէք, bethen, աղօթել:
տուման, der Rauch, ծուխ:
տույմաք, fühlen, empfinden, զգալ. hören, erfahren, լսել:
տույուրմաք, melden, ազդ առնել:
տուվար, die Mauer, Wand, որմ:
տուրմա, beständig, անդադար:
տուրմաք, aufhören, կասել, դադարել. stehen, կալ, կալ:
տուրտուրմաք, aufhalten, կասեցուցանել:
տօլու, voll, լի. der Hagel, կարկուտ:
տօլտուրմաք, füllen, լցուցանել:
տօղուրմաք, gebären, zeugen, ծնանել:
տօղրու, redlich, աննենգ:
տօղրուլուք, das Recht, իրաւունք:
տօմուզ, das Schwein, der Eber, die Sau, խոզ:
տօն, die Hose, անդրավարտիք:
տօստ, der Freund, բարեկամ:
տօստլուք, die Gefälligkeit, հաճոյութիւն:
տօտաք, die Lippe, die Lefze, շրթունք:
տօքումաք, weben, անկանել, հիւսել:

Ր

րայա, der Unterthan, ստրուկ, հնազանդեալ:
րահաթ, ruhig, bequem, անդորր. die Ruhe, հանգիստ, անդորրութիւն:
րահաթլըք, die Ruhe, հանգիստ, հանգստութիւն:
րասաթ, das Schiksal, der Fall, դիպուած:
րաքամ, die Ziffer, թուանշան:
րէհին, das Pfand, գրաւ:
րէնկ, die Farbe, գոյն:
րէսմ, die Form, Gestalt, der Plan, ձև, օրինակ. die Zeichnung, գծագրութիւն:
րիճա, die Bitte, աղաչանք:
րիւզկեար, der Wind, հողմ:
րիւզնամէ, der Kalender, Tagebuch, օրացոյց:
րուհ, der Geist, ոգի, հոգի:

Ք.

Քաբամաք, zumachen, zudecken, փակել:
քաբաք, der Deckel, խուփ, կափարիչ:
քաբու, das Thor, die Thür, Pforte, դուռն. der Hof, ապարանք:
քազ, die Gans, սագ:
քազմաք, graben, stechen, փորել:
քաթ, der Stock, դստիկոն. եալըն քաթ, einfach, պարզ, միակ. եիւզ քաթ, hundertfach, հարիւրապատիկ:
քալփաք, die Mütze, խոյր:
քալէ, das Schloss, բերդ:
քալէմ, die Feder, գրիչ:
քալըն, dick, grob, հաստ, ստուար, թանձր:
քալմաք, bleiben, մնալ:
քալտըրըմ, das Pflaster, սալայատակ:
քալտըրմաք, heben, ամբառնալ:
քալֆա, der Gesell, համքարակից:
քահվալթը, das Frühstück, նախաճաշիկ:
քահվէ, der Kaffe, սուրճ:
քամարա, die Kammer, խուց, սենեակ:
քայ, der Sturm, փոթորիկ:
քայթան, die Schnur, լար, ճապաւէն:
քայիմէ, die Liste, ցուցակ:
քայիտէ, die Regel, կանոն:
քայնամաք, sieden, եռալ:
քայնաք, die Quelle, աղբիւր:
քայըգ, Տե՛ս ղայըգ:
քան, das Blut, արիւն:
քանատ, der Flügel, թեւ:
քանօն, das Gesetz, օրէնք:
քաշըք, der Löffel, դգալ:
քաչ, wieviel, քանի:
քաչըք, verruckt, ապուշ:
քաչմաք, fliehen, փախչիլ:
քաբա, plump, grob, roh, անհեթեթ, անտաշ, ստուար:
քաբահաթ, die Schuld, յանցանք:
քաբիլ, möglich, հնարաւոր:

քապուլ էթմէք, annehmen, ընդունել։
քասապ, der Metzger, մսավաճառ։
քասաֆէթ, die Sorge, հոգ։
քաւ, der Zunder, Schwamm, լուցկէք։
քավի, fest, stark, hart, պինդ, ամուր, հաստատուն։
քավկա, der Streit, Zank, կռիւ։
քավուն, die Melone, Zuckermelone, սեխ։
քատէհ, das Trinkglas, գաւաթ։
քատէմէ, der Stock, գաւազան։
քատըն, die Frau, տիկին։
քար, der Schnee, ձիւն. քար եաղմաք, schneien, ձիւնել։
քարա, schwarz, սեւ. das Land, երկիր, ցամաք։
քարաքուշ, der Adler, արծիւ։
քարանլըք, die Finsterniss, խաւար. dunkel, finster, խաւարային։
քարփուզ, die Wassermelone, ձմերուկ։
քարէմֆիլ, der Würznagel, մեխակ։
քարը, das Weib, Eheweib, die Frau, Gemahlin, կին, ամուսին։
քարըն, der Bauch, որովայն, փոր։
քարըշ, die Spanne, թիզ։
քարըշդըրմաք, mischen, խառնել։
քարշը, gegen, entgegen, wider, gegenüber, հանդէպ, դէպ 'ի, դէմ, ընդդէմ։
քարտաշ, der Bruder, եղբայր. քըզ քարտաշ, die Schwester, քոյր։
քաֆլէ, die Partie der Waaren, գումար վաճառաց։
քեահաթ, } das Papier, թուղթ. der Brief, նամակ.
քեաղըթ, }
օյուն քեահաթը, die Karten, թուղթ խաղու։
քէմիք, das Bein, der Knochen, ոսկր.
քէյֆ, die Laune, զուարթութիւն։
քէյֆլի, lustig, զուարթ, ուրախ։
քէնէֆ, der Abtritt, արտաքնոց։
քէնտի, eigen, selbst, ինքն։
քէչի, die Ziege, այծ։
քէպապ, der Braten, խորովածոյ։
քէսէ, der Beutel, քսակ։

քէսմէզ, stumpf, բութ, գուլ:
քէսմէք, schneiden, hauen, հատանել:
քէսքին, scharf, հատու:
քէտի, die Katze, կատու:
քէրէ, das Mahl, անգամ. քաչ քէրէ, wie oft, քանիցս անգամ. չօք քէրէ, oft, öfters, ստէպ:
քէրէսթէ, der Stoff, Zeug, նիւթ, ատաղձ:
քէօփէք, der Hund, շուն:
քէօփիւք, der Schaum, փրփուր:
քէօփրիւ, die Brücke, der Steg, կամուրջ,
քէօլկէ. Տե՛ս քէօրկէ:
քէօյ, das Dorf, գիւղ:
քէօշէ, das Eck, der Winkel, անկիւն:
քէօր, blind, կոյր:
քէօրկէ, der Schatten, ստուեր:
քէօք, der Wurzel, արմատ:
քէֆիլ, der Bürge, երաշխաւոր:
քըզ, die Magd, das Mädchen, Fräulein, աղջիկ, օրիորդ. die Tochter, դուստր:
քըթլըք, der Mangel, (an Lebensmittel,) սով:
քըլ, das Haar, հեր:
քըլըճ, der Degen, das Schwert, սուր, սուսեր:
քըյամէթ, die Auferstehung, յարութիւն. քըյամէթ կիւնիւ, der jüngste Tag, օր դատաստանի:
քըյաս, der Einfall, die Meinung, Vermuthung, կարծիք, կարծ. քըյաս էթմէք, vermuthen, meinen, կարծել:
քըյմէթ, der Werth, արժէք, յարգ:
քընտըրմաք, überreden, համոզել:
քըշ, der Winter, ձմեռն:
քըշըն, in Winter, 'ի ձմերային:
քըսա, kurz, կարճ:
քըսալթմաք, abkürzen, կարճել:
քըսըր, unfruchtbar, ամուլ, ստերջ,
քըր, wüste, ամայի, անշէն, grau, գորշ:
քըրալ, der König, արքայ:
քըրաղը, der Reif, եղեամն:
քըրմաք, brechen, կոտորել, խորտակել:
քըրմըզը, roth, կարմիր:

քի, dass, damit, թէ, զի ։
քիթապ, das Buch, գիրք ։
քիլիտ, das Schloss, կողպակ, աղխոյ ։
քիլիսէ, die Kirche, եկեղեցի ։
քիմսէ, die Person, անձն ։
հիչ քիմսէ, } niemand, keiner, keine, keines,
հիչ պիր քիմսէ, } ոչ ոք ։
քին, der Groll, քէն, ոխ ։
քիշի, die Person, jemand, անձն, ոք ։
քիր, der Schmutz, աղտ ։
քիրա, der Zins, Lohn, վարձ ։
քիրայա վէրմէք, vermiethen, տալ 'ի վարձու ։
քիրէճ, der Kalk, կիր ։
քիւթ, stumpf, բթացեալ բութ ։
քիւլ, die Asche, մոխիր ։
քիւլահ, die Mütze, գդակ ։
քիւչիւք, klein, փոքր ։
քիւրք, der Pelz, մուշտակ ։
քիւֆ, der Moder, բորբոս ։
քիւֆր, der Fluch, հայհոյութիւն. քիւֆր էթմէք, verfluchen, հայհոյել ։
քութու, die Dose, Büchse, տուփ ։
քուլ, der Diener, ծառայ ։
քուլագ, das Ohr, ականջ ։
քուլէ, der Thurm, աշտարակ ։
քուլլանմագ, brauchen, 'ի կիր արկանել ։
քուլլանըլըր, gebräuchlich, գործածական ։
քուլլուք, die Wache, պահ ։
քուճագլամագ, umarmen, գիրկս արկանել ։
քում, der Sand, աւազ ։
քումաշ, das Zeug, Tuch, der Stoff, կերպաս ։
քույրուք, der Schwanz, Schweif, տուտ ։
քուշ, der Vogel, թռչուն ։
քուվէթ, die Stärke, Macht, Gewalt, զօրութիւն ։
քուվէթլի, stark, mächtig, զօրեղ, հզօր ։
քուտուզ, wüthend, կատաղի ։
քուտուզլուք, die Wuth, կատաղութիւն ։
քուտտաս, die Messe, պատարագ ։
քուտրէթ, die Macht, Gewalt, կարողութիւն ։

քուրու, dürr, trocken, չոր ։
քուրպան, das Opfer, զոհ ։
քուրթ, der Wurm, որդն . der Wolf, գայլ ։
քօբմաք, entstehen, ելնել ։
քօլ, der Arm, բազուկ . die Wache, պահ ։
քօլայ, leicht, դիւրին ։
քօճա, der Mann, Ehemann, Gemahl, այր ։
քօմաք, setzen, legen, stellen, դնել ։
քօմշու, der Nachbar, դրացի ։
քօյու, dick, մածուցիկ . dunkel, մթին ։
քօյուն, das Schaf, ոչխար ։
քօյ վէրիլմիշ, los, արձակեալ ։
քօնաք, die Wohnung, das Quartier, բնակարան, օթևան ։
քօշմաք, laufen, ընթանալ, վազել ։
քօշուշ, der Lauf, ընթացք ։
քօչ, der Widder, խոյ ։
քօրքաճաք, schrecklich, զարհուրելի ։
քօրքաք, bang, furchtsam, երկչոտ ։
քօրքմաք, sich fürchten, երկնչել ։
քօրքու, die Furcht, երկիւղ ։
քօքմաք, stinken, riechen, բուրել . էյի քօքմաք, riechen, բուրել հոտ անոյշ . փէնա քօքմաք, stinken, բուրել հոտ գարշ ։
քօքու, der Geruch, Gestank, հոտ, կիւզէլ քօքու, der Geruch, անոյշ հոտ . փէնա քօքու, der Gestank, գարշ հոտ ։
քօքուլամաք, riechen, հոտոտել ։

()

(), er, sie: jener, jene, jenes, նա, այն ։
օթ, das Kraut, Heu, խոտ ։
օթուրմաք, sitzen, նստել . wohnen, բնակել ։
օլ . Տե՛ս օ ։
օլմաք, seyn, werden, haben, ունել, լինել . zeitig werden, հասունանալ ։
օլմուշ, reif, հասուն ։
օղլան, der Bube, Knabe, տղայ ։

օղուլ, der Sohn, որդի ։
օճաք, der Herd, վառարան ։
օմուզ, die Achsel, ուս ։
օյանըք, munter, wach, արթուն ։
օյնամաք, spielen, խաղալ ։
օյուն, das Spiel, խաղ ։
օյուք, die Höhle, խոռոչ . hohl, գոգաւոր ։
օվա, das Feld, դաշտ ։
օտա, die Stube, das Zimmer, սենեակ ։
օտուն, das Holz, փայտ ։
օրա, jener Ort, այն տեղի ։
օրայա, dorthin, hin, յայն տեղի, անդ ։
օրատա, dort, alldort, անդ, յայնմ տեղւոջ ։
օրթա, die Mitte, das Mittel, մէջ ։
օրման, der Wald, անտառ ։
օրուճ, die Fasten, ծոմ ։
օրտա . Տե՛ս օրատա ։
օրտու, das Lager, բանակ ։
օքումաք, lesen, ընթեռնուլ . rufen, einladen, կոչել, հրաւիրել ։
օքումուշ, gelehrt, գիտուն, իմաստուն ։
օքքա, das Mass, երկնակի ։

Փ

Փազիլէթ, die Tugend, առաքինութիւն ։
Փազիլէթլի, tugendhaft, առաքինի ։
Փայտա, der Nutzen, Vortheil, օգուտ, շահ ։
Փայտալը, nützlich, շահաւէտ ։
Փարագա, obwohl, թէպէտ ։
Փարք, der Unterschied, զանազանութիւն ։
Փէնա, arg, übel, bös, schlimm, schlecht, վատթար, չար ։
Փէնալըք, das Uebel, die Bosheit, վատթարութիւն ։
Փէս, die Kappe, ֆէսակ ։
Փըշքը, der Mist, քակոր, աղբաւան ։
Փըչը, das Fass, տակառ ։
Փըրանճէլա, die Semmel, հաց սպիտակ ։
Փըրթընա, der Sturm, փոթորիկ, մրրիկ ։

Ֆըրքա, die Seite, հոմն. իքի Ֆըրքալըգ, der Zwist, երկպառակութիւն ։

Ֆիրասէթ, die Vernunft, հանճար ։

Ֆիրասէթլի, vernünftig, հանճարեղ ։

Ֆիքր, der Gedanke, Sinn, Einfall, die Meinung, միտք, խորհուրդ ։

Ֆիօրին, (60 քըրայցարըլըգ պիր սիքքէ) der Gulden, Ֆլորին ։

Ֆունտ, (176 տրէմլիք պիր չէքի) das Pfund, Ֆունտ ։

Ֆուքարա, arm, der Bettler, աղքատ ։

Ֆօտուլ, stolz, hochmüthig, հպարտ, գոռոզ ։

Վ Ե Ր Ջ

ՑԱՆԿ ԳԼԽՈՑ

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 04147 8846

Փըրքա, die Seite, նոյն. իքի Փըրքալըգ, der Zwist, երկպառակութիւն :

Փիրասէթ, die Vernunft, հանճար :

Փիրասէթլի, vernünftig, հանճարեղ :

Փիքր, der Gedanke, Sinn, Einfall, die Meinung, միտք, խորհուրդ :

Փիօրին, (60 գըրայցարըլըգ պիր սիքքէ) der Gulden, ֆօրինթ :

Փունտ, (176 տըրէմլիք պիր չէքի) das Pfund, ֆունտ :

Փուքարա, arm, der Bettler, աղքատ :

Փօտուլ, stolz, hochmüthig, հպարտ, գոռոզ :

ՎԵՐՋ

ՑԱՆԿ ԳԼԽՈՑ

